ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԷԿՈՆՈՄԻԿԱՅԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՄԲԻՈՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԵՐԵՎԱՆ 2011

ÐÐ Îð Âàô ÂÚ²Ü º ì ¶Æî àô ÂÚ²Ü Ü²Ê²ð²ðàô ÂÚàô Ü
ºðº ì²ÜÆ Ö²ðî²ð²ä º îàô ÂÚ²Ü º ì ÞÆÜ²ð²ðàô ÂÚ²Ü ä º î²Î²Ü
Ð²Ø²Èê²ð²Ü

¶Æî²Î²Ü ²ÞÊ²îàôÂÚàôÜÜºðÆ ÄàÔà ì²Ìàô

³ëåÇñ³Ý ï Ý»ñÇ, Ù³·Çë ï ñ³Ý ï Ý»ñÇ, Ñ³Ûóáñ¹Ý»ñÇ ·Ç ï ³ÅáÕáíÇ ÝÛáõÃ»ñÇ

ºñ¨³Ý 2011

Ðî¸
¶Ø¸
¶ ¶Çï³Ï³Ý³ßË³ï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÅáÕáí³Íáõ:
ºñ.: ºñ¨³ÝÇ×³ñï³ñ³å»ïáõÃÛ³Ý¨ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³ÝÑ³Ù³Éë³ñ³ÝÇ
Ññ³ï³ñ³ÏãáõÃÛáõÝ, 2011-95 ¿ç:

êáõÛÝ ÅáÕáí³ÍáõÝ ÁÝ¹·ñÏáõÙ ¿ ºñ¨³ÝÇ ×³ñï³ñ³å»ïáõÃÛ³Ý ¨ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³Ý համալսարանի «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոնի ամենամյա գիտաժողովի նյութերը:

ÄáÕáí³ÍáõÝ Ñ³ëó»³·ñí³Í ¿ ³ëåÇñ³Ýï»ñÇÝ, Ù³·Çëï³Ýï»ñÇÝ, áõë³ÝáÕÝ»ñÇÝ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ÁÝÃ»ñóáÕ É³ÛÝ ßñç³Ý³ÏÝ»ñÇÝ:

ÄáÕáí³ÍáõáõÙ ï å³·ñí³Í Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ Ñá¹í³Í áõÝÇ ·ñ³Ëáë³Ï³Ý` ·Çï áõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹áÏ ïáñÇ (թեկնածուի), և որպես կանոն, մասնագիտական ամբիոնի եզրակացություն:

Ñáîðíèê âêëþ÷àåò ì àòåðèàëû åæåäíåâíîé íàó÷íîé êîíôåðåíöèè êàôåäðû “Ýêîíîìèêè, ïðàâà è óïðàâëåíèÿ” Åðåâàíñêîãî ãîñóäàðñòâåííîãî óíèâåðñèòåòà àðõèâíûõ è ñòðîèòåëüñòâà, ïîñâÿù åííîé 90-ëåòèþ îðãàíèçàöèè óíèâåðñèòåòà.

Àäðåñîâàíí àäñïèðàíò , ì àãèñòðàíò , ñòóäåíò , à òàêæå ø èðîêîí ó êðóãó ÷èòàòåëåé. Êàæäàÿ ñòàòüÿ èì ååò ðåöåíçèþ ñïåöèàëèñòà äàííîé îáëàñòè è êàê ïðàâèëî , çâêëþ÷åí èå ïðîöèêóþ ù åé êàô åäðû .

¶Çï³ÅáÕáíÇ Ï³½ÙÏáÙÇï»` ÐáíÑ³ÝÝ»ë ÂáùÙ³çÛ³Ý` ºñÖÞäÐé»Ï ïáñ, ï.·.¹-ñ., åñáý. Ý³Ë³·³Ñ
Úáõñç ê³ý³ñÛ³Ý` Ð³Ù³Éë³ñ³ÝÇ ¶²¶ åñáé»Ï ïáñ, ×³ñï.¹-ñ., åñáý.
²ñ»ë ï³Ï ê³ñáõË³ÝÛ³Ý` ¶Çï³Ï³Ý ËáñÑñ¹Çý³Ë³·³ÑÇ ï»Õ³Ï³É, åñáé»Ï ïáñ
Գեորգի Կոշկարյան՝ Կրթության որակի գնահատման և վերահսկման բաժնի պետ
Ալբերտ Ասիրյան՝ îÝï»ë³·Çïáõà Û³Ýý³ÏáõÉï»ïÇ¹»Ï³Ý, ï.·.¹-ñ., åñáý.
îÇ·ñ³Ý´³ñë»ÕÛ³Ý՝ Ö³ñï³ñ³å»ïáõÃÛ³Ýý³ÏáõÉï»ïÇ¹»Ï³Ý, ×³ñï.Ã»ÏÝ. åñáý.
Պետրոս Համբարձումյան՝ ²øÞý³ÏáõÉï»ïÇ¹»Ï³Ý, ï.·.Ã., ¹áó»Ýï
è³½ÙÇÏ ö»ï»áïÛ³Ý՝ Ðøîý³ÏáõÉï»ïÇ¹»Ï³Ý, ï.·.Ã., ¹áó»Ýï
Ռոբերտ Ազոյան՝ î ñ³Ýëåáñï³ÛÇÝý³ÏáõÉï»ïÇ¹»Ï³Ý, ï.·.Ã., ¹áó»Ýï
È¨áÝ ÂáùÙ³çÛ³Ý՝ ÐÜîîý³ÏáõÉï»ïÇ¹»Ï³Ý, ï.·.¹.
ì³ñ¹·»ë ¶ñÇ·áñÛ³Ý՝ Þ²îЧ ամբիոնի վարիչ, տ.գ.դ., պրոֆ.
ì³Õ³ñß³ïØ³¹áÛ³Ý՝ Լեզուների ամբիոնի վարիչ, բ.դ-ն., åñáý.
ê³ñ·Çë ê ï»÷³ÝÛ³Ý՝ ԷԻԿ ամբիոնի վարիչ, տ.գ.թ., դոց., փոխ Ý³Ë³·³Ñ
ì³ñ³½¹³ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý՝ ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի, փոխ Ý³Ë³·³Ñ
²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý՝ ï.·.Ã., ¹áó»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
²ñÃáõñ ²ñÙ»Ý³ÏÛ³Ý՝ ïÝï.Ã., ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
²ßáï Ø³ñÏáëÛ³Ý՝ ïÝï.·.¹-ñ, Ý³Ë³·³Ñ
¼³é³Ø³Ýí»ÉÛ³Ý՝ ïÝï.Ã., ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
è³ý³»É ¶ñÇ·áñÛ³Ý՝ ïÝï.Ã., ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
²ñ³ Ð³Ù³½³ëåÛ³Ý՝ ïÝï.Ã., ¹áó»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
²ñÙ»Ý ì³ñ¹³ÝÛ³Ý՝ ïÝï.Ã., ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի

Խմբագրական կոլեգիա՝ Սարգիս Ստեփանյան՝ տ.գ.թ., դոց., ԷԻԿ ամբիոնի
ÆñÇÝ³ ì³ÝÛ³Ý՝ ïÝï.Ã., դոց., ԷԻԿ ամբիոնի
Իշխան Կարապետյան՝ տնտ.թ, ԷԻԿ ամբիոնի
ì³Ñ» ä»ïñáëÛ³Ý՝ ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
Ռոբերտ Պետրոսյան՝ ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
Ð³ÛïØ³ñáõÃÛ³Ý՝ ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
²ÝÝ³´³ïÇÏ³Ý՝ ³ëÇëï»Ýï, ԷԻԿ ամբիոնի
Աստղիկ Գրիգորյան՝ դասախոս, ԷԻԿ ամբիոնի
Լիլիթ Հովումյան՝ դասախոս, ԷԻԿ ամբիոնի
Արմեն Շահինյան՝ ԷԻԿ ամբիոնի

Ժողովածուն հրատարակվում է ԵրՃՇՊՀ Գիտական Խորհրդի որոշմամբ:

ISBN

© ºñ¨³ÝÇ×³ñï³ñ³å»ïáõÃÛ³Ý¨
ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³ÝÑ³Ù³Éë³ñ³Ý, 2011Ã.

Î³Ý ï.Ã., ³ëÇë ï»Ý ï`
è³ý³ı»É ¶ñÇ·áñÛ³Ý

Ø³·Çë ï ñ³Ý ï`
Ø³Ý» ¶ ³Éë ï Û³Ý

Ðî ¸ 659.1 (ЕѢСПՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

¶à ì ²¼¸Æ¾àôÂÚàôÜÀ¨ ²ÜÐð²Ä ºÞÎàôÂÚàôÜÀ

Տվյալ հոդվածում ներկայացված է գովազդի էությունը և տրված են որոշ բնութագրեր գովազդի իրականացման համար: Ներկայացված է գովազդի կազմակերպման և տարբերակման ձևերը:

Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ÏÛ³ÝùÇ ³ñ³· ï»ÙåÁ å³Ñ³Ýçáõù ¿ ³ñ³· ÏáÕÙÝáñáßáõÙ Ù»ñ Ý³ËÁÝï ñ³ÝùÝ»ñáõÙ: ºí այդ ժամանակ է, երբ մեզ օգնության է գալիս գովազդը՝ իր ամենատարբեր ձևերով և դրսևորումներով: Դեռ հին Å³Ù³Ý³ÏÝ»ñÇó »Ï³Í½³Ý·í³Í³ÛÇÝ Ñ³Õáñ¹³ÏóÙ³Ý ³Ûë Ó¨Á ³ÛÅÙ ÙÇç³Ù ï áõÙ ¿ Ù»ñ ³Ù»ÝÛñÛ³ áñáßáõÙÝ»ñÇÝ ¨ ÁÝï ñ³ÝùÝ»ñÇÝ: Ð³×³Ë Ù»Ýù ¹Åí³ñ»Ýù Ï³ñáÕ³ÝáõÙ ·Çï ³Ïó»É, Ã» ÇÝãå»ë ¿ ·áí³½¹Á¹³éÝáõÙ Ù»ñ í³ñùÇ բաղկացուցիչ մաս, թե ինչն է մեզ դրդում կատարել այս կամ այն նախընտրությունը: Դրանում էլ հենց կայանում ¿ ·áí³½¹Ç ½áñáõÃÛáõÝÁ: Ø³ñ¹Ï³Ýó Ñ³Ùá½»Éáõ ¨ ·ñ³í»Éáõ ÑÝ³ñùÇó (ÑÝ³ñùÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·Çó) ·áí³½¹Á ³ÛÅÙ ¹³ñÓ»É է տնտեսական հարաբերությունների կարգավորման հզոր գործոն:

§¶áí³½¹¦ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÁ Í³·»É¿ ýñ³Ýë»ñ»Ý §reclame¦ բառից: Այն ինքնին նպատակ ունի տարբեր ÙÇçáóÝ»ñáí ï»Õ»Ï³óÝ»É ëå³éáÕÝ»ñÇÝ Ýáñ ³å³ÝùÝ»ñÇ ¨ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ¹ñ³Ýó ëå³éáÕ³Ï³Ý Ñ³ ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñի մասին: Կարելի է ասել, որ գովազդը բարդ և բազմաբովանդակ հասկացություն է, այդ իսկ պատճառով գոյություն ունեն տարբեր սահմանումներ, որոնք բացահայտում են դրա էությունը: Մեր օրերում գոյություն ունեն գովազդի դրսևորման տարբեր միջոցներ: Այսպես, գովազդը կարելի է ներÏ³Û³óÝ»É զանգվածային լրատվական միջոցների, թերթերի, ինտերնետի և այլ միջոցների օգնությամբ և չի կարելի ասել, թե գովազդի որ միջոցն է առավել արդյունավետ, այնուամենայնիվ, զարգացած բոլոր երկրներում, աստիճանաբար նաև Հայաստանի Հանրապետությունում, իր առաջատար դիրքերÑÝ ¿ ³Ùñ³åÝ¹áõÙ ÇÝï »ÑÝ» ï-գովազդը, քանի որ այժմ ինտերնետը հանդիսանում է ժամանակակից մարդու կյանքի բաղկացուցիչ մասը:

¶áÛáõÃÛáõÝ áõÝÇ Ï³ñÍçù, áñ ó³ÝÏ³ó³Í·áí³½¹Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¿ ³é¨ ïñÇ ß³ñÅçã áõÅ: ØÇ¨ÝáõÛÝ Å³Ù³Ý³Ï Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáí áõëéáõÙ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³ñ»ÉÇ ¿ ³ë»É, որ ոչ բոլոր գովազդ»ñÝ »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ³Û¹åÇëÇçù: ²Ýոñ³Ï, í³ï ·áí³½¹Á áã Ã» ß³ñÅçãÝ¿, ³ÛÉ ³ñ·»É³ÏÁ:

Úáõñ³ù³ÝãÛáõñ ·áí³½¹Ç ÇÙ³ëï Á¨ ¿áõÃÛáõÝÁ Ï³Û³ÝáõÙ ¿ Ýñ³ÝáõÙ, áñå»ë½Ç ëå³éáÕÁ ·ÝÇ ·áí³½¹íáÕ ապրանքը կամ օգտվի մատուցվող ծառայությունից: Գովազդ իրականացնում են գրեթե բոլորը, ովքեր ó³ÝÏáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý Çñ»Ýó ³å³ÑÝùÇ Ï³Ù Ù³ï áõóíáÕ Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ï»Õ»Ï³óÝ»É Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³ÝÁ: ê³Ï³ÛÝ ³Ù»Ýáõñ»ù ÝáõÛÝ ³ñ¹ÛáõÝùÝ¿` Ù»ÏÁ Ñ³ëÝáõÙ¿ Çñ Ýå³ï³ÏÇÝ, ÇëÏ ÙÛáõëÁ å³ñ½³å»ë ÏáÕùáí ¿É ãÇ անցնում: Կազմակերպությունը ունենալով ամուր գովազդային հաղորդագրություն, կարող է ձեռք բերել կայուÝ հաճախորդներ, որոնց տրամաբանության և մտքի մեջ կայուն տեղ կզբաղեցնի այդ նյութը և իր դրական ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ ÏÃáÕÝÇ Ýñ³Ýó óáõó³ÏáÕÙ:

§¶áí³½¹Á Ýå³ëïáõÙ¿ ³åñ³ÝùÇÉ³í í³×³éùÇÝ¨ ³ñ³·³óÝáõÙ í³ï Ç ÏáñÍ³ÝáõÙÁ¦: ². äáÉÇ ï ó

Գովազդը անզգացմունք չէ, այն կարող է բերել ինչ»ë ÑÇ³Ý³ÉÇ Ñ³ÇáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ, ³ÛÝå»ë ¿É Ï³ñáÕ ¿ ավարտվել անհաջողությամբ:

²ñ¹ÛáõÝ³í»ï ·áí³½¹Ç Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ ÇÙ³Ý³É ÙÇ ù³ÝÇ Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝ սկզբունքներ.

1. Գովազդի տեքստը շատ կարևոր է, բայց ավելի կարևոր է նրա հիմնավորումը, պատճառաբանությունը: ò³նկացած գովազդի զարգացումը սկսվում է նրա հիմնավորմամբ, կամ ավելի ճիշտ սկզբից áõëéáõÙ³ëÇñáõÃÛáõÝ` Ñ»ï á½³ñ·³óáõÙ:

2. ²ñ¹Ç³Ï³ÝáõÃÛáõÝ` ÷³ëï³ñïÇ ÁÝïñáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ·áñÍáÝÝ»ñÇó Ù»ÏÁ: àñå»ë É³í ÷³ëï³ñÏ (իրենց արդիականությամբ) կարող է դառնալ ապրանքի որակը, գինը, ³ñ³· ³é³ùáõÙÁ, ·áñÍ³ÍÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï ³Ýíï³Ý·áõÃÛáõÝÁ:

3. ¸áõù ·áí³½¹áõÙ »ù Ýáñ ³å³Ýù: ²Û¹åÇëÇÝ ³ÛÝ ÏÉÇÝÇ ÙÇ³ÛÝ Ù»Ï ³Ý·³Ù, ³ÛÝå»ë áñ Ýñ³ ÇÑ³Ûï ·³ÉÁ պետք է կատարել բարձրաձայն և հստակ ձևով, առանց ակնարկների: Այն ամենը, ինչ-áñ Ýáñ ¿ ³å³ÝùÇ Ù»ç ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ ³Ýå³ÛÙ³Ý óáõó³¹ñ»É¨ Ù³ï Ý³Ýß»É:

4. Ի՞նչ հարց է առաջանում սպառողների մոտ, երբ հանդիպում են Ձեր կողմից ներկայացվող գովազդին. §ÆÝãù³±Ý ³ÛÝ Ï³ñÅ»Ý³¦: ºÃ» ÑÝ³ñ³íáñ ¿, ·áí³½¹Ç Ù»ç ó³ÝÏ³ÉÇ ¿ ÝßI»É ³å³ñ³ÝùÇ Ï³Ù Í³é³ÛáõÃÛ³Ý ³ñÅ»ùÁ:

Î³ñ¨áñ¿ ÇÙ³Ý³É¨ ÏÇñ³é»É Ý³¨ Ñ»ï¨Û³ÉÁ.

1. ¶áí³½¹Á ãå»ïù¿ ÉÇÝÇ ³·ñ»ëÇí:
2. ¶áí³½¹Á ãå»ïù¿ áõÝ»Ý³ ÝÙ³Ý³ÏÝ»ñ:
3. ¶áí³½¹áõÙ ãÇ Ï³ñ»ÉÇ Ý»ñÏ³Û³óÝ»É ³ÛÝ, ÇÝã Çñ³Ï³ÝáõÙ ãÏ³:
4. ²ÝÑñ³Å»ßï ¿Ý³¨ ÙÇßï Ñ»ï¨»É ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇÝ:

Շատ հաճախ սպառողները գովազդային հայտարարությունից մտապահում են ընդամենը մի բան՝ Ï³Ù áõÅ»Õ ÷³ëï³ñÏ, Ï³Ù ûñÇ·ÇÝ³ÉÙÇï ù:

ÆÝãå»ë Ù³ñ¹ÇÏ, ³ÛÝå»ë ¿É ³å³ñ³ÝùÝ»ñÝ áõ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõÝ»Ý Çñ»Ýó ë»÷³Ï³Ý ³ÝÓÁ¨ Ï³Ý ³ÛÝåëÇù, áñáÝù ³Ý¹»Ù »Ý, ³ÛëÇÝùÝ §áãÇÝã »Ý¦: ²Û¹ å³ï Ï»ñÁ ëï»ÕÍáõÙ¿ ³å³ñ³ÝùÇ Ï³Ù Í³é³ÛáõÃÛ³Ý ³ÝáõÝÇó, ÷³Ã»Ã³íáñáõÙÇó, ·ÝÇó, ·áí³½¹Ù³Ý á×Çó¨ ³Ù»Ý³Ï³ñ¨áրը՝ ³å³ñ³ÝùÇ áñ³ÏÇó:

Գովազդը տարի առ տարի պետք է շարունակաբար բնորոշի այդ պատկերը:

²ÝóÛ³ÉáõÙ ÛáõñÛ³ù³ÝãÛáõñ ·áí³½¹³ïáõÙï³ÍáõÙ¿ñ³å³óáõó»É, áñ Çñ³å³ñ³ÝùÁ³í»ÉÇÉ³íÝ¿ ÙÛáõëÝ»ñÇó: ê³Ï³ÛÝ¹³ ³ÛÝù³Ý¿É Ï³ñ¨áñ ã¿: ºÃ» ëå³éáÕÇÝ ³ÝÑñ³Å»ßï¿ Ñ³Ùá½í»É ³å³ñ³ÝùÇ Ï³Ù Í³é³ÛáõÃÛ³Ý բարձր որակի մասին, ապա նրանք անպայման ձեռք կբերեն: Եթե գովազդը հաջողվել է, ուրեմն օգտագործեք միևչև այն պահը, երբ իրացման ծավալները կսկսեն իջնել: Այդ կապակցությամբ կարելի է մեջ բերել մի դրվագ, երբ Հենրի Ֆորդը մի անգամ իր գովազդային գործակալին ասՃó.

-Բիլ, Ձեր գովազդային արշավը ուղղակի հիանալի է, բայց պետք է արդյո՞ք այն ցուցադրել ընդմիշտ:

- ä³ñáÝ üáñ¹ - ³ë»É¿ Ñ»ÕÇÝ³ÏÁ - ÇÙù³ñá½³ñß³íÁ¹»éãÇ ëÏëí»É:

Արևելյան Եվրոպայի բազմաթիվ ընկերություններ (կենտրոններ, ինստիտուտներ և այլն) իրականացնում են ßáõÏ³ÛÇ Ñ»ï³½áïáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñÁ Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ¿ ÙÇ ½»ÏáõÛó, Ã» áí¿ Ñ»ï¨áõÙ Ñ»éáõëï³óáõÛóÇÝ, Éëáõ áñáß³ÏÇ é³¹Çá Ñ³Õáñ¹áõÙÝ»ñ, ÇÝãåÇëÇ Ã»ñÃ»ñ¨ ³Ùë³·ñ»ñ¿ Ï³ñ¹áõÙ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁ: ÜÙ³Ý Ñ³ñóáõÙÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É ÇÝãå»ë Í³í³É³ÛÇÝ (Ñ³Ù³å»ï³Ï³Ý), ³ÛÝå»ë¿É ï»Õ³Ï³Ý (³Ûë Ï³Ù ³ÛÉ բնակավայրում): Այս դեպքում ինչու չօգտվենք նմանատիպ ծառայություններից և ստեղծենք ճշմարիտ ու տեղին ·áí³½¹:

ì»ñçÇÝ ï³ñÇÝ»ñÇ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ×·Ý³Å³ÙÁ ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ³½¹»óï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áí³½¹³ÛÇÝ բյուջեի չափերի վրա: Կազմակերպությունները կրճատեցին գով³½¹³ÛÇÝ ÑÇÙÝ³¹ñ³ÙÝ»ñÁ ¨ ÷áñÓ»óÇÝ å³Ñå³Ý»É Çñ»Ýó ³ßË³ï áõÝ»ñÇÝ Ïñ×³ï»éáí ÙÇ³ÛÝ ÙÇÙ³ëÇÝ: ØÇ ÏáÕÙÇó¹³ ³ñ¹³ñ³óí³Í¿, ë³Ï³ÛÝ Ùûáõë կողմից գովազդի բացակայությունը բերեց նրան, որ ևվազեց բնակչության տեղեկացվածությունը:

Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ñ³ջողության բանալին նաև հաճախակի ու պարբերական ներկայացումն է Ñ³ÝñáõÃÛ³ÝÁ: ¶áñÍ³ñ³ñÁ å»ïù¿ ÷ÝïñÇ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ¨ ÙÇçáóÝ»ñ Çñ ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ï»Õ»Ï³ïáõÃÛáõÝÁ Ý»ñÏ³Û³óÝ»Éáõ¨ í³ñå»ïáñ»Ý ³ñÓ³·³Ýù»Éáõ ³ÛÝ Éáõñ»ñÇÝ, áñÁ ·³ÉÇë¿ ³ñï³ùÇÝ ³ßË³ñÑÇó: ÆëÏ ·áí³½¹Ç ÑÇÙÝ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÁ ëå³éáÕÝ»ñÇÝ Ýáñ ³å³ÝùÝ»ñÇ¨ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ¹ñ³Ýó Ñ³ï Ï³ÝÇßÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ ï»Õ»Ï³óÝ»É¿: ¶áí³½¹Á ÙÇ ÏáÕÙÇó ·Ý³ÛÇÝ Ùñó³ÏóáõÃÛ³Ý Ù³ñù»ÃÇÝ·³ÛÇÝ ·áñÍÇù¿, ÙÛáõë ÏáÕÙÇÓ` ³ñï³¹ñáÕÝ»ñÇ¨ ëå³éáÕÝ»ñÇ ÙÇç¨ ÏáÙáõÝÇÏ³óÇáÝ ·áñÍÇù: ²ÛÝ Ï³ñáÕ¿ ³é³í»É Ï³Ù å³Ï³ë ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ÉÇÝ»É` Ï³Ëí³Í ³åñ³ÝùÇ Ñ³ï Ï³ÝÇßÝ»ñÇó, ëå³éáÕÝ»ñÇ հատկանիշներից և այլն: Գովազդի վերաբերյալ կան բազմաթիվ հակասական կարծիքներ: Որոշ տեսաբաններ էլ կարծում են, որ գովազդի նպատակը ոչ թե տեղեկացնելն է, այլ մոլորեցնելը: Տեսաբանների մեկ այլ խումբ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë áãÙÇ Ï³ñ¨áñ¹»ñãÇÑ³ï Ï³óÝáõÙ·áí³½¹ÇÝ: âÝ³Û³Í³Ûë Ñ³Ï³ë³Ï³Ý Ï³ñÍÇùÝ»ñÇÝ` å»ïù¿ Ýß»É, áñ, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí·áí³½¹Ç åñ³Ï ï ÇÏ³Ý ï í»É¿ ÑëÏ³Û³Ï³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñ:

¶áí³½¹Ç Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý·áñÍÁÝÃ³óÁ»ÝÃ³¹ñáõÙ¿ Ñ»ï¨Û³É ï³ññ»ñÇ ³éÏ³ÛáõÃÛáõÝ`

1. ¶áí³½¹³ ïáõ` ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ,
2. ¶áí³½¹³ÛÇÝ ·áñÍ³Ï³ÉáõÃÛáõÝÝ»ñ,
3. ¶áí³½¹Ç ÙÇçáó` ¼ÈØ-Ý»ñ¨ ³ÛÉÝ,
4. êå³éáÕ` ³ÝÓ, áõÙ íñ³ ³½¹áõÙ¿ ·áí³½¹Á:

¶áí³½¹Ç É³í Ï³½Ù³Ï»ñåáõÙÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ¿ ³ÛëÏ ³ññ»ñÇ ÙÇç¨ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³å»ñÇ Ó¨³íáñáõÙ:

Կարևորվում է նաև ապրանքի կենսապարբերաշրջանի այն ÷áõÉÁ, áñáõÙ·ïÝíáõÙ¿Ù»ñ ³åñ³ÝùÁ: ä³ñ½է, որ շուկա մուտք գործելու փուլում գովազդի առկայությունը պարտադիր է, և այն կրում է տեղեկացնող բնույթ, իսկ յճացման փուլում գովազդը շատ հաճախ բացակայում է: Գովազդի ոչ մի սուբյեկտ չունի այնքան միջոցներ ¨ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝùներ, որ օգտագործի գովազդի բոլոր միջոցները: Կազմակերպությունները գովազդային ÙÇçáó ÁÝïñ»Éáõó ³é³ç å»ïù¿ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Ý Ñ³ïáõÏ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñ¨ Ñ³ßíÇ ³éÝ»Ý Ñ»ï¨Û³É ã³÷³ÝÇßÝ»ñÁ.

1. ÁÝ¹·ñÏÙ³Ý Í³í³ÉÝ»ñÁ, ³ÛëÇÝùÝ` Ç±Ýã ù³Ý³Ïáí Ñ³ëó»³ï»ñ»ñÇ Ï³ñ»ÉÇ¿ Ñ³ëóÝ»É Ñ³ÕáñÃ³·ñáõÃÛáõÝÁ ëáíáñ³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ,

2. Ñ³ëÏ³Ý³ÉÇáõÃÛáõÝÁ, ³ÛëÇÝùÝ` Ï³ñá±Õ ¿ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ û·ï³·áñÍ»É ïíÛ³É ÙÇçáóÝ»ñÁ ó³ÝÏ³ó³Í Å³Ù³Ý³Ï, ÇëÏ »Ã» áã, ³å³ ÇÝãù³Ýá±í ¿ ³Û¹ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÃÛáõÝÝ Çç»óÝáõÙ ·áí³½¹Ç ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ,

3. ³ñÅ»ùÁ, ³ÛëÇÝùÝ` ïíÛ³É ·áí³½¹³ÛÇÝ Ñ³Õáñ¨³·ñáõÃÛ³Ý Ù»Ï³Ý·³ÙÛ³ Ññ³å³ñ³ÏÙ³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Í³Ëë»ñÁ,

4. Ï³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ, ³ÛëÇÝùÝ` Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ áõÝÇ± ³Û¹ ÙÇçáóáí ·áí³½¹³ÛÇÝ Ñ³Õáñ¨³·ñáõÃÛáõÝÝ áõÕÕ»É ³ÛÝ ³ÝÓ³Ýó, áõÙ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿,

5. Ñ»ÕÇÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ, ³ÛëÇÝùÝ` ·áí³½¹Ç ïíÛ³É ÙÇçáóÁ Ñ»ÕÇÝ³ÏáõÃÛáõÝ í³Û»Éáõ±Ù ¿ åáï»ÝóÇ³É ëå³éáÕÝ»ñÇ Ùáï, Ã»± áã:

¶áí³½¹Ç ïíÛ³É ÙÇçáóÇ ÁÝïñáõÃÛáõÝÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¿ Ý³¨ ïíÛ³É Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñáí, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë` »Ã» ³ñï³¹ñáõÙ »Ýù ³ÛÝåÇëÇ ³ñï³¹ñ³Ýù, áñÁ ÝÏ³ñ³·ñ»ÉÇ ¹³ñÓÝ»Éáõ Ï³ñ¨áñ å³ÛÙ³ÝÁ å³ïÏ»ñÝ ¿, ³å³ û·ï³·áñÍáõÙ »Ýù Ñ»éáõëï³·áí³½¹, ÇëÏ »Ã» Ù»ñ ³ñï³¹ñ³ÝùÁ ã»Ýù Ï³ñáÕ Ý³ñÏ³Û³óÝ»É 30 í³ÛñÏÛ³ÝáõÙ, ³å³ ³é³í»É Ýå³ï³Ï³Ñ³ñÙ³ñ ¿ ÷ëï³ÛÇÝ ·áí³½¹Á: ä»ïù ¿ Ýß»É, áñ ·áí³½¹Ç Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ÙÇçáó áõÝÇ Çñ ³é³í»ÉáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõ Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ¨ ·áí³½¹Ç ïíÛ³É ÙÇçáóÝ ÁÝïñ»ÉÇë å»ïù ¿ ¹³ ³Ýå³ÛÙ³Ý Ñ³ßíÇ ³éÝ»É: ¶áí³½¹Ç Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó Ï³ñ¨áñ ¿ Ý³¨ ³ÛÝåÇëÇ ·áí³½¹³ÛÇÝ Ñ³Õáñ¨³·ñáõÃÛ³Ý Ùß³ÏáõÙÁ, áñÁ ÏÉÝÇ ÏáÝÏñ»ï, ûպատակներին ուղղված, ապացուցված և տրամաբանորեն շարադրված, կարճ և լակոնիկ, յուրահատուկ, ³ÝÏñÏÝ»ÉÇ, Ñ»ï³ùñùÇñ, ·ñ³íÇã ¨ ëñ³ÙÇï: Î³ñ¨áñ ¿ Ý³¨ §³é³í»É³·áõÙÝ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛáõÝ, Ýí³½³·áõÙÝ բառ» պայմանը: Որոշակի չափանիշներ եՎ Ý»ñÏ³Û³óíáõÙ ·áí³½¹³ÛÇÝ Ñ³Õáñ¨³·ñáõÃÛ³Ý Ï³ñ¨áñ³·áõÙÝ ï³ññ»ñÇÝ` ï»ùëïÇÝ, å³ïÏ»ñÇÝ, Ó³ÛÝÇÝ, ·ñ³ýÇÏ³Ï³Ý ï³ññ»ñÇÝ ¨ ³ÛÉÝ: ¶áí³½¹Ç Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó` ·áí³½¹³ÛÇÝ ·áñÍ³Ï³ÉáõÃÛ³Ý íñ³ Ù»Í ³½¹»óáõÃÛáõÝ ¿ ÃáÕÝáõÙ ÏáÝÏñ»ï Ýå³ï³ïÁ: ºÃ» ցանկանում ենք բարձրացնել տվյալ կազմակերպության սոցիալական նշանակությունը, ապա գովազդը վերագրում ենք կազմակերպության ամբողջ գործունեությանը: Իսկ եթե նպատակը ուÕÕ³ÏÇ Çñ³óÙ³Ý Í³í³ÉÝ»ñÇ Ù»Í³óáõÙÝ¿, ³å³ ·áí³½¹áõÙ »Ýù ÏáÝÏñ»ï ³åñ³ÝùÁ:

Գոյություն ունի գովազդի տնտեսական արդյունավետության գնահատման մեթոդների երկու խումբ` áõÕÕ³ÏÇ ¨ ³ÝáõÕÕ³ÏÇ, ÁÝ¹ áñáõÙ` áõÕÕ³ÏÇ Ù»Ãá¹áí ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ áñáß»Éáõó ³é³ç ³Ýå³ÛÙ³Ýáñ»Ý û·ï³·áñÍáõÙ ¿ ³ÝáõÕÕ³ÏÇ Ù»Ãá¹Á: àõÕÕ³ÏÇ Ù»Ãá¹Ý»ñÇ ¹»åùáõÙ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ ·áí³½¹³ÛÇÝ Ñ³ÕáñÃ³·ñáõÃÛ³Ý ï³ñ³ÍáõÙÇó Ñ»ïá ëå³éáÕÝ»ñÇ áõÕÕ³ÏÇ Ñ³ßí³ñÏ, ÇëÏ ³ÝáõÕÕ³ÏÇÇ ¹»åùáõÙ` հաճախորդների և հաշիվների հաշվարկ: Գնահատվում է նաև գովազդի հոգեբանական ազդեցությունը: ì»ñçÇÝë Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ 3 Ù»Ãá¹Ý»ñáí` ¹Çï³ñÏáõÙ, ÷áñÓ³ñÏáõÙ ¨ Ñ³ñó³½ñáõÛó: ²Ûë Ù»Ãá¹Ý»ñÇó ³Ù»Ý³ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïÁ í»ñçÇÝÝ ¿, ù³ÝÇ áñ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ¿ ï³ÉÇë ³ÝÙÇç³å»ë ëå³éáÕÝ»ñÇó ÇÙ³Ý³É ûրանց վերաբերմունքը տվյալ ապրանքի նկատմամբ: Սակայն պետք է նշել, որ սա ծախսատար է ÇÝãå»ë ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý, ³ÛÝå»ë ¿É Å³Ù³Ý³ÏÇ ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó:

¶áí³½¹Ç Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ Ñ³ßíÇ ³éÝíáõÙ Ý³¨ ïíÛ³É»ñÏñáõÙ ·áñÍáÕ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ: Ø»ñ երկրում գովազդային գործունեությունը կարգավորող օրենսդրությունը գտնվում է բավարար մակարդակում: Ø³ëÝ³íá³å»ë` ë³ÑÙ³ÝíáõÙ »Ý §·áí³½¹³ ïáõ-գովազդ իրականացնող» հարաբերությունների կարգավորման մեխանիզմները, արգելվում է անբարեխիղճ գովազդը, արգելվում է 10 րոպե տևողությամբ ռադիոհաղորդումներում և մինչև 20 րոպե տևողությամբ հեռուստահաղորդումներում մեկ անգամից ավելի ·áí³½¹³ÛÇÝ ÁÝ¹ÙÇçáõÙ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É, ÇÝãå»ë Ý³¨ ·áí³½¹³ÛÇÝ Ñ³Õáñ¹³·ñáõÃÛ³Ý Ñ»é³ñÓ³ÏÙ³Ý ÇÝï»ñí³ÉÁ ãå»ïù ¿ ·»ñ³½³ÝóÇ 20 ñáå»Ý: ê³Ï³ÛÝ ·áí³½¹³ÛÇÝ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý ³éÏ³ÛáõÃÛáõÝÁ ¹»é ãÇ ÝßÝ³Ý³ÏáõÙ, áñ ³ÛÝ Çñ³óíáõÙ¿ Çñ³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ: ÊÝ¹ÇñÝ ³ÛÝ¿, áñÝ»ñÏ³ÛáõÙë ãÏ³ ÙÇÙ³ñÙÇÝ Ï³Ù Ï³éáõÓ, որ վերահսկողություն սահմանի այդ գործընթացների նկատմամբ:

Ի վերջո, գովազդի բոլոր սուբյեկտները կարող են որոշել գովազդի տվյալ միջոցի արդյունավետությունը և »Ã» ÝÏ³ïáõÙ »Ý, áñ ·áí³½¹Ç ïíÛ³É ÙÇçáóÝ ³Ý³ñ¹ÛáõÝ³í»ï¿, ³å³ Ï³ñáÕ »Ý û·ïíÉÙ»Ï ³ÛÉ ÙÇçáóÇÓ: âÝ³Û³Í å»ïù ¿ Ýß»É, áñ ë³ ß³ï Í³Ëë³ï³ñ ¿ ¨ Ï³ñáÕ ¿ ¿³Ï³Ýáñ»Ý ³½¹»É Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý íñ³, ÇÑ³ñÏ», áã ¹ñ³Ï³Ýáñ»Ý:

²ÛëåÇëáí, ãå»ïù ¿ Ã»ñ³·Ý³Ñ³ï»É ·áí³½¹Ç ¹»ñÁ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý արդյունավետության բարձրացման գործում, քանի որ, ինչպես վկայում »Ý áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ·áí³½¹Á բարելավում է կազմակերպության գործունեությունը բնութագրող կարևորագույն ցուցանիշների, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë` ß³ÑáõÛÃÇ ¨ Çñ³óÙ³Ý Í³í³ÉÝ»ñÇ íÇ×³ÏÁ: ²ÛëÇÝùÝ` ·áí³½¹Á áã Ã» ßù»ÕáõÃÛ³Ý ÙÇçáó ¿ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ, ³ÛÉ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ:

СУЩНОСТ И НЕОБХОДИМОСТ РЕКЛАМЫ

В данном статье представлен сущность рекламы, и заданы некоторые характеристики для осуществления рекламы. Представлены дифференциация и организация рекламы.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. Д.Огилви. §Тайны рекламного двора¦
2. Тульчинский Григорий Львович. Терентьева Валерия Игоревна §Бренд-интегрированный менеджмент¦ , Москва : Вершина, 2006

îÝï.Ã., ¹áó»Ýï
²ñ³ Ð³Ù³½³ëåû³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï`
ØÑ»ñ ØÏñïãÛ³Ý

Ðî¸ 69.003.12 (ЕЂЄՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

Ø²êÜ²¶Æî²òì²Ì²ÞÊ²î²ÜøÜºðÆÜ²Ê²Ð²Þì²ÚÆÜ ¶àðÌÆ àðàÞ ÊÜ¸ÆðÜºð

Ðáïí³ÍáõÙ Ý»ñÏ³Û³óíáõÙ ¿ ÐÐ-ում ներկայումս նախահաշվային գործի մեթոդաբանությունÝá, ÙÇ¨Ýáõ Ý ժամանակ խնդիր է բարձ ñ³óíáõÙ (¿Ý»ñ·»ïÇÏ³ÛÇ áÉáñï) ¨ Ýñ³Ýó Ý³Ë³Ñ³ßí³ÛÇÝ ³ñÅ»ùÇ áñáßÙ³Ý համակարգման վերաբերյալ հՀ-áõÙ:

ÐÐ-Ý 20 ï³ñÇ ³é³ç·ïÝíáõÙ ¿ñ ÊêÐØ Ï³½ÙÇ Ù»ç, áñÇ ïÝï»ëáõÃÛáõÝÁ åÉ³Ý³ÛÇÝ ¿ñ, åÉ³Ý³íáñí³Í ¿ñ Ý³¨ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛáõÝáõÙ Ý³Ë³Ñ³ßí³ÛÇÝ ÝáñÙ»ñÁ, áñÁ ³ñï³Ñ³Ûï áõÙ ¿ñ ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý ÝáñÙ»ñÇ ¨ Ï³ÝáÝÝ»ñÇ 4-ñ¹ Ù³ëáõÙ (СниП IV):

Խորհրդային միությունը ըստ շինարարական գոտիների ուներ իրեն բնորոշ СниП Ý»ñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ ÙÇ³íáñ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ßñç³Ý³ÛÇÝ ·Ý³íáñáõÙÝ»ñ, áñáÝù ÑÇÙù ¿ÇÝ Í³é³Ûáõù Ý³Ë³Ñ³ßí³ÛÇÝ ÷³Ã»ÞÝ»ñÁ Ï³½Ù»ÉáõÝ:

Ð³Û³ë ï³ÝÇ ËáñÑñ¹³ÛÇÝ Ñ³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝÁ ·ïÝíáõÙ ¿ñ 6-ñ¹ ï³ñ³ðù³ÛÇÝ ·áïáõÙ, áñÇ Ù»ç Ùï ÝáõÙ ¿ÇÝ ³Ý¹ñÏáíÏ³ëÛ³Ý ÙÝ³ó³Í å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ºÉÝ»Éáí ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý ÝáñÙ»ñÇó ¨ Ï³ÝáÝÝ»ñÇó` հանրապետության տարածքը նույնպես բաժանված էր շինարարական ենթագոտիների իրեն բնորոշ միավոր ³ñÅ»ùÝ»ñáí: ²Ûë Ñ³Ù³Ï³ñ·Á å³Ñå³Ýí»ó ÙÇÝç¨ 23.11.2007Ã.-Ç ÐÐ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý N 1484-Ü §ÞÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý áÉáñïáõÙ ·Ý³·áÛ³óÙ³Ý ÝáñÙ»ñÇ ¨ ÝáñÙ³ïÇíÝ»ñÇ ÏÇñ³éáõÙÝ ³å³Ñáí»Éáõ Ù³ëÇÝ¦ áñáßáõÙÁ, áñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ ù³Õ³ù³ßÇÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝÁ Ó»éÝ³ÙáõË »Õ³í ÉáõÍ»Éáõ ³ÛëËÝ¹ÇñÁ, ëï»ÕÍ»Éáí ³½·³ÛÇÝ ÙÇ³íáñ ³ñÅ»ùÝ»ñ, ³ÛëÏ³Ù³ÛÝ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ³ñï³Ñ³Ûï í³Í ÐÐ ¹ñ³Ùáí:

2008Ã.-Ç ÑáõÝí³ñÇ 14-ÇÝ ù³Õ³ù³ßÇÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñÇ N-05 Ññ³Ù³Ýáí ëï»ÕÍí»óÇÝ §¶áñÍáÕ ·Ý»ñáí ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý ³ßË³ï³ÝùÝÝ»ñÇ ³ñÅ»ùÇ Ñ³ßí³ñÏÙ³Ý Ñ³ëï³ï»Éáõ Ù³ëÇÝ ¦ ÝáñÙ³ïÇí³ÛÇÝ ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÁ:

ÐÐ-յան նախահաշվային գնագոյացման ազգային բազայում նյութերի ծախսերը ամեն ամիս Ã³ñÙ³óíáõÙ »Ý ù³Õ³ù³ßÇÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó, ÇëÏ ³ßË³ïáÕÝ»ñÇ ³ßË³ï³í³ñÓÝ»ñÁ ¨ ß³Ñ³·áñÍíáÕÙ»ù»Ý³-Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ Í³Ëë»ñÁ ÙÝáõÙ »Ý ³Ý÷á÷áË, ÇÝãå»ë Ý³¨ ³Ý¹ñ³¹³ñÓãÇ Ï³ï³ñíáõÙ Ý»Õ Ù³ëÝ³·Çï³óí³Í áÉáñïÝ»ñáõÙ ë³ñù»ñë³ñù³íáñáõÙÝÝ»ñÇ ³ñÅ»ùÝ»ñÇÝ:

úñÇÝ³Ï ÐÐ-áõÙ ¿Ý»ñ·»ïÇÏ³ÛÇ áÉáñïáõÙ ¿É»Ïïñ³ÙáÝï³Å³ÛÇÝ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ Ý³Ë³·Í³Ý³Ë³Ñ³ßí³ÛÇÝ ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÇ Ùß³Ï³Ù³Ý Å³Ù³Ý³Ï, ù³ÝÇ áñ ³½·³ÛÇÝ ÝáñÙ³íáñí³Í ÷³ëï³ÃÕÃ»ñáõÙ ³éÑ³ë³ñ³Ï բացակայում են այդ սարքավորումն»ñÇ ·Ý»ñÁ, áñáÝù ÏÑ³Ù³å³ï³ëË³Ý»ÇÝ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ßáõÏ³Û³Ï³Ý ·Ý»ñÇÝ áõ ³ñï³Ñ³Ûï í³Í ÏÉÇÝ»ÇÝ ÐÐ ¹ñ³Ùáí:

Հետևաբար ներկայումս հՀ-áõÙ ¿É»Ïïñ³ÙáÝï³Å³ÛÇÝ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñ Ï³ï³ñáÕ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ¿É. ÝßÝ³Ý³ÏáõÃÛ³Ý ë³ñù³íáñáõÙÝ»ñÇ ·Ý»ñÇ Ù³ëÇÝ Ï³ñáÕ³Ýáõù »Ý ÙÇ³ÛÝ ï»Õ»Ï³Ý³É³ñï»ñÏñÛ³ ÝÙ³Ý³ïÇå ë³ñù³íáñáõÙÝ»ñ ³ñï³¹ñáÕ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇó:

Էլեկտրամոնտաժային աշխատանքները ցանկացած բնագավառի աշխատանքներում ունեն իրենց áñáß³ÏÇ Í³í³ÉÁ, ³ÝÏ³Ë ³ÛÝ Ñ³Ý·³Ù³ÝùÇó` Ù³ëÝ³íáñ ë»Ïïáñ¿ Ï³éáõóáõÙ, Ã» å»ï³Ï³Ý ë»Ïïáñ, ³Ûë ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ Í³í³ÉÁ Ï³Ûáõ Ý¿¨ áñáß³ÏÇ:

àñù³Ý ßáõï ÙáïÝ³ ù³Õ³ù³ßÇÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝÁ ³Ûë ËÝ¹ñÇÝ, ³ÛëÇÝùÝ` էլեկտրամոնտաժային աշխատանքների համար անհրաժեշտ միավոր գնավորումները ըստ բազմ³½³Ý տեսակաձու դասակարգմամբ , այնքան ավելի հստակ և կանոնակարգված արտահայտված կլինի ¿É»Ïï³ñ³ÙáÝï³Å³ÛÇÝ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ Ý³Ë³Ñ³ßí³ÛÇÝ ³ñÅ»ùÁ, áñÁ ÏÝå³ëïÇ Ñ³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý é»ëáõñëÝ»ñÇ Ýå³ï³Ï³ÛÇÝû·ï³·áñÍáõÙÁ¨ å³ïß³×Ó¨áí ÏÏ³ñáÕ³Ý³ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É Ýñ³Ýó ÑëÏáõÙÁ:

HÅÊÎ ÒÎ ÐÛÅÏ ÐÎ ÁËÅÀÌ Û ÑÌ ÅÒÍ Î ÃÎ ÄÅËÀÑÏ ÅÖÈÀËÈÇÈÐÎ ÂÀÍ Í ÛÕ ÐÀÁÎ Ò

В статье представляется нинешняя действующая в Армении методология сметного дела, одновременно поднят вопрос о системизации расчета сметной стоимости специализированных работ в частности в сфере энергетики.

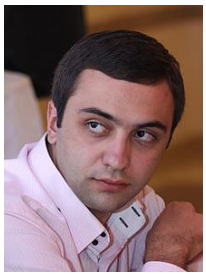
¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. ø³Õ³ù³ßÇÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ðñ³Ù³Ý N – 19 Ü 2008 Ã.
2. ø³Õ³ù³ßÇÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ðñ³Ù³Ý N – 05 Ü 2008 Ã.
3. ø³Õ³ù³ßÇÝáõÃÛ³Ý Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ðñ³Ù³Ý N – 07 Ü 2008 Ã.
4. Ýêîíîì èêà ñòðîèòåëüñòâà È . Ñ. Ñòåïàíîâà г. Москва Вышее образование 2009 г.

²ëÇëï»Ýï` **Հայկ Սարուքյան**

Ø³·Çëï ñ³Ýï` **ê³ñ·Çë ê³ñ·ëÛ³Ý**

Ðî¸ 69.003 (ºÖÞäÐ, ¾ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ, Çñ³íáõÝùÇ¨ Ï³éավարման ամբիոն)

Î²è²ì²ðØ²Ü Ö²äàÜ²Î²Ü Ð²Ø²Î²ð¶ÀÞÆÜ²ð²ðàÔÚàõÜàôØ

Ðá¹í³ÍáõÙ Ñ³Ù³éáï Ý»ñ³Ï³Ûó³Í¿ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ö³åáÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛáõÝáõÙ, áñÇ ·áñÍ³ÍáõÙÁ ß³ï ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï¿ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ Ý³¨ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý áÉáñï áõÙ:

Øáõïù·áñÍ»Éáí ßáõÏ³Ûó³Ï³Ý ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï³ßñç³Ý, ÇÝãå»ë ³ñ¹»Ý·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ, ³ÛÝå»ë¿É Ýáñ³ë ï»ÕÍ ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ß³ï Õ»Ï³í³ñÝ»ñ (Ù»Ý»ç»ÑÝ»ñ) Ëáëáõ٠ »Ý ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, áñ ³ßË³ï³ÝùÇ Ýáñ ßáõÏ³Ûó³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ å»ïù»Ý Ýáñ Ùáï»óáõÙÝ»ñ ¨' Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý, ¨' կառավարման հարցերում: Այդ պատճառով էլ նրանք ընթանում են բազմաթիվ սխալների և փորձերի ×³Ý³å³ñÑáí` ÷áñÓ»Éáí Ï»ñï»É Çñ»Ýó Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝáõÙ Ï³é³í³ñÙ³Ý ûåïÇÙ³É Ñ³Ù³Ï³ñ·: ÆëÏ ³í»ÉÇ լավ չէ ձեռք բերած փորձի համար դիմել նրանց, ով մանրակրկիտ ուսումնասիրել է այն, ¨ ÝáõÛÝÇëÏ Ï³é³í³ñáõÙÁ Ñ³ëóñ»É¿ ÙÇÝã¨ ·ÇïáõÃÛ³Ý ³ëïÇ×³Ý: ²Û¹ å³ï×³éáí¿É ë¨»é»Ýù Ù»ñ Ñ³Û³óùÁ ¹»åÇ Í³·áÕ ³ñ¨Ç»ñÏÇñ:

Ճապոնական կառավարման համակարգերի գլխավոր սկզբունքը հետևյալն է՝ «Մարդկանց մեջ է կայանում ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ÙñóáõÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ¦:

ò³ÝÏ³ó³Í ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝ Ï³ñ»É¿ ¹Çï³ñÏ»É áñå»ë é»ëáõñëÝ»ñÇ ÙÇ³ëÝáõÃÛáõÝ` Ù³ñ¹³Ýó, ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ, ë³ñù³íáñáõÙÝ»ñÇ, ÝÛáõÃ»ñÇ, ·áñÍÇùÝ»ñÇ, ÷áÕ»ñÇ, ÇÝýáñÙ³óÇ³ÛÇ¨ ³ÛÉÝ: Ö³åáÝ³Ï³Ý Ï³é³í³ñáõÙÁ ³é³ÝÓÝ³óÝáõÙ¿ Ù³ñ¹Ï³Ýó ÙÝ³ó³Í é»ëáõñëÝ»ñÇó: Ð³ïÏ³å»ë ³é³ÝÓÝ³óíáõÙ »Ý Õ»Ï³í³ñÝ»ñÁ (Ù»Ý»ç»ÑÝ»ñÁ): Ö³åáÝ³óÇÝ»ñÁ Ï³ñÍáõÙ »Ý, áñ Í³é³ÛáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áí ÁÝÃ³Ý³ÉÁ` ÇÝãÁ ÑÇÙÝí³Í¿ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ëï³Åþ¨ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝ»ñÇ Ñ³çáÕ Ï³ï³ñÙ³Ý ½áõ·³ÏóÙ³Ý íñ³ Ñ³Ù³ñíáõÙ¿ É³í³·áõÛÝÁ: ²Û¹ ³Ù»ÝÇ Ñ»ï Ù»Ïï»Õ, »Ã» Ù³ñ¹Á áõÝÇ Ï³é³í³ñÙ³Ý ունակություններ, ապա պետք է որոշվեն սահմաններ կամ բիզնեսի օպտիմալ մասշտաբ (չհնարավորական ստորաբաժանման), որտեղ նրա մասնակցությունը կ³é³í³ÑÙ³Ý Ù»ç ÏÑ³Ù³ñíÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï:

Այն գործունեությունը, որը մենք անվանում ենք կառավարում, պահանջում է ամբողջական ներքին: Նշ³ÝáõÙ Ï»Ýï³ñáÝ³óí³Í ¿ Ù³ëï³ÛÇÝ ÇÝï»Ë»Ïï³Ï ¨ ÷áñÓÁ: Ø³ñ¹Á, áí ÝíÇñ»É ¿ Çñ»Ý Õ»Ï³í³ñÙ³ÝÁ, զբաղեցնում է բավականին պատվավոր և դրա հետ Ù»Ïï»Õ å³ï³ëË³Ý³ïáõ ¹Çñù, áñÁ å³Ñ³ÝçáõÙ ¿ ամբողջական ինքնանվիրման և ինքնազոհաբերման գնալու պատրաստակամություն: Մենեջերը առաջին հերթին պետք է իր կառավարումը հասցնի բազմակողմանի հիմնավորման: Դա նշանակում է, որ նա պետք է ·»ñ³½³Ýó ÇÙ³Ý³ Çñ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ, Ñëï³Ï ÑÇÙÝ³íáñÇ Ýñ³ í³ñ³Í ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ¨ áõÝ»Ý³ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇÁ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ Íñ³·Çñ:

Ժամանակակից ղեկավարը հնարավոր է որ ավելի քիչ տեղեկացված լինի կոնկրետ հարցերի վերաբերյալ, քան նրա օգնականները, բայց նրանց միասնական գիտելիքները հիաս³ÉÇ Ï»ñåáí Ï³ñáÕ »Ý ÉñÝ³óÝ»É Ýñ³ áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ²Ûëï»ÕÇó Ù»Ý»ç»ñÇ å³ï³ëË³Ý³ïíáõÃÛ³Ý ·ÉË³íáñ ³é³ñÏ³Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¿ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇ áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñ»É³·áñÍáõÙÁ: ÞÇÝÑñ³å³ñ³ÏÝ»ñáõÙ ³ßË³ïáÕ Õ»Ï³í³ñÝ»ñÁ å»ïù ¿ Ñ³Ùá½í³Í ÉÇÝ»Ý, áñ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÁ áõÝ»Ý Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý ¹»ï³ÉÝ»ñÇ վերաբերյալ գիտելիքներ:

Մենեջերի գլխավոր խնդիրն է համարվում հավաքել իրարից անջատ, բայց տարանդավոր ներուժով ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇ ³ÛÝ ·áñÍÁÝÃ³óÇ ßáõñç, áñÁ Ç í»ñçá ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ÏÉÇÝ»ñ: Õ»Ï³í³ñÁ ³é³çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ å³ï³ëË³Ý³ïáõ ¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ Çñ »ÝÃaկայության տակ գտնվող աշխատակիցների ներուժի համախմբման Ñ³Ù³ñ: àñáßáõÙ ÁÝ¹áõÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ Ý³ å»ïù ¿ Ïááñ¹ÇÝ³ï³óÝÇ ¨ Õ»Ï³í³ñÇ: Æ ¹»å,×³åáÝ³óÇÝ»ñÁ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ïáñåáñ³ïÇí ³ñÅ»ùÝ»ñÇ ÃíáõÙ ³é³ÝÓÝ³óÝáõÙ »Ý` ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ ³¹ÙÇÝÇë ï ñ³óÇ³ÛÇ Ñ»ï;

շինարարական խմբերի, ստորաբաժանումների և ֆիլիալների փոխգործունեությունը ընդհանուր կորպորատիվ Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ:

Ö³åáÝ³óÇÝ»ñÁ Ý³¨ »ÝÃ³¹ñáõÙ »Ý, áñ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝáõÙ Õ»Ï³í³ñ»É å»ïù ¿ áõÝ»Ý³ ëáóÇ³É³Ï³Ý ուղվածության: Միայն այն դեպքում, երբ անհատների պահանջները ամբողջովին բավարարված են ընկերությունում գոյություն ունեցող հարաբերությունների կուլտուրայով, նրա ունակությունները կարող են ամբողջապես օգտագործվել արտադրողական աշխատանքի համար, որի արդյունքները շատ դեպքերում ունենում են բացառիկ հաջողություններ:

Յուրաքանչյուր ընկերություն պետք է ունենա որոշակի սոցիալական նպատակներ, որոնք տարբերվում են »Ï³Ùáïë ï³Ý³ÉáõóՆ, áñáÝù í»ñçÇÝ Ñ³ßíáí ³ñ¹³ñ³óÝáõÙ »Ý Ýñ³ ·áÛ³ï»íáõÙÁ: àñå ևզի »ÝÃ³Ï³Ý»ñÁ ³ßË³ï»Ý ë»÷³Ï³Ý ³ñÅ³Ý³å³ïíáõÃÛ³Ý ·Ç ï³Ïóáõ Ù áí ³é³ÝÓÝ³óÝáõÙ »Ý` ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÁ պետք է ունենա իր ձեռնարկության վերաբեñÛ³É Ã»áñե³å»ë áõÅ»Õ ¨ åñ³Ï ïÇÏ³ÛáõÙ ÏÇñ³é»ÉÇ ÏáÝó»åóÇ³ÛÇ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ:

Ö³åáÝ³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý íեց սկզբունքները

1. *Զբաղվածության երաշխավորում և վարձու աշխատողների համար վստահության պայմանների ëï»ÕÍáõÙ:*

Ì³ñÓáõ ³ßË³ïáÕ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ³ßË³ï³Ýùáõù Ï³ÛáõÝáõÃÛáõÝÁ ³é³çÝ³Ï³ñ· Ï³ñ¨áñáõÃÛ³Ý ËÝ¹Çñ¿: âÇ Ï³ñ»ÉÇ ëå³ë»É ³ñï³¹ñ³Ï³Ý í»ñ³ÙÞ³ÏáõÙÝ»ñÇ Ïáõï³ÏÙ³ÝÁ, եթե շարունակվում է բանվորական ուժի Ñ³ëáõÝáõÃÛáõÝÁ, ù³ÝÇ áñ Ñ»é³óáÕ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÁ Çñ»Ýó Ñ»ï ÙÇßï ï³ÝáõÙ »Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñÇ ¨ ÑÙïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇ áñáßÙ³ë,որոնք ներկայացնում են «Íîó-Öàó» ընկերությունը :

Կայունությունը ամրացնում է շարքային աշխատակիցների հարաբերությունները ղեկավարության հետ և Ýå³ëïáõÙ ¿ ÑÇÝ ³ßË³ïáÕ»ñÇ ·Ç ï»ÉÇùÝ»ñÇ ¨ ÷áñÓÇ ï³ñ³ÍÙ³ÝÁ, ÇÝãÁ Áëï×³åáÝ³Ï³ÝÕ»Ï³í³ñáõÃÛ³Ý, ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý գործունեության ցուցանիշները բարելավելու համար:

Ազատվելով հեռացման վտանգից և պաշտոնի բարձրացման հնարավորություն ստանալով, աշխատակիցները հնարավորինս ամրապնդում են ընկերության հետ ընդհանրությունը: Ակնհայտ է նաև, որ զբաղվ³ÍáõÃÛ³Ý »ñ³ßË³íáñáõÙÁ ³í»É³óÝáõÙ ¿ Ï³é³í³ñ³Ï³Ý é»ëáõñëÝ»ñÇ Ïáõï³Ïուումը:

²ßË³ï³ÝùÇ Ï³ÛáõÝáõÃÛáõÝÁ ß³ñÅ³éÇÃ ¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ÇÝãå»ë ³ßË³ïáÕ»ñÇ, ³ÛÝå»ë ¿É Í³é³ÛáÕÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, Çñ»Ýó ·Çï»ÉÇùÝ»ñÁ ¨ ÁÝ¹áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ուղղելու ÁÝ¹Ñ³ÝáõñÏáñåáñ³ïÇí ·áñÍÇ Ù»ç, Ý»ñ¹Ý»Éáõ Ýáñ³ÙáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñ Çñ ³ßË³ï³ÝùáõÙ, որի հետևանքով բարձրանում են ³ßË³ï³ÝùÇ ³ñï³¹ñáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ¨ áñ³ÏÁ: Ùáñ³ÙáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñÁ å»ïù ¿ Ëñ³Ëáõëí»Ý ¨ ÏÛ³ÝùÇ Ïáãí»Ý: ²ÝÓÝ³Ï³½ÙÇ Ñ»ï³ùñùní³ÍáõÃÛáõÝÁ ³ñï³¹ñáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý բարձրացման ¨ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ բարելավման հարցում (քանի որ, հենց այդտեղ են ուղղված բոլոր նորամուծությունների գերակշիռ մասը) թույլ է ï³ÉÇë ë ï»ÕÍ»É Ñ³ñÙ³ñ³í»ï ¨ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ³ßË³ï³ï»Õ»ñ: ÀÝÏ»ñáõÃÛ³Ý Õ»Ï³í³ñáõÃÛáõÝÁ Çñ Ñ»ñÃÇÝ ողջունում է նորամուծությունները, քանի որ, ի վերջո, դա բերում է եկամուտի աճմանը:

²Û¹ պ³ï×³éáí ÝáõÝÇëÏ ãÝãÇÝ Ýáñ³ÙáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ïáõï³ÏáõÙÁ, Ù»Í Ñ³çáÕáõÃÛáõÝ ¿ բերում:Իրականացվելով նորամուծությունները փոխում են աշխատողների գործունեության բնույÃÁ, ¹³éÝ³Éáí կառավարման ռեսուրս: Իսկ երբ այդպիսի ռեսուրսը հասնում է «կրիտիկական զանգվածի» ընկերությունը

ÑÝ³ñ³ íáñáõÃÛáõÝ ¿ ստանում երկար ժամանակահատվածով ապահովել բարձր արտադրողականություն և ³ñï³¹ñ³ÝùÇ áñ³Ï:

2. *Ô»Ï³í³ñáõÃÛ³Ý ÙßïáÏ³Ý Ý»ñÏ³ÛáõÃÛáõÝÁ ³ñï³¹ñáõþյունուՀ:*

²ñï³¹ñáõթյան Ùեջ կառավարիչների տեղաբաշխման գլխավոր խնդիրը հանդիսանում է տարբեր դեպքերում և վայրում առաջացած պրոբլեմÝ»ñÇ ÉáõÍÙ³Ý Ñ³ñóáõÙ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ: ´³óÇ ¹ñ³ÝÇó, Ï³é³í³ñÇãÁ ß³ÑáõÙ ¿ ³ßË³ï³ï»Õ»ñáí ³ÝóÝ»ÉÇë` Ñ³ñóáõ÷áñÓ ³Ý»Éáí ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇÝ ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, Ã» ÇÝãå»ë բարելավել արտադրությունը և թե ինչն է խանգարում աշխատանքին: Այդ պատճառով, մենեջերները պետք է ³ÛÝå»ë ³Ý»Ý, áñå»ë½Ç Ýñ³Ýó Ý»ñÏ³ÛáõÃÛáõÝÁ ³ñï³¹ñáõÃÛáõÝáõÙ ÙÇßï qգացíÇ: ²ÝÑñ³Å»ßï ¿ Ëë»É Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ³ßË³ï áõÇ å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ ¨ Ùïù»ñÁ: ³ÇÑ³ñÏ» å³Ñ³ÝçáõÙ ¿½·³ÉÇáñ»Ý ³í»ÉÇ ß³ï ç³Ýù»ñ:

3. *Îáñåáñ³ïÇí ÇÝýáñÙ³óÇ³ÛÇ Ñ³å³ñ³Ï³ÛÝáõÅáõÝÁ ¨ Ñ³ë³Ý»ÉÇáõÃÛáõÝÁ í³ñÓáõ ³ßË³ïáÕÝ»ñÇÝ:*

Երբ կառավարման բոլոր աստիճանները և աշխատակիցները սկսում »Ý û·ïí»É ï»Õ»Ï³ïáõÃÛ³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ բազայից, առավել շատ տեղեկատվություն են ունենում ձեռնարկության գործունեությունից և ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÇó, ÁÝ¹É³ÛÝíáõÙ ¿ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛ³Ý ÙÃÝáÉáñïÁ ¨ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ å³ï³ëË³Ý³ïáõÃÛáõÝÁ, ինչը բարելավում է փոխհարաբերությունները և բարձր³óÝáõÙ ³ñï³¹ñáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ:

4. *Î³é³í³ñáõÙ, áñÁ ÑÇÙÝí³Í¿Ñ³ßí³éÙ³Ý ï»Õ»Ï³ïáõÃÛ³Ý·ñ³·»ï³Ý³ÉÇ½Ç íñ³:*

Î³é³í³ñÙ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ Ñ³çáÕ ÉáõÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ßË³ïáÕÝ»ñÁ ¨ Í³é³ÛáÕÝ»ñÁ å»ïù¿É³í ï»Õ»Ï³óí³Í ÉÇÝ»Ý áã ÙÇ³ÛÝ ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, Ã» ÇÝã ¿ ëå³ëíáõÙ Ï³Ù Ã» ÇÝã ¿ »Õ»É, ³ÛÉ Ý³¨ ³ÛÝ մասին Ã» Ýñ³Ýó ստորաբաժանումների գործունեությունը ինչպես և ինչ աստիճանով է կապված ընդհանուր կազմակերպչական և ³ñï³¹ñ³Ï³Ý·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ Ñ»ï: ¶³Õ³÷³ñÏ³½Ù»ÉáÍ ³ýÝÙ³ëÇÝ, Ã» ինչու և ÇÝãå»ë »Ý ï»ÕÇ áõÝ»Ýáõٳ۪ë Ï³Ù ³ÛÝ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÁ, áã ÙÇ³ÛÝ ³å³ÑáíáõÙ ¿ Ñ³ñÙ³ñíáÕ³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ³ñï³ùÇÝ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ, ³ÛÉ Ý³¨ իրականացնում է օգտակար գործունեություն փոփոխություններին և կատարելագործմանը վերաբերող ներքին ուղղվածության խթանմանը:

5. *Ï³é³í³ñáõÙ, áñÁ ÑÇÙÝí³Í¿ áñ³ÏÇ íñ³: ²ñï³¹ñáÕ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ տվյալները áõÝ»Ý »ñÏñáñ¹³կան Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ:*

²ñï³¹ñ³Ï³Ý åñáó»ëÇ Ï³é³í³ñÙ³Ý ·ÉË³íáñ ËÝ¹ÇñÁ ` áñ³ÏÇ(Ï³Ù ¹»ý»ÏïÝ»ñÇ) Ù³ëÇÝ ëïáõÛ·ï»Õ»Ï³ïáõÃÛ³Ý ëï³óáõÙÝ ¿: Ö³åáÝ³óÇÝ»ñÁ կարծáõÙ »Ý, áñ å»ïÙի³ å»ïù¿ ïñíÇ áã ³ÛÝù³Ý ³ñï³¹ñ³Ï³Ý óáõó³ÝÇßÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, ÇÝãù³Ý å»ïù¿ ËÃ³ÝÇ ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ áñ³ÏÁ ¨ ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý ë³ñù³íáñáõÙÝ»ñÇ û·ï³·áñÍÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ: Ö³åáÝ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏáõÃÛ³Ý Õ»Ï³í³ñÇ ·ÉË³íáñ Ñå³ñïáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¿ áñ³ÏÇ í»ñ³ÑëÏÙ³Ý Ñ³Ù³ñ áõÅ»ñÇ ÙÇ³íáõñáõÙÁ, áñáÝù ¹ñë¨áñíáõÙ »Ý, ³é³çÇÝ Ñ»ñÃíի, մարդկային հարաբերությունների այնպիսի որակների մեջ, ինչպիսիք են՝ համաձայնությունը, խմբային կողմÝորոշումը, շինարարների և ծառայողների բարոյական որակները:

6. *Ò»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝáõÙ Ù³ùñáõÃÛ³Ý¨Ï³ñ·³å³ÑáõÃÛ³Ý³å³ÑáíáõÙ:*

Ձեռնարկությունում կարգապահությունը որակի վերահսկման և արտադրողականության բարձրացման »ñ³ßËÇù¿Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ՝ ßÝáñÑÇí Ù³ùñáõÃÛ³Ý¨Ï³ñ·áõ Ï³ÝáÝÇ:

«Երբ մենք ցույց ենք տալիս մեր ձեռնարկությունը մեր հաճախորդներին, ապա նրանք հասկանում են, որ արտադրության որակը նույնքան բարձր է, ինչքան հիասքանչ է ձեռնարկության բովանդակությունը: Ün³Ýù íëï³Ñ»Ý»ñ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³ñóáõÙ¨Ù»Ýù ստանում ենք ß³ï å³ï í»ñÝ»ñ¦:

Ճապոնական կառավարման համակարգի տարբերությունը

1.òÙ³Ñ í³ñÓ³Ï³ÉáõÃÛáõÝ

Ö³åáÝ³Ï³Ý Ïáñå»ñ³óÇ³Ý»ñÁ Çñ»Ýó ßÇÝ³ñ³ñÝ»ñÇÝ »ñ³ßË³íáñáõÙ »Ý ³ßË³ï³Ýù ¨ օգտագործում են պարգևատրման համակարգը, հիմնվելով աշխատանքային ստաժի վրա, այն բանի Ñ³Ù³ñ, áñå»ë½Ç Ï³ÝËíÇ ³ßË³ï³ÝùÇó Ñ»é³Ý³ÉÁ ³ÛÉ ýÇñÙ³Ý»ñ: ÆÝãù³Ý »ñÏ³ñ¿ ³ßË³ïáõÙ Ù³ñ¹Á ընկերությունում, այնքան բարձր է նրա աշխատավարձը և պաշտոնը. Շինարար- բանվորը այլ ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝáõÙ ³ßË³ï³ÝùÇ ³ÝóÝ»ÉáõÙ, ½ñÏáõÙ ¿ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ëï³ÅÇó ¨ ³Ù»Ý ÇÝã սկսում է սկզբից: Իսկ աշխատանքի վարձակալության համար նախապատվությունը տրվում է երիտասարդներին ելնելով հետևյալ սկզբունքից .Էժան է սովորեցնել, քան վերասովորեցնելել:

2.Կոչտ մասնագիտացման բացակայության սկզբունքը ծառայÛáÕ³Ï³Ý Ï³ñÇ»ñ³ÛÇ ³é³çÁÝÃ³óÇ Å³Ù³Ý³Ï:

Ճապոնացիները գտնում են, որ շինարարական խմբերի բրիգադաների ներսում յուրաքանչյուր աշխատող նույնպես ինքնուրույն պետք է որոշի այն, ինչ պետք է անի ինքը բրիգադայից մաքսիմալ Ñ³ïáõóáõÙ ëï³Ý³Éáõ համար ամբողջությամբ: Բայց բոլորը գիտեն, որ կա մի բան, որը նա անում է բոլորից լավ և հատուկ պատասխանատու առաջադրանքի կատարման ժամանակ հատկապես ³ßË³ï³ÝùÇ ³Û¹ ï»ë³ÏÁ Ñ³ÝÓÝ³ñ³ñíáõÙ ¿ Ýñ³Ý:

3.àñáßáõÙÝ»ñÇ ÏáÉ»Ï³ïÇí ÁÝ¹áõÝáõÙ, áñÝ Çñ»ÝÇó Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ ¿ ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý¨ëïáõ·Ù³Ý Çñ³Ï³Ý³óí³Í Ó¨.

4. Îáɳ»Ï ïÇí å³ï³ëË³Ý³ ïáõÃÛáõÝ. ÊÝ¹ÇñÝ»ñÁ Ï³ï³ñíáõÙ »Ý ÏáɳÏ ïÇíÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó, ³ÛÉ áã þե առանձին անհատների, և պատասխանատվությունը համապատասխանաբար պետք ¿ ¹ñíÇ ÏáɳÏ ïÇíÇ íñ³:

5.Եկամուտի պլանավորումը ընկերության բարձրաստիճան ղեկավարության ձեռքերում է: ºÏ³ÙáõïÝ»ñÇ åɳÝ³íáñáõÙÁ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¿ Ý»ñùÇÝ ÑëÏÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ù»ÃÁ¹, áñÁ ë³ÑÙ³ÝáõÙ ¿ Ï³ñ×³Å³ÙÏ»ï Ýå³ï³ÏÝ»ñ ¨ ÃáõÛɳ ¿ ï³ÉÇë Ñ»ï¨»É ¹ñ³Ýó Ï³ï³ñÙ³ÝÁ: ²ÛëåÇëáí, åɳÝ³íáñáõÙÁ å»ïù ¿ ÏáÕÙÝáñáßí³Í ÉÇÝÇ í»ñçÝ³Ï³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ íñ³, ÇëÏ ¹ñ³Ýó Ýí³×áõÙÁ ·Ý³Ñ³ïíáõÙ ¿ ù³Ý³Ï³Ï³Ý ¨ áñ³Ï³Ï³Ý óáõó³ÝÇßÝ»ñáí: Ø³ùëÇÙ³É óáõó³ÝÇßÝ»ñÁ áñáßíáõÙ »Ý »ÉÝ»ÉáíÁ ³ÛÝ å³ÛÙ³ÝÇó, áñ ¹ñ³Ýù å»ïù ¿ ÉÇÝ»Ý Çñ³Ï³ÝáõÙ Ñ³ë³Ý»ÉÇ: ÀÝ¹ áñáõÙ »Ï³ÙáõïÇ åɳÝ³íáñáõÙÁ ամբողջությամբ օգնում է խուսափել առանձին շինարարական բրիգադաների եսասիրության վտանգավոր Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇó ¨ ëï»ÕÍ»Éáõ ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ÏáñåáñÁ ïÇí Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ Ýí³×Ù³Ý համակարգ: Ուստի եկամուտի պլանի ձևավորումը պետք է պատկանի ձեռնարկության բարձրագույն ղեկավարությանը: Չի թույլատրվում բրիգադաներին կամ շինարարներին քննարկել շինարարական Ó»éÝ³ñÏáõÃÛ³Ý »Ï³Ùáõï Ç åɳÝÁ, ù³ÝÇ áñ ³Û¹ կհանգեցնի բրիգադաների միջև անխուսափելի ÏáÝýÉÇÏ ïÇ: Ò»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝáõÙ Í³Ëù»ñÇ íñ³ ÑëÏáÕáõÃÛáõÝÁ Ï³ñáÕ ¿ Ñ³Ý·»óÝ»É åɳÝ³íáñíáÕ ¨ ÷³ëï³óÇ Í³Ëù»ñÇ å³ñ½ Ñ³Ù»Ù³ï³Ý:

ЯПОНСКИЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ

В статье коротко представлены японские методы управления в строительстве,применение которых эффективны как в общей в системе управления,так и в области строительства.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. Каору И., Японские методы управления качеством.-М: Экономика 1988г.
2. Курицин А.Н. '' Управление в Японии'', 1991г.
3. Матрусова Т. Н., Япония: материальное стимулирование в фирмах.- М: Наука, 1992г.
4. Пшенников В.В. Японский менеджмент. 27 уроков для нас.М.: изд. ''Япония сегодня''- 1997
5. Хлынов В.Н. ., Японские <<секреты>> управления персоналом.-М.: <<Восточная литература>> РАН,1995г.

²ëÇëï»Ýï`
Ռոբերտ Պետրոսյան

Ø³·Çëïñ³Ýï`
Արտակ Աբաջանյան

ՀՏԴ 65.011 (ԵՃԾՊՀ, Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման ամբիոն)

Î²¼Ø²Î°ðäàôÂÚ²Ü è²¼Ø²ì²ð²Î²Ü °ì Ø²ðî²ì²ð²Î²Ü Üä²î²ÎÜ°ðÆ ²è²ÜÒÜ²Ð²î Îàôâ ÚàôÜÜ°ðÀ

êáõÝ Ñá¹í³ÍáõÙ ¹Çï³ñÏíáõÙ ¿ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý ¨ Ù³ñï³í³ñ³Ï³Ý åɳÝ³íáñÙ³Ý Ýå³ï³Ï³¹ñáõÙÁ, ¹ñ³Ýó ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ ÛáõñÙ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: Ðá¹í³ÍáõÙ í»ñÉáõÍí»É ¿ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý ¨ Ù³ñï³í³ñ³Ï³Ý Ýå³ï³Ï³¹ñÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ: Ì»ñÉáõÍí»É »Ý Ý³¨ í»ñÁ Ýßí³Í ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ Ï³åí³ÍáõÃÛáõÝÁ ÙÇÙÛ³Ýó Ñ»ï: ²Ù÷á÷»Éáí ³Ûë ³Ù»ÝÁ, »Ï»É »Ýù áñáß³ÏÇ »½ñ³Ï³óáõÃÛ³Ý, áñÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ Ó¨³íáñí³Í ·³Õ³÷³ñÝ»ñÁ Ñ³Ù³ñáõÙ »Ù ³ñ¹Ç³Ï³Ý hարցերի պարզաբանում:

äɳÝ³íáñáõÙÁ áñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³Û³óÙ³Ý ¨ ëï»ÕÍÙ³Ý ¹ÇÝ³ÙÇÏ ·áñÍÁÝÃ³ó ¿, áñÁ ÃáõÛɳ ¿ ï³ÉÇë Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³ÝÁ Ñ»ï³·³ÛáõÙ ¿ý»ÏïÇí ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ Í³í³É»É, ÇÝãå»ë Ý³¨ ¹³ Ù»Ý»çÙ»ÝÃÇ ýáõÝÏóÇ³ է, որը իր մեջ է ներառում կազմակերպության գործունեության հետևյալ համախմբերը՝

1. ³ñï³ùÇÝ ÙÇç³í³ÛñÇ ·áñÍáÝÝ»ñÇ ¨ Çñ³íÇ×³ÏÇ ³Ý³ÉÇ½

2. Ýå³ï³ÏÇÝ Ñ³ëÝ»Éáõ ³ÛÉÁÝïñ³Ýù³ÛÇÝ ÙÇçáóÝ»ñÇ ·Ý³Ñ³ïáõÙ ¨ ûåïÇÙÇ½³óáõÙ
3. é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Ù³ñù»ÃÇÝ·Ç Ï³½Ù³íáñáõÙ
4. þíqûëu պլանի կարգավորում
5. Ý³Ë³·ÍÇ Çñ³Ï³Ý³óáõÙ:

Պլանավորումը իր հերթին բաղկացած է լինում ռազմավարական և մարտավարական åÉ³Ý³íáñáõÙÝ»ñÇó, áñáÝóÇó Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñÁ áõÝÇ Çñ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ Ûáõñ³Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

è³½Ù³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñáõÙÁ ¹³ »ñÏ³ñ³Å³ÙÏ»ï Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ Ó¨³íáñÙ³Ý åñáó»ë ¿, áñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ Ï³½Ùíáõù »Ý ÇÝãå»ë »ñÏ³ñ³ժ³ÙÏ»ï Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ, ³ÛÝå»ë ¿É Ýñ³Ýó Ñ³ëÝ»Éáõ ÙÇçáóÝ»ñÝ áõ áõÔÇÝ»ñÁ:

Ø³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñáõÙÁ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Ï³½Ù³íáñáõÙ ¿, áñáÝó ÙÇçáóáí ÑÝ³ñ³íáñ ¿ ¹³éÝáõÙ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÇÝ Ñ³ëÝ»ÉÁ:

è³½Ù³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñáõÙÁ ³ñï³óáÉáõÙ ¿ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áıþյան բոլոր ձևերը: è³½Ù³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñáõÙÁ Çñ Ù»ç¿Ý»ñ³éáõÙ Ñ»ï¨Û³ÉÑÇÙÝ³Ï³Ý ï³ññ»ñÁ`

- Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ Ï³½Ùáõù
- նրանց իրագործման այլընտրանքային տարբերակների մշակում
- ռազմավարության իրականացման օպտիմալ տարբերակի ընտրություն
- օպտիմալ տարբերակի իրականացման ծրագիր:

Ռազմավարական պլանը ներառում է մի շարք բաժիններ և ենթաբաժիններ.

1. Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñ
2. Ù³ñù»ÃÇÝ·³ÛÇÝ åÉ³Ý
3. ³ñï³¹ñ³ÝùÇ ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý¨ Çñ³óÙ³Ý åÉ³Ý
4. ÇÝáí³óÇáÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý åÉ³Ý
5. ëáóÇ³É³Ï³Ý½³ñ·³óÙ³Ý åÉ³Ý
6. ³åñ³ÝùÇ ÇÝùÝ³ñÅ»ùÇ, ³ñï³¹ñ³Ï³Ý Í³Ëù»ñÇ åÉ³Ý
7. Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ß³ÑáõÛÃÇ, ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý, շահութաբերության պլան
8. շրջակա միջավայրի պահպանության և բնական ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործման պլան
9. ³ñï³ùÇÝ ïÝï»ë³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý åÉ³Ý:

è³½Ù³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ Çñ Ù»ç Ý»ñ³éáõÙ ¿ Ñ»ï¨Û³É ÷áõÉ»ñÁ`

- Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³é³ù»Éáõ ÃÛ³Ý áñáßáõÙ
- Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ ¨ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ Ó¨³Ï»ñåáõÙ
- ³ñï³ùÇÝ ÙÇç³í³ÛñÇ ·Ý³Ñ³ïáõÙ ¨ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝ
- Ý»ñùÇÝ ÙÇç³í³ÛñÇ ·Ý³Ñ³ïáõÙ ¨ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝ
- é³½Ù³í³ñ³Ï³Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ ³ÛÉÁÝïñ³ÝùÇ Ó¨³íáñáõÙ ¨ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝ:

ÖÇßï Ó¨³Ï»ñåí³Í ռազմավարական նպատակը պետք է բավարարի հետևյալ պահանջներին: Այն å»ïù ¿ ÉÇÝÇ Ñ³ë³Ý»ÉÇ, ×ÏáõÝ, ã³÷»ÉÇ, ³é³ù»ÉáõÃÛ³Ý Ñ»ï Ñ³Ù³ï»Õ»ÉÇ, Çñ³Ï³Ý, Ñëï³Ï, ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ ազդեցության հիմնական սուբյեկտների համար և ֆունկցիոնալ:

Ø³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñáõÙÁ Ý»ñ³éáõÙ ¿ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÇÝ Ñ³ëÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ անհրաժեշտ ռեսուրսների տեղաբաշխման որոշումները: Այսպիսի պլանում ընդունվում են հետևյալ áñáßáõÙÝ»ñÁ`

- ·Çï³Ñ»ï³½áï³Ï³Ý³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³Ý, Å³ÙÏ»ïÝ»ñÇ å³ñáõÝ³ÏáõÃÛ³Ý¨ Ï³½ÙÇÙ³ëÇÝ,
- ³ñï³¹ñ³Ï³ÝÑ½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ëï»ÕÍÙ³ÝÙ³ëÇÝ
- Ï³¹ñ»ñÇ å³ïñ³ëï»Ù³Ý¨ í»ñ³å³ïñ³ëï»Ù³ÝÙ³ëÇÝ
- ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý í³×³éùÇ Í³í³ÉÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ
- ³ñï³¹ñ³Ï³Ý Í³Ëù»ñÇ Ï³éáõóí³ÍùÇ¨ Ù³Ï³ñ¹³ÏÇÙ³ëÇÝ
- ֆինանսավորման աղբյուրների մասին:

Ø³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³ÝÁ ¹³ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³ÝÓÝ³Ï³½ÙÇ, ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý, ïÝï»ë³Ï³Ý¨ ëáóÇ³É³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù³Ýñ³Ù³ëÝ Íñ³·ÇñÝ ¿, áñÁ áõÕÕí³Í ¿ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñÙ³Ý խնդիրների իրականացմանը, առավել լայն մասշտաբներում և նյութական, աշխատանքային, ֆինանսական և բնական ռեսուրսների առավել ռացիոնալ օգտագործմամբ:

Առավել ուշադրություն է դարձվում աշխատունակության բարձրաóÙ³ÝÁ, ÝÛáõÃ³Ï³Ý é»ëáõñëÝ»ñÇ տնտեսմանը, որակի բարձրացմանը:

Ø³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñÙ³ÝÁ Ý»ñÏ³Û³óíáÕ å³Ñ³ÝçÝ»ñÝ »Ý` ×ÏáõÝáõÃÛáõÝ, ÉÇ³ñÅ»ùáõÃÛáõÝ, բարձրագույն ղեկավարության կողմից աջակցություն, համախմբվածություն, պլանի մշակման և Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý å³ï³ëË³Ý³ïíáõÃÛáõÝ, Ñëï³ÏáõÃÛáõÝ, ÏáÝÏñ»ïáõÃÛáõÝ, Çñ³·áñÍáÕÝ»ñÇ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝ åÉ³ÝÇ Ï³½ÙÙ³Ý·áñÍÁÝÃ³óáõÙ:

Մարտավարական պլանի բաժիններն են `

1. ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý ïÝï»ë³Ï³Ý¿ý»Ï ïÇíáõÃÛáõÝ

2. ÝáñÙ»ñ ¨ ÝáñÙ³ ï ÇíÝ»ñ
3. ³ñï ³¹ñ³ÝùÇ ³ñï ³¹ñáõÃÛáõÝ ¨ Çñ³óáõÙ
4. ³ñï ³¹ñáõÃÛ³Ý ÝÛáõÃ³ ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ³å³ÑáíáõÙ
5. ³ßË³ï ³ÝùÇ í³ñÓ³ ï ñáõÙ ¨ ³ÝÓÝ³Ï³½ÙÇ ÁÝ ï ñáõÃÛáõÝ
6. արտադրական ծախսեր, շահույթ, շահութաբերություն
7. ÇÝáí³óÇ³
8. Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñ ¨ Ï³åÇï³ÉßÇÝ³ñ³ñáõÃÛáõÝ
9. ßñç³Ï³ ÙÇç³í³ÛñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛáõÝ
10. անձնակազմի սոցիալական բարգավաճում
11. Ñ³ïáõÏ ÝßÝ³Ï³ïáõÃÛ³Ý ýáÝ¹»ñÇ ë ï »ÕíáõÙ
12. ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý åÉ³Ý:

ÆÝãå»ë »ñ¨áõÙ ¿ í»ñÁ Ãí³ñÏí³ÍÇó é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý ¨ Ù³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÁ áõÝ»Ý ÙÇ ß³ñù ÝÙ³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñ: Âí³ñÏ³ÍÇó Ï³ñ»ÉÇ ¿ »½ñ³Ï³óÝ»É, áñ Ù³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñÙ³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ ¹³ ³ÛÝ ·áñÍÁÝÃ³óÝ ¿, áñÇ ÙÇçáóáí ÑÝ³ñ³íáñ ¿ ¹³éÝáõÙ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÇÝ Ñ³ëÝ»ÉÁ: ²Û¹áõÑ³Ý¹»ñÓ Ýñ³Ýù áõÝ»Ý ÙÇ ß³ñù առանձնահատկություններ, որոնք վերաբերվում են միայն մարտավարական նպատակների և հակառակը՝ հատկություններ, որոնք վերաբերվում են միայն ռազմավարականին:

Ø³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñÙ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝÁ »ñ¨Ç Ã» ³ÛÝ ¿, áñ Ýñ³Ï³½ÙÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇÝ ³ÝÙÇç³Ï³Ý Ý»ñÏ³ÛáõÃÛáõÝÝ »Ý áõÝ»ÝáõÙ ³ÛÝ ³ÝÓÝ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù áñ qբաղվելու են դրանց կատարման գործընթացով, իսկ ռազմավարական պլանը կազմվում է միայն բարձրագույն Õ»Ï³í³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó:

Ø³ñï³í³ñ³ÏaÝ åÉ³Ý³íáñáõÙÁ, áñå»ë Ï³ÝáÝ, Ñ³Ý¹Çë³Ýáõ ¿ Ï³ñ×³Å³ÙÏ»ï åÉ³Ý³íáñáõÙ՝ ÙÇÝã¨ 1 ï³ÑÇÅ³ÙÏ»ïáí, ÇëÏ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñáõÙÁ՝ »ñÏ³ñ³Å³ÙÏ»ï 3-5 ï³ÑÇÅ³ÙÏ»ïáí:

Ø³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñáõÙÁ Ý»ñ³éáõÙ ¿ Çñ Ù»ç Ý³¨ ³ÛÝåÇëÇ Ñ³ñó»ñ, ÇÝãåÇëÇù »Ý Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ é»ëáõñëÝ»ñÇ ëágհալական և հոգեբանական վիճակը, շրջակա միջավայրի պաշտպանության խնդիրներ, ռեսուրսների տեղաբաշխումը և ռացիոնալ օգտագործումը, իսկ ռազմավարական պլանավորումը շոշափում է առավել գլոբալ խնդիրներ, ինչպիսիք են բիզնես-åÉ³Ý Ù³ñù»ÃÇÝ·³ÛÇÝ åÉ³Ý, Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñ ¨ Ýå³ï³ÏÝ»ñ, ³ñï³ùÇÝ ¨ Ý»ñùÇÝ ÙÇç³í³ÛñÇ·Ý³Ñ³ïáõÙ:

Ø³ñï³í³ñ³Ï³Ý åÉ³Ý³íáñáõÙÁ Ý»ñ³éáõÙ ¿ Çñ Ù»ç ³åñ³ÝùÇ Çñ³óÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÁ, ÇëÏ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ýը ³åñ³ÝùÇ Çñ³óÙ³Ý ó³ÝÏ³ÉÇ Í³í³ÉÝ»ñÁ áñáß³ÏÇÅ³Ù³Ý³Ï³Ñ³ï í³Í»ïá:

Այս ամենից հետևում է, որ չնայած այն հանգամանքին, որ մարտավարական նպատակները բերում են é³½Ù³í³ñ³Ï³ÝÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí å³ñï³¹Çñ ã¿, áñ Ýñ³Ýù ÉÇÝ»Ý Ù»ÏÁ ÙÛáõëÇ ³ñï³óáÉáõÙÁ: Ø³ñï³í³ñ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÁ ¹³ ÙÇ³ÛÝ ³ÛÝ ÙÇçáóÁ ã¿ áñáí Ñ³ëÝáõÙ »Ý é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÇÝ, ³ÛÉ ³ÛÝ ÉáõÍáõÙ ¿ Ý³¨ ³Û¹ å³ÑÇ ¹ñáõþյամբ կազմակերպության առջև ծառայ³Í ËÝ¹ÇñÝ»ñ, áñáÝù ã»Ý Ñ³ÙÁÝïÝáõÙ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³ÛÇë·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý áõÕÕáõÝ ¨ Ñ»ï³·³ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÇÝ:

ОСОБЕННОСТИ СТРАТЕГИЧЕСКИХ И ТАКТИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ

В данной статье рассматривается целеобразование стратегических и тактических планирований, их особенности и специфика. В статье рассматривается процесс стратегических и тактических целеобразований. Так же рассматриваются особенности упомянутых процессов и связь между ними. Подведя итоги, можно прийти к выводу,что сформулированные идеи являются прояснением современных вопросов.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1 Ильин А..И. Планирование на предприятии – М.: Финансы и статистика
2 Горимыкин Н.А. Планирование на предприятии
3 Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование
4 Виханский О.С., Наумов А.И., Менеджмент

îÝï.Ã., ³ëÇëï»Ýï`
Ջ³é³ Մանվելյան

Ø³·Çëïñ³Ýï`
Ն³ñÇÝ» Հակոբյան

ÐÎ¸ 331.522 (ԵԳՇՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Ðá¹í³ÍáõÙ Ý»ñÏ³Û³óí³Í¿ ÐÐ ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛÇ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ ¨ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý »Ý »ÝÃ³ñÏí³Í գործազրկության և զբաղվածության մակարդակի փոփոխությունները:

Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ Çñ³Ï³Ý³óíáÕ ïÝï»ë³Ï³Ý, ëáóÇ³É³Ï³Ý ¨ ù³Õ³ù³Ï³Ý բարեփոխումների առավել բարդ և հակասական գործընթացի հիմնական ուղղություններից մեկը աշխատանքի շուկայի ձևավորումն է, որն արմատական փոփոխություններ մտցրեց զբաղվածության հարաբերությունների ողջ համակարգում: Շուկայական տնտեսությունը, աստիճանաբար դառնալով յուրաքանչյուրի ÏÛ³ÝùÇ անբաժանելի մասը, հիմք հանդիսացավ Հայաստանի Հանրապետությունում աշխատանքի շուկայում նոր երևույթների առաջացման և զբաղվածության ոլորտում պետական քաղաքականության համապատասխան ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ:

Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí, áñ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ïÝï»ë³Ï³Ý ներկայիս իրավիճակում զբաղված բնակչությանը զուգահեռ բնորոշ է նաև չզբաղվածների կատեգորիայի առկայությունը, իսկ աշխատելու å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ³ÛÉ¨ë ûñ»Ýë¹ñáñ»Ý ³ÙÑ³·ñí³Í ã¿, áõëïÇ å»ïáõÃÛ³Ý Ý»ñùÇÝ ù³Õ³ù³Ï³Ý ï³ññ»ñÇ Ó¨³íáñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï »Ý ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛáõÙ Ó¨³íáñíáÕ ³é³ç³ñÏÇ ¨ å³Ñ³Ýç³ñÏÇ գնահատման տեսական և մեթոդական հստակ հիմքեր: Հետևաբար աշխատանքի շուկայի վիճակագրության հիմնական խնդիրն է դառնում զբաղված, չզբաղված, գործազուրկ բնակչության թվի և դրա փոփոխության ու ¹ÇÝ³ÙÇÏ³ÛÇ Ã³÷áõñ ³ßË³ï³ï»Õ»ñÇ ¨ ·áñÍ³½ñÏáõÃÛ³Ý Ù³Ï³ñ¹³ÏÇ Ñ³ßí³ñÏÙ³Ý ù³Ý³Ï³Ï³Ý óáõó³ÝÇßÝ»ñÇ ÷áËÑ³Ù³Ó³ÛÝ»óí³Í Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ó¨³íáñáõÙÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ¹ñ³Ýó Ñ³ßí³ñÏÙ³Ý մեթոդաբանության և ելակետային տվյալների ստացման ձևերի մշակումը՝ Աշխատանքի Միջազգային Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³é³ç³¹ñ³ÝùÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý:

²ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛÇ ¨ ¹ñ³ ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÇ áñáßÙ³ÝÝ áõÕÕí³Í ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ï»ë³Ï»ïÇ բացակայությունը, այն բնութագրող ցուցանիշների համակարգի թերզարգացվածությունը, այս ոլորտում արտասահմանյան փորձի կիրառման հնարավորության հետազոտության բացակայությունը, ինչպես նաև մեր երկրին բնորոշ գáñÍ³½ñÏáõÃÛ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõ Ù»Í ã³÷»ñÇ Ñ³ëÝáÕ Ã³ùÝí³Í ·áñÍ³½ñÏáõÃÛ³Ý íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßï áõÃÛáõÝÁ, Ù»ñ Ï³ñÍÇùáí, Ñëï³Ï³å³óáõÛó »Ý ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛÇ ëáóÇ³É-ïÝï»ë³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý մեթոդաբանության մշակմ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ: ìÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý óáõó³ÝÇßÝ»ñÇ Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³ÝÝ áõÕÕí³Í Ñ»ï³½áïáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³íáñí³ÍáõÃÛáõÝÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í¿ Ý³¨ Ýñ³Ýáí, áñ ներկայում միևնույն ցուցանիշները հաշվարկվելով տարբեր ելակետային տվյալների հիման վրա՝ դրանց ïÝï»ë³·Çï³Ï³Ý¨ ·áñÍÝ³Ï³ù մեկնաբանության խնդիր է առաջանում՝ աշխատանքի շուկայում տեղի է ունենում գործընթացների և դրանց փոփոխությունների վերաբերյալ հստակ պատկերացում կազմելու համար:

²ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛáõÙ ï»ÕÇ áõÝ»óáÕ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÁ ÝÏ³ñ³·ñíáõÙ »Ý íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý áñáß óáõó³ÝÇßÝ»ñÇ ¨ ÙÇ ß³ñþ բարդ տնտեսական հասկացությունների ու կատեգորիաների միջով, որոնք ժամանակակից տնտեսագիտական գրականության մեջ երբեմն հակասական են մեկնաբանվում: ìÇ×³Ï³·ñáõÃÛ³Ý Ù»ç Ý»ñÙáõÍí»É»Ý ³ÛÝåÇëÇ Ï³ï»·áñÇ³Ý»ñ (³ßË³ï³ÝùÇÝ é»ëáõñëÝ»ñ, ïÝï»ë³Ï³Ý ակտիվ և ոչ ակտիվ բնակչություն, գործազրկություն, ոչ լրիվ զբաղվածություն, սոցիալական գործընկերություն), áñáÝù åÉ³Ý³ÛÇÝ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ ã»Ý Ñ³Ý¹Çë³ó»É ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛÇ íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý վերլուծության առարկա: Մշակվել են նոր դասակարգիչներ, ինչպիսիք են օրինակ բնակչության դասակարգոõÁ ըստ զբաղվածության կարգավիճակի, զբաղմունքների և աշխատուժի վրա կատարվող ծախսերի, որոնք ÑÇÙÝíáõÙ »Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ë ï³Ý¹³ñïÝ»ñÇ íñ³:

ÐÇÙ³Ï³Ý Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõ »ñ¨áõÛÃÝ»ñÁ, áñáÝó íñ³ ÑÇÙÝíáõÙ ¿ ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛÇ ուսումնասիրությունը՝ զբաղվածությáõÝ ¨ ·áñÍ³½ñÏáõÃÛáõÝ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñÝ »Ý:

Զբաղվածությունը մարդկանց աշխատատեղերով ապահովելու և հանրօգուտ ³ßË³ï³Ý³ÛÇÝ գործունեության մեջ մասնակցություն ունենալու համար նրանց միջև ստեղծվող հարաբերությունների համակարգն է: Դա աշխատունակ բնակչության ֆունկցիոնալ բնութագրումն է:

Շուկայական տնտեսության անցմանը զուգընթաց, զբաղվածության հաշվառումը մարդկանց քանակական ցուցանիշներից ելնելով դառնում է ոչ բավարար՝ հաշվի առնելով աշխատաժամանակի կարգավորման հնարավորությունները: Հետևաբար, զբաղվածության հաշվառումն իրականացվում է Ñ³Ù³ñ ÙÇ³Ï óáõó³ÝÇßÁ Ï³ñáÕ ¿ ÉÇÝ»É ³ßË³ï³Å³Ù³Ý³ÏÇ ù³Ý³ÏÁ: ÜÙ³Ý Ùáï»óáõÙÁ, Ù»ñ Ï³ñÍÇùáí, ÃáõÛÉ Ïï³ Ñ³ßí³é»É Ý³¨ մասնակի ոչ լրիվ և կրկնակի զբաղվածությունները, թեև այդ դեպքում պետք է ամբողջությամբ փոխել Ñ³ßí³éÙ³Ý ³í³Ý¹³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á, áñÝ ¿É Çñ Ñ»ñÃÇÝ, պահանջում է բավականին ժամանակ և մեծ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý Í³Ëë»ñ:

²ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛáõÙ ³é³ç³ñÏÇ ¨ å³Ñ³Ýç³ñÏÇ ³ÝÑ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÃÛ³Ý Ñ»ï¨³Ýùáí ³é³ç³ÝáõÙ ¿ ·áñÍ³½ñÏáõÃÛáõÝ, ³ÛëÇÝùÝ, ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛáõÙ ³ßË³ï³Ýù ãáõÝ»óáÕ, ë³Ï³ÛÝ ³ßË³ï³Ýù ÷Ýïñáß ³ÝÓ³Ýó ÙßïÏ³Ï³Ý ³éÏ³ÛáõÃÛáõÝ: Ð³Ù³Ó³ÛÝ ²ßË³ï³ÝùÇ ØÇç³½·³ÛÇÝ Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ÏáõÙÇó առաջադրվող սահմանմանը, գործազուրկ են համարվում բոլոր այն մարդիկ, ովքեր չունեն աշխատանք, փնտրել »Ý³ßË³ï³Ýù¨å³ïñ³ëï»Ý»Õ»É ³ÝÙÇç³å»ë³ÝóÝ»É ³ßË³ï³ÝùÇ:

Գործնականում, տարբեր երկրներում, գործազուրկի որոշման չափորոշիչները տարբեր են ԱՄՆ մեթոդաբանությունից: Գերմանիայի օրենսդրությամբ գործազուրկի կարգավիճակ կարող են ստանալ այն ³ÝÓÇÝù, áíù»ñ ½ñÏí»É »Ý ³ßË³ï³ÝùÇó ¨ ÙÇÝã¨ ³Û¹ å³ÑÁ ³ßË³ï»É »Ý ³éÝí³½Ý 150 ûñ: Ö³åáÝÇ³ÛáõÙ ³ÝÓÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ ·áñÍ³½áõÑÏ, »Ã» Ý³ í»ñçhû չաբաթվա ընթացքում նախաձեռնել է աշխատանքի ï»Õ³íáñí»Éáõ ·áÝ» Ù»Ï ÷áñÓ: ²ØÜ-áõÙ ·áñÍ³½áõñÏÇ Ï³ñ·³íÇ×³Ï ëï³Ý³Éáõ Ñ³Ù³ñ ³ÝÑ³Å»ßï ¿ ընդամենը վերջին մեկ ամսվա ընթացքում աշխատանք գտնելու գոնե մեկ փորձ կատարել: Ի տարբերություն Ö³åáÝÇ³ÛÇ, ²ØÜ-áõÙ ÁÝ¹áõÝí³Íã³÷áñáßÇãÝ»ñÁ ¿³Ï³Ýáñ»Ý Ù»Í³óÝáõÙ»Ý ·áñÍ³½áõñÏÝ»ñÇ ÃÇíÁ:

Ø»ñ Ï³ñÍÇùáí ÐÐ-ում առավել նպատակահարմար կլինի օրենսդրությամբ ամրագրված գործազուրկ Ñ³Ù³ñí»Éáõ Ñ³Ù³ñ å³Ñ³ÝçíáÕ ë³ÑÙ³Ý³÷³ïáõÙÝ»ñÇó Ñ³Ý»É Ù»Ï ï³ñí³ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ëï³ÅÇ ³ÝÑ³Å»ßï áõÃÛáõÝÁ, ÇÝãÁ ÃáõÛÉ Ïï³ áñå»ë ·áñÍ³½áõñÏ Ñ³ßí³é»É ³ßË³ï³ÝùÇÝ ï³ñÇùÇ ³ßË³ï³Ýù փնտրող աշխատունակ բոլոր չզբաղված անձանց, մոտեցնել փաստացի գործազրկության և գրանցված գործազրկության մեծությունները և հաշվառումն իրականացնել ԱՄՆ մեթոդաբանության համաձայն: Սակայն, ³Ûë ¹»åùáÙ ³ÝÑ³Å»ßï ¿ ·áñÍ³½áõñÏÇ Ï³ñ·³íÇ×³Ï ëï³Ý³ÉÝ ³é³ÝÓÝ³óÝ»É ·áñÍ³½ÏáõÃÛ³Ý Ýå³ëï ëï³Ý³Éáõ Çñ³íáõÝùÇó:

Շուկայական հարաբերություններին անցման վերափոխումÙÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõ Ý³ËÏÇÝ ÊêÐØ »ñÏÝ»ñáõÙ ³Û¹ ÃíáõÙ ÐÐ-ի բնակչության,և հատկապես, աշխատուժի արտագաղթը ձեռք բերեց անընդհատ աճման մի ïáõÙ, որն իր մեջ կրում է տարաբնույթ պատճառներ:

²ßË³ïáõÅÇ ÙÇ·ñ³óÇ³Ýë»ñïáñ»Ý Ï³å³Í¿Ý³¨ Ï³éáõó³Íù³ÛÇÝ ·áñÍ³½ÏáõÃÛ³Ý Ñ»ï: Üñ³ ÑÇÙùÝ է հանդիսանում աշխատատեղերի և մի երկրում (բնակավայրում) աշխատանքը կորցրած ու մյուս երկրում ã·ï³Í ÙÇ·ñ³Ýï»ñ ÑáëùÑÇ ÙÇç¨ ³ÝÑ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÃÛáõÝÁ: ¸ñ³ Ñ»ï¨³Ýù Ï³ñáÕ »Ý ¹³éÝ³É միգրանտների պատրաստման և վերապատրաստման զգալի մասշտաբները՝ իրենց ներհոսքի տեղերում: Հետևաբար, մեծ մասշտաբների հասնող արտագաղթ ունեցող երկրում գործազրկության մակարդակը պետք է ÇçÝÇ՝ ÃáõÉ³óÝ»Éáí ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛáõÙ ·áñÍ³½áõñÏÝ»ñÇ չÝßáõÙÁ: ê³Ï³ÛÝ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ï»ÕÇ áõÝ»ó³í հակառակ երևույթը հանրապետությունից բավականին զգալի արտագաղթի պայմաններում 1993-1996 ÃÃ. ÀÝÏ³Í Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ï í³ÍáõÙ ·áñÍ³½ÑáõÃÛ³Ý Ù³Ï³ñ¹³ÏÝ³í»É³ó³í՝ 5.3 %-Çó Ñ³ëÝ»Éáí 9.3%-Ç:

ê³Ï³ÛÝ, ÙÇ¨ÝáõÛÝ Å³Ù³Ý³Ï, ³ñï³·³ÕÃÝ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý ³ÝÏÙ³Ý¨ ·áñÍ³½ÏáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ օգնել է բնակչության մեծ մասին խուսափելու աղքատացումից՝ արտասահմանից հարազատների կողմից ուղարկված միջոցների հաշվին, փոքրացել է աշխատանքի շուկայի ծանրաբեռնվածությունը և աննշան թուլացել ¿ ëáóÇ³É³Ï³Ý É³ñí³ÍáõÃÛáõÝÁ: ´³óÇ ³Û¹, áñáß ã³÷áí áñ³Ï³½ÑáõÙÇó ÷ÑÏí»É ¿ Ý³¨ Ñ³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ Ý»ñáõÅÁ:

Հայաստանի բնակչության արտագաղթը, խորը տնտեսական և էներգետիկ ճգնաժամի պայմաններում, թեև պաշտոնապես կամավոր բնույթ էր կրում, ըստ էության հարկադրակաÝ ¿ñ , ÇÝãÁ ·áñÍ³½ÑáõÃÛ³Ý հարկադրական բնույթի կանխատեսելի հետևանքն էր:

Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ ·áñÍ³½ÏáõÃÛ³Ý Ýå³ëï»ÇÝ¨ ÝÛáõÃ³Ï³Ý û·ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»ÉÇë Ù»ñ Ï³ñÍÇùáí ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ Ñ³ßíÇ ³éÝ»É ½³ñ·³ó³Í »ñÏñÝ»ñÇ ÷áñÓÁ, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë ·áñÍ³½ÏáõÃÛ³Ý Ýå³ëïÇ Ýß³Ý³ÏÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï ³ßË³ï³ÝùÇó ³½³ïÙ³Ý å³ï×³éÝ»ñÁ Ñ³ßíÇ ³éÝ»Éáõ (²ØÜ-Ç áñáß Ý³Ñ³Ý·Ý»ñÇ ÷áñÓÇ ÏÇññ³éÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ ÏÝí³½Ç Ýå³ëïÇ Çñ³íáõÝùëï³óáÕÝ»ñÇ ÃÇíÁ, ¨ ÃáÕÝ»Éáí ÙÇ³ÛÝ ¹ñ³ Çñ³Ï³Ý Ï³ñÇù áõÝ»óáÕÝ»ñÇÝ` ÑÝ³ñ³íáñ ÏÉÇÝÇ բարձրացնել նպաստների չափերը), գործազրկության նպաստի բազային չափը վերցնելու և նախորդ ³ßË³ï³í³ñÓÝáõ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ëï³ÅÝ Ñ³ßíÇ ³éÝ»Éáí Ýå³ëïÇã³÷Ç¨ í×³ñÙ³Ý ï¨áÕáõÃÛ³Ý áñáßÙ³Ý ×ÏáõÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·ëï»ÕÍ»Éáõ ³éáõÙáí, áñÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ Ïï³ ³í»ÉÇ Éáõñç Ùáï»Ý³É å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó գործազուրկներին ցուցաբերվող օգնության: Ներկա պայմաններում, երբ մեր երկրում ծայրահեղ ցածր են ·áñÍ³½ÏáõÃÛ³Ý Ýå³ëïÝ»ñÁ (ÝáõÝÇëÏ Ùáï ã»Ý ³å³Ñáí»Éáõ 1 ³ÝÓÇ Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï Ï»Ýë³³å³ÑáíÙ³Ý Ýí³½³·áõÝ å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ) ¨ Çñ³Ï³Ý Ñ»ï³ùñùñáõÃÛáõÝ ã»Ý Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ զբաղվածության ծառայության կողմից գործազուրկներին առաջարկվող աշխատատեղերը (առաջին հերթին զբաղվածության Í³é³ÛáõÃÛáõÝ»ñáõÙ ÃáõÛÉ ï»Õ»Ï³ï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç å³ï×³éáí), Ù³ñ¹ÇÏ Ññ³Å³ñíáõÙ »Ý áõÕÕ³ÏÇ

հաշվառման համար զբաղվածության ծառայություն դիմելուց և §·áñÍ³½áõñ ÏÇ¦ åÇï³ÏÁ Ïñ»Éáõó, áñÇ հետևանքով, ի տարբերություն հիշատակված երկրների, մեծ տարբերություն է առաջանում փաստացի ·áñÍ³½ñÏáõÃÛ³Ý ¨ ·ñ³Ýóí³Í ·áñÍ³½ñÏáõÃÛ³Ý ÙÇç¨ ¨ ³ÝÑÝ³ñ¿ ¹³éÝáõÙ å³ÛÙ³ñ»É ·áñÍ³½ñÏáõÃÛ³Ý ¹»Ù §բաց աշքերով¦:

ö³ëï·áñ»Ý, ·áñÍ³½áõñ ÏÝ»ñÇ ëáóÇ³É³Ï³Ý å³ßï·å³Ý³Ï³Ý áÉáñïáõÙ å»ï³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ å»ïù ¿ »ÝÃ³¹ñÇ ¹ñ³ Çñ³óáõÙ »ñÏáõ ÑÇÙÝ³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñáí` ·áñÍ³½áõñ ÏÝ»ñÇ Ï»Ýë³Ï³Ý պահանջմունքների բավարար մակարդակ ապահովելու նպատակով օգնություն և ակտիվ աշխատանք ÷ÝïñáõÃ ËÃ³ÝáõÙ: ²Ûë ³éáõÙáí, Ù»ñ Ï³ñÍÇùáí, Ï³ñ¨áñ ÝßÝ³Ï³ÏáõÃÛáõÝ å»ïù ¿ ïñíÇ ·áñÍ³½áõñÏÝ»ñÇ ëáóÇ³É-ïÝï»ë³Ï³Ý å³ßï·å³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³ÝÁ, áñÇ Ñ»ï Ï³å³í³Í ³é³ç³ñÏíáõÙ »Ý ÙÇ ß³ñù Ùáï»óáõÙÝ»ñÇ ¨ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ ÁÝ¹·ñÏáõÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·:

´³óÇ ³Û¹, å»ïù¿ Ýß»É, áñ ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛáõÙ ó³Íñ ÙñóáõÝ³Ïıpjամբ և հնարավորություններով աշխատողների խմբերի տարանջատում տեղի է ունեցել դրա ձևավորման սկզբնական փուլում:

Հաշվի առնելով, որ բնակչության վերոհիշյալ խմբերի ներկայացուցիչները սահմանափակ անձանց հետ ÙÇ³ëÇÝ Ï³½ÙáõÙ ¿ ·áñÍ³½áõñÏÝ»ñÇ Ùáï 90%-Á, áõëïÇ ÐÐ-Ç ³ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ÛáõÙ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý կարևոր ուղղություններից մեկը պետք է լինի բնակչության ցածր մրցունակության խմբերի զբաղվածության ընդլայնումն ու սոցիալական պաշտպանության միջոցառումների իրականացումը: Թեև ՀՀ օրենսդրությամբ ցածր մրցունակություն ունցող խմբերից áñáß Ù³ëÇ (Ñ³ßí³Ý¹³ÙÝ»ñÇ) Ñ³Ù³ñ Ý³Ë³ï»ëí³Í »Ý å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó Çñ³Ï³ÝóíáÕ Éñ³óáõóÇã »ñ³ßËÇùÝ»ñ, ë³Ï³ÛÝ ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ³é³ç³ñÏíáÕ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÁ, áñå»ë կանոն, բացասական վերաբերմունքի են արժանանում գործատուների կողմից, հետևաբար ավելի Ñ»é³ÝÏ³ñ³ÛÇÝ ÏËÇÝÇ ³ßË³ï³Ýքի շուկայում սոցիալապես խոցելի խմբերին ապահովել այնպիսի ³ßË³ï³ï»Õ»ñáí, áñáÝù ÁÝ¹áõÝ»Éª ÏËÇÝ»Ý Ý³¨ ·áñÍ³ïáõÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ:

СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЫНКА ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ

В статье представлены основные проблемы рынка труда в Армении и подвергнуты анализу изменения связанные с безработицей и занятостью.

THE ANALYSIS OF THE WORK MARKET THE REPUBLIC OF ARMENIA

There is represented the problems of the Armenian Republic work market and so changes as the degree of the unemployment and activity has been analyzed.

Գրականություն

1. Վ. Նիկոյան, Զբաղվածության քաղաքականությունը Հայաստանի Հանրապետությունում, Ринок капитала в Армении, N 13, 14 (95,96), հուլիս 2002, էջ 23-25;
2. Զբաղվածության և գործազրկության խնդիրների վիճակագրական վերլուծության հավանական մոտեցումները, Ринок капитала в Армении, N 9, 10 (115, 116) մայիս 2003, էջ 35-38;
3. Վ. Նիկոյան Հայաստանի հանրապետության գործազուրկների սոցիալական պաշտպանությանն ուղղված որոշ հիմախնդիրներ, Ринок капитала в Армении, N 23, 24 (129,0130), դեկտեմբեր 2003, էջ 34-37;
4. ՀՀ Ազգային վիճակագրական ճառայության ինտերնետային կայք www.armstat..am
5. Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք (1995, 1996), Երևան, <<Զանգակ-97>>, 1998, էջ 39, 51;
6. ¦²ßË³ï³ÝùÇ ßáõÏ³ ÛÇíÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ýí»ñÏáõÃÛáõÝÁÐÐ-áõÙ §ÜÇïáÛ³Ýì³Ñ» 2009Ã.;
7. Վ.Ե. Խոջաբեկյան, Զբաղվածություն խնդիրները Հայաստանում անցման շրջանում, ՀՀԳԱԱ, <<Գիտություն>> հրատարակչություն, Երևան 1998, էջ 66:

îÝï.Ã., ¹áó»Ýï`
²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï`
²ÝÇ ²ëÉ³ÝÛ³Ý

Ðî¸ 339.923 (ºÖÞäÐ, §¾ÏáÝáÙÇÏ³µ, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

ØÆæ²¼¶²ÚÆÜ Î²¼Ø²Î°ðäàôÂÚàôÜÜºðÆ ÜÞ²Ü²ÎàôÂÚàôÜÀ ä°îàôÂÚàôÜÜºðÆ Ð²Ø²¶àðÌ²ÌòàôÂÚ²Ü Î²¼Ø²Î°ðäØ²Ü ¶àðÌàôØ

Պետությունները բացի ավանդական երկկողմ և բազմակողմ հարաբերություններից ու կապերից, ëï»ÕÍáõÙ »Ý ÙÇçÏ³é³í³ñ³Ï³Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ: ØÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ½³ñ·³óáõÙÁ Ýß³Ý³ÏáõÙ ¿ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ÉáõÍÙ³Ý Ýáñ Ù»Ãá¹Ý»ñÇ ½³ñ·³óáõÙ: Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ûÅï í³Í »Ý ÁÝ¹³ñÓ³Ï Çñ³í³ëáõÃÛáõÝÝ»ñáí ¨ ³å³ÑáíáõÙ »Ý å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³·áրծակցության բավականին լայն շրջանակ: Միջազգային կազմակերպությունների գործունեության բնույթի վրա էական ազդեցություն են ունենում աշխարհում ընթացող ïÝï»ë³Ï³Ý, ù³Õ³ù³Ï³Ý, ·Çï³Ï³Ý¨ Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ÇÝï»·ñ³óÇáÝ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÁ:

Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ³ñÅ³ÝÇ Ñ»ÕÇÝ³ÏáõÃÛáõÝ »Ý í³Ûɪ»ÉáõÙ, ûñÇÝ³Ï, ²ñÑÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ ý»¹»ñ³óÇ³Ý, Î³Ý³Ýó ÙÇç³½·³ÛÇÝ ¹»ÙáÏñ³ï³Ï³Ý ý»¹»ñ³óÇ³Ý, »Ùáïñ³ï³Ï³Ý »ñÇï³ë³ñ¹áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ ý»¹»ñ³óÇ³Ý, ÇëÏ áã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇó` ØÇçËáñÑñ¹³ñ³Ý³Ï³Ý ÙÇáõÃÛáõÝÁ, ØÇç³½·³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÇ ³ëáóÇ³óÇ³Ý¨ ³ÛÉÝ:

ØÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ß³ñùáõÙ Ñ³ïáõÏ ¹»ñáõ ÝßÝ³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝÇ ØÇ³íáñí³Í ³½·»ñÇ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ (Ø²Î): Ø²Î-Ç ³Ý¹³Ù Ï³ñáÕ ¿ ÉÇÝ»É ó³ÝÏ³ó³Í Ë³Õ³Õ³ë»ñ å»ïáõÃÛáõÝ, áñÁ կատանձնի կանոնադրությամբ ամրագրված պ³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ¨ áñÁ Ïó³ÝÏ³Ý³ Ï³ï³ñ»É ³Û¹ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

Միջազգային կազմակերպություն հասկացությունը ներկայումս բնութագրվում է մի քանի Ñ³ïÏ³ÝÇßÝ»ñáí`

1. ØÇçÏ³é³í³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÝ »Ý ÇÝùÝÇßË³Ý å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:
2. ä³ÛÙ³Ý³·ñ³ÛÇÝ ÑÇÙù, ³ÛëÇÝùÝ` ÑÇÙÝ³¹Çñ ³ÏïÁ` ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³ÝáÝ³¹ñáõÃÛáõÝÁ, հանդիսանում է միջազգային պայմանագիր (որպես կանոն, բազմակողմանի), սրանով որոշվում է միջազգային կազմակերպության իրավաբանական էությունը: Միջազգային պայմանագրի սուբյեկտները պետություններն են:
3. àñáß³ÏÇ Ýå³ï³ÏÇ ³éÏ³ÛáõÃÛáõÝÁ. ê³ ¨ë ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ñ³ëÏ³óáõÃÛ³Ý Ï³ñ¨áñ Ñ³ïÏ³ÝÇß ¿, ù³ÝÇ áñ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ Ï³ÝËáñáßáõÙ »Ý ¹ñ³ Çñ³í³ã³÷áõÃÛáõÝÁ, իրավասությունը, ներկազմակերպական կառուցակարգի բնույթը: Սակայն, այստեղ հարկ է նկատել, որ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý áñáß Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ áñå»ë ÇÝùÝáõñáõÛÝ Ñ³ïÏ³ÝÇß ³é³ÝÓÝ³óÝ»ÉÝ ³ÝÑñ³Å»ßï¿, ù³ÝÇ áñ Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝ ëï»ÕÍáõÙ¿ ÏáÝÏñ»ï, áñáß³ÏÇ ¨ ÙÇ³ÛÝ Çñ»Ý բնորոշ նպատակներ իրականացնելու համար, ունենալով, անշուշտ, նաև ընդհանուր նպատակÝ»ñ: Æ Ñ³ñÏ», ó³ÝÏ³ó³Í Ýå³ï³Ï, áñ Ñ»ï³åÝ¹áõÙ ¿ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ, å»ïù ¿ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝÇ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÇÝ, ³ÛÉ³å»ë ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ûñÇÝ³Ï³Ý ãÇ Ï³ñáÕ Ñ³Ù³ñí»É¨ Ýñ³ Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÁ ë³ÑÙ³Ý»Éáõ Ñ³ñó ÇÝùÝÇÝ ãÇ ³é³çÝ³:
4. Ð³Ù³å³ï³ëË³Ý Ï³½Ù³Ï»ñå³Ï³Ý Ï³éáõóí³ÍùÁ. Øß ï³å»ë·áñÍáÕ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·, áñáÝù Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ »Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñ: ²Ûë Ñ³ï Ï³ÝÇßÁ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ¿ Ã»' ÙÇçÏ³é³í³ñ³Ï³Ý, ¨ Ã»' áã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ:
5. Միջազգային իրավասուբյեկտիվություն. Այս հատկանիշը նշանակում է, որ միջազգային Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ áõÝÇ ³Ý¹³Ù-å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ³ÝÏ³Ë, ÇÝùÝáõñáõÛÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñ ¨ պարտականություններ, ասել է թե կազմակերպությունը հանդես է գալիս որպես իրավաբանական անՁ, áñÝ ûÅï í³Í¿ Çñ³í³Ï³Ý Ï³Ùùáí: àñå»ë ³Û¹åÇëÇÝ, ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ Çñ³íáõÝù áõÝÇ ÏÝù»É ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ³·ñ»ñ, ³ñïáÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝù, Ý»ñÏ³Û³óáõóáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý³Éáõ Çñ³íáõÝù ¨ ³ÛÉÝ:
6. ØÇç³½·³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÇÝ Ñ³Ù³å³ï³Ë³Ý ÑÇÙÝ³¹ñí³Í ÉÇÝ»ÉÁ:

ØÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ÙÇçå»ï³Ï³Ý å³ÛÙ³Ý³·ñÇ Ï³Ù ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Çñ³í³ëáõÃÛ³Ý միջազգային կազմակերպության բանաձևի հիման վրա ստեղծված, գլխավոր և օժանդակ մարմինների Ñ³Ù³Ï³ñ· áõÝ»óáÕ, ÇÝÙÝ³í³ñ Ï³Ùùáí ûÅïí³Í, ÇÝÙÝÇßË³Ý å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³Ù ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇ³íáñáõÙ ¿, áñÁ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý ÏáÝÏñ»ï áɹáñïáõÙ å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ù³Ý Ýå³ï³Ï¿Ñ»ï³åÝ¹áõÙ:

ØÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ¹³ë³Ï³ñ·Ù³Ý ã³÷áñáßÇã»ñÇó ¿ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý բնույթը: ²ÛÝ Ï³ñáÕ ¿ ÉÇÝ»É Å³Ù³Ý³Ï³íáñ Ï³Ù Ùßï³Ï³Ý: Ä³Ù³Ý³Ï³íáñ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ß³ñùÇÝ »Ý ¹³ëíáõÙ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÏáÝý»ñ³ÝëÝ»ñÁ, ËáñÑñ¹³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ÏáÝ·ñ»ëÝ»ñÁ ¨ ³ÛËÝ, Ùßï³Ï³Ý »Ý համարվում հենց բուն միջազգային կազմակերպությունները:

ØÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹³ë³Ï³ñ·áõÙÁ Ï³ñáÕ ¿ Çñ»ñակաևացվել տարբեր հիմունքներով ու սկզբունքներով.

- ✓ Áëï Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³é³ñï³ÛÇ (ù³Õ³ù³Ï³Ý, í³ñÏ³ÛÇÝ, ïÝï»ë³Ï³Ý, ³é¨ï ñ³ÛÇÝ, ³íÇ³óÇáÝ, Íáí³ÛÇÝ Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ, á¹áñïÇ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ),
- ✓ Áëï Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÇ (ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï ¨ áã ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï Ï³½Ù áõÝ»óáÕ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ),
- ✓ ըստ կազմակերպության իրավասության բնույթի (ընդհանուր և հատուկ իրավասության միջազգային Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ):

êñ³ Ñ»ï Ù»Ïï»Õ, ³é³í»É ï³ñ³ÍáõÙ ¿ ·ï»É ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¹³ë³Ï³ñ·»É »ñÏáõ հիմնական խմբերի և մի քանի ենթախմբերի, այս վերջիններս այս կամ այն ձևով տեղավորվում են հիմնական խմբերի համակարգի մեջ:

Վերոհիշյալ երկու հիմնական խմբերն են՝

1. ØÇçÏ³é³í³ñ³Ï³Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ:

ä»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Çñ»Ýó Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝÁ ¹Çïáõ»Ý áñå»ë ÙÇçáó Çñ»Ýó ³ñï³ùÇÝù³Õ³ù³Ï³Ý Íñ³·ñ»ñÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ:

Միջկառավարական կազմակերպություններն ամենուր կառավարությունների հատուկ հոգաբարձության ³é³ñÏ³ »Ý: àñù³Ý ¿É Ï³ñ¨áñ áõ ¹ñ³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇç¨ »ñÏ¨áÕÙ Ï³å»ñÁ, å»ïù ¿ ÁÝ¹áõÝ»É, áñ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ ËÃ³ÝáÕ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ å³Ñ³ÝçÁß³ñáõÝ³Ï Ù»Í³ÝáõÙ ¿:

2. àã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ:

ØÇç³½·³ÛÇÝ áã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝ ¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ ³ÛÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ, áñÁ ÑÇÙÝ³¹ñí»É ¿ áã Ï³é³í³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áõ å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó: ØÇç³½·³ÛÇÝ áã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý կազմակերպություններն էականորեն տարբերվում են միջկառավարական կազմակերպություններից: Միջազգային իրավունքի սուբյեկտներ չլինելով՝ դրանք կարող են լինել միայն որոշ մÇç³½·³ÛÇÝ իրավահարաբերությունների մասնակիցներ:

àã Ï³é³í³ñ³Ï³Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ëï»ÕÍáõÙÝ ³Ù»ÝÇó ³é³ç ³ñ¹ÛáõÝù ¿ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ïÝï»ë³Ï³Ý Ï³å»ñÇ Ëáñ³óÙ³Ý, ³ñï³ùÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý íñ³ Ñ³ë³ñ³ïáõÃÛ³Ý ³½¹»óáõÃÛ³Ý ¨ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý³ñÍÇùÇ ¹»ñÇ Ù»Í³óÙ³Ý:

ØÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¹³ë³Ï³ñ·íáõÙ »Ý Ý³¨.

1. àõÝÇí»ñë³É (Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³Ýáõñ). êñ³Ýù ³ÛÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÝ »Ý, áñáÝó ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³é³ñÏ³Ý ¨ նպատակները հետաքրքրություն են ներկայացնում աշխարհի բոլոր պետությունների համար, օրինակ՝ Ø²Î-Á:
2. î³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³ñ·³íÇ×³Ï áõÝ»óáÕ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³å³ÑáíáõÙ »Ý ³é³ÝÓÇÝ ³ßË³ñÑ³·ñ³Ï³Ý ßñç³ÝÇ ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ ·ïÝíáÕ, ³ñï³ùÇÝ ïÝï»ë³Ï³Ý Ï³å»ñÇ և քաղաքականության, սոցիալական, մշակութային, իրավական հարաբերությունների համակարգմամբ ß³Ñ³·ñ·éí³Í å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ:

Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ ×³Ý³ãí»Éáõ Ñ³Ù³ñ³ÝÑñ³Å»ïï¿`

- ✓ ³Ý¹³Ù å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï³ñ³Íù³ÛÇÝ ÙÇ³ëÝáõÃÛáõÝÁ, ¹ñ³Ýó ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ï³ñ³Í³ßñç³ÝÇ ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ ·ïÝí»ÉÁ,
- ✓ ³Ý¹³Ù å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ, ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ¨ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ï³ñ³Íù³ÛÇÝ սահմանափակումը, այսինքն՝ սուբյեկտային կազմին համապատասխանող գործառույթային ÏáÕÙÝáñáßáõÙÁ, ³é³Ýó Çñ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·áÕ ßñç³Ý³ÏÝ»ñÇó ¹áõñë »ÏáÕ ·áñÍ»ñÇÝ ÙÇç³Ù»ï»Éáõ Ñ³í³ÏÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ:

î³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Ñ»ÕÇÝ³Ï³íáñ ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇó »Ý, ûñÇÝ³Ï, ºíñáå³Ï³Ý ÙÇáõÃÛáõÝÁ, ²ýñÇÏÛ³Ý ÙÇ³ëÝáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ, Ð²äÎ (Ð³í³ù³Ï³Ý ²Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý Պայմանագրի Կազմակերպություն), Արաբական պետությունների ÉÇ·³Ý¨ ³ÛËÝ:

²½³ï ²é¨ïñÇ ÐÛáõëÇë-²Ù»ñÇÏÛ³Ý ²ëáó³óÇ³ (North American Free Trade Agreement՝ Ü²üî²)-Ç ëï»ÕÍáõÙÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¿ñ ÐÛáõëÇë³Ù»ñÇÏÛ³Ý Ù³ÛñóÙ³ùáõÙ Çñ³Ï³Ý³óíáÕ ÇÝï»·ñÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñáí ¨ XX¹. 80-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇ í»ñç»ñÇÝ ³ßË³ñÑáõÙ ù³Õ³ù³Ï³Ý ¨ ïÝï»ë³Ï³Ý

իրավիճակների փոփոխությամբ, մասնավորապես՝ Եվրոպայում և Խաղաղօվկիանոսյան շրջաններում ինտեգրման գործընթացների արագացմամբ, Ճապոնիայի կողմից արագացող մրցակցությամբ, Լատինական ²Ù»ñÇÏ³ÛÇ »ñÏñÝ»ñáõÙ ëáóÇ³É-քաղաքական բարեփոխումներով:

Ü²üî² Ñ³Ù³Ó³ÛÝ³·ÇñÝ ³é³çÇÝ ³é¨ï³ï³Ýï»ë³Ï³Ý Ñ³Ù³Ó³ÛÝ³·ÇñÝ ¿, áñÁ ÏÝùí»É ¿ »ñÏáõ բարձր զարգացած երկրների՝ ԱՄՆ-Ç ¨ Î³Ý³¹³ÛÇ՝ ÙÇ ÏáÕÙÇó, ¨ Ù»Ï½³ñ·³óáÕ »ñÏñÇ՝ Ø»ùëÇÏ³ ÙÇç¨՝ ÙÛáõë ÏáÙÇó:

ä³ÛÙ³Ý³·ÇñÁ ÏÝù»ÉÇë ÏáÕÙ»ñÇó ÛáõñÙ³ù³ÝãÛáõñÁ ·áñÍáõÙ ¿ñ »ÉÝ»Éáí ë»÷³Ï³Ý ïÝï»ë³Ï³Ý Ñ»ï³ùñùñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó: Ü²üî²-Ý Ý³Ë³ï»ëáõÙ ¿ñ Ý»ñÙáõÍÙ³Ý ¨ ³ñï³Ñ³ÝÙ³Ý ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÇ í»ñ³óÙ³Ý Íñ³·Çñ: Ü²üî²-ի ձեռքբերումն էր մեքսիկական ապրանքների նկատմամբ խտրականության í»ñ³óáõÙÁ՝ Ýñ³Ýó Î³Ý³¹³ ¨ ²ØÜ Ý»ñÙáõÍ»ÉÇë:

Ü²üî²-Ç ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ÏÝùí³Í å³ÛÙ³Ý³·ñ»ñÁ Ï³ñ·³íáñí»óÇÝ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñÇ ï»Õ³ß³ñÅÇ, ÇÝïí»É»Ïïáõ³É ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ í³×³éùÇ Ñ»ïÏ³å³Í ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ:

²é¨ïñÇ ³½³ï³Ï³Ý³óÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ, ²ØÜ, Î³Ý³¹³Ý ¨ Ø»ùëÇï³Ý Ï³ñáÕ³ó³Ý ³í»É³óÝ»É բարեկեցության մակարդակը ռեսուրսների բարենպաստ տեղաբաշխման, գործ³ñùÝ»ñÇ Ù»ç Í³Ëù»ñÇ Ýí³½»óÙ³Ý, Ï³åçï³É Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñÇ¨ ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý³é³çÁÝÃ³óÇ ßÝáñÑÇí:

Ü²üî²-Ç Ýß³Ý³ÏáõÛáõÝÁ Ï³Û³Ýáõù ¿ Ýñ³Ýáõù, áñ ³Ûë ÙÇáõÃÛáõÝáõÙ ëï»ÕÍí»É »Ý ³å³ÝùÝ»ñÇ, կապիտալի, ծառայությունների և աշխատուժի ազատ շարժի համար բարենպաստ պայմաններ:

è»·ÇáÝ³É Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñÁ È³ïÇÝ³Ï³Ý ²Ù»ñÇÏ³Ûáõù, ²ëÇ³Ûáõù ¨ ²ýñÇÏ³Ûáõù. È³ïÇÝ³Ï³Ý ²Ù»ñÇÏ³ÛÇ »ñÏñÝ»ñÇ ïÝï»ë³Ï³Ý ÇÝï»·ñ³óÇ³ÛÇ ·³Õ³÷³ñÁ ³ßË³ñÑ³Ù³ëáõÙ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ßáõÏ³ÛÇ ëï»ÕÍÙ³Ý ×³Ý³å³ñÑáí ÍÝáõÝ¹ ¿ ³é»É¹»é 50-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇÝ: ¸ñ³Ý³Ë³Ó»éÝáÕÁ Ø²Î-Ç ïÝï»ë³Ï³Ý ÏáÙÇï»Ý¿ñ:

Ü»ñÏ³ÛáõÙë ßñç³Ýáõù ³í»ÉÇ ¹ÇÝ³ÙÇï ¿ Øºðîàêàõð-Ç ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ÇÝï»·ñ³óÇáÝ Ý³Ë³Ó»éÝáõÃÛáõÝÁ, áñÁ Ð³ñ³í³ÛÇÝ ÏÇë³·Ý¹Ç »ñÏñÝ»ñÇ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ßáõÏ³Ý ¿, áñÁ ëï»ÕÍí»É ¿ 1991Ã. ²ñ·»ÝïÇÝ³ÛÇ, ´ñ³½ÇÉÇ³ÛÇ, ä³ñ³·í³ÛÇ ¨ àõñáõ·í³ÛÇ ÏáÕÙÇó: Üñ³ ·áñÍÁÝÏ»ñ »ñÏñÝ»ñÝ ¿ÇÝ âÇÉÇÝ ¨ ´áÉÇíÇ³Ý: Øºðîàêàõð-Á È³ïÇÝ³Ï³Ý ²Ù»ñÇÏ³ÛÇ ËáßáñÍ³·áõÛÝ ÇÝï»·ñ³óÇáÝ ßáõÏ³Ý ¿, áñï»Õ ¿ կենտրոնացած մայրցամաքի բնակչության 46%-Á (ßáõñç 200 ÙÉÝ Ù³ñ¹), Ñ³Ù³Ë³éÝ ÐÜ² 50%-Á (³í»ÉÇ ù³Ý 1 ÙÉñ¹ ¹áÉ³ñ), ³ñï³ë³ÑÙ³ÝÛ³Ý áõÕÕ³ÏÇ Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñÇ 40%-Á ¨ ³ñï³ùÇÝ ³é¨ïñÇ Í³í³ÉÇ 3%-Á:

Øºðîàêàõð-Ç ëï»ÕÍÙ³Ý Ù³ëÇÝ å³ÛÙ³Ý³·ÇñÁ Ý³Ë³ï»ëáõÙ ¿ñ ßñç³ÝáõÙ ³½³ï ³é¨ïñÇ ·áïáõ ë ï»ÕÍáõÙ, Ï³åçï³ÉÇ ¨ ³ßË³ïáõÅÇ ³½³ï ß³ñÅ, ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ý»ñùÇÝ ë³Ï³·ÝÇ ëï»ÕÍáõÙ ¨ Ù³ùë³ÛÇÝ միության ստեղծում, գյուղատնտեսության, արդյունաբերության, արժáõÃ³í³ñÏ³ÛÇÝ áÉáñïÇ, ï³ñ³Ýëåáñï Ç¨ կապի բնագավառներում քաղաքականության կոորդինացում, ազատ արդյունաբերական գոտիների ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ï³ÝáÝÝ»ñÇ Ó¨³Ï»ñåáõÙ, ³åñ³ÝùÇ Í³·Ù³Ý»ñÏñÇ áñáßÙ³Ý ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ï³ñ·:

Ի տարբերություն ԵՄ, ՍԵՐԿՈՍՈՒՐ-Ա ã¿ñ Ý³Ë³ï»ëáõÙ áñ¨¿ û·ÝáõÃÛáõÝ ³é³ÝÓÇÝ ßñç³ÝÝ»ñÇ ¨ ×ÛáõÕ»ñÇ Ñ³Ù³ñ¨ ÁÝ¹áõÝáõÙ ¿ñ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý½³ñ·³óÙ³Ý ÙÇ³ÛÝ ßáõÏ³Û³Ï³ÝÉÍ³ÏÝ»ñÁ:

XXդ. վերջը բնորոշվում է Ասիա-Ê³Õ³ÕûíÏÇ³Ýáëû³Ý ßñç³ÝáõÙ ÇÝï»·ñ³óÇáÝ ÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ստեղծմամբ: 1967թ. ստեղծվեց Հարավարևելյան Ասիայի պետությունների միությունը (ան·É.՝ Association of SouthEast Asian Nations), որը միավորում էր Հարավարևելյան Ասիայի գրեթե բոլոր երկրները և հանդիսանում էր ßñç³Ý³ÛÇÝ ³í»ÉÇ ³½¹»óÇÏ³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝ:

²êº²Ü-ի երկրների մեծ մասին բնորոշ է տնտեսական աճի բարձր տեմպ, É³í ³é¨ïñ³ÛÇÝ հարաբերությունները, ïÝï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ½³ñ·³óÙ³Ý Ù³Ï³ñ¹³ÏÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÃÛáõÝ: ²ñ¨ïñÇ ³½³ï³Ï³Ý³óáõÙÁ Ñ³Ý·»óñ»ó Ù³ùë³ïáõñù»ñÇ ë³Ï³·Ý»ñÇ Çç»óÙ³ÝÁ: 1998Ã. ÏÝùí³Í ²êº²Ü Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ Í³ÍÏáõÙÃÇ Íñ³·ñÇ Ù»ç ³ñï³ë³ÑÙ³ÝÛ³Ý Ý»ñ¹ñáÕÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ Ý³Ë³ï»íáõÙ ¿ñ ÝáõÛÝ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ, ÇÝã Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý»ñÏñÝ»ñÇ ù³Õ³ù³óÇÝ»ñÇÝ:

Կենտրոնական Աֆրիկայում համեմատ դինամիկ էր զարգանում 1996թ. Գաբոնի, Կամերունի, Կոնգոյի, ԿԱՀ, Չադի, Հասարակածային Գվինեայի անդամակցությամբ ստեղծված Կենտրոնական Աֆրիկայի Øªùë³ÛÇÝ ¨ îÝï»ë³Ï³Ý ØÇáõÃÛáõÝÁ (Úáõ¸º²Î՝ ýñ³Ýë.՝ Communauté Économique des États d'Afrique Centrale, UDEAC): ²Û¹ ÙÇáõÃÛ³Ý ·áÛáõÃÛ³Ý ï³ñÇÝ»ñÇÝ ÙÇçßñç³Ý³ÛÇÝ ³é¨ïáõñÝ ³×»ó áõÕÇÕ 25 ³Ý·³Ù ¨ ÁÝ¹áõÝí»ó ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ³ñï³ùÇÝ Ù³ùë³ÛÇÝ ë³Ï³·ÇÝ:

1994Ã. ÙÇáõÃÛ³Ý ³Ý¹³ÙÝ»ñÁ áñáßáõÙ ÁÝ¹áõÝ»óÇÝ Úáõ¸º²Î-ը աստիճանաբար Տնտեսական և ²ñժույթային համագործակցության (ԿԱՏԱՀ), այսինքն՝ ինտեգրացման ավելի բարձր մակարդակով ßñç³Ý³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý í»ñ³÷áË»Éáõ: 1994Ã.-Çó Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ ²ýñÇÏÛ³Ý ïÝï»ë³Ï³Ý Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý ë ï»ÕÍÙ³Ý Íñ³·Çñ:

Ժամանակակից ինտեգրման միություններին բնորոշ է շրջանային տարբերություն փոխադարձ í×³ñáõÙ»ñÇ ÇÝï»ÝëÇíáõÃÛáõÝáõÙ ¨ ³½·³ÛÇÝ ïÝï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇ³ÑÛáõëáõÙ, ÇÝï»·ñ³óÇáÝ Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ Çñ³ñÇó Ñ»ïÁÝÏÝÙ³Ý ³ë ï Çׯ³Ýáí ¨ ÇÝï»·ñ³óÇáÝ ½³ñ·³óÙ³Ý Ù³Ï³ñ¹³Ïáí:

Ð³Û³ë ï³ÝÁ áñå»ë ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ ÙÇáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³Ý¹³Ù.

Ð²äÎ-Ý ²äÐ Ï³½Ùáõù ·áñÍáÕ é³½Ù³ù³Õ³ù³Ï³Ý ÙÇáõÃÛáõÝ ¿, áñÁ ëï»ÕÍí»É ¿ Ð³Û³ëï³ÝÇ, Ռուսաստանի, Բելառուսի, Ղազախստանի, Ղրղզստանի, Տաջիկստանի ու Ուզբեկստանի կողմից՝ համաձայն 1992 Ãí³Ï³ÝÇÝ ëï áñ³·ñí³Í Ð³í³ù³Ï³Ý ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý å³ÛÙ³Ý³·ñÇ:

Ð³í³ù³Ï³Ý áõÅ»ñÁ Ïû·ï³·áñÍí»Ý é³½Ù³Ï³Ý ³·ñ»ëÇ³յի կասեցման, միջազգային ահաբեկչության áõ Í³ÛñÙ³Ñ»Õ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý, ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåí³Í Ñ³Ýó³íáñáõÃÛ³Ý, ÃÙñ³ÝÛáõÃ»ñÇ ßñç³Ý³éáõÃÛ³Ý ¹»Ù å³Ûù³ñÇ Ñ³ïáõÏ ûå»ñ³óÇ³Ý»ñÇ ³ÝóÏ³óÙ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³¨ ³ñï³Ï³ñ·Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ í»ñ³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ:

Þáõñç 20 Ñ³½ñ³Ýáó ½áñ³Ëմրում ներգրավված են ՀԱՊԿ անդամ երկրների զինված ուժերի, ազգային ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ, áëïÇÏ³ÝáõÃÛ³Ý, ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛ³Ý ստորաբաժանումները:

Ð²äÎ-ն այսօր ոչ միայն ռազմաքաղաքական, այլև ունիվերսալ կառույց է, որը հաջողությամբ Ñ³Ù³·áñÍ³Ïóáõù է այլ միջազգային կազմակերպությունների հետ և պաշտպանում է տարբեր Ù³Ï³ñ¹³ÏÝ»ñáõÙ Çñ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ»óí³Í¹ÇñùáñáßáõÙÝ»ñÁ՝ գլոբալ անվտանգության հարցերում:

2002թ. հոկտեմբերին Քիշինևում ՀԱՊԿ կանոնադրության և կազմակերպության իրավական Ï³ñ·³íÇ×³ÏÇ Ù³ëÇÝ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ³·ñ»ÁÁ ստորագրվեցին, որոնք 2003թ. սեպտեմբերի 18-ÇÝ ³Ý¹³Ù å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í³í»ñ³óÙ³Ý ³ñ³ñáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³í³ñïÇó Ñ»ïá Ù ï³Ý áõÅÇ Ù»ç:

Այդ ժամանակից անվտանգության ոլորտում բազմակողմանի համագործակցության բոլորովին նոր մի Ï³éáõÙó ëÏëí»ó ·áñÍ»É, áñÁ Ø²Î-Ç Ï³ÝáÝ³¹ñáõÃÛ³Ý 8-ñ¹ ·ÉËÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Çñ ï»ÕÝ¿ ·ñ³íáõÙ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ß³ñùáõÙ:

²Û¹ áñ³Ï³ÝÇßáí Ð²äÎ-Á ·ñ³Ýóí»ó Ø²Î-Ç ø³ñïáõÕ³ñáõÃÛáõÝáõÙ ¨ ëï³ó³í Ø²Î-Ç ¶ÉË³íáñ ասամբլեայում դիտորդի կարգավիճակ:

Ü»ñÏ³ÛáõÙë Ð²äÎ-Á ³ÏïÇíáñ»Ý Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÙ ¿ ³Û¹ Ñ³Ýñ³×³Ý³ã ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ñ»ï` Ë³Õ³ÕáõÃÛ³Ý ¨ Ï³ÛáõÝáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³ÝÝ ³éÝãíáÕ Ñ³ñó»ñÇ É³ÛÝ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ, Çñ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÝ ¿ Ï³éáõóáõÙ º²Ð Î-Ç Ñ»ï` ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý ³ëå³ñ»½áõÙ, ½³ñ·³ÝáõÙ ¿ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝ ³ñ¹Ç Ù³ñï³Ññ³í»ñÝ»ñÇÝ ¨ ëå³éÝ³ÉÇùÝ»ñÇÝ ¹ÇÙ³·ñ³í»Éáõ ·áñÍáõÙ, Ó·ïáõÙ¿ë»ñï Ï³å»ñÑ³ëï³ï»É ÙÇç³½·³ÛÇÝ ³ÛÉ Ï³éáõÛóÝ»ñÇ Ñ»ï:

Մոտ ապագայում ավանդական բնագավառներում համագործակցության կատարելագործմանը ½áõ·ÁÝÃ³ó Çñ»Ýó ½³ñ·³óáõÙÁ Ïëï³Ý³Ý ÷áË·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý Ýáñ áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñ, ÇÝãåÇëÇù »Ý` Ð²äÎ Ë³Õ³Õ³ñ³ñ Ý»ñáõÅÇ ëï»ÕÍáõÙÁ, ³åûñÇÝÇ Ý»ñ·³ÕÃÇÝ Ñ³Ï³½¹áõÙÁ, ³Ý¹³Ù-å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ տղեկատվական անվտանգության ապահովումը, բնական և տեխնածին բնույթի արտակարգ իրավիճակների ³ñÓ³·³ÝÙ³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ Ï³ñ·³íáñáõÙÁ:

²Ûë ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ »Ý ³Ý¹³Ù-å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³½·³ÛÇÝ ¨ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ß³Ñ»ñÇÝ, ¨ ¹ñ³Ýó Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ Ï³Ùñ³åÝ¹Ç Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³ñáÕáõÝ³ÏáõÃÛáõÝÁ, Ï³å³Ñáíç Ýñ³¹ÇÝ³ÙÇÏ ëáóÇ³É-տնտեսական զարգացումը, կբարձրացնի նրա դերն ու նշանակությունը՝ որպես անվտանգության բազմաֆունկցիոնալ կառույց:

²ÛëåÇëáí, ³Ù÷á÷»Éáí ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ í»ñÁ ß³ñ³¹ñí³ÍÁ, Ñ³ñï¿ ÝßÉ. Ð³Û³ëï³ÝÁ ·ïÝíáõÙ ¿ Ð³ñ³í³ÛÇÝ Îáíï³ëáõÙ, áñÝ Çñ»ÝÇó Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ ¿ ÇÝãå»ë ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ, ³ÛÝå»ë ¿É ³é³Ýóù³ÛÇÝ áã ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ å»ïáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï»Ýë³Ï³Ý ÝßÝ³Ý³ÏáõÃÛ³Ý Ñ»ï³ùրքրությունների բարդ և խճճված Ñ³Ý·áõÙó: Այսօր տարածաշրջանային գործընթացները ծայրահեղ վտանգավոր են, և դրանք գլոբալ Ë³Õ³óáõÝ»ñÇ áã ·Çï³ÏÇó ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¹»åùáõÙ ÏË³Ã³ñ»Ý Ë³Õ³ÕáõÃÛáõÝÁ: ¶ñï»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í³ñù³·ÇÁ ï³ñ³Í³ßñç³ÝÇ ÷áùñ »ÏïÑÝ»ñÇ Ñ³Ý¹»å, ÇÝãåÇëÇÝ, ûñÇÝ³Ï, Ð³Û³ëï³ÝÝ ¿, å»ï³Ï³Ý ¨ ³½·³ÛÇÝ ß³Ñ»ñÇ ³Ýï»ëÙ³Ý ¹»åùáõÙ, Ï³ñáÕ¿ Ë³Õ³É¹»ï³Ý³ïáñÇ ¹»ñ, áñÝ ÁÝ¹áõÝ³Ï¿ ï³ñ³Í³ßñç³ÝÁ վերածելու բոցկլտացող խարույկի՝ այստեղից բխող բոլոր հետևանքներով: Հայաստանը, որ ակամա հայտնվել է տարածաշրջանային բազմաթիվ խնդիրների լուծման հանգուցակետում, այսօր կանգնած ¿ Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝ ÁÝïñáõÃÛ³Ý ³éç¨՝ ã½Çç»É ë»÷³Ï³Ý ß³Ñ»ñÁ ¨ ÙÇ¨ÝáõÛÝ Å³Ù³Ý³Ï՝ ã¹³éÝ³É Ý»ñï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³Ý ëñ³óáõÙÝ»ñÇ å³ï×³é: ²Û¹ ¿ å³ï×³éÁ, áñ Ð³Û³ëï³ÝÇÝ Ñ³ïÏ³å»ë Ñ»ï³ùñùñáõÙ ¿ «ºíñáå³Ï³Ý ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý å³ÛÙ³Ý³·ñÇ» éáõë³Ï³Ý³Ý³Ë³·ÇÍÁ, áñáíÑ»ï¨³Ûë ÷³ëï³ÃÕÃÇ ÁÝ¹áõÝáõÙÁ ներգրավելու հնարավորություն՝ ելնելով ներկա իրավիճակից: Ինչպես նշվեց վերևում, ՀՀ-ն ակտիվորեն մասնակցում է ՀԱՊԿ-ի շրջանակներում ընդունված որոշումների իրագործմանը: Մասնավորապես, Հայաստանի Հանրապետությունը ներգրավված է ՀԱՊԿ-ի կոլեկտիվ արագ արձագանքման ուժերի ստեղծման աշխատանքներում: Հայաստանը, որ ակամա հայտնվել է տարածաշրջանային բազմաթիվ խնդիրների լուծման հանգուցակետում, այսօր կանգնած է ներգրավելու հնարավորություն՝ ելնելով ներկա իրավիճակից: Ինչպես նշվեց վերևում, ՀՀ-ն ակտիվորեն մասնակցում է ՀԱՊԿ-ի շրջանակներում ընդունված որոշումների իրագործմանը: Մասնավորապես, Հայաստանի Հանրապետությունը ներգրավված է ՀԱՊԿ-ի կոլեկտիվ արագ արձագանքման ուժերի ստեղծման

MEANING OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN ORGANIZING THE COOPERATION OF STATES

Summing up the says, we can say: Armenia is located in the South Caucasus, which center of many regional problems. This is the reason, why for Armenia is particularly important to not concede own interests at the same time

not to become policy aggravations occasion. Here's why Armenia is particularly interested in the "European Security Thaetys"s' signing the accepting this document means creating a complex security space, where all members be provided equal safety and no country has the right to be given to ensure its security the expense of other's safety.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. Анцилотти Д. Курс международного права-М 1961, 457с.
2. ì. øáã³ñÛ³Ý, ØÇç³½·³ÛÇÝ Çñ³íáõÝù, º. 2002, ¿ç 181
3. Т. И.Повалихина: История мировой экономики и международных экономических отношений 256
4. International Associations. 1972, N 8-9, p. 392
5. [1] Г. Морозов, Международные организации с. 332

îÝï.Ã., ¹áó»Ýï`
²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï`
Արմենուհի Բաբայան

ÐÎ¸ 334.76 (ԵՃՇՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

ä ºî²Î²Ü Ø²êÜ²Îòàôհ Ú²Ø´ ²è ºì îð²ÚÆÜ Î²¼Ø²Î ºðäàôհ Ú àôÜÜºðÆ Ò ºì ²ì àðØ²Ü ºì Î²è²ì²ðØ²Ü ²è²ÜÒÜ²Ð²îÎàôհ Ú àôÜÜºðÀ

ò³ÝÏ³ó³Í »ñÏñÇ ïÝï»ë³Ï³Ý Ï³ÛáõÝáõÃÛáõÝÝ áõ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óáõÙÁ Ï³ÝËáñáßíáõÙ »Ý ÙÇ շարք համալիր գործոններով: Դրանցում իր ուրույն տեղն ունի պետական մանակցությամբ առևտրային Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñáõÙÁ, ù³ÝÇ áñ í»ñçÝÝ»ñë å»ïáõÃÛ³Ý ïÝï»ë³Ï³Ý կառուցվածքում զբաղեցնում են ամուր դիրքեր, ապահովում են որոշ արտադրանքների պահանջարկի բավարարումը, կատարում են բազմագործոն տնտեսությանը յուրահատուկ կարգավորիչի դեր: Թեև պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների տեսակար³ñ ÏßÇéÁ Ù»ñ »ñÏñáõÙ áõ ³ñï³ë³ÑÙ³ÝáõÙ ÷á÷áËíáõÙ ¿¨Ýí³½áõÙ, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, ¹ñ³Ýó¹»ñÁß³ñáõÝ³ÏáõÙ ¿ÙÝ³É Ï³ñ¨áñ¨ ³ÝÑñ³Å»ßï:

Ասվածը բացատրվում է նրանով, որ անընդհատ ստեղծվում և վերակազմավորվում են պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունները և ժ³Ù³Ý³ÏÇÝ Ñ³ÙÁÝÃ³óÓ¨³íáñíáõÙ ¨ ÷á÷áËíáõÙ են դրանց գործունեության նկատմամբ ստեղծված տեսական և գործնական պատկերացումներն ու Ñ»ï³ùñùñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: Ð³ïÏ³å»ë í»ñçÝ ï³ñÇÝ»ñÇÝ ¹ñ³Ýó Çñ³í³Ï³Ý-Ï³½Ù³Ï»ñå³Ï³Ý Ï³ñ·³íÇ×³ÏÁ ÝÏ³ï»ÉÇáñ»Ý ÷á÷áËí»É¿: ²Ûë ³Ù»ÝÇ Ñ»ï ¹ÅÍ³ñ ã¿ Ñ³Ùá½í»É Ýñ³ÝáõÙ, áñ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç ³é³ ¿ պետական և պետական մասնակցությամբ ընկերությունների և ընդհանրապես պետական հատվածի դերի Ã»ñ³·Ý³Ñ³ïáõÙ: Ü»ñÏ³ÛáõÙë, ãÝ³Û³Í ¹³Ý¹³Õ ï»Ù å»ñáí, ³ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, Çñ³íÇ×³ÏÁ ¹ñ³Ï³Ýáñ»Ý ÷á÷áËíáõÙ¿:

ÀÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë å»ï³Ï³Ý ¨ å»ïական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների Ï³éáõó³ÍùÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ å³ÛÙ³Ý³íáñíáõÙ »Ý Ýñ³Ýáí, áñ å»ïáõÃÛáõÝÁ.

- պետական բյուջեի հաշվին ստեղծում է նոր առևտրային կազմակերպություններ,
- ÁÝÉ³ÛÝáõÙ, ÷á÷áËáõÙ¿·áñÍáÕÝ»ñÇ åñáýÇÉÁ,
- Ï³ñáÕ ¿ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É ÉÇ³ñÅ»ù Ï³Ù Ù³ëÝ³ÏÇ ³½·³ÛÝ³óáõÙ, ³Û¹ ÃíáõÙ` Ù³ëÝ³íáñ ձեռնարկությունների բաժնետոմսեր ձեռք բերելու ճանապարհով,
- իրականացնում է պետական և պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների Ù³ëÝ³íáñ»óáõÙ:

²ÛëåÇëáí, Ù³ëÝ³íáñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³ÝÁ ÇÝã-áñ Ù³ëÇ §³ÝóáõÙÁ¦ å»ï³Ï³Ý ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ¨ հակառակը՝ որոշակի պետական ակտիվների անցումը մասնավորին, խառը տնտեսությանը բնորոշ երևույթներ »Ý: ¸ñ³Ýáí Ë³éÁ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç ÁÝ¹·ñÏí³Í ³ÏïÇíÝ»ñÁ Ï³ï³ñáõÙ »Ý ßñç³åïáõÛï, ÇÝãÝ ¿É ÃáõÛÉ¿ ï³ÉÇë ³Û¹åÇëÇ ïÝï»ëáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ù³ñ»É áã Ã»ù³ñ³ó³Í, ³ÛÉ ¹ÇÝ³ÙÇÏ Ñ³Ù³Ï³ñ·:

Ակնհայտ է, որ պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների հատվածը միշտ Ñ³Ù³ë»é ã¿, ³ÛÉ ÁÝ¹Ñ³Ï³é³ÏÁ` ³ÝÁÝ¹Ñ³ï ·ïÝíáõÙ ¿ ·áñÍáÕáõÃÛ³Ý Ù»ç, ù³ÝÇ áñ å»ï³Ï³Ý մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների մի մասը պահմանում է իր Ó¨Ý áõ Ï³éáõó³ÍùÁ, ÇëÏ ÙÛáõë Ù³ëÁ` Ó¨³÷áËíáõÙ Ù³ëÝ³íáñÝ»ñÇ ¨ Ñ³Ï³é³ÏÁ: ²Ûë ï»ÕÇó ³ÏÝÑ³Ûï ¿, áñ å»ï³Ï³Ý մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների հատվածն իր մեջ պարունակում է ոչ միայն պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների այսպես ասած «մÇçáõÏÁ¦, ³ÛÉ¨` ¹ñ³ §ßñç³·ÇÍÁ, Ù³Ï»ñë³Ù³ëÁ¦` Ï³½Ùí³Í Ó¨³÷áËí³Í¨Ý³ËÏÇÝÙ³ëÝ³íáñ³é¨ï ñ³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇó:

Փորձենք տալ հետևյալ հարցերի պատասխանը.ի՞նչով է բացատրվում շուկայական տնտեսության å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ å»ï³Ï³Ý, մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունÝÝ»ñÇ ·áÛáõÃÛ³Ý անհրաժեշտությունը, որոնք են դրա ծագումնաբանության պատճառները, դրանց հարաբերական կայունությունը (առավել ևս, եթե համաձայնվենք տնտեսագետների և քաղաքական գործիչների այն խմբի ï»ë³Ï»ïÇ Ñ»ï, Áëï áñáÝó` å»ï³Ï³Ý ÓáéÝ³ñÏ³ïÇñáõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ Ù³ëÝ³íáñÇ Ñ³Ù»Ù³ï էականորեն ցածր է): Տնտեսագիտության մեջ հիշյալ հարցի շուրջ միասնական մոտեցումը բացակայում է:

²Ûëå»ë, Ù³ñùëÇ½Ù-լենինիզմի դասականները բավականին խորը կերպով բացահայտել են ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç å»ï³Ï³ÝÓ»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áÛáõÃÛ³Ý å³ï×³éÝ»ñÁ: Ýñ³Ýù·ïÝáõÙ ¿ÇÝ, áñ å»ï³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ÝÑñ³Å»ïáõÃÛáõÝÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¿ñ å»ïáõÃÛ³Ý/Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ³Ûë Ï³Ù պահանջմունքները բավարարելու հետ: Իր հերթին, ուսումնասիրելով առաջին համաշխարհային պատերազմի ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ, Ì.Æ. È»ÝÇÝÝ Çñ ³ßË³ïáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ óáõÙó ¿ ïí»É, áñ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³Ý³óáõÙÁ ï»ÕÇ ¿ áõÝ»ó»É ³ÛÝ Å³Ù³Ý³Ï ¨ ³ÛÝï»Õ, áõñ ³ÝÑÝ³ñ ¿ñ ³ÛÉ ÙÇçáóÝ»ñáí Ù³ëÝ³íáñ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ßíÇÝ Ñ³ÕÃ³Ñ³ñ»É ³é³ç³óáÕ ¹Åí³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

îÝï»ë³·»ï-գիտնականների մի խումբ էլ պետական ձեռնարկությունների գործառնությունն ու ½³ñ·³óáõÙÁ ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý Ï³åáõÙ »Ý ßáõÏ³ÛÇ §Ó³ËáÕÙ³Ý¦ Ñ»ï, ³ÛëÇÝùÝ` ßáõÏ³Û³Ï³Ý ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý ³ÛÝåÇëÇ áÉáñïÝ»ñ, ×ÛáõÕ»ñ ¨ ³ñï³¹ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝóáõÙ ßáõÏ³Û³Ï³Ý արդյունավետության չափանիշներն օբյեկտիվորեն կիրառելի չեն:

æ. Úáõ. êïÇ·ÉÇóÇ Ï³ÑÍÇùáí å»ï³Ï³Ý ·áÑÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ß³ñÅ³éÇÃÝ»ñÝ »Ý ßáõÏ³ÛÇ ³ÛÝ ձախողումները, որոնց ազդեցությամբ վերջինս, ըստ Պարետոյի, անարդյունավետ է: Դրանք են՝ մրցակցության անկատարությունը, այնպիսի հանրային ապրանքների օբյեկտիվ անհրաժեշտությունը, որոնք կամ չեն կարող Ùïատակարարվել շուկայի կողմից, կամ էլ եթե մատակարարվեն, ապա ոչ բավարար քանակով, մասնավոր ապրանքարտադրողների կողմից սահմանափակ ռեսուրսների արդյունավետ վերաբաշխումը սահմանափակող արտաքին էֆեկտների բացահայտման անհնարինությունը, թերի շուկան (մասնավոր ընկերություննÝ Ç վիճակի չեն բավարարել որոշակի ապրանքների ծառայությունների, աշխատանքների պահանջարկը, եթե անգամ կատարվող ծախսերն ավելի փոքր են, քան ստացվող օգուտը), շուկայի վերաբերյալ տեղեկատվության անկատարությունը, բարձր գործազրկության, սղաճի, անհավասարության պարբերակ ³Ý »ñ¨áõÛÃÝ»ñÁ:

Հանրային բարիքների նկատմամբ հասարակության պահանջմունքները բավարարելուն ուղղված å»ïáõÃÛ³Ý ïÝï»ë³Ï³Ý ³Ï³ïÇíáõÃÛ³Ý Ñ³ñóÇÝ, ë³Ï³ÛÝ ³ñ¹»Ý áã Ã» §ßáõÏ³ÛÇ Ó³ËáÕÙ³Ý¦ »ÝÃ³ï»ùëïáí, ³ÛÉ áñáß³ÏÇ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Ñ»ï³ùñùñáõÃÛáõÝÝ»ñÝ áõ ³ÝÑ³ï»ñÇ Ñ»ï³ùñùñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÙÇÙ³Ýó ãÑ³ÙÁÝÏÝ»Éáõ տեսանկյունից՝ անդրադարձել են նաև Ռ. Գրինբերգն ու Ա. Լուբինշտեյնը: Ըստ նրանց, ցանկացած բարիք կարող է բավարարել շուկայական հարաբերությունների որակապես տարբեր մասնակիցների պահանջմունքները: Նրանք բարիքների՝ չհամընկնող պահանջմունքները բ³í³ñ³ñ»Éáõ áõÝ³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³Ù³ñáõÙ »Ý ëáóÇ³É³Ï³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝ: Ð»Ýó ëáóÇ³É³Ï³Ý û·ï³Ï³ñáõÃÛ³Ý ¨ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý օգտակարության չհամընկնելն է, որ ստիպում է պետությանը վերածվել շուկայի իրավահավասար սուբյեկտի:

²Ûë Ï³Ù ³ÛÝ ³ë³ÇÝ³Ý Ñ³Ù³Ó³ÛÝí»Éáí ßáõÏ³Û³Ï³Ý ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç å»ïáõÃÛ³Ý áõÝ»ó³Í Ýß³Ý³ÏáõÃÛ³Ý ³é³ç³¹ñí³Í å³ï³ëË³ÝÝ»ñÇ Ñ»ï` ³ÝÑñ³Å»ßï »Ýù Ñ³Ù³ñáõÙ Ýß»É Ý³¨ ³ÛÝ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÁ, áñáÝù ³ñ·»É³ÏáõÙ »Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ïÝï»ë³·»ï-·Çïݳϳ ÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ¹ñ³ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: Æñ³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ³ÝÉÇ³ñÅ»ùáõÃÛáõÝÁ, Ù»ñ Ï³ñÍÇùáí, ³ñï³óáÉíáõÙ ¿ Ýñ³ÝáõÙ, áñ ³é³çÇÝ` å»ïáõÃÛáõÝÁ ¹Çï³ñÏíáõÙ ¿ í»ñ³ó³Ï³Ý »ÝÃ³ï»ùëïáí (ß³ï Ñ³×³Ë å»ïáõÃÛáõÝÁ ÝáõÛÝ³óíáõÙ ¿ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý Ñ»ï), »ñÏñáñ¹` åå»ïù ¿ ¹Çï³ñÏíáÕ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÁ ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï»É ÙÇÙç³ÛÝ å»ï³Ï³Ý բյուջեի, պետական եկամուտների և ծախսերի շրջ³Ý³ÏÝ»ñáõÙ, ù³ÝÇ áñ¹³ ÙÇ ÏáÕÙÇó å»ï³Ï³Ý ³é¨ï³ñ³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áÑÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙ ¿ å»ïáõÃÛ³Ý ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý հնարավորություններով, մյուս կողմից ենթադրում է, որ վերջիններս վնասաբեր են, ինչը մեր կարծիքով չի համընկնում օբյեկտիվ իրականության հետ, քանի որ պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունները կարող են լինել և եկամտաբեր/շահութաբեր, և վնասաբեր, և կարող են չապահովել ոչ ß³ÑáõÛÃ, áã íÝ³ë` Í³ÍÏ»Éáí Ï³ï³ñí³Í Í³ËëÑñÁ: ºñÑáñ¹` ³ÝÑÝ³ñ ¿ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ»É Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÇ ³ÛÝ մեթոդաբանական մոտեցումներիÝ, áñ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç å»ïáõÃÛ³Ý Ù³ëÝ³ÏóáõÛÃÛáõÝÁ Ï³åíáõÙ ¿ բացառապես «շուկայի ֆիասկոյի» հետ, իսկ դա նշանակում է, որ պետության նպատակային գործառույթները, բնականաբար նաև դրա արտադրական ակտիվությունն արտացոլող պետական մասնակցությամբ առևտրային Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝերը ձևավորվում, գործում են «մնացորդային սկզբունքով»:

Պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունները ՀՀ-áõÙ Ý»ñÏ³Û³óí³Í »Ý ÙÇ ß³ñù Ï³½Ù³Ï»ñå³-Çñ³í³Ï³Ý ï»ë³ÏÝ»ñáí ÉÇ³Ï³ï³ñ¨ ÏáÙ³Ý¹Çï³ÛÇÝ ïÝï»ë³Ï³Ý ÁÝÏ»ñ³ÏóáõÃÛáõÝÝ»ñ, ³ñï³¹ñ³Ï³Ý Ïáå»ñ³ïÇí, ·ÛáõÕ³óÇ³Ï³Ý ÏáÉ»ÏïÇí ïÝï»ëáõÃÛáõÝ, êäÀ, ö´À, ´´À¨ ³ÛÉÝ: Àëï իրավաբանական անձանց պետական միասնական գրանցամատյանում ներկայացված տեղեկատվության՝ ամբողջովին պետական սեփականության ներքո գտնվող առևտրային կազմակերպությունները երկուսն են՝ պետական ձեռքարկությունը և 100% պետական մասնակցությամբ բաժնետիրական ընկերությունները:

ä»ï³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ¨ ³é¨ï³ñ³ÛÇÝ ³ëå»ïïÝ»ñÁ ÙÇ³ÑÛáõëáÕ ×ÏáõÝ կազմակերպահրավական տեսակ է հանդիսանում բաժնետիրական ընկերությունը: Պետական բաժնեմաս áõÝ»óáÕ ³é¨ï³ñ³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³Ûë ï³ñ³ï»ë³ÏÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ ¿ É³ÛÝ ïÝï»ë³Ï³Ý ինքնուրույնություն, քանի որ սեփականատեր է համարվում հենց բաժնետիրական ընկերությունը, այլ ոչ թե պետությունը: Ընկերությունների վերահսկողությունն իրականացվում է բաժնետիրական ընկերության կառավարման ընդհանուր սկզբունքներով. բաժնետ»ñ»ñÝ ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý ã»Ý Ï³é³í³ñáõÙ կազմակերպությունը, այլ ելնելով առկա ֆինանսատնտեսական խնդիրներից պարբերաբար գնահատում են ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñãÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ:

ՀՀ գործող օրենսդրությամբ սահմանված է, որ տոկոսային հարաբերությամբ որոշակի բաժնետոմսերի ÷³Ã»Ã áõÝ»Ý³Éáõ ¹»åùáõÙ ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáÉ í»ñ³å³ÑíáõÙ »Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñ: ²Ûëå»ë, »Ã» å»ïáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¿.

1. մեկ բաժնետոմսի սեփականատեր՝ ձայնի իրավունքով ընկերության ընդհանուր ժողովին մասնակցություն ունենալու իրավունք, շահութաբաժինների ստացում, ընկերուÃÛ³Ý ÉáõÍ³ÑÙ³Ý ¹»åùáõÙ ·áõÙùÇ áñáß³ÏÇ Ù³ëÁë ï³Ý³Éáõ Çñ³íáõÝù,
2. 1% բաժնետոմսերի սեփականատեր՝ ծանոթանալ բաժնետերերի ռեեստրի հետ,
3. 2% բաժնետոմսերի սեփականատեր՝ երկուսից ոչ ավել առաջարկություններ ներկայացնել տարեկան ժողովի օրակարգի վերաբերյալ,
4. 10% բաժնետոմսերի սեփականատեր՝ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի գումարման պահանջ, ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ýÇÝ³Ýë³ïÝï»ë³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ëïáõ·áõÙÝ»ñ ³ÝóÏ³óÝ»Éáõ å³Ñ³ÝçÇ Çñ³íáõÝù,
5. «25%+1 բաժնետոմսի» սեփականատեր՝ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի՝ ընկերության Ï³ÝáÝ³¹ñáõÃÛáõÝÁ ÷á÷áËÉáõ, ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÁ í»ñ³Ï³½Ù³Ï»ñå»Éáõ Ï³Ù ÉáõÍ³ñ»Éáõ, Ëáßáñ ·áñÍ³ñùÝ»ñ ÏÝù»Éáõ áñáßáõÙÝ»ñÝ ³ñ·»Éáõ Çñ³íáõÝù,
6. «30%+1 բաժնետոմսի» սեփականատեր՝ չկայացած բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի փոխարեն նոր ÅáÕáíÇ ·áõÙ³ñáõÙ,
7. «50%+1 բաժնետոմսի» սեփականատեր՝ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի ·áõÙ³ñáõÙ, Ýñ³Ýáõù անհրաժեշտ որոշումների ընդունում, բացառությամբ խիստ կարևոր որոշումների,
8. «75%+1 բաժնետոմսի» սեփականատեր՝ բաժնետիրական ընկերության նկատմամբ լիակատար ÑëÏáÕáõÃÛáõÝ ³Û¹ Ãíáõù Ý³¨ ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý Ï³ÝáÝ³¹ñáõÃÛ³Ý ÷á÷áËáõÃÛ³Ý, ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý í»ñ³Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý¨ Éáõ Í³ñÙ³Ý, Ëáßáñ ·áñÍ³ñùÝ»ñÇ ÏÝùÙ³Ý Ñ³ñó»ñáõÙ:
9. Ասվածից հետևում է, որ որպես ռազմավարական ներդրող՝ անհրաժեշտ է տնօրինել բաժնետոմսերի Ýí³½³·áõÛÝÁ 25%-Á:
10. Կառավարման և գործառնության առանձնահատկությունների հաշվառմամբ կարելի է առանձնացնել 3 տիպի բաժնետեր Ï³Ý ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ.
    - 100% å»ï³Ï³Ý ë»÷³Ï³ÝáõÃÛáõÝ Ñ³Ý¹Çë³óáÕ Ï³åÇï³Éáí,
    - ´À-եր, որոնցում բաժնետոմսերի հսկիչ ծրարը կամ «ոսկե բաժնետոմսը» պատկանում է պետությանը,
    - ´À-եր, որոնցում պետության բաժնետոմսերը հսկիչ ծրար չեն ձևավորում:
    - ´À-»ñÇ Ý»ñÏ³Û³óí³Í ï»ë³ÏÝ»ñÁ ùÝÝ³ñÏ»Ýù ³é³ÝÓÇÝ-³é³ÝÓÇÝ:

100% պետական սեփականություն հանդիսացող բաժնետոմսեր ունեցող ԲԸ-»ñ: ø³ÝÇ áñ ³Ûë ¹»åùáõÙ պետությունը ԲԸ միակ բաժնետերն է, նրա կառավարչական որոշումները չեն սահմանափակվում մյուս բաժնետերերի կողմից: Նման ԲԸ-»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ ë³Ñ³ÝÝ³÷³ÏíáõÙ ¿ å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ßË³ïáÕÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ´À-»ñÇ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ íñ³ áõÕ³ÏÇ ×ÝßÙ³Ý հնարավորությամբ, որն իր հերթին կարող է արգելել լավագույն առևտրային արդյունքների ձեռքբերմանն áõÕÕí³Í³Û¹Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ²Û¹åÇëáí, ´À Ï³é³í³ñÙ³Ý í³ñã³Ï³ÝÉÍ³ÏÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·Á ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ¿ ë»ÕÍáõÙ 100% å»ï³Ï³Ý Ï³åÇï³É áõÝ»óáÕ ´À-երին ամբողջությամբ ենթարկել å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇÝ:

´À-եր, որոնցում բաժնետոմսերի հսկիչ ծրարը պատկանում է պետությանը: Այս տեսակի ԲԸ-»ñÝ³í»ÉÇ Ñ»é³ÝÏ³ñ³ÛÇÝ »Ý, ù³Ý Ý³Ëáñ¹Ý»ñÁ: ´³ÅÝ»ïáÙë»ñÇ ÑëÏÇã Íñ³ñÁ å»ïáõÃÛ³ÝÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ¿ ï³ÉÇë

ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáç Çñ³íáõÝùÝ»ñÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É´À Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñáõÙ Çñ Ý»ñï³Ûó³óáõóÇãÝ»ñÇ ÙÇçáóáí, ù³ÝÇ áñ´À ËáñÑñ¹Ç ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ³éÝí³½Ý 51%-Á å»ïù¿ÉÇÝ»Ý å»ïáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Ûó³óáõóÇãÝ»ñ:

´³ÅÝ»ïÇñ³Ï³Ý ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý ³é³í»É ÷áùñ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ ¿ ï³ñ³Ù³¹ñáõÙ «ոսկե» բաժնետոմսը: Դրա սեփականատիրոջը, ինչպես հայտնի է, ընձեռվում է բաժնետերերի ժողովի՝ մի շարք սկզբունքային որոշումներին արգելք հանդիսանալու հնարավորություն: «Ոսկե բաժնետոմսը» տնօրինող å»ï³Ï³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ ÷áñÓÁ óáõÛó¿ ï³ÉÇë, áñ ³éÏ³¿ բաժնետերերի ժողովի ևվազագույն սահմանափակման իրավասություն: Ըստ էության, դրանք վերաբերում են ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñå³Çñ³í³Ï³Ý í»ñ³÷áËáõÙÝ»ñÇ ¨ ³ռավել խոշոր գործարքների նկատմամբ վերահսկողության գործառույթներին: Իսկ մնացած բոլոր հարցերում դրա սեփականատերն ունի նույն Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ, ÇÝã áñ áõÝ»ÝáõÙ¿ ëáíáñ³Ï³Ý ë»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ:

Ակնհայտ է, որ «ոսկե» բաժնետոմսի թողարկման պատճառներից մեկը հանդիսացել է պետությ³Ý ֆիսկալ հետաքրքրությունների բավարարումը: Դրա թողարկումը տալիս է ընկերության գործունեության նկատմամբ պետության վերահսկողության պահպանման և միաժամանակ մասնավոր ներդրողներին բոլոր բաժնետոմսերը (բացառությամբ մեկից՝ «ոսկե» բաժնետոմսից, որը իր գործունեության ժ³ÙÏ»ïÇ³í³ñïÇó կամ ցանկացած եղանակով օգտագործման դեպքում վերածվում է սովորական բաժնետոմսի) վաճառելու Ñݳñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñ:

Այսպիսով, «ոսկե» բաժնետոմսը և անգամ հսկիչ ծրարը տնօրինելու դեպքում պետությունը չի կարող կտրուկ ë³ÑÙ³Ý÷³Ï»É ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ïÝï»ë³Ï³Ý ÇÝùÝáõñáõÛÝáõÃÛáõÝÁ:

´À-եր, որոնցում պետության բաժնետոմսերը հսկիչ ծրար չեն ձևավորում: Այս ընկերություններում պետության ներկայացուցիչները, սովորաբար, խոշոր ներդրողներից մեկն է ր իր գործունեությամբ ազդում է ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝáõÙ ÁÝ¹áõÝíáÕ áñáßáõÙÝ»ñÇ íñ³` Ï³½Ù»Éáí §Ëուսք» մյուս ներդրողների հետ: Այսինքն, ãïÇñ³å»ï»Éáí ÑëÏÇã Íñ³ñÇÝ, å»ïáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Ûó³óáõóÇãÁ Ã»¨´À-ÇÝ ãÇ Ï³ñáÕ Ã»É³¹ñ»É Çñ Ï³ÙùÁ, ë³Ï³ÛÝ շատ դեպքերում, կարող է որոշիչ ազդեցություն ունենալ բաժնետերերի ժողովի կողմից ընդունվող որոշումների íñ³:Àëï áñáõÙ, ³Ûչ³½»óáõÃÛáõÝÁ Ï³ñáÕ¿ ½·³ÉÇ ÉÇÝ»É Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÁÝïñáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï: ²Ûë ¹»åùáõÙ ¨ë Ýå³ï³Ï³Ñ³ñÙ³ñ¿, áñ å»ïáõÃÛ³Ý Ý»ñÏ³Ûó³óáõóÇãÝ»ñÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñÁ ë³ÑÙ³Ýí»Ý ÐÐ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó: ¸ñ³Ýù Ï³ñáÕ »Ý ÝÙ³Ý ÉÇÝ»É å»ïáõÃÛ³Ý ³ÛÝ Ý»ñÏ³Ûó³óáõóÇãÝ»ñÇ Çñ³í³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ¨ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ, áñáÝù Ý»ñÏ³Ûó³óÝáõÙ »Ý å»ïáõÃÛ³Ý ß³Ñ»ñÁ í»ñçÇÝÇë ÑëÏÇã Íñ³ñÁ å³ï³ÝáÕ´À-áõÙ:

ОСОБЕННОСТИ СОЗДАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ КОММЕРЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ

Государственное предпринимательство осуществляется в определенных сферах, где частное предпринимательство считается неэффективным. Акционерные общества ц государственным участием в первую очередь обеспечивают социальные блага для всего населения. Поэтому особенности их создания и управления постоянно обсуждаются и находятся в центре внимания многих экономистов.

PICULIARITIES OF ESTABLISHING AND MANAGEMENT OF COMMERCIAL ORGANIZATIONS WITH STATE PARTICIPATION

State entrepreneurship is performed in definite spheres, where private entrepreneurship is considered ineffective. Joint stock companies with state participation first of all ensure social benefits for the entire society. Therefore, peculiarities of there astablishment and management are constantly discussed and are in the focus of attention of many economists.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. Гринберг Р., Рубинштейн А. Социальная рента в контексте теории рационального поведения государства, 1988
2. Ленин В. И. Полное собрание сочинений
3. Манконнелл К. Р., Брю С. Л. Экономика: принципы, проблемы, политика, 2000
4. Стиглиц Дж. Ю. Экономика государственного сектора, 2002
5. Самуэльсон П. А., Нордхаус В. Д. Экономика,2001

îÝï.Ã., ¹áó»Ýï`
²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï`
Կյովա Բոլյան

Ðî¸ 657.6

(ЕЁЭՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ՆԵՐՔԻՆ ԱՈՒԴԻՏԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎՈՐՈՒՄԸ

Հոդվածում ներկայացված է ձեռնարկությունում ներքին աուդիտի ձևավորման համակարգը, նրա նպատակահարմարությունն ու արդյունավետությունը ինչպես կազմակերպչական գործընթացում, այնպես էլ տնտեսական գործունեության յուրաքանչյուր փուլում:

Ü»ñÏ³ÛÇë ó³ÝÏ³ó³Í ïÝï»ë³å»ë Ï³ÛáõÝ »ñÏñáõÙ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ð³Ûï³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ` յուրաքանչյուր տնտեսվարող սյուբ»Ïï (Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝ, Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝ ¨ ³ÛÉÝ) Çñ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ընթացքում բախվում է տարաբնույթ խոչնդոտների, որոնք կարող են առաջանալ ոչ լիարժեք կամ սխալ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ åñáó»ëÇ Ï³½Ù³Ï»ñåÙ³Ý å³ï×³éáí(í³ñã³Ï³Ý ³å³ñ³ïÇ,³ßË³ï³Ïó³ÛÇÝ ³ÝÓÝ³Ï³½ÇÙÇ, ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý í³ñ³Í հաշվապահական հաշվառման և այլն), վերջինս էլ իր բացասական ազդեցությամբ ազդում է կազմակերպության արդյունավետ գործունեության վրա, անգամ կարող է այնքան Ëáñ³Ý³É ÁÝ¹Ñáõå ÙÇÝã¨ ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ÉáõÍ³ñáõÙ: ÜÙ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇó Ëáõë³÷»Éáõ Ï³Ù ÙÇÝÇÙ³ÉÇÝ Ñ³ëóÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ å»ïù» Ñ³ëï³ï»É Ï³ÛáõÝ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝ, Ï³Ù ¿É Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ý»ñëáõÙ ëï»ÕÍ»É Ý»ñùÇÝ աուդիտի բաժանմունք, վերջինիս պարտականություններն էլ ընկերության ներսում արդյունավետ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛáõÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»ÉÝ ¿:

Úáõñ³ù³ÝãÛáõñ ÁÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ ¨ ÁÝÃ³ó³Ï³ñ·»ñÁ Ùß³ÏáõÙ ¿ í³ñã³Ï³½ÙÁ: ê³Ï³ÛÝ ³ßË³ï³Ïó³ÛÇÝ ³ÝÓÝ³Ï³½ÙÇ ÏáÕÙÇó ³Û¹ ³Ù»ÝÁ áã ÙßÏ ¿ ×ÇßÏ Ñ³ëÏ³óíáõÙ, Ï³Ù ¿É áã ÙßÏ ¿ ×ÇßÏ իրականացվում: Մենեջերները բավական ժամանակ չէն ունենում կատարել այդ ամենը և ժամանակին հայտնաբերել թերությունները: Ներքին աուդիտոñÝ»ñÁ ³Û¹ Ñ³ñóáõÙ û·ÝáõÙ »Ý Ýñ³Ýó, ³å³ÑáíáõÙ »Ý å³ß ï å³ÝáõÃÛáõÝ ëË³ÉÝ»ñÇó ¨ ã³ñ³ß³ÑáõÙÝ»ñÇó, ë³ÑÙ³ÝáõÙ »Ý §éÇëÏÇ ·áïÇÝ»ñÁ¦ ¨ ³å³·³Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³Ù å³Ï³ëáñ¹Ý»ñÇ í»ñ³óÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ÃáõÛÉ »Ý ï³ÉÇë ÝáõÛÝ³Ï³Ý³óÝ»É ¨ í»ñ³óÝ»É Ï³éí³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñáõû բույլ տեղերը և գտնել կառավարման այն սկզբունքները, որոնք խախտվել են: Այդ բոլոր գործողությունները լրացվում են կառավարման մարմինների հետ քննարկումներով, áñáÝó Ï³ñÇùÝ»ñÝ áõ ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ¿É ¨ ë³ÑÙ³ÝáõÙ »Ý Ý»ñùÇÝ ³áõ¹ÇïÇ ÁÝÃ³ó³Ï³ñ·»ñÁ (Ý»ñùÇÝ ³áõ¹ÇïÝ»ñÁ, պետք է կառավարողներին ապահովեն ցանկացած տեղեկատվությամբ, որոնք վերաբերվում են Ýñ³ Çñ³í³ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ): ²Û¹åÇëáí, Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ û·ïíáõÙ »Ý Ý»ñùÇÝ ³áõ¹ÇïáñÝ»ñÇ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇó áñå»ë Éñ³óáõóÇã é»ëáõñëÝ»ñ, áñáÝù û·ÝáõÙ »Ý Çñ³Ï³Ý³óÝ»É Çñ»Ýó ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÁ:

ò³ÝÏ³ó³Í ¹»åùáõÙ ³é¨ïñ³ÛÇÝ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝáõÙ Ý»ñùÇÝ ³áõ¹ÇïÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ·áñÍáÕ համակարգի կազմակերպումը՝ բարդ բազմաստիճան գործընթաց է, որն ներառում է հետևյալ փուլերը.

1. øÝÝ³¹³ï³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ ¨ ïÝï»ë³í³ñÙ³Ý Ý³ËÏÇÝ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ë³ÑÙ³Ýí³Í Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ, Ý³ËÏÇÝáõÙ ÁÝ¹áõÝí³Í ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, é³½Ù³í³ñáõÃÛ³Ý ¨ Ù³ñï³í³ñáõÃÛ³Ý áõÕÕí³ÍáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³¹ñáõÙÁ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ï»ë³ÏÝ»ñÇ, ã³÷»ñÇ, Ï³½Ù³Ï»ñåã³Ï³Ý³ï³éáõóí³ÍùÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ¹ñ³ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï:

2. Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ýáñ (ïÝï»ë³í³ñÙ³Ý ÷áËí³Í å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³³ï³ëË³ÝáÕ) ·áñÍ³ñ³ñ ÏáÝó»åóÇ³ÛÇ (ÇÝã¿ Çñ»ÝÇó Ý»ñÏ³Û³óÝáõÙ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ, ÇÝãåÇëÇÝ »Ý Ýñ³ Ýå³ï³ïÝ»ñÁ, ÇÝã Ï³ñáÕ¿ անել նա, ինչպիսի բնագավառում ունի մրցակցային առավելություններ, ÇÝãåÇëÇÝ¿ ßáõÏ³ÛáõÙ ó³ÝÏ³ÉÇ ï»ÕÁ), ինչպես նաև մի ամբողջ շարք միջոցառումների մշակումը և փաստաթղթային ամրագրումը, որոնք ընդունակ են այդ գործարար կոնցեպցիան բերել կազմակերպության զարգացման կատարելագործմանը, նրա նպատակների Ñ³çáÕ Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ, ßáõÏ³ÛáõÙ Ýñ³ ¹Çñù»ñÇ ³ÙÑ³åÝ¹Ù³ÝÁ: ²Û¹åÇëÇ ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÁ å»ïù¿ å³ñáõÝ³Ï»Ý` ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý, ³ñï³¹ñ³-ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý, ÇÝáí³óÇáÝ, Ù³ï³Ï³ñ³ñÙ³Ý, Çñ³óÙ³Ý, Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ, Ñ³ßí³éÙ³Ý ¨ Ï³¹ñ³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ: Î³Û³É ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ å»ïù¿ Ùß³Ïí»Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ï³ñÇ ËáñÁ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý (³ÝÑñ³Å»ßï Ñ³ßí³ñÏÝ»ñÇ անցկացմամբ) և եղած այլընտրանքներից տվյալ կազմակերպության համար ամենաարդյունելիների

ÁÝïñáõÃÛ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³: Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÷³ëï³ÃÕÃ³ÛÇÝ ³Ùñ³·ñáõÙÁ Ýñ³ýÇÝ³Ýë³-տնտեսական գործունեության տարբեր ոլորտներում և հետագա վերահսկողություն՝ նրա գործունեության բոլոր տեսանկյուններում, որոնք արտացոլված են ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³³ï³ëË³Ý Ï»ï»ñáõÙ (ï³ñ»ñáõÙ):

3. Î³é³í³ñÙ³Ý ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Ï³éáõó³ÍùÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛ³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ, ¹ñ³ ßï ÏáõÙÁ: Անհրաժեշտ է մշակել կազմակերպչական կառուցվածքի մասին դրույթ, որում պետք է նկարագրվեն բոլոր Ï³½Ù³Ï»ñåã³Ï³Ý ûÕ³ÏÝ»ñÁª í³ñã³Ï³Ý, ýáõÝÏóÇáÝ³É, Ù»Ãá¹³ï³Ý »ÝÃ³ï³ÛáõÃÛ³Ý, Ýñ³Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý áõÕÕáõÃÛ³Ý, Çñ»Ýó ÏáÕÙÇó Ï³ï³ñíáÕ ·ñրդառույթների նշմամբ, սահմանված նրանց փոխհարաբերությունների կանոնակարգով, իրավունքներով ու պատասխանատվությամբ, ցույց տրված ապրանքների, ռեսուրսների, կառավարման ֆունկցիաների տեսակների տեղաբաշխմամբը ըստ այդ օղակների: Նույնը վերաբերվում է նաև տարատեսակ կառուցվածքային ստորաբաժանումների (բաժինների, բյուրոների, խմբերի և այլ) մասին դրույթներին, դրանց աշխատակիցների աշխատանքի կազմակերպման պլաններին: ²ÝÑ³Å»ßï ¿ Ùß³Ï»É (×ß·ñï»É) ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÇ ¨ ÷³ëï³ÃÕÃ³ßñç³Ý³éáõÃÛ³Ý åÉ³ÝÁ, Ñ³ëï³Çù³ÛÇÝ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·Á, å³ßïáÝ³Ï³Ý Ñ³Ñ³Ý·Ý»ñÁ Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ Ï³éáõó³Íù³ÛÇÝ ï³ññÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ, պարտավորությունների և պատասխանատվության նշմամբ: Առանց այդպիսի խիստ մոտեցման անհնար է իրականացնել ներքին վերահսկողություն, բոլոր օղակների գործունեության հստակ կոորդինացում:

4. ÎáÝÏ»ï ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ¨ ïÝï»ë³í³ñ³Ï³Ý ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý å³ßïáÝ³Ï³Ý ïÇå³ÛÇÝ ÁÝÃ³ó³Ï³ñ·»ñÇ Ùß³ÏáõÙÁ: ³ÃáõÛÉ Ïï³ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·»É ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇ փոխհարաբերությունները ֆինանսա-ïÝï»ë³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý ³éáõÙáí, ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñ»É é»éáõñëÝ»ñÁ, ·Ý³Ñ³ï»É ï»Õ»Ï³ïáõÃÛ³Ý Ñ³í³ëïÇáõÃÛ³Ý (áñ³ÏÇ) Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý áñáßáõÙÝ»ñ ÁÝ¹áõÝ»éáõ Ñ³Ù³ñ:

5. Ներքին աուդիտի բաժանմունքի (աուդիտորական կոմիտեի) կազմակերպումը:

Ներքին աուդիտի բաժանմունքի ստեղծումից գործնական օգուտը յուրաքանչյուր առանձին վերցրած Ï³½Ù³կերպության համար տարբեր է: Ընդհանուր առմամբ ներքին աուդիտի բաժանմունքի կազմակերպումը Ï³ñ»ÉÇ ¿ ³ÝóÏ³Ý»É Ñ»ï¨Û³É ÑÇÙÝ³Ï³Ý ÷áõÉ»ñáí.

1. Այն հարցերի շրջանակների բացահայտումը և հստակ սահմանումը, որոնց լուծման համար ձևավորվում է ներքին աուդիտի բաժանմունքը, բաժանմոÝùÇ ëï»ÕÍÙ³Ý Ýå³ï³ïÝ»ñÇ Ï³éáõóáõÙÁ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛ³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³ÝÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý,
2. ÐÇÙÝ³Ï³Ý ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÇ ë³ÑÙ³ÝáõÙÁ, áñáÝù ³ÝÑ³Å»ßï »Ý ³é³ç³¹ñí³Í Ýå³ï³ïÝ»ñÇÝ Ñ³ëÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ,
3. Խմբերի մեջ միանման գործառույթների միավորումը և դրանց հիման վրա բաժանմունքի Ï³éáõóí³ÍùÛÇÝ ï³ññ»ñÇ (ûÕ³ÏÝ»ñÇ) Ó¨³íáñáõÙÁ, áñáÝù Ù³ëÝ³·Çï³óí³Í »Ý ³Û¹ ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý íñ³,
4. Փոխհարաբերությունների սխեմաների մշակումը, յուրաքանչյուր կառուցվածքային միավորի Ñ³Ù³ñ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ¨ å³ï³ëË³Ý³ïáõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³ÝáõÙÁ, ³Û¹ ³Ùëíի փաստաթղթային ամրագրումը ներքին աուդիտի բաժանմունքի բյուրոյի (խմբի, սեկտորի) Ù³ëÇÝ å³ßïáÝ³Ï³Ý Ñ³Ñ³Ý·Ý»ñáõÙ áõ ¹ñáõÛÃÝ»ñáõÙ,
5. Վերը նշված կառուցվածքային միավորների միավորումը մեկ միասնական ամբողջության՝ ներքին աուդիտի բաժանմունքի մեջ, նրա կազմակերպչական կ³ñ·³íÇ×³ÏÇ ë³ÑÙ³ÝáõÙÁ ¨, Ï³éáõó³Íù³ÛÇÝ ï³ññ»ñÇ Ýå³ï³ïÝ»ñÇ, ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ áõ ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÇ ë³ÑÙ³Ýí³Í հավաքածուին համապատասխան, ներքին աուդիտի բաժանմունքի մասին դրույթի մշակումն ու ÷³ëï³ÃÕÃ³ÛÇÝ ³Ùñ³·ñáõÙÁ,
6. Ներքին աուդիտի բաժանմունքի համագործակցումը ձեռնարկությ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ³ÛÉ ûÕ³ÏÝ»ñÇ Ñ»ï,
7. Ü»ñùÇÝ ³áõ¹Çï Ç Ý»ñýÇñÙ³ÛÇÝ ëï³Ý¹³ñï Ý»ñÇ ¨ ¿ÃÇÏ³ÛÇ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·Ç Ùß³ÏáõÙÁ:

Կազմակերպության կազմակերպչական կառուցվածքում ներքին աուդիտի բաժանմունքի (սեկտորի, բյուրոյի, խմբի և այլն) տեղը, նրա գործառնական ուղղվածությունը, Ï³¹ñ³ÛÇÝ Ï³½ÙÇ ù³Ý³ÏáõÃÛáõÝÁ ¨ որակական բնութագրերը, բաժնի նյութատեխնիկական, ֆինանսական և տեղեկատվական ապահովումը, բաժանմունքի ներսում փոխհարաբերությունների և վարչական ենթակայության կառուցվածքի ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³Û¹ ÃíáõÙ ¨ Ýñ³ ÙáïÏ³å³Ï»Ý ïñáÝ³óí³Í բաժանմունքների առկայության դեպքում: Այդ բաժնի փոխհարաբերությունների կառուցվածքը կազմակերպության այլ ստորաբաժանումների Ñ»ïÏ³ËíÍ¿ß³ï·áñÍáÝÝ»ñÇó: ¸ñ³ÝóÇó ÑÇÙÝ³Ï³ÝÝ»ñÝ »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ.

- բաժանմունքի ստեղծման նպատակները,
- Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåã³-Çñ³íï³Ý Ó¨Á, ã³÷»ñÁ, é»éáõñëÝ»ñÁ, Ï³½Ù³Ï»ñåã³Ï³Ý կառուցվածքը, մասշտաբները և գործունեության տեսակները,
- նրա հատուկ ստորաբաժանումների կամ դուստր կազմակերպությունների քանակությունը և ·ïÝí»éáõ í³ÛñÝÇ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ ³ÝÙÇ³ï³ññáõÃÛáõÝÁ:

Ներքին աուդիտի բաժանմունքի կառուցվածքը և հիերարխիական աստիճանը շատ բաներում կախված են ներքին վերահսկողության վերաբերյալ կազմակերպության ղեկավարության դիրքորոշումից (³ÛëÇÝùÝ Ýñ³ÝÇó, Ã» áñù³Ýáí ¿ Õ»Ï³í³ñáõÃÛáõÝÁ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù»ç ×Çßï Ñ³ëÏ³Ýáõù Ý»ñùÇÝ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý ¹»ñÁ): ´³Å³ÝÙáõÝùÇ Ï³éáõóí³ÍùÁ ¨ ³ëïÇ×³ÝÁ Ý³¨ Ó¨³íáñíáõÙ¿ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåã³Ï³Ý½³ñ·³óÙ³Ý ³ëïÇ×³ÝÇó, ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý, Ï³¹ñ³ÛÇÝ, Ùï³íáñ åáï»ÝóÇ³ÉÇ Ïáõï³ÏáõÙÇó ելնելով: Ներքին աուդիտի բաժանմունքը սկզբում կարող է ձևավորվել որպես շտաբային օղակ գուտ ËáñÑñ¹³ï³Ï³Ý·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñáí: Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý íñ³Ýñ³ ³½¹»óáõÛÃÛ³Ý ³×Çã÷Çó »ÉÝ»Éáí Ýñ³ ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÇÝ Ù»ç ÏëÏë»Ý Ùï Ý»É ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý í»ñ³ÑëÏÇã ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ ¨ կազմակերպության մեջ կառավարման բոլոր մակարդակների կատարելագործման վերաբերյալ Ñ³ÝÓÝ³ñ³ñ³Ï³Ýների մշակումը: Ներքին աուդիտի բաժանմունքի նախատիպ կարող են ծառայել Ýå³ï³Ï³ÛÇÝ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù ·áñÍáõÙ »Ý áñáß Ëáßáñ ³ñï³¹ñ³Ï³Ý ÙÇ³íáñáõÙÝ»ñáõÙ ¨ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ¹»é¨ë åÉ³Ý³ÛÇÝ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³ÏÝ»ñÇó:

Ընդհանրացնելով բÉáñ í»ñÁ Ýßí³ÍÝ»ñÁ՝ Ï³ñáÕ »Ýù Ñëï³Ï »½ñ³Ï³óÝ»É, áñ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ներքին աուդիտի բաժանմունքի ստեղծման նպատակահարմարության ամենաընդհանուր տեսակետները Ï³Û³ÝáõÙ »Ý Ñ» ï¨Û³ÉáõÙ.

- *³é³çÇÝÁ,* ¹³ ÃáõÛÉ Ïï³ ïÝûñ»ÝÝ»ñÇ ËáñÑñ¹ÇÝ Ï³Ù ·áñÍ³¹Çñ Ù³ñÙÝÇÝ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï վերահսկողություն հաստատել կազմակերպության ինքնավար ստորաբաժանումների նկատմամբ,
- *»ñÏñáñ¹Á,* Ý»ñùÇÝ ³áõ¹Çïáñ»ñÇ ÏáÕÙÇó ³ÝóÏ³óíáÕ Ýå³ï³Ï³ÛÇÝ í»ñ³ÑëÏÇã ëïáõ·áõÙÝ»ñÁ ¨ վերլուծությունը բացահայտում են արտադրության պահուստները և զարգացման ³Ù»Ý³Ñ»é³ÝÏ³ñ³ÛÇÝ áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ,
- *»ñÑáñ¹Á,* Ý»ñùÇÝ ³áõ¹Çïáñ»ñÁ í»ñ³ÑëÏáÕáõÃÛ³Ý ÏáÕùÇÝ Ñ³×³Ë Ï³ï³ñáõÙ »Ý Ý³¨ ËáñÑñ¹³ï³Ï³Ý ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñ ýÇÝ³Ýë³-ïÝï»ë³Ï³Ý, Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý ¨ ³ÛÉ ³ÛÉ ծառայությունների պաշտոնատար անձանց նկատմամբ գլխավոր կազմակերպությունում, նրա Ù³ëÝ³×ÛáõÕ»ñáõÙ ¨ ¹áõë ï ñ ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ:

ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА В ПРЕДПРИЯТИ

В статье представлены формирования системы внутреннего контроля предприятия, его эффективност и целесообразность как в организационных так и в каждой этапе экономической деятельности.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. Андреев В. Д. Теория и практика внутреннего аудита и ревизии в условиях предпринимательской деятельности на современном этапе развития экономики: автореф. дис. д-ра экон. Наук. М. 2000.
2. Зырянова Т. В., Терехова О. Е. Внутренний аудит как оценка надёжности и эффективности системы внутреннего контроля // Экономический анализ. Теория и практика. 2006.
3. Бурцев В. В. Методология и организация внутреннего аудита // Бухгалтер и закон. 2006.
4. Соколов Б. Н., Рукин В. В. Системы внутреннего контроля (организация, методики). М.:Экономика,2007

îÝï.Ã., ¹áó»Ýï՝
ÆñÇÝ³ ì³ÝÛ³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï՝
²ñÙ»Ý ²½³ñÛ³Ý

ՀՏԴ 352 (ԵՃՇՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

Ä²Ø²Ü²Î²ÎÆòîºÔº Î²î³²Î²Üî ºÊÜàÈà¶Æ²Ü ºðÆ ÎÆð²èØ²Ü ÊÜ¸ÆðÜºðÀÐ²Ú²êî²ÜÆ Ð²Üð²äºîàôÂÚ²ÜÐ²Ø²ÚÜøÜºðÆ Î²è²ì²ðØ²Ü àÈàðîàôØ

Ðá¹í³ÍáõÙ Ý»ñÏ³Û³óí³Í »Ý Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ ï»Õ³Ï³Ý ինքնավարման մարմինների կառավարման արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով՝ Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ Ý»ñ¹ñÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛ³Ý ¨ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ

ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ: Ðá¹í³Íáõù ³ñí³Í ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÑÇÙÝíáõÙ »Ý Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ ³Ýóí³Ï³óí³Í Ñ³ñóáõÙÝùÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ ³Ù÷á÷Ù³Ý, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ñ³Ûñ»Ý³Ï³Ý¨ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÷áñÓÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý¨ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³:

ø³Õ³ù³ÛÇÝ »ÝÃ³Ï³éáõó³ÍùÁ ¹Çï íáõÙ ¿ áñå»ë ýÇ½ÇÏ³Ï³Ý¨ Ï³½Ù³Ï»ñåã³Ï³Ý Ï³éáõó³ÍùÝ»ñÇ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ¨ ÇÝÅ»Ý»ñ³Ï³Ý ë³ñù³íáñáõÃÛáõÝ»ñÇ Ñ³Ù³ÉÇñ, áñÁ ³ÝÑñ³Å»ßï¿ ù³Õ³ùÝ»ñÇ բնակչության կենցաղային կարիքները բավարարելու և քաղաքի տնտեսության գործունեությունը ապահովելու Ñ³Ù³ñ: ø³Õ³ù³ÛÇÝ »ÝÃ³Ï³éáõó³ÍùÁ ýáõÝÏóÇáÝ³É ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó, Áëï ù³Õ³ù³ÛÇÝ áÉáñïÇ մասնագետների, պայմանականորեն խմբավորվել է հարաբերականորեն “բարդ” և “պարզ” բաղադրիչների: Այսպես օրինակ, քաղաքային ենթակառուցվածքի “բարդ” բաղադրիչների շարքին դասվել են ճանապարհները, çñ³Ù³տակարարումը, կոյուղին, գազամատակարարումը, բարեկարգումը, աղբահանությունը, Ï³Ý³ã³å³ïáõÙÁ, ¿Ý»ñ·³Ù³ï³Ï³ñ³ñáõÙÁ, ï»É»ÏáÙáõÝÇÏ³óÇ³Ý»ñÁ ¨ ³ÛÉÝ: àñå»ë ù³Õ³ù³ÛÇÝ ենթակառուցվածքի “պարզ” բաղադրիչներ առանձնացվել են, օրինակ, զբոսայգիները, լողավազանները, ·ñ³¹³ñ³ÝÝ»ñÁ¨ այլ նմանատիպ հասարակական օբյեկտները:

Ø»ñ»ï³½áïáõÃÛáõÝÁ¨ ëáõÛÝ Ñá¹í³ÍÁ ã»Ý Ñ³í³ÏÝáõÙ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñ¨ ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñ ³Ý»É քաղաքային բնակավայրերի ենթակառուցվածքի բոլոր բաղադրիչներին վերաբերող խնդրահարույց հարցերի ßáõñç:

êáõÛÝ Ñá¹í³ÍÇ áõß³¹ñáõÃÛ³Ý Ï»Ýï ñáÝáõÙ ¿ ·ïÝíáõÙ ù³Õ³ù³ÛÇÝ »ÝÃ³Ï³éáõó³ÍùÇ պայմանականորեն առանձնացված “բարդ” բաղադրիչների շարքին դասվող բաղադրիչներից մեկը՝ քաղաքային տնտեսությանը վերաբերող տեղեկատվական բաղադրիչը: Մասնավորապես, հոդվածում փորձ է արված ձեռք բերված հայրենական և միջազգ³ÛÇÝ ÷áñÓÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³՝ ³Ù÷á÷»É քաղաքային ենթակառուցվածքների կառավարման արդյունավետությունը բարձրացնելուն ուղված՝ ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառելու հնարավորությունների բացահայտման ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ:

Ì»ñçÇÝ ï³ëÝ³ÙÛ³ÏáõÙ ÝÏ³ï íáÕ Ýáñ³·áõÛÝ ï»Õ»Ï³ï í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ ³ñ³·½³ñ·³óÙ³Ý¨ տնտեսական գործունեության բոլոր ոլորտների մեջ ներդաշնակության միտումները, իրենց զգալի հետքն են ÃáÕ»É Ý³¨ ù³Õ³ù³ÛÇÝ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý áÉáñïáõÙ: ºñÏñÝ»ñÇ, ï³ñ³Í³ßñç³ÝÝ»ñÇ, բնակավայրերի ժամանակակից իշխաÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¨ Ñ³ë³ñ³ïáõÃÛáõÝÁ ³ÛÉ¨ë ãÇ å³ïÏ»ñ³óÝáõÙ Çñ»Ýó ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñáõÙÁ¨ Ñ»ï³·³ ½³ñ·³óáõÙÁ ³é³Ýó ×ß·ñÇï ï»Õ»Ï³ï íáõÃÛ³Ý ³½³ï փոխանակման, ձեռք բերման և տարածման նորագույն ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ É³ÛÝ ÏÇñ³éÙ³Ý:

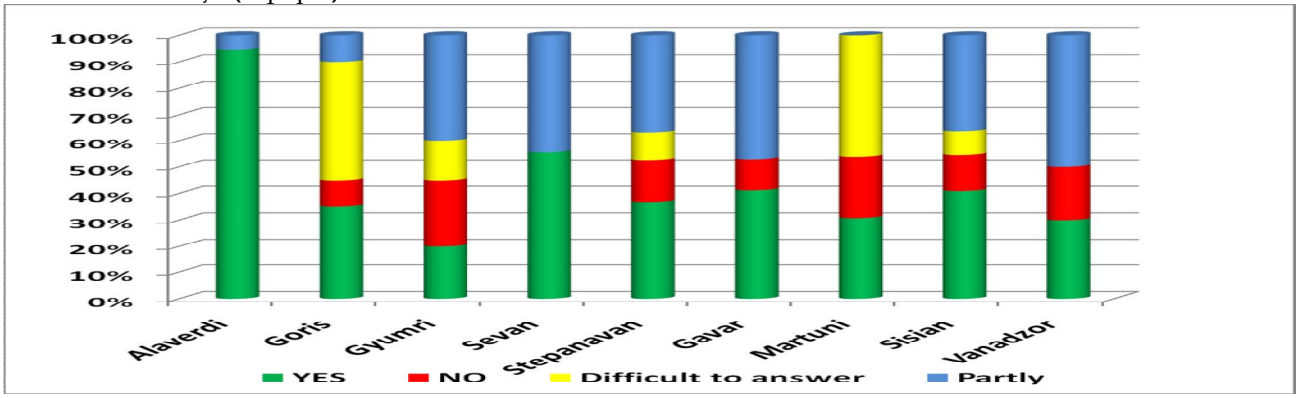
Նկար 1. Նիդերլանդների Թագավորության Հաագա քաղաքի մունիցիպալիտետի տեղեկատվական կենտրոն:

î»Õ»Ï³ï í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÁ ·Ý³Éáí ³í»lի մեծ տեղ են զբաղեցնում հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում: Այս առումով քաղաքային ենթակառուցվածքների կառավարման ոլորտը բացառություն չէ:

Զարգացած արդյունաբերական երկրներում տեղեկացված հասարակության ստեղծման ներկայիս փուլը բնորոշվում է հեռահաղորդակցության համակարգերի ստեղծմամբ և դրանց համաշխարհային ցանցի փոխակերպմամբ: Քաղաքային տնտեսության կառավարման ոլորտը այստեղ նույնպես տեղափոխվել է ï»Õ»Ï³ï í³Ï³Ý ÙÇç³í³Ûñ, áñÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ¿ ï³ÉÇë ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³ßË³ï³ÝùÁ ¹³ñÓÝ»É ³í»ÉÇ Ã³÷³ÝóÇÏ, ë ï»ÕÍ»É ï»Õ»Ï³ï í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ Ùß³ÏáõÛÃ¨ ï»Õ»Ï³óí³Í Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ï³ï³ñ»É áñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³Û³óÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇ íñ³ í³ïÝíáÕ Å³Ù³Ý³ÏÇ ïÝï»ëáõÙ: î»Õ»Ï³ï í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ Ùß³ÏáõÃÁ áñ¹»·ñ³Í »ñÏñÝ»ñÇ å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ï»Õ»Ï³ï í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ ÇÝï»ËëÇí Ý»ñ¹ñáõÙÁ¨ համատարած կիրառումը հնարավորություն է տալիս ավելի մոտ լինել քաղաքներին, բարձրացնել բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակը և ծավալները, բարձրացնել ներքին արդյունավետությունը և կրճատել բյուջետային ծախսերը տարբեր մակարդակներում, խթանել նոր տեղեկատվական ë³ñù³íáñáõÝ»ñÇ áõ ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ, Ù³ëÝ³íáñ ë»Ï³íáñáõÙ ³å³ñ³ÝùÝ»ñÇ¨ Í³é³ÛáõÃÛáõÝ»ñÇ ë ï»ÕÍÙ³ÝÁ՝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý å»ï³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÙÇçáóáí:

´³í³Ï³ÝÇÝ Ù»Í Ãíáí »ñÏñÝ»ñ ³ñ¹»Ý ÇëÏ ·áñÍÝ³Ï³ÝáõÙ ³å³óáõó»É »Ý, Ã» áñù³Ýáí ¿ Ñ³Ù³ÛÝùÇÝ վերաբերվող տեղեկատվության մատչելիության ապահովումը կարևոր տեղական ինքնակառավարման մարմինների կառավարման արդյունավետության բարձրացման համար: Այս առումով հետաքրքիր է մի շարք »ñÏñÝ»ñÇ Ñ³çáÕí³Í ÷áñÓÁ: ²Ûëå»ë ûñÇÝ³Ï` ÜÇ¹»ñÉ³Ý¹Ý»ñÇ Â³·³íáñáõÃÛ³Ý Ð³³·³ ù³Õ³ùÇ մունիցիպալիտետը բնակչության համար տեղեկատվությունը մատչելի դարձնելու նպատակով ստեղծել է Ýáñ³·áõÛÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·ã³ÛÇÝ ï»ËÝÇÏ³Ûáí ½ÇÝí³Í ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ï»Ýï³ñáÝ, áñÇ ³Ûó»ÉáõÃÛáõÝÁ ãáõÝÇ áñ¨¿ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñ Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ³Ûó»ÉáÕÇ Ñ³Ù³ñ` ³ûկախ մարդկանց տարիքից, բնակվելու վայրից, ëáóÇ³É³Ï³Ý ¹ÇñùÇó ¨ ³ÛÉÝ (ÜÏ³ñ 1): Úáõñ³ù³ÝãÛáõñ ³Ûó»ÉáÕÇ Ñ³Ù³ñ Ï»Ýï³ñáÝáõÙ Ù³ï³ã»ÉÇ ¿ ù³Õ³ùÇ առօրյային և հետագա զարգացումներին վերաբերող ցանկացած բնույթի տեղեկատվություն՝ ³¹ÙÇÝÇëï³ï³Çí, ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý, ëáóÇ³É³Ï³Ý ¨ ³ÛÉÝ: ¸ñ³ Ñ»ï Ù»Ïï»Õ ³å³Ñáíí³Í¿Ñ»ï³¹³ñÓ Ï³åÁ, ³ÛëÇÝùÝ ³Ûó»ÉáÕÁ áã ÙÇ³ÛÝ ëï³ÝáõÙ¿ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛáõÝ ³ÛÉ¨ ÃáÕÝáõÙ¿ Çñ ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ å³ñ½³å»ë Ï³ñÍçùÁ ³Ûëï³Ù ³ÛÝ Ñ³ñóÇ ßáõñç` Ñ³Ùá½í³Í ÉÇÝ»Éáí, áñ ³ÛÝ ÏÑ³ëÝÇ Ñ³ëó»³ï³ÇñáçÁ: ²ÛëåÇëáí` ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ ßÝáñhիվ ապահովվում է բնակչության անմիջական մասնակցությունը ù³Õ³ùÇ Ï³é³í³ñÙ³Ý ³¹ÙÇÝÇëï³ï³Çí ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù»ç: ø³Õ³ù³ÛÇÝ ï³Ý»ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñáõÙ ÝÙ³Ý³ï³Çå ³é³ç³¹»Ù ¨ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³ÛÇ ÏÇñ³éÙ³Ý օրինակները բազմաթիվ են:

Ուրբ³Ý Î³ÛáõÝ¼³ñ·³óÙ³Ý ÐÇÙÝ³¹ñ³ÙÇ å³ï³í»ñÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ` Ù»ñ ÏáÕÙÇó Ï³ï³ñí³Í³Ý·³Ù փոքր ծավալի հետազոտությունները ցույց տվեցին, որ տեղեկատվության մատչելիությունը բնակչության Ñ³Ù³ñ ³å³Ñáí»Éáõ ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó` ß³ï ³í»ÉÇ í³ïÃ³ñ íÇ×³ÏáõÙ »Ý ·ïÝíáõÙ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³åետության բնակավայրերը: Մասնավորապես Հայաստանի Հանրապետության 9 քաղաքային Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ (²É³í»ñ¹Ç, ¶áñÇë, ¶ÛáõÙñÇ, ê¨³Ý, êï»÷³Ý³í³Ý, ¶³í³é, Ø³ñïáõÝÇ, êÇëÇ³Ý, ì³Ý³Óáñ) անց է կացվել հասարակության սոցիալական տարբեր շերտերին պատկանող պատահական ընտրված ë³ÑÙ³Ý³÷³կ թվով բնակիչների հարցում, որի նպատակն էր պարզել, թե ÇÝã ï»Õ»Ï³ï³í³Ý տեխնոլոգիաներ են կիրառվում այդ համայնքներում բնակչությանը իրազեկ պահելու և նրա մասնակցությունը համայնքի կառավարման գործընթացում բարձրացնելու նպատակով: Տարբեր համայնքներում հարցման են »Ýþարկվել տարբեր քանակի մարդիկ, մասնավորապես՝ Ալավերդիում – 18 Ù³ñ¹, ¶áñÇëáõÙ – 20 Ù³ñ¹, ¶ÛáõÙñÇáõÙ – 20 Ù³ñ¹, ê¨³ÝáõÙ – 18 Ù³ñ¹, êï»÷³Ý³í³ÝáõÙ – 19 Ù³ñ¹, ¶³í³éáõÙ – 17 Ù³ñ¹, Ø³ñïáõÝÇáõÙ – 13 Ù³ñ¹, êÇëÇ³ÝáõÙ – 22 Ù³ñ¹, ì³Ý³Óáñáõ Ù – 30 Ù³ñ¹: Ð³ñóÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ ÃáõÛÉ ï»óÇÝ ³é³çÇÝ մոտեցմամբ կատարել որոշակի եզրակացություններ՝ այդ համայնքներում բնակչության համար քաղաքային ենթակառուցվածքին վերաբերող տեղեկատվության մատչելիության ցածր մակարդակի ապահովվածության վերաբերյալ: Առավել հետաքրքրություն առաջացրեց այն փաստը, որ հետազոտության մեջ ընդգրկված բոլոր համայնքներում հարցված բնակիչները (այսուհետ ռեսպոնդենտները) այս կամ այն չափով իրազեկված էին, որ Çñ»Ýó ù³Õ³ù³å»ï³ñ³ÝÝ»ñáõÙ ·áñÍáõÙ¿ ³ñï³ùÇÝ Ï³å»ñ ³å³ÑáíáÕ ³¹ÙÇÝÇëï³ï³ÇíÙÇ³íáñ, ë³Ï³ÛÝ նրանց մեծամասնությունը երբևիցե չՇ ³éÝãí»É ¹ñ³ Ñ»ï ¨ ³é³í»É ¨ë é»ëåáÝ¹»Ýï Ý»ñÇó áã Ù»ÏÁ Ñëï³Ï ï»ÕÛ³Ï ã¿ñ, Ã¿ ÇÝãÇ Ñ³Ù³ñ »Ý ëï»ÕÍí³Í ³Û¹ ÙÇ³íáñÝ»ñÁ ¨ ÇÝã ýáõÝÏóÇ³Ý»ñ »Ý Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ: Ռեսպոնդենտների պատասխանները նաև միանման էին այն դեպքում, երբ հարցը վերաբերվեց տեղական ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝների աշխատանքի թափանցիկության և բնակչության հետ կոմունիկացիայի առկայությանը: Այստեղ նույնպես բացասական պատասխանները գերակշռեցին դրական և անորոշ å³ï³ëË³ÝÝ»ñÇÝ (Նկար 2)[1]:

Նկար 2. Ռեսպոնդենտների պատասխանների բաշխումը այն հարցին, թե արդյոք իրենց համայնքի տեղական ինքնակառավարման մարմինները աշխատում են բաց և թափանցիկ:

[1] Աղբյուրը՝ Հաշվետվություն “Local Government Internal and External Communication in the communities of Armenia. Matra Project, October 2008.

Բոլոր համայնքներում հարցված բնակիչներից մեծամասնությունը ճիշտ էին նշել, որ օգտվել են երբևիցե այդ աղբյուրներից տեղական ինքնակառավարման մարմնից /ÎÆØ-ñÇ/ Ñ»ïÙßï³ï³Ý Ï³åÇ Ù»ç ÉÇÝ»Éáõ Ï³Ù ÎÆØ-Ç ï³é³í³ñÙ³Ý áñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³Ûó Ù³ÝÁ ·áñÍÁÝÃ³óÇ íñ³ ½¹»Éáõ Ýå³ï³Ïáí:

Աղյուսակ 1. Ռեսպոնդենտների ճիշտ պատասխանների բաշխումը այն մասին, թե արդյոք իրենց համայնքի քաղաքապետարանը ունի, ինտերնետային կայք, էլեկտրոնային փոստի հասցե և տեղեկատվական կենտրոն:

հհ	Համայնք	Հարցված մարդկանց թիվը	Ինտերնետային կայքի առկայություն	Էլեկտրոնային հասցեի առկայություն	Տեղեկատվական կենտրոնի առկայություն
1	Ալավերդի	18	0	14	14
2	Գորիս	20	17	11	1
3	Գյումրի	20	16	16	11
4	Սևան	18	18	18	16
5	Ստեփանավան	19	15	15	12
6	Գավառ	17	15	15	15
7	Մարտունի	13	11	11	6
8	Սիսիան	22	8	7	13
9	Վանաձոր	30	26	26	23

Կատարված հարցումների արդյունքների վերը ներկայացված ամփոփումները բավականին մտահոգիչ են, ù³ÝÇ áñ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³é³Ýóù³ÛÇÝ ýáõÝïóÇ³Ý Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ Ï³Û³Ýáõù ¿ ï³ñ³ÍùÝ»ñÇ ëáóÇ³É-ï³Ý ï»ë³Ï³Ý Ñ³Ù³ÉÇñÇ ½³ñ·³óáõÙÁ ³å³Ñáí»Éáõ ¨ ³Û¹ տարածքում բնակվող բնակչության պահանջների բավարարելու մեջ: Կարծում ենք, որ այդ խնդիրների պատշաճ լուծումը ներկայումս հնարավոր է ապահովել միայն կառավարման բոլոր մակարդակներում ï»Õ³Ï³ï³í³Ï³ÝÅ³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ É³ÛÝ³ï³ñ³Í ÏÇñ³éÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇÝ Ýáñ½³ñÏ ï³Éáõ ÙÇçáóáí: ²ÛÝ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ ù³Õ³ùÇ Ï³é³í³ñÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ë ï»ÕÍÙ³Ý, ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ, ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ ¨ ³ÛÉ ù³Õ³ù³ÛÇÝ »ÝÃ³Ï³éáõóí³ÍùÇ é»ëáõñëÝ»ñÇ Ñ³ßí³éÙ³Ý ¨ ·áõÛù³·ñÙ³Ý, ÇÝãå»ë Ý³¨ ÎÆØ-ÇÝ ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³ÝÁ Ñáõë³ÉÇ ¨ ûå»ñ³ ï Çí ï»Õ»Ï³ï íáıբյամբ ապահովելու Ñ³Ù³ñ:

Î»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ Ý»ñ¹ñáõÙÁ Ð³Û³ë ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñáõÙ ÏÝå³ë ïÇ.

- êáóÇ³É-ï³Ý ï»ë³Ï³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ ûå»ñ³ ïÇí ¨ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñáõÙÝ ³å³Ñáí»Éáõ Ýå³ï³Ïáí`ù³Õ³ùÇ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý ÙÇç³í³ÛñÇ ë ï»ÕÍÙ³ÝÁ,
- Î³ñ³Íù³ÛÇÝ ¨ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ ·ñ³ÝóáõÙÝ»ñ, å³ß³ñÝ»ñÇ Ñ³ßí³éáõÙÝ»ñ í³ñ»Éáõ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ë ï»ÕÍÙ³ÝÁ,
- ÎÆØ-ին որոշումներ կայացնելու համար անհրաժեշտ տեղեկատվությամբ ապահովելու համար Íñ³·ñ³ÛÇÝ-ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý¨ ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý-í»ñÉáõÍáÕ³Ï³ÝÙÇç³í³ÛñÇ Ó¨³íáñÙ³ÝÁ,
- êáóÇ³É-տնտեսական գործընթացների բոլոր մակարդակներում արագ և արդյունավետ մոնիտորինգի համար տվյալների բազայի ստեղծմանը:

2011 Ãí³Ï³ÝÇÝ Ð³Û³ë ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ ÝßíáõÙ ¿ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý 15-³ÙÛ³ÏÁ: ²Ûë Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ïí³ÍáõÙ, ÇÝã Ëáëù, ÎÆØ-րը բավականին փորձ ձեռք բերեցին իրենց ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù»ç: ê³Ï³ÛÝ¹³ ¹»é ß³ï Ï³ñ× Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ïí³Í¿ Éáõñç ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñ áõÝ»Ý³Éáõ Ñ³Ù³ñ: ÎÆØ-րը գործում են շուկայական սեկտորի առկայության և շուկայական հարաբերությունների խորացմանը համապատասխան: Այս ամենը բերում է մի շարք խնդիրների, որոնք հնարավոր է Éáõͳí»Ý ù³Õ³ùÇÝ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ Ý»ñ¹ñÙ³Ý ÙÇçáóáí: ²ÏÝÑ³Ûï¿, áñ ÎÆØ-ñÇ ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÇ ÁÝ¹É³ÛÝáõÙÁ ëáóÇ³É-ï³Ý ï»ë³Ï³Ý Ï³ñ·³íáñÙ³Ý áÉáñïáõÙ, ¹ñ³Ýó¹»ñÇ ³×Á å³Ñ³Ýçáõù¿ համապատասխան գործիքներ (տվյալների բանկ, կառավարման և պլանավորման գործընթացների Ñ³Ù³ï³ñ·ã³ÛÇÝ Íñ³·ñ»ñ) ï³ñ³Í³ßñç³ÝáõÙ ëáóÇ³É-ï³Ý ï»ë³Ï³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñ ³Ý»Éáõ Ñ³Ù³ñ, áñáÝù ÑÇÙÝí³Í »Ý Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ íñ³:

Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ É³ÛÝ³ï³ñ³Í Ý»ñ¹ñáõÙÁ Ð³Û³ë ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ Ïå³Ñ³ÝçÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ý³Ë³¹ñÛ³ÉÝ»ñÇ ³é³ÏáõÃÛáõÝ: ²Ûëå»ë ûñÇÝ³Ï, ÑÝ³ñ³íáñ ¿, áñ ·áñÍÁÝÃ³óÁ Ï³é³ç³óÝÇ ù³Õ³ù³ÛÇÝ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ï³½Ù³Ï»ñåã³Ï³Ý Ï³éáõóí³ÍùÇ ¨ ÎÆØ-Ç ³ßË³ï³ÝùÇ ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³Ý

³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ: Î»Ýëáõݳϻï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·ë ï»ÕÍ»Éáõ Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿, áñ ³ÛÝ Ñ³Ù³ÑáõÝã ÉÇÝÇ Ý»ñϳÛáõÙ îÆØ-ñÇ ÏáÕÙÇó ÏÇñ³éíáÕ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛ³Ý ÙßϳÏÙ³Ý Ù»ÃáÕÝ»ñÇÝ ¨ ÁÝÏ³É»ÉÇ ÉÇÝÇ ³ßË³ï³Ï³½ÙÇ ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó: îÆØ-ի կազմակերպչական կառուցվածքը պետք է բավարարի որոշակի å³Ñ³ÝçÝ»ñÇÝ: Ø³ëÝ³íáñ³å»ë` å»ïù ¿ ³å³ÑáíÍ³Í ÉÇÝ»Ý ï³ñ³Íù³Û³Õ³ù³ÛÇÝ ¨ Ñ³Ù³ù³Õ³ù³ÛÇÝ Ù³Ï³ñ¹³ÏÝ»ñÇ áõÕÕ³Ñ³Ûó Ï³å»ñÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ÉáõÍ³Í ÉÇÝ»Ý Ï³½Ù³Ï»ñåã³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ հորիզոնական մակարդակներում տարբեր մունիցիպալ համակարգերի հետ համագործակցության ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó:

´Ý³Ï³Ý ¿, áñ »ñÏñÇ Ó¨³íáñíáÕ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý ¨ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ½³ñ·³óÙ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ ù³Õ³ù³ÛÇÝ ï³Ý ï»ëáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ Ý»ñ¹ñáõÙÁ ¹³éÝáõÙ է բազմափուլ ·áñÍÁÝÃ³ó, áñ ï»Õ ³é³çÝ Ñ»ñÃÇÝ, ë ï»ÕÍíáõÙ »Ý Ñ³Ý·áõó³ÛÇÝ ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñ, ÁÝ¹É³ÛÝíáõÙ »Ý ¹ñ³Ýó ýáõÝÏóÇáÝ³É ¨ ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Çñ³·áõÍíáõÙ »Ý áõÕÕ³Ñ³Ûó ¨ ÑáñÇ½áÝ³Ï³Ý Ï³å»ñÁ, Ï³½Ù³íáñ»Éáí Ñ»ï½Ñ»ï» ÁÝ¹É³ÛÝíáÕ ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñ:

ØÇ³ëÝ³Ï³Ý ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ë ï»ÕÍáõÙÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ Ï ï³ ÉáõͻɠÏ»Ýï³ñáÝ³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ îÆØ-ñÇ ÙÇç¨ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛ³Ý ³ñ³· ÷áË³Ý³ÏÙ³Ý, ÙáõÝÇóÇå³É Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ռավարման ոլորտի, իշխանությունների և բիզնեսի միջև փոխհարաբերությունների, ï»Õ³Ï³Ý¨ï³ñ³Íù³ÛÇÝ é»ëáõñëÝ»ñÇ å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý¨ ³å³ÑáíÙ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñ:

Ð³Ûëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý ÙÇ ß³ñù Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ Ï³ï³ñí³Í Ñ³óáõÙÝ»ñÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Ñ³Ûñ»Ý³Ï³Ý¨ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÷áñÓÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ¨ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ ÃáõÛÉ ï í»óÇÝ Ó¨³Ï»ñå»É Ñ»ï¨Û³É ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ.

• Քաղաքային տնտեսության կառավարման արդյունավետությունը բարձրացնելու և բնակչության հետ Ï³åÁ ³Ùñ³åÝ¹»Éáõ Ýå³ï³ïáí՝ ë ï»ÕÍ»É ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ¨ Ñ³Ù³ÛÝùÇ բնակãáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñÙ³ï ã»ÉÇ ¿É»Ï ïñáÝ³ÛÇÝ ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·,

• ÙáõÝÇóÇå³É Ï³½Ù³íáñáõÙÝ»ñÇ Ï»Ýë³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ áÉáñï Ý»ñáõÙ /ÏñÃáõñÛáõÝ, առողջապահություն, բնակարանային-ÏáÙáõÝ³É ïÝï»ëáõÃÛáõÝ, ù³Õ³ù³ÛÇÝ ïñ³Ýëåáñï, ù³Õå³ßï å³ÝáõÃÛáõÝ/ ë ï»ÕÍ»É ¨ ÏÇñ³é»É ³íï³áÙ³ï Ç½³óí³Í ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñ,

• ë ï»ÕÍ»É¨ ·áñÍ³ñÏ»É ïíÛ³ÉÝ»ñÇ Ùß³ÏÙ³Ý ÙáõÝÇóÇå³É Ï»Ýï ñáÝÝ»ñ,

• Ýå³ë ï»É ù³Õ³ù³ÛÇÝ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ ë ï»ÕÍÙ³Ý, Ý»ñ¹ñÙ³Ý¨ ÏÇñ³éÙ³Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÷áñÓÇ ï³ñ³ÍÙ³ÝÁ ÐÐ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ:

ºñÏñáõÙ É³ÛÝ³ï³ñ³Í ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ Ùß³ÏáõÃÇ Ý»ñ¹ñáõÙÁ Ï³é³í³ñÙ³Ý համակարգում հնարավոր է որոշակի կազմակերպչական բարդություններ առաջացնի իշխանության բոլոր մակարդակներում՝ տեղեկատվական ապահովման տեխնիկական և բովանդակային խնդիրների լուծման հետ Ï³åí³Í: îÕ»Ï³ï³í³Ý ½³ñ·³óáõÙÝ»ñÇ Ý»ñϳÛÇë ÷áõÉÁ å³Ñ³ÝçáõÙ ¿ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ, ï³ñ³Íù³ÛÇÝ ¨ ÙáõÝÇóÇå³É Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³í»ÉÇ ë»ñï Ñ³Ù³·áñÍ³ïóáõÃÛáõÝ, ÝáõÛÝ ÃíáõÙ ×ß·ñÇ ï ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛ³Ý ÷áË³Ý³ÏÙ³Ý¨ ï³ñ³ÍÙ³Ý ³éáõÙÝ»ñáí:

ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ С ЦЕЛЬЮ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

В статье представлены вопросы необходимости и возможности внедрения в общинах Республики Армения современных информационных технологий с целью повышения эффективности управления органов местного самоуправления. Предложения, высказанные в статье, основаны на обобщенных результатах опросов, проведенных в общинах Республики Армения, а также на изучении и анализе отечественного и зарубежного опыта.

Գրականություն

1. Local Government Internal and External Communication in the communities of Armenia. Matra Project, Introduction of Results of Survey conducted by Tatevik Edoyan in Alaverdi, Goris, Gyumri, Sevan, Stepanavan, Gavar, Martuni, Sisian, Vanadzor communities of Armenia in October 2008.
2. Ի.Ղ. Վանյան. Քաղաքային համայնքների զարգացման ռազմավարական պլանավորում և կառավարում. – Երևան, 2009 թ. – 70 էջ:
3. Æ.Ղ. Ì³ÝÛ³Ý. ø³Õ³ù³ÛÇÝ ï³Ý ï»ëáõÃÛ³Ý ¿ÏáÝáÙÇÏ³¨ Ï³é³í³ñáõÙ/´Ý³Ï³ñ³Ý³ÛÇÝ-ÏáÙáõÝ³É ï³Ý ï»ëáõÃÛáõÝ. Ø³ë 1. - ºñ¨³Ý, 2006 Ã.,- 82 էջ:
4. ¾.Ð. úñ¹Û³Ý. Î»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý ÑÇÙáõÝùÝ»ñ: àõëáõÙÝ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏ. - ºñ¨³Ý, 2000, 420 ¿Ç:
5. Информационные технологии, информационные системы.- http://www.sergeeva-i.narod.ru/inform/page2.htm

6. Резолюция 2010 года, г. Екатеринбург
7. Эффективные модели и инструменты муниципального управления. - М.: Фонд "Институт экономики города", 2005. - 28 с. - www.urbaneconomics.ru
8. Муниципальные инвестиции, Зеленщиков В.Г., Дехтяр Г.И.
9. Furthering change management through the use of information and communication technologies. By JESSE M. ROBREDO , City Mayor, Naga City, Philippines . - http://www.unescap.org/pdd/prs/ProjectActivities/Ongoing/FourthUrbanForum/symposiums/symposiumF/symposiumF_robredo_doc.pdf

îÝï.Ã., ³ëÇëï»Ýï`
²ñÃáõñ ²ñÙ»Ý³ÏÛ³Ý

Ø³·Çëï ñ³Ýï`
ê¨³Ï Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³Ý

Ðî¸ 657 (ЄՃƆՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

Î²è²ì²ðâ²Î²ÜÐ²Þì²èØ²Ü ì²ðØ²ÜÜºðÎ² ìÆÖ²ÎÀ º ì ÊÜ¸ÆðÜºðÀÐ²Ú²ê²Î²ÜÆ Ð²Üð²äºîàôÂÚàôÜàôØ

Ðá¹í³ÍáõÙ Ý»ñÏ³Û³óíáõÙ ¿ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÁ, Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ ·áñÍáÕ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý Ý»ñÏ³ íÇ×³ÏÁ ¨ ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ:

ÞáõÏայական հարաբերությունների պայմաններ»ñáõÙ, ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý ó³ÝÏ³ó³Í մակարդակում կարևորվում է կազմակերպության ֆինանսատնտեսական վիճակի բարելավման խնդիրը: ՀՀ-áõÙ գործող տնտեսվարող սուբեկտների մեծամասնությունը չի կարող ապավինել արտաքին ֆինանսավորման աղբյուրների վրա, հետևաբար, ելքը ներքին ռեսուրսների բացահայտմն է ¨ ¹ñ³Ýó û·ï³·áñÍÙ³Ý արդյունավետության բարձրացումը: Վերջին հաշվով բարեփոխման կարելի է հասնել սեփական ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ½³ñ·³óÙ³Ý ¨, ³é³çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ, Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³ï³ñ·Ç Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³Ý ßÝáñÑÇí: Î³é³í³ñáõÙÁ ßáõÏ³Û³ï³Ý ïÝï»ëáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ å³Ñ³Ýçáõ¿ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ýÇÝ³Ýë³ïÝï»ë³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ï»Õ»Ï³ïáõÃÛ³Ý Ó¨³íáñÙ³Ý ¨ û·ï³·áñÍÙ³Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·ñÇ ëï»ÕÍáõÙ, ³Û¹ Ãíáõ` Ñ³ßí³éÙ³Ý ¨ ïÝï»ë³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ É áõÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ÝáñÙáï»óáõÙÝ»ñÇ Ó¨³íáñáõÙ:

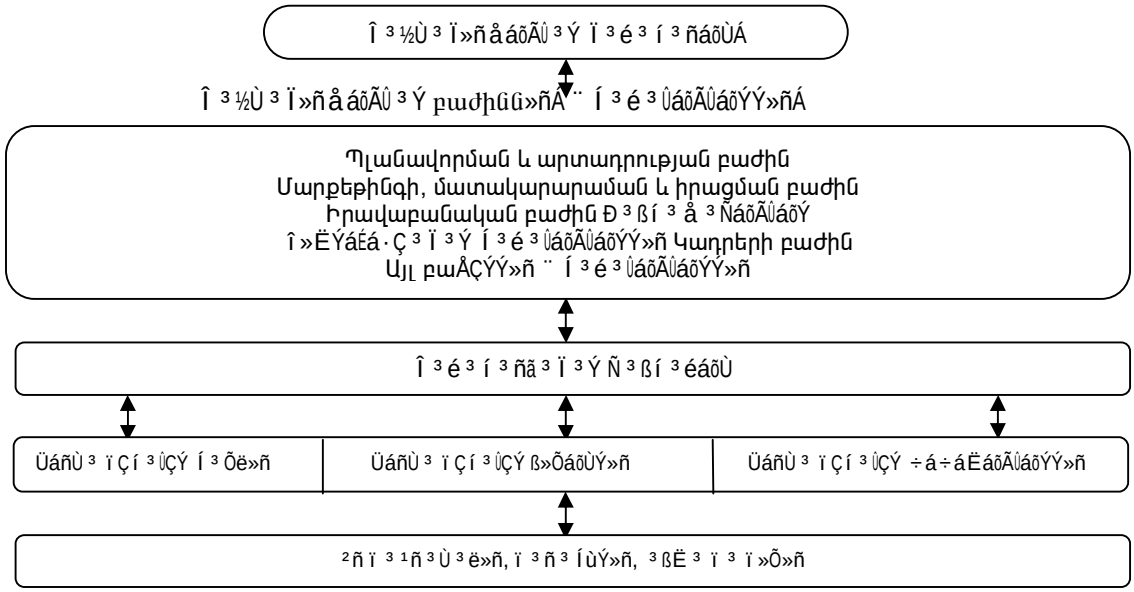
Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ Å³Ù³Ý³Ï³Ï³Çó Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ qբաղեցնում է առաջնային տեղերից մեկը: Այն պետք է համապատասխանի միջազգային ստանդարտների պահանջներին, բավարարի տեղեկատվության ներքին ու արտաքին օգտագործողների պահանջներÁ, բացահայտի արտադրության արդյունավետության բարձրացման ռեզերվները: Վերը թվարկված պահանջները բավարարելու համար անհրաժեշտ է օգտագործել տեղեկատվության հավաքագրման, մշակման տարբեր մեթոդներ: Տնտեսապես զարգացած երկրներում այդ խնդիրը լուծվում է ամբողջ հաշվապահակ³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ »ñÏáõ »ÝÃ³Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ` ýÇÝ³Ý³ë³Ï³ÝÇ áõ Ï³é³í³ñã³Ï³Ýի բաժանելու միջոցով, մինչդեռ ՀՀ-áõÙ ³ÛÝ ·ïÝíáõÙ ¿ Ï³Û³óÙ³Ý ÷áõÉáõÙ: Ü»ñÏ³ÛáõÙëÐÐ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ñ³ß³éáõÙÁ ÑÇÙÝ³Ï³Ýáõñ ï³ñíáõÙ¿ միասնական՝ առանց բաժանելու ֆինանսականի և կառավարչականÇ:

Î³éí³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý å³ßïáÝ³Ï³Ý ×³Ý³ãáõÙÁ՝ áñå»ë Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ÇÝùÝáõñáõÛÝ ï»ë³Ï, ï»ÕÇ áõÝ»ó³í 1972Ã.-ÇÝ: äñáÝ»ëÇáÝ³É Ñ³ßí³å³ÑÝ»ñÇ ³Ù»ñÇÏÛ³Ý ³ëáó³óÇ³Ý ÙÛ³Ï»ó Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý Íñ³·Çñ, áñÇ ¹³ëÁÝÃ³óÝ ³í³ñï»ÉáõóÑ»ï á ßñç³Ý³í³ñï Ý»ñÇÝ ßÝáñÑíáõÙ ¿ñ Ñ³ßí³å³Ñ-վերլուծաբան որակավորումը: Համապատասխանաբար, կառավարչական հաշվառումը՝ որպես ÇÝùÝáõñáõÛÝ ·Çïáõà³Ý ×ÛáõÕ Ý»ñ³éí»ó äñáý»ëÇáÝ³É Ñ³ßí³å³ÑÝ»ñÇ ³ëáóÇ³óÇ³ÛÇ Ñ³í³ï³ñÙ³·ní³Í Íñ³·ñáõÙ:

Ð³ñÏ¿ Ýß»É, áñ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ áã Ã» ï»ñÙÇÝÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝ¿ñ, ³ÛÉ Ýáñ »ñ¨áõÛÃ, áñÁ զարգացավ արտադրական հաշվառման շրջանակներում՝ պահանջելով հաշվապահական հաշվառման ամբողջ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³½Ù³Ï»ñå³Ï³Ýáõ Ù»Ãá¹³Ï³Ý í»ñ³Ï³éáõóáõÙ:

ÐÐ-ում գործող տնտեսվարող սուբեկտներում կառավարչական հաշվառման ձևավորման Ý³Ë³¹ñÛ³ÉÝ»ñÇó Ù»ÏÁ ËáñÑñ¹³ÛÇÝ Å³Ù³Ý³Ï³ßñç³ÝÇ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý-í»ñÉáõÍ³Ï³Ý ¨ ï³Ýï»ë·Çï³Ï³Ý ¹åñáóÇ Ñ³ñáõëï Å³é³Ý·áõÃÛ³Ý áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ ¿, ÛáõñÛáõÙÁ ¨ í»ñ³Ý³ÛáõÙÁ, ÇëÏ ÙÛáõë ÏáÕÙÇó` ³¨Ù³ï³Û³Ý ï³Ýï»ëáõÃÛ³Ý ¨ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù»ÃÁ¹Ý»ñÇ Ë»É³ÙÇï ÏÇñ³éáõÙÁ: ÐÝÇ ¨ ÝáñÇ, ë»÷³Ï³Ý ¨ ³ÛÉáó ÷áñÓÇ ×Çßï ½áõ·³ÏóáõÙÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ïÝÓ»éÇ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý Ý»ñ¹ñÙ³ÝÝ áõ Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³ÝÁ:

Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ûå»ñ³ïÇí Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ³ÝÑñ³Å»ßï ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛáõÝÁ ëï³óíáõÙ ¿ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ÙÇçáóáí: ²Ûëûñ ÐÐ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù»Í Ù³ëáõÙ, Ï³é³í³ã³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙ ³ë»Éáí, Ñ³ëï³óíáõÙ¿ Ñ³ßí³ÛÇÝ åÉ³ÝÇ 8-ñ¹ ³ëÇ Ñ³ßÇíÝ»ñÇ ÏÇñ³éáõÙÁ, ÇëÏ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÁ ë³ÑÙ³Ý³÷³ïíáõÙ »Ý ÙÇ³ÛÝ Í³Õë»ñÇ Ñ³ßí³éáõÙáí ¨ ÇÝùÝ³ñÅ»ùÇ Ï³ÉÏáõÉ³óÇ³Ûáí: ê³ ³í»ÉÇ ß³ï å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¿ Ñ³ßí³ÛÇÝ åÉ³ÝÇ Ï³éáõóí³Íùáí, áã Ã» Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáí: Àëï ¿áõÃÛ³Ý¹³ ³ñï³¹ñ³Ï³ÝÑ³ßí³éáõÙÝ¿ ¨ ÝáõÛÝ³óÝÉ այն կառավարչական հաշվառման հետ, ինչպես բազմաթիվ հեղինակների այնպես էլ մեր կարծիքով ճիշտ չէ: Î³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ ãÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏíáõÙ ³ñï ադրական ծաղսումների հաշվառմամբ և ³ñï³¹ñ³Ï³Ý ÇÝùÝ³ñÅ»ùÇ Ï³ÉÏáõÏÛ³óÇ³Ûáí, ³ÛÝ ÁÝ¹·ñÏáõÙ¿ Ý³¨ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý, Ï³ÝË³ï»ëÙ³Ý, åÉ³Ý³íáñÙ³Ý ¨ Ï³éí³ñã³Ï³Ý áñáßáõÙÝ»ñÇ ÁÝ¹áõÝÙ³Ý ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÁ: Î³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ï»ÕÁ կազմակերպության և նրա կառուցվածքային ստորաբաժանումների կառավարման համակարգում Ï³ñ»ÉÇ ¿ Ý»ñÏ³Û³óÝ»É·Í³å³ï Ï»ñÇ ÙÇçáóáí (·Í³å³ï Ï»ñ1):

¶Í³å³ïÏ»ñ 1. Î³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ï»ÕÁ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ¨ Ýñ³ Ï³éáõóí³ÍùÛÇÝ ստորաբաժանումների կառավարման համակարգում

Î³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ í³ñíáõÙ¿ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, Ýñ³ ïíÛ³ÉÝ»ñÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ »Ý ³é¨ïñ³ÛÇÝ ·³Õï³ÝÇù ¨ û·ï³·áñÍíáõÙ »Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñÇ ¨ Ï³é³í³ñÇãÝ»ñÇ ïáÕÙÇó Ñ»ï³·³ áñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³Û³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: Î³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ïíÛ³ÉÝ»ñÁ å³ñáõÝ³Ïáõ »Ý ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛáõÝ ÇÝãå»ë ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ýÇÝ³Ý³ë³Ï³Ý ¹ñáõÃÛ³Ý, անմիջական արտադրական գործընթացի վերաբերյալ: Այդպիսի տեղեկատվություն է հաÙ³ñíáõÙ, ûñÇÝ³Ï` վաճառքի գինը, արտադարական ծաղսերը, մրցունակությունը, արտադարանքի շահութաբերությունը և այլն: ²ÛëåÇëÇ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛáõÝÝ û·ï³·áñÍíáõÙ¿, ûñÇÝ³Ï` ³ñï³¹ñ³ÝùÇ ÇÝùÝ³ñÅ»ùÇ í»ñ£áõÍáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï, Áëï å³ï³ëË³Ý³ïíáõÛ³Ý Ï»Ýïñáý»ñÇ ÁÝÃ³óÇï ûå»ñ³ïÇí Ñ³ßí»ïíáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³½Ù»Éáõ Å³Ù³Ý³Ï¨ ³ÛÉÝ: Î³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·í³Í ã¿ ³ÛÝå»ë, ÇÝãå»ë ýÇÝ³Ý³ë³Ï³Ý հաշվառումը: Ուստի, արտադարության արդյունավետության գնահատման ու հաշվառման բնագավառում կարող են օգտագործվել բազմաբնույթ և կամայական ցուցանիշներ:

Լինելով ներքին տեղեկատվության աղբյուր՝ կառավարչական հաշվառումը կոչվում է ներքին Ñ³ßí³éáõÙ:

Àëï Ù³ëÝ³·»ïÝ»ñÇ ·Ý³Ñ³ï³Ï³Ý»ñÇ՝ ïÝï»ë³å»ë ½³ñ·³ó³Í »ñÏñÝ»ñáõÙ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ Ï³½Ù³Ï»ñå»Éáõ Ñ³Ù³ñ Ñ³ï³Ï³ó³Í é»ëáõñëÝ»ñÇ ½·³ÉÇ Ù³ëÁ Í³Õëáõ»Ý Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙ í³ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ` ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý Ñ³ßí»ïíáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ բաժին թողնելով ժամանակՇ áõ é»ëáõñëÝ»ñÇ ÙÇ³ÛÝ áñáß³ÏÇ Ù³ëÁ: ò³íáù ÐÐ-áõÙ ·áñÍáÕ ïÝï»ëí³ñáÕ

սուբեկտներում այդ հարաբերակցությունը ճիշտ հակառակն է: Մեր կարծիքով այդ իրավիճակը հիմնականում å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¿ ÐÐ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ÝáñÙ³ïÇí³ÛÇÝ Ï³ñ·³íáñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·ÇÝ վերաբերող իրավական ու նորմատիվային ակտերում «Կառավարչական հաշվառում» հասկացության պաշտոնական բացակայությամբ: Այսպես ՀՀ «Հաշվապահական հաշվառման մասին» օրենքում տրված է ÙÇ³ÛÝ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ë³ÑÙ³ÝáõÙÁ, Ñ³Ù³Ó³ÛÝ áñÇ` §Ð³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³ÏïÇíÝ»ñÇ, ë»÷³Ï³Ý Ï³åÇï³ÉÇ, å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ íÇ×³ÏÇ áõ ß³ñÅÇ վերաբերյալ, դրամական արտահայտությամբ, տեղեկատվության հավաքման, գրանցման և ընդհանրացման Ñ³Ù³Ï³ñ· ¿` ïÝï»ë³Ï³Ý ·áñÍ³éÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ÙÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ¨ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ÷ë ï³ÃÕÃ³ÛÇÝ Ñ³ßí³éÙ³Ý ÙÇçáóáí¦: Ü»ñÏ³ûáõÙë ÐÐ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙ ·ñ»Ã» ãÇ Ï³ï³ñíáõÙ, Ï³Ù ¿É í»ñçÝÇë ï³ñ»ñÇó ß³ï»ñÁ Ý»ñ³éí³Í »Ý ³í³Ý¹³Ï³Ý Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý ¨ ûå»ñ³ïÇí Ñ³ßí³éÙ³Ý áõ ïÝï»ë³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý Ù»ç:

Այդպիսի իրավիճակը հիմնականում կարելի է բացատրել տնտեսության առանձին ճյուղերում կառավարչական հաշվառման արդյունավետ կազմակերպման միասնական մեթոդաբանական հիմքի բացակայությամբ:

²ÛÝáõÑ³Ý¹»ñÓ, Ù»ñ Ï³ñÍÇùáí, ÐÐ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ Ï³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý Ý»ñ¹ñÙ³Ý å³Ñ³ÝçÁ áã Ã¿ Ýáñ³Ó¨áõÃÛ³ÝÁ ïáõñù ï³Éáõ ËÝ¹Çñ ¿, ³ÛÉ Å³Ù³Ý³ÏÇ Ã»É³¹ñ³Ýù: Î³é³í³ñã³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á Çñ³íáõÝù áõÝÇ ÇÝùÝáõñáõÛÝ ·áÛ³ï¨»Éáõ ¨ Ñ³Ý¹Çë³Ý³Éáõ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý հաշվառման բաղկացուցիչ մաս:

ÓÏ ÐÀÂËÅÍ ×ÅÑÊÈÉ Ó×ÅÒ ÄËß ÇÀÏ ÓÑÀÑÎ ÑÒÎßÍÈÅ È ÏÐÎÁËÅÌ Û ÂÐÅÑÏ ÓÁËÈÊÅ

В статье приводится необходимость управленческого учёта, нынешнее состояние и задачи управленческого учета организаций, действующих в Республике Армения.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. ÐÐ ûñ»ÝùÁ §Ð³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ù³ëÇÝ¦ 26.12.2002
2. Ա. Սարգսյան, Ռ. Համբարձումյան, Կ. Առաքելյան, Ա. Համբարձումյան «Կառավարչական Ñ³ßí³éáõÙ¦ ºñ¨³Ý 2000
3. ì. º. ÊéÕ³Ã³Ý §´³ÅÝ»ïÇñ³Ï³Ý ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ßí»ÏßÇé ¨ ß³ÑáõÛÃÇ Ñ³ßí³ñÏÙ³Ý Ýáñ Ï³ñ·¦ ºñ¨³Ý 2003
4. Ø èì Äæ.¸ Ñèãåë Äæ.¸ Ì åî äû óï ðàâëåí èÿ ñòàèì îñòüþ è àíàëèçà çàòðàò.-Ì .: Ôèíàíñû è ñòàòèñòèêà 1996

îÝï.Ã., ¹áó»Ýï`* *Ø³·Çëïñ³Ýï`
²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý **Գայանե Հովհաննիսյան**

ՀՏԴ 338.43 (ԵԹՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

Øðò²Îò²ÚÆÜÐ²ð²´ºðàôÂÚàôÜÜºðÆäº î²Î²Ü Î²ð¶²ì àðØ²ÜÐÆØøºðÀ º ì Æð²Î²Ü²òØ²Ü ÒºìºðÀ

ä»ïáõÃÛ³Ý Ý»ñëáõÙ Ùñó³Ïó³ÇÝ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÇ Ý³Ë³¹ñÛ³ÉÝ ³ÛÝ ¿, áñ Ùñó³ÏóáõÃÛ³Ý ազատությունը, բացառությամբ որոշակի քաղաքական ոլորտների, չի սահմանափակվում ոչ մասնավորի և ոչ էլ å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó: Øñó³ÏóáõÃÛ³Ý ë³ÑÙ³Ý ÷³ÏáõÙ åå»ïù¿ Ãáõ۳ï ñíÇÝ³¨ Ñ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³, áñáÝù Ï³ñáÕ »Ý ÏÇñ³éí»É å³ÛÙ³Ý³·ñ»ñÇ ÏÝùÙ³Ý ³½³ïáõÛ³Ý íñ³: ê³Ï³ÛÝ å³ÛÙ³Ý³·ñ»ñÇ ÏÝùÙ³Ý ազատությունը չպետք է տարածվի այն դեպքերում, երբ պայմանագրերը հետապնդելու են մրցակցային ÙÇç³í³ÛñÁù³Ûù³ÛáÕÝå³ï³ÏÝ»ñ:

Þáõß³ß³Ï³Ý ï»Õ³Ï³ñ³ÍáõÃÛáõÝ»ñÇ ³ñ¹³ñÅ»ùÇ ³ñ¹³ñÅ»ùÇ ³ñ¹³ñÅ»ù

²ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÇó »ÉÝ»Éáí Î³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ å»ïù¿ ³ç³ÏóÇ ßáõÏ³Û³Ï³Ý Ï³ñ·³å³ÑáõÃÛ³ÝÁ: îÝï»ë³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ å»ïù¿ ³ç³ÏóÇ Ýáñ ëï»ÕÍíáÕ Ùñó³Ïó³ÛÇÝ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ³ñï³ë³ÑÙ³ÝÛ³Ý Ï³åÇï³ÉÇ íñ³ ÑÇÙÝí³Í Ñ³Ù³ï»Õ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³×ÇÝ: ê³Ï³ÛÝ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý Õ»Ï³í³ñÙ³Ý ¹»ñÝ ³ÝÑñ³Å»ßï¿ Ýñ³ Ñ³Ù³ñ, áñå»ë½Ç Ð³Û³ëï³ÝÁ Ï³ñáÕ³Ý³ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É Çñ հնարավորությունները տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, կենսատեխնոլոգիաների և այլ բարձր ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ áÉáñïÝ»ñáõÙ, áñï»Õ Ý³ Çñ ïñ³Ù³¹ñáõÃÛ³Ý ï³Ï áõÝÇ ·ÇïÝ³Ï³ÝÝ»ñ, Ñ»ï³½áï³Ï³Ý ÇÝëïÇïáõ¦ïÝ»ñ¨Ñ³Ù³å³ï³ëËÝ³ñï³¹ñ³Ï³ÝÑ»ï³½áïáõÃÛáõÝÝ»ñ: ÜÙ³Ýùá»óáõÙÁ »ÝÃ³¹ñáõÙ¿ ³Û¹áÉáñïÝ»ñáõÙ ëï³óí³Í ³ñ¹ÛáõÝÙÝ»ñÇ Ù³Ýñ³ÏñÏÇï í»ñ³ÙßÏáõÙ¨ ¹ñ³Ýó Ñ»ï¨áÕ³Ï³Ý û·ï³·áñÍáõÙ իրական արդյունաբերական քաղաքականության մեջ: Մինչև կայուն աճի և զարգացման բարձր ցուցանիշների ստացումը, արդյունաբերության առանձին ճյուղերում կարող են ժամանակավորապես օգտագործվել Ý»ñÙáõÍÙ³Ý ë³Ï³·Ý»ñÁ:

²ÝÑñ³Å»ßï¿ Ï³ÝáÝ³Ï³ñ·»É Ù»Ý³ßÝáñÑ³ÛÇÝ ßáõÏ³Ý»ñÇ å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ Ó¨³íáñí³Í ÑÇÙÝ³Ï³Ý ³åñ³ÝùÝ»ñÇ·Ý»ñÁ¨Ñ³í³ë³ñ³ÏßéáõÃÛáõÝ å³ÑåÙ³Ý»É Ó¨³íáñíáÕ·Ý»ñÇ ³ëå³ñ»½áõÙ:

´³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ Ýáñ Ù»ÏÝ³ñ¨Á, áñÇ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÁ ½·³óíáõÙ¿ ûñ»óûñ, »ÝÃ³¹ñáõÙ¿ å»ïáõÃÛ³Ý Ý³Ë³Ó»éÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ½áõ·³Ïó»É »ñÏñáõÙ Ùñó³Ïó³ÛÇÝ ÙÇç³í³Ûñ ëï»ÕÍ»Éáõ Ýå³ï³ÏÇ Ñ»ï¨ù³ÝÇ áñ ßáõÏ³Û³Ï³Ý ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ÙÇçáõÏÁ¨ ß³ñÅÇãÁ Ùñó³ÏóáõÃÛáõÝÝ¿: ´³ó³ñÓ³Ï ³½³ï³Ï³Ý³óÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ å»ï³Ï³Ý Ù»Ý³ßÝáñÑÝ»ñÇ ÷áË³ñ»Ý Ñ³Ý¹»ë »Ï³Ý ß³ÑÇ Í³ñ³íáí, áñ »Ã» å»ï³Ï³Ý մենաշնորհի կարգավորման բազմաթիվ միջոցներ և ձևեր կան, ապա, ինչպես ցույց է տալիս փորձը, մասնավոր մենաշնորհների դեպքում դա բավականաչափ դժվար է իñ³·áñÍ»É, »Ã» ã³ë»Ýù Ñ³Ï³é³ÏÁ, áñ Ýñ³Ýù ÙÇßï Ñ³ÕÃáÕ »Ý ¹áõñë·³ÉÇë, Ñ³ï Ï³å»ë, Ýáñ ·Ý»ñÇ¨ë³Ï³·Ý»ñÇ ë³ÑÙ³ÝÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï, áñÇ ¹»åùáõÙ, áñå»ë կանոն տուժում է սպառողը բռնկված և միայն առավելագույն շահույթի ձգտող մասնավորները: Եվ å³ï³Ñ³Ï³Ý ã¿, áñ ÅáÕáíáõñ¹Á Ï³åÇïալիստներին և բնակիրներին անվանում է «տնտեսության ·Çß³ïÇáÝ»ñ, ³ÛÉ áã Ã» û·Ý³Ï³ÝÝ»ñ¦: ä»ïáõÃÛ³Ý å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ¿ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï հսկողություն մենաշնորհների նկատմամբ, թույլ չտալ նրանց շահադիտորեն օգտագործել իրենց գերիշխող ¹Çñù»ñÁ ßáõÏ³ÛáõÙ, í»ñ³óÝ»É ÏÉ³ÝÝ»ñÁ և հանցավոր խմբավորումները, որոնք իրենց «տանիքի» տակ են պահում շատ բանկերի, մանրածախ և մեծածախ առևտրի գերակշռող մասը, արդյունաբերության առավել շահութաբեր առանձին ճյուղերը և ձեռնարկությունները: Ավելին, «Նոր հայերի» կողմից անարտադրողական ëå³éáõÙÁ, áñáÝù ·»ñ³¹³ëáõÙ »Ý ÉáÕ³Ý³É ßù»ÕáõÃÛ³Ý Ù»ç, ù³Ý Ã» Ý»ñ¹Ý»É Çñ»Ýó ¹ñ³Ù³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÁ արտադրության զարգացման մեջ, պետք է ենթարկվի պետության և հասարակության բարոյական ¹³ï³å³ñï³Ù³ÝÁ:

¼·³ÉÇ ßï ÏáõÙÝ»ñÇ¿ »ÝÃ³Ï³ ³ñÅáõÃ³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ: àñå»ë½Ç Ï³Ý·Ý»óíÇ Ï³åÇï³ÉÇ ÷³ËáõëïÁ »ñÏñÇó, å»ïáõÃÛáõÝÁ ãÇ Ï³ñáÕ ³é³ç·Ý³É ³é³Ýó Ëëï³óÝ»Éáõ ³ñÅáõÃ³ÛÇÝ ÑëÏáÕáõÃÛáõÝÁ¨ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÁ, ³é³Ýó Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ Ï³ñ·³íáñÙ³Ý: ¸ñ³ÙÇ ÷áË³ñÅ»ùÇ կարգավորումը պետք է իրականացվի կշռադատված՝ ամբողջությամբ հաշվի առնելով տնտեսությ³Ý Ñ³Ù³ñ բոլոր հետևանքները: Կարևոր է, áñå»ë½Ç ãáïÝ³Ñ³ñí»Ý ³ñï³¹ñáÕ-³ñï³Ñ³ÝáÕÝ»ñÇ, áã ¿É ëå³éáÕ-Ý»ñÙáõÍáÕÝ»ñÇ ß³Ñ»ñÁ:

Եվս մեկ կարևոր խնդիր պետք է ընդգրկված լինի բարեփոխումների օրակարգում, պետությունը պետք է áõÝ»Ý³ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ï³éáõói³Íù³ÛÇÝ í»ñ³Ï³éáõóÙ³Ý Ñ³Û»ó³Ï³ñ·, áñÁ ÃáõÉãÇ ï³ Ýñ³Ý ¹³éÝ³Éáõ ½³ñ·³ó³Í ³ßË³ñÑÇ ÑáõÙù³ÛÇÝ ¨ ÏÇë³å³ï³ñ³ëï³ÁõÏÝ»ñÇ Ïóáñ¹Á: ²Ýhրաժեշտ է նախատեսել բարձր ï»ËÝáÉá·Ç³Ï³Ý ³ñï³¹ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³é³çÝ³Ñ»ñÃ ½³ñ·³óáõÙÁ, ÙÇ ß³ñù Ù»ù»Ý³ßÇÝ³Ï³Ý¨ ³ÛÉ ³ñï³¹ñáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ·Çï³ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý Ýí³×áõÙÝ»ñÇ å³hպանումը և բազմապատկումը, գիտության աջակցությունը, ժամանակակից տեխնիկական հիմքի վրա թեթև և սննդի արդյունաբերության վերածնունդը, ï³ñ³Ýëåáñï³ÛÇÝ¨ Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ ³ñÙ³ï³Ï³Ý ³ñ¹Ç³Ï³Ý³óáõÙÝ áõ í»ñ³½ÝáõÙÁ: ²ñÅ» Ý³¨ Ù ï³Í»É ·ÛáõÕ³ïÝï»ëáõÃÛ³Ý í»ñ»ÉùÇ¨ ·ÛáõÕÇ í»ñ³ÍÝÝ¹Ç Ñ³Ù³ñ ÙÇçáóÝ»ñ Ý»ñ¹Ý»Éáõ Ù³ëÇÝ: ä³ñ»Ý³ÙÃ»ñùÇ Ý»ñÙáõÍáõÙÇó ¹»é¨ë½·³ÉÇ¿ Ï³ËÍ³ÍáõÃÛáõÝÝ ÇÝãå»ë ³½·³ÛÇÝ ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý, ³ÛÝå»ë¿É ·ÛáõÕ³ïÝï»ë³Ï³Ý ³ñï³¹ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³é³çÝ³Ñ»ñÃ ½³ñ·³óáõÙÁ, ÙÇ ß³ñù Ù»ù»Ý³ßÇÝ³Ï³Ý ³½·³ÛÇÝ Íñ³·Çñ áõÝ»Ý³ÉÝ¿, áñï»Õ Ñ³Ù³Ï³ñ·í³Í Ó¨áí Çñ»Ýó ÑÇÙÝ³íáñáõÙÝ»ñÁ Ï·ïÝ»Ý ÇÝãå»ë í»ñáÝßÛ³É, ³ÛÝå»ë¿É, ÙÛáõë¿³Ï³Ý ÑÇÙ³Ñ³ñó»ñÁ:

Կառուցվածքային, այդ թվում արդյունաբերական քաղաքականության իրականացումն անÇÙ³ë ï¿ առանց հարկման և վարկավորման բարենպաստ ռեժիմի ստեղծման, ինչպես նաև՝ ուղղակի արտասահմանյան ներդրումների ներգրավման, տեխնոլոգիական փուլերի մեկ ամբողջության մեջ միավորելու նպատակով Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÇÝï»·ñÙ³ÝÁ ³ç³ÏóáõÃÛ³Ý, ³é¨ï»ñÇ Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ï³ÝáÝÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ë»÷³Ï³Ý ³ñï³¹ñáÕ»ñÇ, ³ñï³ë³ÑÙ³ÝÛ³Ý Ùñó³ÏóáõÃÛáõÝÇó¨ Ý»ñÙáõÍÙ³Ý ÁÝ¹É³ÛÝáõÙÇó Ë»É³ÙÇï å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý:

Հավանական մրցակիցների նկատմամբ կիրառվող սահմանափակումները կրճատում են բարիք ÷áË³ñÇÝÇãÝ»ñÇ Ï³½ÙÁ¨ Ýí³½»óÝáõÙ ¹ñ³Ýó Ù³ï»ë»ÉÇáõÃÛáõÝÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ³í»É Ù»Í ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ »Ý ÁÝÓ»éáõÙ í³×³éáÕÝ»ñÇÝ Çñ»Ýó Ñ³ñëï»ïáõÃÛáõÝÁ Ù»Í³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ` Ù»ñÅ»Éáí ÙÛáõëÝ»ñÇÝ ³Û¹

ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ñóáõÙ: Øñó³ÏóáõÃÛáõÝÁ ·áñÍÁÝÃ³ó¿¨ áã Ã» ·áñÍ»ñÇ íÇ×³Ï: úñÇÝ³Ï` ³ÛÝ ÷³ëïÁ, որ որևէ բարիքի գինը բացարձակապես նույնն է բոլոր վաճառողների մոտ, բացարձակապես ոչինչ չի ասում այն մասին՝ արդյոք բավարար չափով մրցակցային է այն ոլորտը, որտեղ արտադրվում է այդ բարիքը: Կրևոր հարցն այն է, թե ինչպես են բոլոր այդ գները դարձել նույնը: Ի զարմանս բոլորիս, հաճախ պատահում է, áñ ³Ý·³Ù հասարակական գործիչները, ովքեր պետք է դրանում ավելի խորամուխ լինեին, մրցակցության բացակայության Ù³ëÇÝ »½ñ³Ñ³Ý·áõÙ »Ý ³ÝáõÙ ·Ý»ñÇ ÙÇ³ï³ñññáõÃÛ³Ý ÑÇÙ³Ý íñ³: ÜÙ³Ý ëË³ÉÝ»ñÝ áõÕÕ»Éáõ ³Ù»Ý³Ñ»ßï »Õ³Ý³ÏÁ ÑÇß»ÉÝ ¿, áñ óáñ»Ý ³×»óÝáÕ ý»ñÙ»ñÝ»ñÁ ÙÇ¨ÝáõÛÝ ·ÇÝÝ »Ý ë³ÑÙ³ÝáõÙ:

Մրցակցային անբավարար իրավիճակը պետք է համեմատել այն առավել ցանկալի իրավիճակների հետ, որոնք իրականում հասանելի են: Ոչ իդեալական իրավիճակի համեմատությունը իդեալականի, բայց ³ÝÑ³ë³Ý»ÉÇÇ Ñ»ï` ëË³É¿: Þáõï³Û³Ï³Ý Ï³éáõí³ÍùÝ»ñÇ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ï³å³í³Í »Ý ³ÛÝåÇëÇ Í³Ëë»ñÇ Ñ»ï, ÇÝãåÇëÇù »Ý Ñ»ï³ùÝÝáõÃÛ³Ý í³ñÙ³Ý, ¹³ï³Ï³Ý Ñ³Ûóǽ Ñ³ñáõóÙ³Ý, ¹³ï³ñ³ÝÇ íéÇ Ï³Û³óÙ³Ý ¨ ¹ñ³ Ñ³Ï³ïñ»ë ï³ÛÇÝ ûñ»ÝùÝ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ï³ï³ñÙ³Ý Í³Ëë»ñÁ: ØÇ³ÛÝ ³ÛÝ դեպքում, երբ այս սահմանափակ Í³Ëë»ñÁ ÷áùñ »Ý ë³ÑÙ³Ý³ÛÇÝ û·áõïÝ»ñÇó, Ï³ñ»ÉÇ¿ åÝ¹»É, áñ Ù»ñ բարեկեցությունը կբարձրանար, եթե մենք դատական գործ հարուցեինք, որպեսզի նվազեցնեինք գին áñáßáÕÝ»ñÇ ßáõÏ³Û³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÁ, Ï³ÝË»ÇÝù ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÙÇ³ÓáõÉáõÙÁ Ï³Ù áñå»ë½Ç ³ñ·»É»ÇÝù այն վարքագիծը, որը կարող է աստիճանաբար թուլացնել մրցակցությունը:

Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ³å³·³Ý áõÕÕ³ÏÇáñ»Ý Ï³Ëí³Í¿ ï Ý ï »ëáõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý Ñ³ï³í³ÍÇ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ÉáõÍÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ¨ Ñ³í³ë³ñ³ÏßéÍ³Í ï Ý ï »ë³Ï³Ý Íñ³·ñ»ñÇó: Ì»ñÁ նշված միջոցառումներից բաղկացած օրակարգով տնտեսական քաղաքականության իրականացումը և ù³Õ³ù³Ï³Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ï³ÙùÇ ¹ñë¨áñáõÙÁ »ñ³ßË³íáñáõÙ¿ ³å³ÑáÍ»É Ñ³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ ëáóÇ³É³Ï³Ý ÏáÕÙÝáñáßáõÙ áõÝ»óáÕ ßáõÏ³Û³Ï³Ý ï Ý ï »ëáõÃÛáõÝ ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ý»ñëáõÙ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝ:

²ÝóáõÙ³ÛÇÝ »ñÏñÝ»ñÇ ï Ý ï »ë³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÁ, Ù»ñ Ï³ñÍÇùáí, å»ïù¿ ÉÇÝÇ å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó Ùñóáõݳ¨ ³ñ¹»Ý Ñ³çáÕáõÃÛáõÝÝ»ñ áõÝ»ó³Í ×ÛáõÕ»ñ é»ëáõñëÝ»ñÇ տեղափոխման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծումը և այդ նպատակով կառուցվածքային վերակառուցումների իրականացումը: Նման մոտեցում ցուցաբերվեց սկզբում Ö³åáÝÇ³ÛáõÙ, Ñ»ï á Ð³ñ³í³ÛÇÝ Îáñ»³ÛáõÙ, Â³Ûí³ÝáõÙ, ÐáÝÏáÝ·áõÙ, êÇÝ·³åáõñáõÙ, ³í»ÉÇ áõß Ñ³ñ³í-³ñ¨»É³Ý ²ëÇ³ÛÇ »ñÏñÝ»ñáõÙ ¨ Չինաստանում, որը բերեց տպավորիչ արդյունքներ: Օրինակ՝ Չինաստանում հատկապես արտահանումը ¹³ñÓ³í ï Ý ï »ë³Ï³Ý ³×ÇßñÅÇã, ÇëÏ ÐÜ²-áõÙ ³ñï³Ñ³ÝÙ³Ý ÏßÇéÁ 5%–Çó ³×»ó ³ÛëûñÙÇÝã¨ 20%:

ОСНОВЫ И МЕТОДЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Совершенный конкурентный рынок существует только теоретически, на практике же любые рыночные отношения требуют вмешательства государства, цель которого-поддержка конкуренции. На основе анализа проводимой государством политики, автор разработал ряд предложений относительно методов и "силы" государственного регулирования конкурентных отношений в Республике Армения.

BASES AND METHODS OF STATE REGULATION OF COMPETITIVE RELATIONS

A perfect competitive market exists only theoretically, while in reality any market relations require involvement of the state, the goal of which is supporting the competition. Based on the analysis of the state policy, the author has developed a number of recommendations regarding methods and strengths of state regulation of competitive relations in the Republic of Armenia.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. ØÇù³Û»É³Ý Ø.ì. îÝï»ë³Ï³Ý Ùñó³ÏóáõÃÛ³Ý ¨ Ù»Ý³ßÝáñÑÝ»ñÇ å»ï³Ï³Ý Ï³ñ·³íáñÙ³Ý ÑÇÙÝ³Ñ³ñó»ñÁ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ: º ñ.,2006
2. Ø³ñÏáëÛ³Ý ².Ê. îÝï»ëáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³Ý Ï³ñ·³íáñÙ³Ý ³ñ¹Ç ÑÇÙÝ³Ñ³ñó»ñÁ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ//¾ÏáÝáÙÇÏ³: 2005
3. ØÇù³Û»É³Ý Ø.ì. Øñó³Ïó³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ//îÝï»ë³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ ¨ ³Õù³ïáõÃÛáõÝ. 2007
4. ØÇù³Û»É³Ý Ø.ì. Øñó³ÏóáõÃÛáõÝÁ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ: ÆÝãåÇëÇ±Ý¿ ³ÛÝ//¾ÏáÝáÙÇÏ³ ï Ý ï »ë³Ï³Ý í»ñÉáõÍ³Ï³Ý ³ÝÏ³Ë Ñ³Ý¹»ë.- 2007

²ëÇë ï»Ý ï`
ì ³ñ³½¹³ ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ø³·Çë ï ñ³Ý ï`
øñÇë ï ÇÝ» â»ÉÇÏÛ³Ý

ÐÎ ¸ 349.412.28 (ºÖÞäÐ, §¾ÏáÝáÙÇÏ ³ÛÇ, Çñ³ íáõÝùÇ ¨ Ï³é³í³ñÙ³Ý¦ ամբիոն)

¾øêäðàäðÆ²òÆ²Ü º ì Üð² ¸ºðÀÐ²ê²ð²Î²Î²Ü, êàòÆ²È²Î²Ü ÎÚ²ÜøàôØ

Սույն հոդվածը վերաբերվում է էքսպրոպրիացիայի ինստիտուտին, այդ ինստիտուտի գործողությունների áŁáñ ï ÇÝ ¨ ÏÇñ³éÙ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇÝ: Ü ßí áõÙ ¿, áñ ó³ÝÏ³ó³Í Çñ³í³ï³Ý ÝáñÙÇ ÑÇÙùáõÙ ÁÝÏ³Í ¿ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÇ ·³Õ³÷³ñÁ, ù³ÝÇ áñ Çñ³íáõÝùÁ ë ï»ÕÍ íáõÙ ¿ Ñ³ë³ñ³ ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç³ Ù³ñ¹Ï³Ýó ÏÛ³ÝùÁ ÑÝ³ñ³íáñÇÝë հարմար և բարեկիրթ դարձնելու համար: Հոդվածում քննարկվում է նաև ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ·áñÍÁÝÃ³óÇ Ñ» ï¨³Ýùáí ³é³ç³óáÕ ëáóÇ³É³Ï³Ý óÝóáõÙÝ»ñÇ ¨ ¹ñ³ÝóÇó Ëáõë³÷»Éáõ Ñ³ñóÁ: Ü»ñÏ³Û³ó í»É ¿ Ý³¨ էքսպրոպրիացիայի հայաստանյան բավականին կարճատև պատմության ու անցած ուղին:

Ժամանակակից եվրոպական օրենքներում առկա են մի խումբ իրավական ակտեր, որոնց նպատակն է կարգավորել այն հարաբերությունները, որոնք ծագում են էքսպրոպրիացիայի հետ կապված: Այդ ակտերի մեծ մասը վերաբերում է սեփականության իրավունքի բռնի գրավումն է մասնավոր անձից, որի դեպքում հասցված վնասը ամբողջովին փոխհատուցվում է դրամական տեսքով: Հարկադիր ûï³ñÙ³Ý Çñ³íáõÝùÁ å³ï³ÝáõÙ¿ å»ïáõÃÛ³ÝÁ [3]: ²Û¹ ÇÝëïÇïáõïÁ ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áŁáñïÁ áñáßíáõÙ¿`

1. Իրավունքների ամբողջությամբ, որոնց վրա տարածվում է հարկադիր օտարման գործողությունը,
2. Պայմանների ամբողջությամբ, որոնց դեպքում իրականացվում է էքսպրոպրիացիան [4]:

²Ûë »ñÏáõ ¹»åù»ñÝ ¿É ÙßïÙ³Ï³Ý ã»Ý, ù³ÝÇ áñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÇÝëïÇïáõïÁ ¹»é¨ë½³ñ·³ÝáõÙ¿ ¨ ¹ñ³ ÏÇñ³éÙ³Ý áŁáñïÝ»ñÁ ÁÝ¹É³ÛÝíáõÙ »Ý:

Ներկայումս շարժական գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը չի կարող լինել էքսպրոպրիացիայի առարկա, իսկ հնչ վերաբերում է այլ գույքային իրավունքներին, բացի սեփականությունից, ապա դրանք նույնպես օտարվում են էքսպրոպրիացիայով, բայց ոչ իրենք իրենցով, այլ օտարվող անշարժ ·áõÛùÇ Ñ»ï ³ÝÙÇç³Ï³Ý Ï³åÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ: ´³óÇ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ ûï³ñáõÙÇó, ³ÝßíñÅ ·áõÙùÇ íñ³ Ï³ñáÕ¿ ÏÇñ³éí»É ³Û¹ Çñ³íáõÝùÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÁ, áñÁ ¨ë Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ¿ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÙÇçáóáí: ê³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É Å³Ù³ÝÏ³íáñ Ï³Ù Ùßï³Ï³Ý: ä»ïù¿ óáõÛó ï³É ³ÛÝ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ, áñáÝó ³éï³ÛáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ¿ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý: Ð³ñÏ³¹Çñ ûï³ñáõÙÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ¿`

1) երբ անշարժ գáõÛùÁ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ áñ¨¿ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý, Ñ³Ýñû·áõï ³ßË³ï³Ýù Ï³Ù Ó»éÝ³ñÏ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ,

2) երբ չկա սեփականության իրավունքի փոխանցման համաձայնություն՝ սեփականատիրոջ և Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý, Ñ³Ýñû·áõï ³ßË³ï³Ýù Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ ·áñÍ³ñ³ñÇ ÙÇç¨:

´áŁáñ ³ÛÝ ¹»åù»ñÇ Ñëï³Ï Ó¨³Ï»ñåáõÙÝ»ñÁ, áñÇ ¹»åùáõÙ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ¿ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý, Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ¿ ¹Çï³ñÏíáÕ ÇÝëïÇïáõïÇ ³Ù»Ý³¹Åí³ñÑ³ñó»ñÇó Ù»ÏÁ:

¾ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý ¹³ å»ïáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÝ ¿ Ñ³ñÏ³¹Çñ ûï³ñ»É ³ÝßíñÅ ·áõÛùÁ ¨ ¹ñ³ Ñ»ï ³ÝËï½»ÉÇáñ»Ý Ï³åí³Í ³ÛÉ ·áõÛù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ ë³ÑÙ³Ý»É ë»íÇïáõï Ý»ñÁ, ù³ÝÇ áñ ¹ñ³Ýù ³ÝÑñ³Å»ßï »Ý Ñ³Ýñû·áõï ³ßË³ï³ÝùÝ»ñ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ` Ï³ï³ñ»Éáí ûï³ñí³Í Çñ³íáõÝùÇ ÉÇ³ñÅ»ù ÷áËÑ³ïáõóáõÙ [3]:

Անհրաժեշտ է նշել նաև այն նմանություններն ու տարբերությունները, որոնք առկա են ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ¨ ÙÇ ù³ÝÇ ³ÛÉ Çñ³í³Ï³ÝÇÝëïÇïáõï Ý»ñÇ ÙÇç¨:

Ամենից առաջ ուշադրություն է գրավում պետության այն իրավունքը, որը բխում է ծայրահեղ անհրաժեշտությունից: Պետության կամ նրա մի մասի առջև երբեմն առաջանում են կրիտիկական պահեր

(ազգային, տարերային, բնական աղետներ), երբ սպառնացող վտանգի առջևն առնելու համար ժամանակ չկա ÙÇçáóÝ»ñ ÁÝ ï ñ»Éáõ Ï³Ù ÇÝã-áñ Ù»ÏÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ Ñ³ßíÇ ³éÝ»Éáõ:

Ð³ëÏ³Ý³ÉÇ ¿, áñ ³Û¹ Å³Ù³Ý³Ï å» ï áõÃÛáõÝÝ Çñ³íáõÝù ¿ ë ï ³ÝáõÙ í»ñóÝ»Éáõ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛáõÝÁ, ¹³¹³ñ»óÝ»É ³ÛÉ ·áõÛù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ ¨ ë³ÑÙ³Ý»É ë»ñíÇ ï áõ ï Ý»ñ: Âíáõ Ù ¿, Ã» ³Ûë ï »Õ ³Ù»Ý ÇÝã ß³ ï ÝÙ³Ý ¿ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇÝ: ´ ³Ûó Ñ» ï ³·³ Ñ» ï ³½á ï áõÃÛáõÝÝ»ñÁ óáõÛó »Ý ï ³ÉÇë, áñ ³Ûë Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ÙÇç¨ գոյություն ունեն հսկայական տարբերություններ: Ծայրահեղ անհրաժեշտության (Nothrecht) իրավունքից բխող ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ß³ ï ³í»ÉÇ É³ÛÝ »Ý, ù³Ý ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ¹»åùáõÙ: ²ÛÝ ÏÇñ³éíáõÙ ¿ ÁÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ß³ÑÇ Ñ³Ù³ñ, ÇëÏ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ ÙÇ³ÛÝ Ñ³Ýñû·áõ ï ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ²: Անհրաժեշտության իրավունքը տարածվում է և՛ շարժական (ձիերի բռնագրավում, նավ»ñÇ ³é·ñ³íáõÙ` å³ï»ñ³½ÙÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï, Ñ³ó³Ñ³ ïÇÏÇ å³ß³ñÝ»ñÇ ·ñ³íáõÙ` ëáíÇ Å³Ù³Ý³Ï), ¨º ³ÝÓÝ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ íñ³: ÀÝ¹Ñ³Ýñ³å»ë ³ÝÑñ³Å»ß ï áõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁ ãÇ ÃáõÙÉ³ ï ñáõÙ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ սահմանափակում և արդարացնում է բոլոր բացառիկ գործողությունները (necessitas cogit legem): ²Ûë ¹»åùáõÙ ÑÝ³ñ³íáñ »Ý ó³ÝÏ³ó³Í ß»ÕáõÙÝ»ñ Çñ³í³Ï³Ý ÝáñÙ»ñÇó: ´³Ûó ³ÝÑñ³Å»ß ï áõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁ բացառիկ Çñ³íáõÝù ¿ ¨ ¹ñ³ ÏÇñ³éÙ³Ý ¹»åù»ñÁ ß³ ï Ñ³½í³¹»å »Ý: ÆëÏ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý Ùß ï ³å»ë ·áñÍáÕ ÇÝë ï Ç ï áõ ï ¿: ¾ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÝáõÛÝ³óáõÙÝ ³ÝÑñ³Å»ß ï û ï ³ñÙ³Ý Ñ» ï áã ÙÇ³ÛÝ ëË³É ¿ ·Ç ï ³Ï³Ý ï »ë³ÝÏÙáõÝÇó, ³ÛË¨ Í³Ûñ³Ñ»Õ í ï ³Ý·³íáñ¿ ³ÝÑ³ ï Ç Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ï »ë³ÝÏÙáõÝÇó [4]:

Էքսպրոպրիացիան ընդհանրացնում են նաև հողային հարաբերությունների ռեֆորմների հետ ¥Entlastungen) [4]: ê³Ï³ÛÝ ³Ûë Ñ³Ù»Ù³ ï áõÃÛáõÝÁ ëË³É ¿, ù³ÝÇ áñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý ÙßÏ³Ï³Ý ·áñÍáÕ ինստիտուտ է, հետևաբար այն նախորոք մշակում է բոլոր պայմանները և դրանց կիրառման մեթոդները՝ Ûáõñ³ù³ÝáÛáõñ ³é³ÝÓÇÝ ¹»åù»ñÇ Ñ³Ù³ñ: è»ýáñÙÁ, ³ÛÉ Ï»ñå ³ë³Í, Ýáñ ûñ»Ýù ¿, áã Ã» ûñ»ÝùÇ ÏÇñ³éáõÙ: è»ýáñÙÇ ÏÇñ³éÙ³Ý ßñç³Ý³ÏÝ»ñÁ ¨ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ ³Ù»Ý ³ նպատ տարբեր են՝ կախված պետական ՀßË³ÝáõÃÛ³Ý áñ¹»·ñ³Í ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÇó: úñÇÝ³Ï³ Ñ³ñóÝ ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, å» ï ù ¿ ÷áËÑ³ ï áõó»É é»ýáñÙÇ Ñ» ï ¨ ³Ýùáí ï áõÅ³Í ³ÝÓ³Ýó, ãÇ Ï³ñáÕ áõÝ»Ý³É áñ¨¿ Çñ³í³Ï³Ý ÑÇÙù, ³ÛÉ áñáßíáõÙ ¿ Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ é»ýáñÙÇ Ñ³Ù³ñ ³é³ÝÓÇÝ ¨ ³ÝÑ³ ï ³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáí³:

Էքսպրոպրիացիան երբեմն նույնացնում են նաև սեփականության իրավունքները սահմանափակող օրենքների հետ, այն հիմքով, որ էքսպրոպրիացիան երբեմն արտահայտվում է միայն հարկադիր սերվիտուտների սահմանումներով: Բայց այդ նույնացման համար նույնպես չկան բավարար հիմքեր: úñÇÝ³Ï³Ý ë»ñíÇ ï áõ ï Ý»ñÁ ë³ÑÙ³ÝáõÙ »Ý ë³ÑÙ³ÝÝ»ñÁ, áñáÝó Ý»ñëáõÙ ÃáõÛÉ³ ï ñ»ÉÇ »Ý ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁ, ÇëÏ Ñ³ñÏ³¹Çñ û ï ³ñÙ³Ý ¹»åùáõÙ ³ÛÝ ï ³ñ³Ííáõ Ù ¿ áã ÙÇ³ÛÝ ë³ÑÙ³Ýí³Í ë»ñíÇ ï áõ ï Ý»ñáí, ¨ վերաբերվում է ոչ շատ մարդկանց: Սեփականության իրավունքների օրենսդրական սահÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñÇ վերաբերյալ Գրյունհութ[4] ³ëáõÙ ¿. §âÏ³ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ á°ã ÉñÇí, á°ã ¿É Ù³ëÝ³ÏÇ û ï ³ñáõÙ, ³ÛÉ ÙÇ³ÛÝ ³Û¹ Çñ³íáõÝùÇ Ó¨³÷áËáõÙ¦ [3]:

²ÛÅÙ ï »ëÝ»ëù, Ã» ÇÝãå»ë ¿ Çñ³Ï³Ý³íáõÙ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý èáõë³ë ï ³ÝáõÙ, üñ³ÝëÇ³Ûáõù ¨ Ð³Û³ë ï ³ÝáõÙ:

üñ³ÝëÇ³Ûում վարչական փուլը սկսվում է մինչև իրավաբանական փուլի սկսելը: Առաջին հերթին պետք ¿ Ñ³Ùá½í³ íáõÃÛáõÝ ÉÇÝÇ, áñ Ó»éÝ³ñÏíáÕ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ »Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ß³Ñ»ñÇÝ: Դրա համար բոլոր շահագրգիռ կողմերի կարծիքն իմանալու համար անց է կացվում հանրային հաñóáõÙ: ºÃ» ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ Ñ³ë ï ³ ï íáõÙ ¿ §Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ß³ÑÁ¦, ³å³ Ï³ï³ñíáõÙ ¿ ³ÛÝ ÑáÕ³ï³ñ³ÍùÇ ¨ ß»ÝùÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝ, áñÁ »ÝÃ³Ï³ ¿ áõÝ»½ñÏÙ³Ý: ¸ñ³ÝÇó Ñ» ï á áë ï ÇÏ³Ý³å» ï Á ï ³ÉÇë ¿ ÝáñÙ³ ï Çí³ÛÇÝ Çñ³í³Ï³Ý ³Ï ï, áñáõÙ Ãí³ñÏí³Í »Ý áõÝ»½ñÏíáÕ ë»÷³Ï³Ý³ ï »ñ»ñÇ ³ÝáõÝÝ»ñÁ ¨ ³Ýß³ñÅ ·áõÙù»ñÁ: Իրավաբանական փուլը՝ դա անշարժ գույքի գնահատումն է, և փոխհատուցման ծավալի որոշումը, եթե կողմերը ·ÝÇ Ñ³ñóáõÙ Ñ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛ³Ý ã»Ý »Ï»É:

Ընդհանուր առմամբ էքսåñáåñÇ³óÇ³Ý »ñÏ³ñ ·áñÍÁÝÃ³ó ¿, Ýñ³ íñ³ Í³Ëëíáõ ¿ áã å³Ï³ë 2-3 տարի: Գործընթացը բավակաÝÇÝ Ã³ÝÏ ¿: àõñեզրկվողին բացի անշարժ գույքի արժեքից լրացուցիչ վճարվում է Ñ³ ïáõÓ³Ý ·áõÙ³ñÇ 25%-Ç ã³÷áí, ÑáÕ³ ï ³ñ³ÍùÁ ³½³ ï »Éáõ Ñ³Ù³ñ Ï³ ï ³ñí³Í Í³Ëë»ñÇ ¹ÇÙ³ó:

Ըստ ռուսական պետական օրենսդրության բոլոր բարձրագույն ադմինիստրատիվ գործերը քննարկվում »Ý ÝáõÛÝ Ñ³ë ï ³ ïáõÃÛáõÝáõÙ` å» ï Ï³Ý ËáñÑñ¹áõÙ: Ð³ëÏ³Ý³ÉÇ ¿, áñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÏÇñ³éáõÙÁ Ñ³ë ï ³ ïáõÙ ¿ ÝáõÛÝ ×³Ý³å³ñÑáí, ÇÝã-որ այլ բարձրագույն ադմինիստրատիվ գործերը, այսինքն՝ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý×³Ý³å³ñÑáí:

èáõë³Ï³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ ×³Ý³ãáõÙ ¿ Ñ³ñÏ³¹Çñ û ï ³ñáõÙÁ áñå»ë å» ï ³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý միակողմանի ակտ: Դա երևում է այն բանից, որ էքսպրոպրիացիայի ամբողջ գործընթացի ժամանակ ë»÷³Ï³Ý³ ï »ñÁ ¨ óÙ³Ñ ï Çñ³å» ï áõÃÁ (³ÛÉ ³ÝÓ³Ýó Ù³ëÇÝ éáõë³Ï³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ ãÇ ÑÇß³ ï ³ ïáõÙ) áã ÙÇ Ù³ëÝ³ÏóáõÃÛáõÝ ã»Ý áõÝ»Ýáõù, ÇëÏ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ áñáßáõÙÁ Ï³ ï ³ñíáõÙ ¿ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý×³Ý³å³ñÑáí:

[2] Երբ սպառնացող վտանգը պահանջում է հանրօգուտ ձեռնարկի իրականացում, ապա այստ»Õ ÏÇñ³ éíáõÙ ¿ ³ÝÑñ³ Å»ßï áõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÁ ¨ áã Ã» ¿ùëåñáå ñÇ³óÇ³ . è áÉ Ý³:

[3] úñÇÝ³ Ï ×áñï ³ ï Çñ³ Ï³ ÝÇñ³íáõÝùÇí»ñ³ óáõÙÁãÇ»Õ»É¿ùëåñáå ñÇ³ óÇ³ ÛÇ¹»åù, ³ ÛËé»ýáñÙ¿ñ, ù³ ÝÇáñÏ³ É³Í³ï »ñ»ñÁ¹ñ³ ¹ÇÙ³ ó áã ÙÇ÷áËÑ³ ï áõóáõÙ ãëï ³ ó³ Ý, ÇÝãÁÑ³ Ï³ ëáõÙ¿ ¿ùëåñáå ñÇ³ óÇ³ ÛÇ¹»åù»ñÇÝ:

[4] Ø³ ùë ¶ ñÛáõÝÑáõÃÁ(1893Ã. Ñãá¶ãÇ7 – 1964Ã. ÷»ï ñí³ ñÇ6) »Õ»É¿ ·»ñÙ³ Ý³ -բրիտանացի գիտնական, իրավաբան և քրեագետ:

ê»÷³Ï³Ý³ ïÇñáçÁ ÙÇ³ÛÝ Çñ³íáõÝù¿ ïñíáõÙ ë ï³Ý³É ÷áËÑ³ ïáõóáõÙ: öáËÑ³ ïáõóÙ³Ý Çñ³íáõÝùÁ ÏñáõÙ¿ մասնավոր իրավական բնույթ և վերաբերվում է այն պարտավորություններին, որոնք առաջ են գալիս ուրիշի å³ï×³éáí Ïñ³Í íÝ³ëÇ Ñ³ïáõóÙ³Ý å³Ñ³ÝçÇ Çñ³íáõÝùÇó: àõûեցվածքի արժեքի վերաբերյալ վիճելի Ñ³ñó»ñÁ ã»Ý Ë³Ý·³ñáõÙ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇÝ: Àëï ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý, »Ã» ÑÝ³ñ³íáñ ã¿ íÇ×»ÉÇ Ñ³Ù³ñíáÕ ÷áËÑ³ïáõóÙ³Ý ·áõÙ³ñÝ ³ÝÙÇç³å»ë í×³ñ»É, ³å³ íÇ×»ÉÇ Ù³ëÁ, Ý³Ñ³Ý·³ÛÇÝ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý ÙÇçáóáí, Ù ï ÝáõÙ ¿ ·³ÝÓ³å»ï³ñ³Ý ¨ ³å³ÑáííáõÙ ¿ ïáÏáëÝ»ñáí, ÙÇÝã¨ íÇ×»ÉÇ Ñ³ñóÇ ÉáõÍáõÙÁ: èáõë³Ï³Ý ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ ÑÝ³ñ³íáñ ¿ Ñ³Ù³ñáõÙ Ñ³ñÏ³¹Çñ ûï³ñÙ³Ý ÷áË³ñÇÝáõÙÀ` ½ÇçÙ³Ý Ï³Ù³íáñ համաձայնությամբ:

¾ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý Ï³Ù ³ÛÉ Ëáëù»ñáí å»ï³Ï³Ý Ï³Ù Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ·áõÙùÇ Ñ³ñÏ³¹Çñ ձեռք բերումը սոցիալական նոր երևույթ է Հայաստանի համար: Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի տարբեր տեսակների ներմուծումը Հայաստանի սոցիալական կյանք իրականացվեց 1991թ.[5] [1]: ê³Ï³ÛÝ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ï³Ï³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ ûñ»ÝùÝ ÁÝ¹áõÝí»ó 2007Ã.-ի նոյեմբերի 27-ÇÝ ¥³Ûë ûñ»ÝùáõÙ 25.11.2009Ã.-ÇÝ Ï³ï³ñí»É »Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ լրացումներ), որին նախորդել են նույն խնդրին վերաբերող ՀՀ Սահմանադրական դատարանի երկու որոշումներ ¥27 ÷»ï ñí³ñÇ 1998Ã. ¨ 18 ³ åñÇÉ 2006Ã.¤:

Àëï ÐÐ §Ð³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ûñ»ÝùÇ ¹ñ³ë³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ÑÇÙù»ñÝáõ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ Ñ» ï¨Û³ÉÝ »Ý.

1. Ð³u³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý o ï³ñÙ³Ý u³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ÑÇÙùÁ բացառիկ՝ գերակա հանրային շահն է:

2. Ð³u³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý o ï³ñÙ³Ý u³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÝ »Ý՝

³) o ï³ñáõÙÁ å»ï ù¿ Çñ³Ï³Ý³óíÇ oñ»Ýùáí u³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí.

բ) օտարվող սեփականության դիմաց պետք է տրվի նախնական համարժեք փոխհատուցում (այսուհետ՝ ÷áËÑ³ïáõóáõÙ): ¥Ðá¹í³Í 3¤

1. Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման բացառիկ՝ գերակա հանրային շահի որոշման սկզբունքներն են՝

³) Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÁ å»ï ù¿ ·»ñ³Ï³ ÉÇÝÇ o ï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý u»÷³Ï³Ý³ ïÇñáç ß³Ñ»ñÇó.

բ) գերակա հանրային շահի արդյունավետ իրագործման նպատակով ãÇ Ï³ñáÕ ³å³ÑáíÍ»É ³é³Ýó ï íÛ³É u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý o ï³ñÙ³Ý.

·) ·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÇó »ÉÝ»Éáí՝ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý o ï³ñáõÙÁ ãå»ï ù¿ ãÑÇÙÝ³íáñí³Í íÝ³u å³ï×³éÇ u»÷³Ï³Ý³ ïÇñáçÁ.

դ) հանրային շահը գերակա է ճանաչվում կառավարության որոշմամբ.

»)·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÇ ³éÏ³ÛáõÃÛ³Ý ÷³uïÁ Ï³ñáÕ¿ íÇ×³ñÏí»É¹³ï³Ï³Ý Ï³ñ·áí:

2. ¶»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÁ Ï³ñáÕ¿ Ñ»ï³å Ý¹»É Ñ»ï¨Û³É Ý å³ï³ÏÝ»ñÁ՝

³) å»ïáõÃÛ³Ý å³ßï å³ÝáõÃÛ³Ý, å»ïáõÃÛ³Ý áõ Ñ³u³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ³Ýí ï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.

բ) Հայաստանի Հանրապետության միջազգայՇÝ å³ÛÙ³Ý³·ñ»áí Ý³Ë³ï»uí³Í å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñÙ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.

·) ÙÇç³½·³ÛÇÝ ¨ Ñ³Ýñ³å»ï³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛ³Ý å³ïÙáõÃÛ³Ý ¨ Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ³ñÅ»ùÝ»ñÇ Ï³Ù հուշարձանների, ինչպես նաև բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ստեղծման կամ պահպանության ³å³ÑáíáõÙÁ.

¹) ßñç³Ï³ ÙÇç³í³ÛÇ å³Ñå³ÝáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.

») ÏñÃáõÃÛ³Ý, ³éáÕçáõÃÛ³Ý, uåáñïÇ, ÇÝãå»uÝ³¨ ·Çïáõ ÃÛ³Ý Ï³Ù Ùß³ÏáõÛÃÇ ½³ñ·³óÙ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.

½) ¿Ý»ñ·»ïÇï³ÛÇ, Ñ»é³Ñ³Õáñ¹³ïóáõÃÛ³Ý, çñ³Ù³ï³Ï³ñ³ñÙ³Ý, çñ³Ñ»é³óÙ³Ý, ç»ñÙ³Ù³ï³Ï³ñ³ñ-Ù³Ý, ù³Õ³ù³ßÇÝ³Ï³Ý, ÁÝ¹»ñùÇ Ñ»ï³ËáõÙ³Ý, ÁÝ¹»ñùo·ï³·áñÍÙ³Ý, ï ñ³Ýuåáñï Ç, Ñ³Õáñ¹³ïóáõÃÛ³Ý ուղիների կամ բնակավայրերի ենթակառուցվածքների զարգացման բնագավառում համապետական կամ Ñ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ Ï³Ù ÙÇçÑ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ Ï³ñ¨áñ ÝßÙ³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Íñ³·ñ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.

¿) ³ÝÓ³Ýó ÏÛ³ÝùÇ, ³éáÕçáõÃÛ³Ý Ï³Ù u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý å³ßï å³ÝáõÃÛáõÝÁ.

Á) ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ Ï³ÝËáõÙÁ, ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ ÑÝ³ñ³íáñ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ Ýí³½óáõÙÁ, ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ í»ñ³óáõÙÁ:

Պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների բյուջե լրացնՈóÇã »Ï³Ùáõï Ý»ñÇ ապահովման նպատակն ինքնին չի հանդիսանում բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ:

---

[5] ²ÝÏ³ËáõÃÛ³Ý ¹»ÏÉ³ñ³óÇ³ÛÇó Ñ»ïá ¥ÁÝ¹áõÝí³Í 23.02.1990Ã.-ÇÝ Ð³Û³ëï³ÝÇ ·»ñ³·áõÙÝ ËáñÑñ¹Ç ÏáÕÙÇó¤ 1991Ã.-Çó ²½·³ÛÇÝ ÅáÕáíÝ ÁÝ¹áõÝ»É ¿ ß³ï ûñ»ÝùÝ»ñ՝ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ áñÇ ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÀ նկատմամբ սեփականության իրավունքը մտցվեց հայերի սոցիալական կյանք: Դրանցից են Հայաստանի Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³Ý ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ûñ»ÝùÀ` ÁÝ¹áõÝí³Í 09.10.1990Ã.-ÇÝ, Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ¶ÛáõÕ³ï Ý ï»ëáõÃÛ³Ý ¨ ¶ÛáõÕ³ï Ý ï»ëáÉï Ý ï»ëáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ûñ»ÝùÀ` ÁÝ¹áõÝí³Í 20.021991Ã.-ÇÝ, Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ÐáÕ³ÛÇÝ ûñ»Ýë·ÇñùÀ` ÁÝ¹áõÝí³Í 15.03.1991Ã.-ÇÝ, ´Ý³ÏýáÝ¹Ç ³å³å»ï³Ï³Ý³óÙ³Ý ¨ ë»÷³Ï³Ý³ßÝáñÑÙ³Ý Ù³ëÇÝ ÐÐ ûñ»ÝùÀ` ÁÝ¹áõÝí³Í 10.06.1993Ã., Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ³Ý³í³ñï ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³ü օրենքների մասին օրենքը՝ ընդունված 25.10.1994թ.-ÇÝ, Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ Ù³ëÇÝ ûñ»ÝùÀ` ÁÝ¹áõÝí³Í 25.01.1996Ã.-ÇÝ, Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³Ý ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù³ëÝ³íáñ»óÙ³Ý Ù³ëÇÝ ûñ»ÝùÀ` ÁÝ¹áõÝí³Í 17.12.1997Ã.-ÇÝ

_2.1. êáõÛÝ Ñá¹í³ÍÇ 2-ñ¹ Ù³ëÇ ³-Çó Á Ï»ï»ñáõÙ Ãí³ñÏí³Í Ýå³ï³ÏÝ»ñÇó Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñÁ Ï³ñáÕ ¿ ×³Ý³ãí»É áñå»ë ·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³Ñ, »Ã» ¹ñ³ Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ ¹³ñÓ»É ¿ Ï»Ýë³Ï³Ý ³ÝÑñ³Å»ßï áõÃÛáõÝ, իսկ չիրականացումը հանգեցրել է կամ կարող է հանգեցնել հանրության կամ հասարակության որոշակի խմբի Ñ³Ù³ñ Í³Ýñ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñ[6]:

3. Հասարակության և պետության կարիքը չի կարող համարվել բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ, եթե oï³ñÙ³Ý Ýå³ï³ÏÇ Çñ³·áñÍáõÙÁ ãÇ սկսվելու բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³å³ï³uË³Ý áñáßáõÙÝ áõÅÇÙ»çÙï Ý»Éáõó Ñ»ïá՝ »ñ»ù[7] ï³ñí³ ÁÝÃ³óùáõÙ: ¥Đá¹í³Í 4¤

úï³ñíáÕ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ¹ÇÙ³ó ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáçÁ ¨ ³ÛÉ ·áõÛù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñ áõÝ»óáÕÝ»ñÇÝ ïñíáõÙ ¿ Ñ³Ù³ñÅ»ù ÷áËÑ³ïáõóáõÙ՝ Ñ³Ù³ñÅ»ù ·áõÛù Ï³Ù ·áõÙ³ñ: Đ³Ù³ñÅ»ù ¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ ³ÛÝåÇëÇ Ñ³ïáõóáõÙÁ, áñÝ ³å³ÑáíáõÙ ¿ ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáç Ï³Ù ³ÛÉ ·áõÛù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñ áõÝ»óáÕÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ հնարավորություն գույքի օտարումից հետո մեկ տարվա ընթացքում գործող շուկայական արժեքով ձեռք բերելու ûï³ñíáÕ ·áõÛùÇÝ Ñ³Ù³ñÅ»ù ·áõÛù ¨ Í³ÍÏ»Éáõ գույքի օտարման հետևանքով իր կրած բոլոր վնասները, այդ թվում նաև բաց թողնված օգուտները:

úï³ñíáÕ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ·Ý³Ñ³ïÙ³Ý ÑÇÙùáõÙ ¹ñíáõÙ ¿ ûï³ñíáÕ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ßáõÏ³Û³Ï³Ý ³ñÅ»ùÁ ·áõÙ³ñ³Í ³Û¹ ³ñÅ»ùÇ áã å³Ï³ë ù³Ý 15 ïáÏáëÁ, ³ÛÝå»ë áñ ÷áËÑ³ ïáõóÙ³Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ·áõÙ³ñÝ ³å³ÑáíÇ ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáç Ï³Ù ³ÛÉ ·áõÛù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñ áõÝ»óáÕÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ÝáõÛÝ³ÝÙ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ í»ñ³Ï³Ý·ÝáõÙÁ ¨ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ñ»ï¨³ÝùáíÏñ³Í íÝ³ëÝ»ñÇ ÉÇ³ñÅ»ù Ñ³ïáõóáõÙÁ: úï³ñíáÕ ·áõÙùÇ ßáõÏ³Û³Ï³Ý³ñÅ»ùÁ Ñ³ßí³ñÏ»ÉÇë Ýí³½»óÝáÕ ·áñÍ³ÏÇó Ý»ñ ã»Ý ÏÇñ³éíáõÙ[8]:

Օտարվող սեփականության շուկայական արժեքը բաց և մրցակցային շուկայում սեփականություն հանդիսացող գույքի վաճառողի և գնորդի գիտակցաբար, արդարացի առևտրի պայմանների պահպանմամբ և oñÇÝ³Ï³Ý ·áñÍáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ Ó¨³íáñíáÕ, ·áõÛùÇ í³×³éùÇ ³é³í»É Ñ³í³Ý³Ï³Ý ·ÇÝÝ ¿: ºÃ» օտարվող սեփականության համար առկա չէ համապատասխան բաց և մրցակցային շուկա, ապա u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ßáõÏ³Û³Ï³Ý ³ñÅ»ùÁ áñáßíáõÙ ¿ ³ÛÝåÇuÇ Ñ³ßí³ñÏÙ³Ý Ù»ÃáÍáí, áñÝ ³ñ¹³ñ³óÇ ÏÑ³Ù³ñÇ դատարանը: Անշարժ գույքի կամ անշարժ գույքի նկատմամբ գույքային իրավունքների ßáõÏ³Û³Ï³Ý ³ñÅ»ùÇ ·Ý³Ñ³ïáõÙÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ "²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ·Ý³Ñ³ïÙ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù³uÇÝ" Đ³Û³uï³ÝÇ Đ³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý oñ»Ýùáí u³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí:

¶Ý³Ñ³ïáõÙÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ ûï³ñíáÕ ·áõÛùÇ ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáç ¨ ³ÛÉ ·áõÛù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝù ունեցողների մասնակցությամբ, որոնք իրավունք ունեն գնահատողի դեմ բացարկ հայտնելու, եթե հիմքեր ունեն Ï³ëÏ³ÍÇ ï³Ï³éÝ»Éáõ ·Ý³Ñ³ïáõÇ ³Ý³ã³éáõÃÛáõÝÁ: Գնահատողի դեմ հայտնված բացարկը ùÝÝ³ñÏáõÙ ¿ սեփականության օտարման գործընթացի նկատմամբ հսկողություն իրականացնող պետական լիազոր Ù³ñÙÇÝÁ[7]:

U»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñÙ³Ý Ñ»ï Ï³å³Í oï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý u»÷³Ï³Ý³ïÇñáç Ñ³Ù³ñ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից այդ կապակցությամբ առաջացող ֆինանսական պարտավորությունները (հարկեր, տուրքեր, պարտադիր վճարներ) հատուցում է ձեռքբերողը ¥Ï³ï³ñáÕÁ¤:

Օտարվող սեփականության նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցողներին փոխհատուցումը տրվում է oï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ¹ÇÙ³ó ïñíáÕ ÷áËÑ³ïáõóÙ³Ý ·áõÙ³ñÇó: ¥Đá¹í³Í 11¤

Oï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý u»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ, ÙÇÝã¨ ¹ñ³ oï³ñáõÙÁ Ï³Ù oï³ñáõÙÇó Í³·áÕ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ å»ï³Ï³Ý·ñ³ÝóáõÙÁ, Çñ³íáõÝù áõÝÇ ³ÛÝ ïÇñ³å»ï»Éáõ, o·ï³·áñÍ»Éáõ¨ ï¥oñÇÝ»Éáõ, ÇÝãå»u ûնակատելու միայն այնպիսի բարելավումներ, որոնք ապահովում են տվյալ սեփականության o·ï³·áñÍáõÙÝ Çñ ÝßvÝ³ïáõÃÛ³ÝÁ Ñ³Ù³å³ï³uË³Ý: ¸³ï³Ï³Ý Ï³ñ·áí oï³ñí³Í ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ u»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ, Çնչպես նաև անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունք ունեցող այլ անձինք իրավունք ունեն u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñÙ³Ý oñí³ÝÇó uïu³Ï՝ »ñÏ³ÙuÛ³ Å³ÙÏ»ïáõÙ, ³ÝÑ³ïáõÓo·ï³·áñÍ»Éáõ oï³ñí³Í ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÁ: ä³ÛÙ³Ý·ñáí Ï³Ù ¹³ï³Ï³Ý Ï³ñ·áí Ñ³u³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñÙ³Ý å³ÑÇó oï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý u»÷³Ï³Ý³ï»ñÝ ³½³ïáõÙ ¿ oï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ù³uÇÝ ÏÝùí³Í ·áñÍ³ñùÝ»ñáí Ý³Ë³ï»uí³Í Çñ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ãÏ³ï³ñ»Éáõ Ï³Ù áã å³ïß³× Ï³ï³ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ Ý³Ë³ï»uí³Í å³ï³uË³Ý³ïáõÃÛáõÝÇó, »Ã» å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ãÏ³ï³Ñnումը կամ անպատշաճ կատարումը պայմանավորված է սեփականության օտարմամբ: Đ³u³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñÙ³Ý å³ÑÇó oï³ñí³Í սեփականության նկատմամբ եղած բոլոր գույքային իրավունքները դադարում են, եթե այլ բան չի Ý³Ë³ï»uíáõÙ oï³ñÙ³Ý å³ÛÙ³Ý³·ñáí ¥Đá¹í³Í 14¤[9]:

---

[6] Đ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý »õ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ Đ³Û³ë ï³ÝÇ Đ³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ Éñ³óáõÙÝ»ñ Ï³ï³ñ»Éáõ Ù³ëÇÝ՝ ÁÝ¹áõÝí³Í 25.11.2009

[7] Đ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý »õ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ Đ³Û³ë ï³ÝÇ Đ³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ Éñ³óáõÙÝ»ñ Ï³ï³ñ»Éáõ Ù³ëÇÝ՝ ÁÝ¹áõÝí³Í 25.11.2009, 2006Ã.-ի ûոյնմփոխ. 27-ÇÝ ÁÝ¹áõÝí³Í ûñ»ÝùáõÙ ³ÛÝ 3 ï³ñí³ ÷áË³ñ»Ý 7 ï³ñÇ ¿ñ:

[8] Đ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý »õ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ Đ³Û³ë ï³ÝÇ Đ³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ûñ»ÝùáõÙ ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ Éñ³óáõÙÝ»ñ Ï³ï³ñ»Éáõ Ù³ëÇÝ՝ ÁÝ¹áõÝí³Í 25.11.2009, Ý³ ËÏÇÝ 2006Ã.-ի ûոյնմփոխ. 27-ÇÝ ûñ»ÝùÇ÷áË³ñ»Ý:

[9] Đ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý å»ïáõÃÛ³Ý Đ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ ûñ»ÝùÁ ÁÝ¹áõÝí³Í 2006Ã.-Ç ûոյնմփոխ. 27-ÇÝ

Ì»ñÁ Ãí³ñÏ³ÍÇó Ï³ñ»ÉÇ ¿ ÝßÉ ÙÇ ÷³ëï, áñÝ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ¿ ¨º èáõë³ëï³ÝÇ, ¨º Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ³Ù³ñ: ¸³ Ï³Û³ÝáõÙ »Ý Ýñ³ÝáõÙ, áñ »ñÏáõ »ñÏñÝ»ñÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ûñ»ÝùÝ»ñÁ ÃáõÛÉ»Ý ï³ÉÇë û ï³ñíáÕ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÁ Ñ³Ù³ñÅ»ù ³Ýß³ñÅ ·áõÛùáí ÷áËÑ³ïáõó»Éáõ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÁ: ÆëÏ ýñ³ÝëÇ³Ï³Ý ûñ»ÝùÁ ï ñ³Ù³¹ñáõÙ ¿ ÙÇ³ÛÝ Ñ³Ù³ñÅ»ù ÷áËÑ³ïáõóáõÙ:

ÆÝã¨¿, ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ³é³çÇÝ ¹»åù»ñÁ ·ñ³Ýói»óÇÝ 2000-2001 թվականներին, երբ Հայաստանի Ï³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ º¨³ÝÇ Ï»Ýï ñáÝÁ í»ñ³Ï³éáõó»Éáõ Ñ³Ù³ñ §ÐÛåõëÇë³ÛÇÝ åáÕáï³ÛÇ¦ Ï³éáõóÙ³Ý Ñëï³Û³Ï³Ý Ï³éáõó³å³ï³Ù³Ý Í³·ÇñëÏë»ó Çñ³Ï³Ý³óÝ»É:

Ø»Í ç³Ýù»ñ ·áñÍ³¹ñ»Éáõ Ï³Ù ËáñÁ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ ãÏ³, áñå»ë½Ç Ñ³ëï³Ý³Ýù, Ã» ÇÝãåÇëÇ Ù»Í ëáóÇ³É³Ï³Ý é»½áÝ³Ýë ³é³ç³óñ»ó ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ·áñÍÁÝÃ³óÁ Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇóÐ³Û³ëï³ÝÇÑ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏÛ³ÝùáõÙ: ÒáõÛó ï³Éáõ Ñ³Ù³ñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ·áñÍÁÝÃ³óÇ ûկատմամբ սոցիալական մեծ հետաքրքրությունը՝ բավական է նշել ընդամենը մեկ փաստ. էքսպրոպրիացիայի ենթարկված գույքի սեփականատերերի կողմից կազմակերպվող բողոքի պարբերական գործողությունները և óáõÛó»ñÁ: ºÃ» í»ñÉáõÍáõÙ »Ýù ³Û¹ Ù³ñղկանց բողոքի պատճառները, ապա կարող ենք արձանագրել շատ հետաքրքիր մի փաստ: Այս մարդկանց մեծ մասը, ընդհանուր առմամբ, դեմ չէ էքսպրոպրիացիայի գործընթացին: Նրանք բողոքում են էքսպրոպրիացիայի իրականացման գործընթացի և էքսպրոպրիացիայի »ÝÃ³ñÏí³Í·áõÙùÇ ¹ÇÙ³ó³ñ¹³ñ³óÇ¨ÙÇ³Å³Ù³Ý³ÏÛ³ ÷áËÑ³ïáõÓ³Ý Ñ³Ù³ñ [2]:

âÝ³Û³Í Çñ ÏÛ³ÝùÇ Ï³ñ×³ï¨ å³ïÙáõÃÛ³ÝÁ, ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÇÝëïÇïáõïÁ Ð³Û³ëï³Ýáõ Ù տարաբնույթ զարգացումներ է ապրել: Իրականացվել են էքսպրոպրիացիայի տարբեր գործընթացներ, Ï³Û³óí»É »Ý Ð³Û³ëï³ÝÇ ê³ÑÙ³Ý³¹ñ³Ï³Ý ¸³ï³ñ³ÝÇ áñáßáõÙÝ»ñ` ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ·áñÍÁÝÃ³óÁ հակասահմանադրական ճանաչելու վերաբերյալ, այս հարցով կայացվել են նույնիսկ Մարդու Իրավունքների ºíñáå³Ï³Ý ¹³ï³ñ³ÝÇ áñáßáõÙÝ»ñ, ÁÝ¹áõÝí»É ¿ Ýáñ ûñ»Ýù[10], áñÁ Ï³ñ·³íáñáõÙ ¿ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ Çñ³í³Ï³Ý ÑÇÙù»ñÝ áõ ·áñÍÁÝÃ³óÁ ¨ ³å³ÑáíáõÙ ¿ Ï³éáõó³å³ï³Ù³Ý ³ÛÝ Íñ³·ñ»ñÇ ß³ñáõÝ³Ï³Ï³Ý Çñ³Ï³Ý³óáõÙÁ, áñáÝù ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñ »Ý »ÝÃ³¹ñáõÙ:

Êáõë³÷»Éáõ Ñ³Ù³ñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ·áñÍÁÝÃ³óÇ Ñ»ï¨³ÝùáíÇ³É³çÇ³óáÕ ëáóÇ³É³Ï³Ý Ù»Í óÝóáõÙÝ»ñÇó` Ð³Û³ëï³ÝÇ Ï³é³í³ñáõÃÛáõÝÁ å»ïù¿ ·Çï³ÏóÇ, áñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÇÝëïÇïáõïÇ ÑÇÙùÁ, Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³Ñ»ñÁ Ù³ëÝ³íáñ ³ÝÓ³Ýó ß³Ñ»ñÇó í»ñ ¹³ë»Éáõ ·³Õ³÷³ñÝ¿: ê³Ï³ÛÝ §Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³Ñ¦ Ó¨³Ï»ñåáõÙÁ Í³Ûñ³Ñ»Õ ³Ýáñáß¿: ²ÝíÇ×»ÉÇ¿, áñ ó³ÝÏ³ó³Í Çñ³í³Ï³Ý ÝáñÙÇ ÑÇÙùáõÙ (ÇÝãå»ë Ñ³Ýñ³ÛÇÝ, ³ÛÝå»ë ¿É Ù³ëÝ³íáñ Çñ³íáõÝùÇ) ÁÝÏ³Í ¿ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÇ ·³Õ³÷³ñÁ, ù³ÝÇ áñ ³éÑ³ë³ñ³Ï Çñ³íáõÝùÁ ëï»ÕÍíáõÙ ¿ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç¤Ù³ñ¹Ï³Ýó ÏÛ³ÝùÇ Ñ³Ù³ñ ¨ ¹ñ³ Ýå³ï³ÏÁ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç Ù³ñ¹áõ կյանքը հնարավորինս հարմար և բարեկիրթ դարձնելն է՝ հնարավորության դեպքում հասարակության բոլոր ³Ý¹³ÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ: ´³Óó Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ß³Ñ»ñÁ ÙÇ³Å³Ù³Ý³Ï Ñ³Ï³¹ñáõÙ »Ý ³ÝÓÝ³Ï³Ý, Ù³ëÝ³íáñ ß³Ñ»ñÇ Ñ»ï: Æñáù, Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁ ÇÝùÝ Çñ»Ýáí ·áÛáõÃÛáõÝ ãáõÝÇ, ³ÛÝ ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝÇ Ñ³ÝáõÝ Çñ Ï³½ÙÇ Ù»ç մտնող անհատների: Հասարակության մեջ կյանքի պայմանները պետք է լինեն հարմար և բարենպաստ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ûáõñ³քանչյուր անդամի համար, հետևաբար հասարակական շահը դա հասարակության անդամների անհատական շահերի ամբողջությունն է: Բայց, երբեմն անհատների շահերը հակադրվում են ÙÇÙÛ³Ýó ¨ Ï³ñáÕ »Ý Ñ³Ï³¹ñí»É Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³Ñ»ñÇÝ: ²ÛëïÕÇó¿É ³é³ç³ÝáõÙ¿ ³ÛÝ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ï³ÝáÝÁ, áñ Ñ³Ýñ³µհն և մասնավոր շահերի բախման դեպքում վերջիններս, որպես պակաս կարևոր, զիջում են հասարակական շահերին: Ցավոք այս կանոնը չի կարգավորում բոլոր անհամաձայնությունները: Հասարակական շահի հասկացությունը կարող է տարբեր լինել: Անցած հարյուրամյակի պատմությունը ցույց է տալիս, թե հանրային շահը ինչքան լայն էր հասկացվում, երբ մարդկանց նայում էին որպես պետական հսկա մեքենայի մասերի, երբ հասարակական շահի համար զոհաբերում էին առանձին անհատների շահերը՝ չնկատելով, որ դրանից տուժում էին հասարակության բոլոր անդամների շահերը, հետևաբ³ñª ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁ [4]:

Ð³Ï³é³Ï Ù³Ï³Í»É³Ï»ñåÁ å³Ñ³Ýçáõ¿ Ñ³ÝáõÝ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ß³ÑÇ, áñå»ë Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ³Ý¹³ÙÇ ³ÝÑ³ï³Ï³Ý ß³Ñ»ñÇ Ñ³Ýñ³·áõÙ³ñ, ë³ÑÙ³Ý»É ³ÝÑ³ïÇ ç³íáõÝùÝ»ñÇ áÉáñïÁ¨ ³Û¹ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ³ÝÓ»éÝ³ÙË»ÉÇáõÃÛáõÝÁ: ê³Ï³ÛÝ ³Ûë ¹»åùáõÙ ¿É Í³Ûñ³Ñ»ÕáõÃÛáõÝÁ ãÇ ¹ÇÙ³Ýáõ Ù քննադատությանը, և բերում է հասարակության անկման, որում հասարակական շահը անտեսվում է հանուն ³ÝÑ³ï»Ý»ñÇ ß³Ñ»ñÇ:

²ÏÝÑ³Ûï¿, Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ·áÛáõÃÛ³Ý ¨ ½³ñ·³óÙ³Ý ÙÇ³Ï ÑÝ³ñ³íáñ áõÕÇÝ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ¨ Ù³ëÝ³íáñ ß³Ñ»ñÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝ»óáõÙÝ¿ áõ Ñ³ßï»óáõÙÁ: ´³Óó ÏÛ³ÝùáõÙ Ù»Ýù ÝÏ³ïáõÙ »Ýù, áñ ³Û¹ »ñÏáõ ուղղությունների միջև հավասարակշռություն գտնելը բավականին դժվար է և հասարակությունը սովորաբար Ã»ùíáõÙ¿ Ù»ÏÇ Ï³ÙÙÛáõë ÏáÕÙÁ:

ø³ÝÇ áñ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý Ù»ñ »ñÏñáõÙ Ýáñ »ñ¨áõÛÃ¿ ¨ ·ïÝíáõÙ¿ Çñ½³ñ·³óÙ³Ý ¨ Ï³ÛáõÝ³óÙ³Ý ÷áõÉáõÙ, ³é³ç³ñÏáõÙ »Ýù û·ï³·áõÍ»É ½³ñ·³ó³Í »ñÏñÝ»ñÇ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ áÉáñïáõÙ ³éÏ³ åեռքբերումները և փորձերը:

[10] Ð³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý¨ å»ïáõÃÛ³ÝÏ³ ñÇÙÝ»ñÇÑ³Ù³ñë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ ñÙ³ÝÙ³ëÇÝûñ»ÝùÁ Áݹ³ëóÝí³Í 27.11.2006Ã.:

Î³ñÍáõÙ »Ýù, áñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÏÇñ³éÙ³Ý ¹»åùáõÙ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿, áñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ áñáßí»Ý ãã Ã» Ñ³ïáõÏ ûñ»Ýùáí, ³ÛÉ ³Û¹ Ñ³ñóÁ, Ý³Ë ¨ ³é³ç, áõÝ»Ý³ ß³ï Ù»Í Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ÿûüարկում, պարզելու համար, արդյո՞ք էքսպրոպրիացիայի կիրառումը բխում է հանրային շահերից և ո՞րն է ³Û¹ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ·ñ³Ï³ ß³ÑÁ:

ä»ïáõÃÛáõÝÁ å»ïù ¿ ÙÇïí³Í ÉÇÝÇ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ÷á÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³ÝÁ, áñå»ë½Ç ¿ùë÷ñá÷ñÇ³óÇ³ÛÇ ·áñÍÁÝÃ³óÁ ÉÇÝÇ ÑÝ³ñ³íáñÇÝë ³ñ¹³ñ³óí³Í:

ÝÊÑÏ ÐÎ Ï ÐÈÀÖÈß È ÅÅÐÎ ËÜÂÎ ÁÙ ÅÑÒÂÅÍ Í Î É, ÑÎ ÖÈÀËÜÍ Î É ÆÈÇÍ È

Статья касается института экспроприации, сфере деятельности этого института и условиям применения. Отмечается, что в основе любой правовой нормы лежит идея общественной выгоды, поскольку право создается в обществе – чтобы сделать человеческую жизнь по возможности удобной и порядочной. В статье рассматривается вопрос возникающих в итоге процесса экспроприации социальных потрясений и возможности их избегания. Представлена также довольно короткая армянская история экспроприации и пройденный им путь.

EXPROPRIATION AND ITS ROLE IN THE PUBLIE AND SOCIAL LIFE

This article regards to the institute of expropriation, to the actions of that filed and to its conditions of use. It is stated that the basement of each legal norm is the idea of public purpose, as the right is created in public to make people`s life as proper as it is possible. The article also discusses the question of social shock that occurs because of expropriation process and the question of avoiding that. The article also indicates quite short history of Armenian expropriation and its passed way.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. www.gov.am
2. www.armtown.com
3. www.dic.academic.ru
4. Âåí åöèàíîâ Ì. Â. Экспроприация - институт принудительного отчуждения собственности

²ëÇëï»Ýï`
ì³ñ³½¹³ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï`
ÈáõëÇÝ» Âáñ·áÙÛ³Ý

Ðî¸ 728 (ЕЃСՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

êàòÆ²È²Î²Ü ´Ü²Î²ð²Ü²ÚÆÜ àÈàðîÆÒº ì²ì àðàôØÀÐ²Ú²êî²ÜÆÐ²Üð²ä ºîàôÂÚàôÜàôØ

Հոդվածի նպատակն է ներկայացնել ՀՀ բնակարանային ոլորտում առկա խնդիրները և ցույց տալ դրանց ÉáõÍÙ³Ý áւղիները: Մասնավորապես նշվում է, որ մատչելի, բարեկարգ և պատշաճ կերպով սպասարկվող բնակարանների բացակայությունը Հայաստանում մի շարք բացասական տնտեսական և սոցիալական երևույթների աղբյուր է հանդիսանում, որի լուծումներից մեկը կարող է լինել սոցիալական բնակարանների ÇÝëïÇïáõïÇ Ý»ñ¹ñáõÙÁ: Ðá¹í³ÍáõÙ í»ñÉáõÍí»É ¿ ÜÇ¹»ñÉ³Ý¹Ý»ñÇ ¨ ³ÛÉ »íñáå³Ï³Ý »ñÏÝ»ñÇ ÷áñÓÁ ¨ հիմնավորվել է, որ սոցիալական բնակարանների զարգացումը բնակարանների մատչելիության հիմնախնդրի ÉáõÍáõÙÝ»ñÇó Ù»ÏÁ Ï³ñáÕ ¿ ÉÇÝ»É: Ðá¹í³ÍáõÙ ï»Õ»Ï³ï íáõÃÛáõÝ ¿ ïñí»É Ý³¨ Ý»ñÏ³ÛáõÙë ÐÐ êáóÇ³É³Ï³Ý բնակարանային ոլորտում իրականացվող փորձնական գործընթացների մասին:

Ներկայումս բնակարանային խնդիրը ամենակարևոր հարցերից մեկն է Հայաստանում: Մատչելի, որակյալ և լավ կառավարվող բնակարանների բացակայությունը մեծ թվով սոցիալական և տնտեսական ËÝ¹ÇñÝ»ñ ¿ ³é³ç³óÝáõÙ Ð³Û³ëï³ÝáõÙ, áñáÝóÇó Ñ³ïÏ³å»ë Ï³ñ»ÉÇ ¿ ÁÝ¹·Í»É Í»ñ³óáÕ

ազգաբնակչությունը, երիտասարդ ընտանիքների թվի նվազումը, գերբնակեցված և հնամաշ բնակարանները, ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ¨ ÙßÏ³Ï³Ý ÙÇ·ñ³óÇ³ÛÇ ³×Á, ëáóÇ³É³Ï³Ý ¨ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ó³Íñ Ù³Ï³ñnակը՝ հատկապես տարեց մարդկանց համար, վատթարացող համայնքային բնակարանային ïÝï»ëáõÃÛáõÝÁ ¨ ³ÛÉÝ:

àñå»ë½Ç å³ñ½ ¹³éÝ³ ïÇñáÕ Çñ³íÇ×³ÏÁ, ¹Çï³ñÏ»Ýù ÙÇ ß³ñù íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý ïíÛ³ÉÝ»ñ: Հայաստանի բնակչությունը կազմում է շուրջ երեք միլիոն մարդ: Նախկին Սովետական Միությայ հանրապետություններից այն երկրորդ տեղն է զբաղեցնում բնակչության խտությամբ: Հայաստանի Ազգային վիճակագրական ծառայության հրապարակմամբ, պաշտոնական վիճակագրության համաձայն, 2010թ. ÑáõÝí³ñÇ 1-ի դրությամբ Հայաստանի ընդհանուր բնակֆոնդը կազմել է 86,5 միլիոն քառակոëÇ Ù»ï ñ: 45,7 ÙÇÉÇáÝÁ, Ï³Ù 52,8 ïáÏáëÁ ù³Õ³ù³ÛÇÝ Ñ³Ù³ÛùÝ»ñáõÙ »Ý, 40,8 ÙÇÉÇáÝÁ, Ï³Ù 47,2 ïáÏáëÁ` ·ÛáõÕ³Ï³Ý Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñáõÙ: Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí, áñ 2010Ã. ÑáõÝí³ñÇ 1-ի դրությամբ Հայաստանը պաշտոնական տվյալներով, ուներ 3 միլիոն 250 հազար 500 բնակիչ, ստացվում է, որ յուրաքանչյուր բնակչին միջինը բաժին է հասնում 26,7 քառակուսի մետր բնակելի տարածք: Չորս մարդուց բաղկացած ընտանիքին հասնում է ավելի քան 100 քմ բնակտարածք: Բնակֆոնդում գերակայում են առանձնատները: 2010թ. հունվարի 1-ի դրությամբ Հայաստանում եղել է 21,8 հազար բազմաբնակարանային շենք՝ 430,7 հազար բնակարաններով, որոնց ընդհանուր տարածքը Ï³½Ù»É ¿ 431 Ñ³½³ñ ù³é³ïáõëÇ Ù» ï ñ: ²é³ÝÓÝ³ ï Ý»ñÇ ù³Ý³ïÁ Ï³½Ù»É ¿ 402 Ñ³½³ñ ÙÇ³íáñ՝ 590,1 Ñ³½³ñ ùÙ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ï³ñ³íùáí[11]:

Հայաստանի բնակարանային ֆոնդի շուրջ 96%-Á ë»÷³Ï³Ý³ßÝáñÑí³Í ¿: Ø³ëÝ³íáñ ë»Ï ïáñÇ ÏáÕÙÇó առաջարկվող բնակարանների գները ներկայումս մատչելի չեն ցածր և միջին եկամուտներ ունեցող ընտանիքների համար: Նրանք ոչ ի վիճակի են գնել այդ բնակարանները, ոչ էլ կարող են օգտվել մատչելի հիփոթեքային վարկերից, վերջիններիս բացակայության պատճառով[3]:

Ì»ñçÇÝ »ñ»ù ï³ñÇÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ Ýí³½»ó í³ñÏ³íáñÙ³Ý ïáÏáë³¹ñáõÛùÁ ¨ ³ÛÅÙ ï³ï³Ýíáõ Ù ¿ ÙÇçÇÝáõÙ 12-16%-ի սահմաններում: Վարկավորման ժամանակահատվածը բավականաչափ աճեց հասնելով ÙÇÝã¨ 15-20 ï³ñÇ: Ì³ñÏ³íáñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ß ï ³ÝË³í×³ñÁ ï³ï³Ýíáõ Ù ¿ ·áõÛùÇ ³ñÅ»ùÇ 25-30%-Ç ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ [1,2]: ²Û¹áõÑ³Ý¹»ñÓ, Ð³Û³ëï³ÝÇ ÑÇ÷áÃ»ù³ÛÇÝ ßáõÏ³Ý ¹»é »ñÏ³ñ áõÕÇ å»ïù ¿ ³ÝóÝÇ ½³ñ·³ó³Í ßáõÏ³Ý»ñÇ Ñ» ï Ñ³Ù»Ù³ ï í»Éáõ Ñ³Ù³ñ:

Երևանում միջին բարեկարգվածության 40-70 մ. քառ. մակերեսով բնակարան գնելու համար այսօր å³Ñ³ÝçíáõÙ ¿ ÙÇçÇÝÁ 18 ÙÉÝ ¹ñ³Ù (50.000 ¹áÉ³ñ): ØÇÝã»õ 10 ï³ñÇ Ù³ñÙ³Ý Å³Ù»ï»áí ³Ûëå¢ëÇ ·áõÙ³ñ բանկից որպես հիփոթեք ստանալու համար հաճախորդը, բացի հիմնական գումարից, միայն տոկոս պետք է í×³ñÇ ³Ùë³Ï³Ý 210.000 ¹ñ³Ù, Çëï ï³ñ»Ï³Ý Ï ïñí³ÍùáíՙՀ 2 ÙÇÉÇáÝ 520.000 ¹ñ³Ù:

Ð³Ù³Ó³ÛÝ ²½·³ÛÇÝ íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃÛ³Ý ïíÛ³ÉÝ»ñÇ, ÐÐ-ում բնակվող մեկ մարդու միջին ³ßË³ï³í³ñÓÁ Ï³½ÙáõÙ ¿ 70.214 ¹ñ³Ù: ²ÛëÇÝùÝՙ ³ßË³ïáÕ Ù³ñ¹Á Ù»Ï ï³ñí³ ÁÝÃ³óùáõÙ Ï³ñáÕ ¿ í³ë ï³Ï»É ÙÇçÇÝÁ 842.000 ¹ñ³Ù: ØÇÝã¹»é ³Ûë ·áõÙ³ñáí ÙÇçÇÝ »Ï³Ùáõï áõÝ»óáÕ ù³Õ³ù³óÇÝ ãÇ Ï³ñáÕ բնակարան գնելու համար հիփոթեք ստանալ: Եթե հաշվի առնենք, որ ՀՀ-áõÙ Ñ³Ù³Ë³éÝ Ý»ñùÇÝ ³ñ¹ÛáõÝùÇ Ù»ç ÑÇ÷áÃ»ù³ÛÇÝ í³ñÏ³íáñáõÙÝ ÁÝ¹³Ù»ÝÁ 1.3% ¿ Ï³½ÙáõÙ, ³å³ ³ÏÝÑ³Ûï ¿, áñ ³Ûë ï»ë³ÏÇ í³ñÏ³íáñÙ³Ý å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ ÙÇçÇÝ Ë³íÇ Ñ³Ù³ñ ÙÇ³ÝßÝ³Ý³Ï Ù³ ï ã»ÉÇ ã»Ý: ¼³ñ·³ó³Í »ñÏñÝ»ñáõÙ ³Ûë óáõó³ÝÇßÁ Ï³½ÙáõÙ է մոտ 70%: Եթե հաճախորդը անգամ վերանորոգում կատարելու համար դիմում է բանկ վարկավորում ë ï³Ý³ÉáõÝå³ï³Ïáí, ³å³ Ýñ³ ÝÍ³½³·áõÛÝ »Ï³Ùáõï Á å» ï ù ¿ ÉÇÝÇ ·áÝ» 200’000 ¹ñ³Ù: ÖÇßï ¿, Ñ³ßíÇ »Ý ³éÝíáõÙ Ý³¨ ÁÝï³ÝÇùի մյուս անդամների եկամուտները, բայց անգամ այս դեպքում հիփոթեքը բնակչության ÙÇçÇÝ Ë³íÇ Ñ³Ù³ñ ÙÝáõÙ ¿ ³ÝÑ³ë³Ý»ÉÇ[3]:

Համաձայն վիճակագրական տվյալների՝ Հայաստանում շուրջ 70’000 ընտանիքներ բնակարանի խիստ Ï³ñÇù áõÝ»Ý¹²: Այդ թիվը տարեց տարի աճում է, բնակարանային ֆÁÝ¹Ç Ù³ßí³ÍáõÃÛ³Ý ³ñ³· ï»Ùå»ñÇ, ÅáÕáíñ¹³·ñ³Ï³Ý½³ñ·³óÙ³Ý ¨ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ Ý»ñùÇÝ ÙÇ·ñ³óÇ³ÛÇ å³ï×³éáí:

Ահա այս պայմաններում անհրաժեշտ է, որ ՀՀ կառավարությունը կայուն և մատչելի բնակարանային å³ÙÙ³ÝÝ»ñÇ ³å³ÑáíÙ³Ý Ñ³Ù³ñ áñ¹»·ñÇ ³ÛÝåÇëÇ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ, áñÁ å»ïù ¿ ÑÇÙÝí³Í ÉÇÝÇ մարդակենտրոն մոտեցումների վրա՝ ընդ որում ապահովելով բավարար բնակարանային պայմաններ: Այս ï»ë³ÝÏÛáõÝÇó ß³ï Ï³ñ¨áñ¿ í»ñÉáõÍ»É ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÷áñÓÁ:

Նիդերլանդների և մյուս եվրոպական երկների փորձն ապացուցում է, որ սոցիալական բնակարանների ½³ñ·³óáõÙÁ բնակարանների մատչելիության հիմնախնդրի լուծում է հանդիսանում: Սոցիալական բնակարանները օգտվում են հանրային սուբսիդիաներից (օրինակ՝ անհատույց հողահատկացում ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ) Ï³éáõó³å³ïÙ³Ý Ï³Ù û·ï³·áñÍÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï, ÇÝãÇ ßÝáñÑÇí Ýñ³Ýó ³ñÅ»ùÁ ßáõÏ³Û³Ï³ÝÇó½·³ÉÇ ó³Íñ¿ ¹³éÝáõÙ:

Առանձնացվում են սոցիալական բնակարանների հետևյալ հիմնական տարատեսակները՝ սոցիալական մարդասիրական բնակարաններ, որոնք նախատեսվում են ամենախոցելի, ամենակարիքավոր մարդկանց

[11] Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք, 2010թ. - ՀՀ Ազգային վիճակագրության ծառայության տվյալներ:

[12] "Housing Study", 2010. Habitat for Humanity Armenia (I.Vanyan, S.Vardanyan)/Urban Foundation for Sustainable Development (H.Stepanyan, A.Varosyan) http://www.habitat.am/documents/Armenia%20Housing%20Study%202010.pdf

համար, սոցիալական վարձակալությամբ բնակարաններ, որոնք առաջարկվում են ցածր ¨ ÙÇçÇÝ »Ï³Ùáõï ունեցող ընտանիքներին՝ վարձակալական հիմունքներով և սոցիալական մատչելի բնակարաններ, որոնք կարող »Ý·Ýí»É Ï³ÛáõÝ ÙÇçÇÝ »Ï³Ùáõï áõÝ»óáÕ ÁÝï³ÝÇùÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó՝ ³ñï³ÝáÛ³É å³ÛÙ³ÝÝ»ñáí:

Սոցիալական բնակարաններն ունեն որոշակի առանձնահատկություններ՝

• Սոցիալական բնակարան հասկացությունը վերաբերվում է վարձակալությամբ տրամադրվող կամ սեփականաշնորհված բնակարաններին, որոնք ֆինանսավորվում են և շահագործվում շահույթ չհետապնդող Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó:

• Üå³ï³ÏÝ¿ó³Íñ¨ ÙÇçÇÝ »Ï³Ùáõï Ý»ñ áõÝ»óáÕ ÁÝï³ÝÇùÝ»ñÇÝ ³å³Ñáí»É Ù³ï»ÉÇ¨ áñ³ÏÛ³É բնակարաններով՝ ձևավորելով կայուն ինստիտուցիոնալ հիմքեր՝ սոցիալական բնակարանների խթանման, ½³ñ·³óÙ³Ý¨ Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ:

• Մասնագիտացված բնակարանային կազմակերպությունը իրականացնում է նաև բնակարանների áñ³ÏÛ³Éëå³ë³ñÏáõÙÁ:

• Սոցիալական բնակարաններն օգտվում են հանրային սուբսիդիաներից (օրինակ՝ անհատույց ÑáÕ³Ñ³ï Ï³óáõÙ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ) Ï³éáõó³å³ïÙ³Ý Ï³Ù û·ï³·áñÍÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï, ÇÝãÇ ßÝáñÑÇí Ýñ³Ýó³ñÅ»ùÁ ßáõÏ³Û³Ï³ÝÇó½·³ÉÇ Ù³ï»ÉÇ¿¹³éÝáõÙ:

• Սոցիալական բնակարանների մոտեցումը իր կայունությամբ զգալի տարբերվում է հումանիտար բնակարանային ծրագրերից, որոնք նախատեսված են ամենակարիքավոր մարդկանց համար, և, այդ առումով, ամբողջովին սուբսիդավորված են:

Հայաստանում արդեն մեկ տարի է ինչ ծավալվել է սոցիալական բնակարանների ստեղծման և ½³ñ·³óÙ³Ý·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ «Սոցիալական բնակարանային հիմնադրամի» կողմից, որը համագործակցում է ÙÇ ß³ñù Ñ³ÛÏ³Ï³Ý¨ ÙÇç½·³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï: ºÉÝ»Éáí ³ñÁ ÝßÍ³Í·áñÍáÝÝ»ñÇó՝ բնակիչները սոցիալական բնակարանի դեպքում աջակցություն են ստանում և սոցիալական բնակարանային Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÇó, ¨ å»ïáõÃÛáõÝÇó, ¨ ï»Õ³Ï³ÝÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇó, ¨ ÙÇç½·³ÛÇÝ ýÇÝ³Ýë³íáñáÕÝ»ñÇ կողմից: Արդյունքում բանկային ոլորտի աջակցությունը, այսինքն՝ հիփոթեքային վարկով ստացվող գումարը զգալի նվազում է, ինչը բերում է նրան, որ արդեն մարումները կազմում են ոչ թե, օրին՝ Ï, 300 Ï³Ù 200 Ñ³½ ÐÐ ¹ñ³Ù³ÛÉ 100 Ñ³½, áñÝ³ñ¹»Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ¿ ÙÇçÇÝ »Ï³Ùï ÇÝ[3]:

êáóÇ³É³Ï³Ý ï³Ý í³é ûñÇÝ³Ï ¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ êáóÇ³É³Ï³Ý ïáõÝ՝ ³ç³ÏÇó å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ առկայությամբ (USԱՊԱ) ծրագիրը[13]: ¼³ñ·³óÙ³Ý¨ Ð³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý Þí»Ûó³ñ³Ï³Ý ¶áñÍ³Ï³ÉáõÃÛáõÝÁ 2005 – 2008 Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇÝ Çñ³Ï³Ý³óñ»É¿ êî²ä²»ÏïáõåÇéáï³ÛÇÝ Íñ³·ñ»ñ. Ù»ÏÁ՝ º¤¨³ÝÇ ø³Ý³ù»é-¼»ÛÃáõÝ Ñ³Ù³ÛÝùáõÙ, ÙÛáõëÁ՝ êÛáõÝÇùÇÙ³ñ½Ç ¶áñÇë ù³Õ³ùáõÙ:

ø³Ý³ù»é-¼»ÛÃáõÝ Ñ³Ù³ÛÝùáõÙ Çñ³Ï³Ý³óí³Í §²éáÕçáõÃÛ³Ý å³Ñå³ÝÙ³Ý Ï»Ýï ñáÝ¨ ëáóÇ³É³Ï³Ý ïáõÝ՝ ³ç³ÏÇó å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ ³ոկայությամբ» ծրագրի շրջանակներում կառուցվել է քառահարկ բնակելի շենք, áñÇ ³é³çÇÝ »ñÏáõ Ñ³ñÏ»ñáõÙ ï»Õ³ï³Ûí»É¿ ³éáÕç³å³Ñ³ï³Ý Ï»Ýï ñáÝ, ÇëÏ »ñÑáñ¹¨ ãáñÑáñ¹ Ñ³ñÏ»ñáõÙ՝ սոցիալական բնակարաններ: Ընդ որում կառուցվել են թվով 28 մեկ-սենյականոց բնակարաններ՝ շահառուներից համար, և երկու երեքսենյականոց բնակարաններ՝ Խնամակալ ընտանիքների համար: Շենքի սեփականատերն ¿ §²é³ù»ÉáõÃÛáõÝ Ð³Û³ëï³Ý¦ ÐÎ-Ý, áñÁë»ñï áñ»Ý Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÙ¿ ï»Õ³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï:

ê³Ï³ÛÝ, Ù³ëÝ³·»ïÝ»ñÇ Ï³ñÍÇùáí, ¹³ë³Ï³Ý ëáóÇ³É³Ï³Ý ï³Ý Íñ³·ñÇ ûñÇÝ³Ï¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¶áñÇëáõÙ Ï³éáõó³Í ëáóÇ³É³Ï³Ý ïáõÝÁ, áñï»Õ ëáóÇ³É³Ï³Ý ï³Ý ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ¶áñÇëÇ ù³Õ³ù³å»ï³ñ³ÝÁ¨ áñÝ¿É Ñá·áõÙ ³Û¹ ëáóÇ³É³Ï³Ý ï³Ý å³Ñå³ÝÙ³Ý¨ ß³Ñ³·áñÍÙ³Ý Ñ»ï Ï³å³Í³Í Ëë»ñÁ:

Սյունիքի մարզի բնակչությունը կազմում է Հայաստանի բնակչությÛ³Ý 4%-ը և քաղաքային բնակչության ù³Ý³ïáí »ñÏñáñ¹Ý¿ º¤¨³Ý ù³Õ³ùÇó Ñ»ïá: ÐÇÙÝ³Ï³Ý ëáóÇ³É ïÝï»ë³Ï³Ý¨ ³ÛÉ ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ պայմանավորված են գործազրկության բարձր մակարդակով, բնակչության ճնշող մեծամասնության ցածր եկամուտներով, փախստականներով բնակեցված բազմաթիվ սահմանային, լեռնային և բարձր-É»éÝ³ÛÇÝ բնակավայրերով (75%), պատերազմի պատճառած մեծ վնասներով և անբարենպաստ բնակլիմայական å³ÛÙ³ÝÝ»ñáí:

Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí »ñÏñÇ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Í³Ýñ ïÝï»ë³Ï³Ý Çñ³íÇ×³ÏÁ՝ å»ïáõÃÛáõÝÁ ¹»é ãÇ Ï³ñáÕ³ÝáõÙ բավարարել իր բոլոր փախստականների, տեղահ³Ý³Í³ÍÝ»ñÇ ¨ ÙÇ³ÛÝ³Ï Í»ñ»ñÇ Ï³ñÇùÝ»ñÁ, ù³Ý½Ç ¹»é Ð³Û³ëï³ÝáõÙ Ï³Ý 3'607 ÷³Ëë ï³Ï³ÝÝ»ñ¨ 8'400 Ý»ñùÇÝ ï»Õ³Ñ³Ýí³ÍÝ»ñ: Üñ³Ýó Ùáï 90%-ը բնակվում են êÛáõÝÇùÇ, î³íáõßÇ¨ ¶»Õ³ñùáõÝÇùÇ Ù³ñ½»ñáõÙ: Üñ³Ýù Ç íÇ×³ÏÇ ã»Ý »Õ»É í»ñ³¹³éÝ³É Çñ»Ýó Ý³ËÏÇÝ բնակավայրերը (հակամարտոõÃÛ³Ý ï³ñ³Íù) Ï³Ù Ñ»ï³ùñùñí³Í ã»Ý Ñ»ï í»ñ³¹³éÝ³É՝ Ñ³ßíÇ ³éÝ»Éáí ëáóÇ³É-տնտեսական դժվարություններ կամ սահմանային ականապատված հողերի նկատմամբ ունեցած í³ËÁ:

[13] Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ßí»Ûó³ñ³Ï³Ý Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý ·ñ³ë»Ý³ïÇ (¼ÐÞ¶) ÏáÕÙÇó իրականացված ծրագրերի վերաբերյալ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛáõÝÁ ïñ³Ù³¹ñ»É¿ ³Û¹ Íñ³·ñ»ñÇ å³ï³ëË³Ý³ïáõ, ¼ÐÞ¶ Ñ³Û³ëï³Ý³Ý³ ·ñ³ë»Ý³ïÇ ³½·³ÛÇÝ Íñ³·ñ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·áÕ ì.ö.ÐáíÑ³ÝÝÇë³ÝÁ:

Ահա այս պայմաններում 2008 թվականի դեկտեմբերին Հայաստանում չվեյցարական Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛ³Ý ·ñ³ë»ÝÛ³ÏÇ (Þ¼Ð¶) ÏáÕÙÇó Çñ³Ï³Ý³óí³Í Íñ³·ñÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ ¶áñÇëáõÙ շահագործման հանձնվեցին թվով երկու հատ երկհարկանի սոցիալական բնակելի տներ՝ 14 բնակարաններով, áñÇó 13-ը մեկ սենյականոց բնակարաններ՝ նախատեսված միայնակ ծերերի, միայնակ մայրերի, ÷³Ëë ï³Ï³ÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, ¨ Ù»Ï »ñլսենյականոց բնակարան՝ նախատեսված խնամատար ընտանիքի Ñ³Ù³ñ, áñÝ ÁÝïñí»É¿ ï»Õ³óÇ Ï³ñÇù³íáñ »ñÇï³ë³ñ¹ ÁÝï³ÝÇùÝ»ñÇó: Þ³Ñ³éáõÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ Ï³éáõó í»É »Ý ÝÏáõÕ³ÛÇÝ ï³ñ³Íù Ý»ñ, ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Éí³óù³ïáõÝ ¨ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ë»ÝÛ³Ï՝ Ñ³Ù³ï»Õ ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: ´³óÇ ³Ûդ, չենքերի բակում բնակիչների համար հող մշակելու հնարավորություն է ë ï»ÕÍí»É: Þ»ÝùÇ ß³Ñ³·áñÍáõÙÝ áõ å³Ñå³ÝáõÙÁ, ÇÝãå»ë Ý³¨ Þ³Ñ³éáõÝ»ñÇÝ ï ñ³Ù³¹ñíáÕ ëáóÇ³É³Ï³Ý Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³å³Ñáííáõٻݠï»Õ³Ï³ÝÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó:

Ü»ñÏ³ÛáõÙë Þ¼Ð¶-Ý Ó»éÝ³ÙáõË ¿ »Õ»É ¶áñÇëáõÙ ¨ë Ù»Ï ëáóÇ³É³Ï³Ý ï³Ý Ï³éáõóÙ³Ý աշխատանքներին, որի նպատակն է Գորիսի խոցելի բնակչության կյանքի պայմանների բարելավումը՝ նրանց համար կայուն երկարատև բնակարանային հարցի լուծումն ապահովելու միջոցով՝ կառուցելով մեկ եռահարկ բնակելի տուն: Բնակելի տունն ունի Ý³É՝áõ ¿ 16 Ñ³ï Ù»Ï ë»ÝÛ³Ï³Ýáó ¨ 4 Ñ³ï »ñ»ù ë»ÝÛ³Ï³Ýáó բնակարաններ՝ նախատեսված Շահառուների և Խնամատար ընտանիքների համար: Նկուղային հարկում նախատեսվում է յուրաքանչյուր բնակարանին կից ունենալ պահեստային սենյակ, լվացքատուն և ընդհանուր ë»ÝÛ³Ï: ²ÛëåÇëáí Ìñ³·ÇñÝ ³ç³ÏóáõÙ ¿ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý ëáóÇ³É³Ï³Ý ³å³ÑáíáõÃÛ³Ý համակարգի բարելավմանն ուղղված ջանքերին՝ ներկայացնելով Խնամատար Ընտանիքի գաղափարը:

Ìñ³·ÇñÝ ¿³å»ë ³ç³ÏóáõÙ ¿ ÐÐ ï»Õ³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ Çñ»Ýó ÑÇÙÝ³Ï³Ý ·áñÍ³éáõÛÃÝ»ñÇó Ù»ÏÁ. ³å³Ï»Ýïñáݳóí³Í Ï³ÛáõÝ Ùá¹»ÉÇ ÏÇñ³éÙ³Ý ÙÇçáóáí ëáóÇ³É³Ï³Ý պաշտպանության և բնակարանային ապահովության տրամադրումը սոցիալական աջակցության կարիք áõÝ»óáÕ ³Ù»Ý³Ëáó»ÉÇ ¨ ³Ýå³ßï å³Ý Ù³ñ¹Ï³Ýó, áñÁ Ñ³Ù³ÑáõÝã ¿ ø³Õ³ù³ßÇÝáõÃÛ³Ý ¨ ²ßË³ï³ÝùÇ áõ ëáóÇ³É³Ï³Ý Ñ³ñó»ñÇ Ý³Ë³ñ³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ »ñÏ³ñ³Å³ÙÏ»ï é³½Ù³í³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ:

Ìñ³·ÇñÁ Ý»ñ¹³ßÝ³Ï ¿ Ð³Û³ëï³ÝÇ ´Ý³Ï³ñ³Ý³ÛÇÝ àɽñïÇ ºñÏñÇ ´ÝáñáßÇãÝ»ñÁ í»ñɽõÍ³Ï³ÝÇ »½ñ³Ï³óáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ¨ ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ, áñÝ Çñ³Ï³Ý³óí»É¿ 2004Ã. Ø²Î-Ç ºíñáå³ÛÇ ïÝï»ë³Ï³Ý հանձնաժողովի կողմից. սոցիալական բնակարանների ապահովումը խոցելի խմբերին, ներառյալ փոխստանալականները, հանդիսանում է Հայաստանի բնակարանային ոլորտին վերաբերվող առաջին ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ù»ÏÁ:

Այսպիսով կարելի է ենթադրել, որ սոցիալական բնակարանային ծրագիրը ոչ միայն կարող է ցածր և ÙÇçÇÝ »Ï³Ùáõï áõÝ»óáÕ Áնտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծման միջոցներից մեկը հանդիսանալ, ³ÛÉ¨ Ï³ñáÕ ¿ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ·áñÍÇù Ñ³Ý¹Çë³Ý³É ÐÐ-áõÙ ÑÇ÷áÃ»ù³ÛÇÝ í³ñÏ³íáñÙ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý ·áñÍáõÙ` »ñ³ßË³íáñ»Éáí í³ñÏ»ñÇ ïáÏáë³í×³ñÝ»ñÇ ¨ Ù³ûñ ·áõÙ³ñÝ»ñÇ í×³ñáõÙÝ»ñÁ:

Իհչևէ, բնակարանային խնդիրÝ»ñÇ Éáõ͵áõÙÁ å»ïù ¿ ÑÇÙÝí³Í ÉÇÝÇ Ï³ñÇùÇ ¨ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý մասնակցության վրա: Վերջին տարիներին աճել են բնակարանային ապահովման և դրան առընչվող ռիսկերը: ²Ûևáõ Ñ³Ý¹»ñÓ, ³éÏ³ ÉáõÍáõÙÝ»ñÁ Ù»Í³å»ë Ï³ËÍ³Í »Ý ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ¨ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý Ñ³ë ï³ïáõÃÛáõÝներից, որոնք բնակարանային քաղաքականության վրա ազդեցություն գործելու լծակներ ունեն: Սինչդեռ, կայուն մոդելներ ունենալու համար, բնակարանային ոլորտի օրակարգը պետք է մշակվի՝ իր հիմքում ունենալով մարդկանց և նրանց կարիքները, բնակարանային ապահովությունը դիտելով áñå»ë Ù³ñ¹áõ ÑÇÙÝ³ñ³ñ Çñ³íáõÝù:

ÔÎ ÐÌ ÈÐÎ ÂÀÍ È Å ÑÔÅÐÛ ÑÎ ÖÈÀËÜÍÎ ÃÎ ÆÈËÜß ÂÐÅÑÏ ÓÁËÈÊÀÐÈ ÅÍ È ß

Öåëü ñòàòüè ïðåäñòàâèòü ïðîáëåìû æèëèùíîé ñôåðû â ÐÀ è ïîêàçàòü óòè èõ ðåøåíèÿ. Â ÷àñòíîñòè îòìåòèòü, ÷òî îñóùåñòâëåíèå äîñòóïíûõ, áëàãîóñòðîåííûõ è äîëãîâ÷íûõ íàðàùèâàåìûõ êâàðòèð ÿâëÿåòñÿ èñòèí÷íèêîì ðÿäà íåãàòèâíûõ ýôôåêòîâ è ñîöèàëüíûõ ÿâëåíèé â Àðìåíèè, îäíè èç ðåøåíèåì êîòîðûõ îæèäàåòñÿ ñîöèàëüíîãî æèëüÿ. Â ñòàòüå ïðîàíàëèçèðîâàíî îùèå ôàêòîðû áûòîâîãî ñòðàõîâàíèÿ, è äîêàçàíî, ÷òî ðàçâèòèå ñîöèàëüíûõ êâàðòèð ìîæåò áûòü îäíèì èç ðåøåíèé îðèãèíàëüíîé ïðîáëåìû ñîöèàëüíîãî æèëüÿ. Â ñòàòüå òàêæå äàíà èíôîðìàöèÿ î ýêñïåðèìåíòàëüíûõ ïðîöåññàõ îñóùåñòâëþø øèõñÿ â ñôåðå ñîöèàëüíîãî æèëüÿ ÐÀ â íàñòîÿùåå âðåìÿ.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. ՀՀ Ազգային Վիճակագրական Ծառայություն http://www.armstat.am/am/
2. www.banks.am
3. www.mfe.am
4. www.shf-armenia.org
5. "Housing Study", 2010. Habitat for Humanity Armenia (I.Vanyan, S.Vardanyan)/Urban Foundation for Sustainable Development (H.Stepanyan, A.Varosyan)
   http://www.habitat.am/documents/Armenia%20Housing%20Study%202010.pdf

²ëÇë ï»Ý ï`
ì³ñ³½¹³ ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ø»ñÇ ö³ÝáëÛ³Ý
Ø³·Çë ï ñ³Ý ï`

Ðî¸ 336.226.212.1 (ºÖÞäÐ, §¾ÏáÝոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

²ÜÞ²ðÄ ¶àôÚøÆ ¶Ü²Ð²îàôØÀÐ²ðÎØ²Ü Üä²î²Îàì

êáõÛÝ Ñá¹í³ÍáõÙ Ëáëí áõÙ¿ ·áõÙù³Ñ³ñÏÇ ÐÐ-Ç ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³Û³óÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ áõÝ»ó³Í ¹»ñ³Ï³ï³ñáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ: Ì»ñçÇÝë ×Çß ï ·Ý³Ñ³ï»Éáõ ¨ ³ñÅ¨áñ»Éáõ Ýå³ï³Ïáí Ï³ñ¨áñí»É¿ ·áõÙù³Ñ³ñÏÇ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ÷áñÓÇ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÁ: Ðá¹í³ÍáõÙ Ï³ñ¨áñí»É¿ ³ÛÝ ¹ñáõÛÃÁ, áñ hարկման նպատակով անշարժ գույքի գնահատումը պետք է իրականացվի ոչ միայն բյուջեի եկամուտների մեծացման, հարկային բեռն ավելի արդարացի բաշխելու, ռեսուրսների ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï û·ï³·áñÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, ³ÛÉ Ñ»Ýó ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ ßáõÏ³ÛÇ½³ñ·³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ:

Շուկայական հարաբերությունների զարգացման աստիճանը պայմանավորված է ենթակառուցվածքների, այդ թվում նաև հարկային համակարգի կայացմամբ: Իր հերթին հարկային համակարգի կայացումը å³ÛÙ³Ý³íáñված է արդյունավետ հարկային քաղաքականության իրականացմամբ: Հարկային քաղաքականությունը, հանդիսանալով ընդհանուր տնտեսական քաղաքականության բաղկացուցիչ մասը, í×é³Ï³Ý ³½¹»óáõÃÛáõÝ áõÝÇ ï Ý³ï»ëáõÃÛ³Ý½³ñ·³óÙ³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ ³×Ç ï»ÙåÇ íñ³: Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ï Ý³ï»ëáõÃÛ³Ý Ù»ç ³í»ÉÇ Ññ³ï³å¿¹³éÝáõÙ ï Ý³ï»ë³Ï³Ý½³ñ·³óÙ³Ý íñ³ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý¨º áõÕÕ³ÏÇ, ¨º ³ÝáõÕÕ³ÏÇ ³½¹»óáõÃÛ³Ý ·Ý³Ñ³ï áõÙÁ: ²é³ÝÓÝ³å»ë í×éáñáß ¿ Ñ³ñÏ»ñÇ ¹»ñÁ ßáõÏ³Û³Ï³Ý հարաբերությունների զարգացման, մրցակցության ու տնտեսվարման հավասար պայմանների ապահովմաՎ, Ç í»ñçá, ï Ý³ï»ëáõÃÛ³Ý½³ñ·³óÙ³Ý ¨ ¹ñ³ Ñ»ï å³ÛÙ³Ý íáñí³Í Ñ³ñÏ³ÛÇÝ »Ï³Ùáõ ï Ý»ñÇ Ó¨ íáñÙ³Ý íñ³ [7]: ²Ûë ³éáõÙáí Ñ³ï Ï³å»ë Ï³ñ¨áñíáõÙ ¿ Ð³Û³ë ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝáõÙ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³Û³óÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ ·áõÙù³Ñ³ñÏÇ áõÝ»ó³Í ¹»ñ³Ï³ï³ñáõÃÛáõÝÁ:

²Û¹ ÇÙ³ë ï áí ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ ·Ý³Ñ³ï áõÙÁ Ï³ñ¨áñ Ù»Ë³ÝÇ½Ù ¿ å»ï áõÃÛ³Ý ï Ý ï»ë³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ ³é³í»É ×ß·ñÇ ï í³ñ»Éáõ Ñ³Ù³ñ: Ü³Ë ¨ ³é³ç ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ ·Ý³Ñ³ï áõÙÁ պայմանավորված է ֆիսկալ կադաստր ստեղծելու անհրաժեշտությամբ, այսինքն՝ անշարժ գույքի հաշվառումը և ·Ý³Ñ³ï áõÙÁ՝ ¹ñ³ Ñ³ñÏÙ³Ý Ýå³ï³ïáí: ²Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ Ñ³ñÏÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ ë ï³óí³Í ¹ñ³Ù³Ï³Ý միջոցները համալրում են տեղական ինքնակառավարման մարմինների բյուջեները: Հարկման նպատակով ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ ·Ý³Ñ³ï áõÙÁ ÙÇçáó¿Ý³¨ ÑáÕ³ÛÇÝ é»ëáõñëÝ»ñÝ ³é³í»É ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï û·ï³·áñÍ»Éáõ Ñ³Ù³ñ: ²Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ ·Ý³Ñ³ï áõÙÁ Ñ³ñÏÙ³Ý Ýå³ï³ïáí å³ÛÙ³ÝÝ»ñ Ïë ï »ÕÍÇ, áñå»ë½Ç ë»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ Ñ³ñÏ í×³ñÇ Ï³Ëí³Í ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ ï»Õ³ÝùÇó ¨ áñ³ÏÇó ¨ ë»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ ¥û·ï³·áñÍáõÃ¤ ÏÑ³í³ë³ñ³Ïßéç Çñ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ ßáõÏ³ÛÇ ³é³ç³ñÏÇ ¨ å³Ñ³Ýç³ñÏÇ Ñ»ï, ÇÝãÁ Ñ³í³ë³ñ å³ÛÙ³ÝÝ»ñ Ïë ï»Õ÷Ç ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñÇ¥û·ï³·áñÍáõÝ»ñÇ¤ Ñ³Ù³ñ³ñª Ï³Ëí³Í ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ ·ï Ýí»Éáõ í³ÛñÇó ¨ áñ³ÏÇó:

Ð³Û³ë ï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛ³Ý ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³Û³óÙ³Ý ¨ ½³ñ·³óÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ ·áõÙù³Ñ³ñÏÇ ³é³ÝÓ³Ñ³ï áõÏ ï»ÕÝ áõ ¹»ñÁ áñáß»Éáõ ¨ ·Ý³Ñ³ï»Éáõ Ýå³ï³ïáí անհրաժեշտ է կարևորել գույքահարկի արտերկրյա փորձի հնարավոր կիրառման փաստացի ձեռքբերումները, ³ÛÝáõÑ» ï ¨ Ý³¨ ³Û¹ ÷áñÓÇ ÏÇñ³éÙ³Ý áõñí³·ÍáõÙÁ ³é³çÇï³½³ñ·³óáõÙÝ»ñáõÙ:

Ներկայումս անշարժ գույքի հարկ գոյություն ունի մոտ 130 երկրներում, բայց նրա նշանակությունÁ տարբեր է: Երկրների մեծ մասում 90-ական թվականներին իշխանության բոլոր մակարդակներում այդ Ñ³ñÏ³ï»ë³ÏÇ ÙáõïùÁ Ï³½ÙáõÙ ¿ñ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ ÙáõïùÑÇ 1-3%-Á:[14] 90-ականների սկզբին այդ óáõó³ÝÇßÁ Ï³½ÙáõÙ ¿ñ ÙáïÁ 9.15%, áñáß »ñÏñÝ»ñáõÙ Ýñ³ ÝßÝ³Ý³ïáõÃÛáõÝÁ ÝáõÛÝå»ë Ù»Í ¿ñ: ²Ûëå»ë ûñÇÝ³Ï, ²íë ï ñ³ÉÇ³ÛáõÙ ³ÛÝ Ï³½ÙáõÙ ¿ñ 4.63%, Ø»Í ´ñÇï³ÝÇ³ÛáõÙ` 10.43%, ¶»ñÙ³ÝÇ³ÛáõÙ` 1.06%, ¸³ÝÇ³ÛáõÙ`1.85%, Æëå³ÝÇ³ÛáõÙ` 0.21%, Î³Ý³1³ÛáõÙ` 8.16%, ÜÇ¹»éÉ³Ý¹Ý»ñáõÙ` 1.81%, üñ³ÝëÇ³ÛáõÙ` 2.17%, Þí»ó³ñÇ³ÛáõÙ` 0.46%, Þí»¹Ç³ÛáõÙ`0.89%, Ö³åáÝÇ³ÛáõÙ` 5.7%:

[14] Äæ. Ê. Ýêêåðò „Îðãàíèçàöèÿ îòåíêè è íîëîâîîáëîæåíèÿ íåäâèæèìîñòè” Ýíöèêëîïåäèÿ îöåíêè/ Ðîññèéñêîå îáùåñòâî îöåíùèêîâ – Ì. 1997, òîì 1, ñ.26

²ñï³ë³ÑÙ³ÝÛ³Ý »ñÏñÝ»ñÇ ×ÝßáÕ Ù»Í³Ù³ëÝáõÃÛáõÝáõÙ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ Ñ³ñÏÁ ï»Õ³Ï³Ý Ñ³ñÏ ¿, ûրանից ստացվող մուտքերը կազմում են տեղական իշխանության մարմինների բյուջեների եկամտային ÑÇÙ³Ý³Ï³Ý Ñá¹í³ÍÁ: ²Ûëå»ë, ²íëïñ³ÉÇ³ÛÇ áñáß Ý³Ñ³Ý·Ý»ñáõÙ ³Û¹ Ñ³ñÏ³ï»ë³ÏÇó Ùáõïù»ñÁ Ï³½ÙáõÙ են տեղական բյուջեի մուտքերի ավելի քան 90%-Á, ²ØÜ-áõÙ` ÙÇÝã¨ 75%-Á, ¥ÜÛáõ-Յորքում՝ բյուջեի սեփական »Ï³ÙáõïÝ»ñÇ 40%-Á¤, Î³Ý³¹³Ûáõ Ù՝ ÙÇÝã¨ 80%-Á:

²ñï³ë³ÑÙ³ÝÛ³Ý »ñÏñÝ»ñÇ Ñ³ñáõëï ÷áñÓÁ [8] ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ¿ ï³ÉÇë ³é³ÝÓÝ³óÝ»É ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ Ñ³ñÏÙաև համակարգերը բնութագրող առանձնահատկությունները:

• Որպես կանոն հարկման օբեկտ են հանդիսանում հողը, շենքերը և շինությունը, քանի որ, ի տարբերություն շարժական գույքի, դրանք համեմատաբար հեշտ է հայտնաբերել և նույնականացնել: Մեծամասամբ հարկը վճարում է գույքի սեփականատերը, բայց, որպես հարկատու, կարող է հանդես գալ ÍÑÓ³Ï³ÉáÕÁ Ï³Ù¿É¨'ë»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ, ¨'Íñ³ÏÓ³Ï³ÉáÕÁ:

• Հարկման բազա են համարվում հարկման օբեկտների շուկայական արժեքները, որը խթանում է Í»ñçÇÝÝ»ñÇë ïÝï»ë³å»ë ³é³í»É³ñ¹ÛáõÝ³í»ï û·ï³·áñÍÙ³ÝÁ: ²ñÅ»ùÇ ·Ý³Ñ³ï³Ù³Ý»Ãá¹ÇÏ³Ý ÑÇÙÝíáõÙ է կամ վաճառքների համեմատման, այսինքն, անշարժ գույքի օբյեկտների շուկայական գործարքների գների áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý íñ³, Ï³Ù ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ É³í·áõÝ ¨ ³Ù»Ý³ß³Ñ³í»ï û·ï³·áñÍáõÙÇó ë ï³óíáÕ åáï»ÝóÇ³É »Ï³Ùáõï Ç Ï³åÇï³É³í»ñ³ÍÙ³Ý, Ï³Ù Í³Ëë³ÛÇÝ Ù»Ãá¹Ç, ³ÛëÇÝùÝ՝ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ï íÛ³É օբյեկտի ամբողջական, լրիվ վերականգնÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï Í³Ëë»ñÇ Ñ³ßí³ñÏÇ íñ³, Ï³Ù Ãí³ñÏí³Í բոլոր երեք մեթոդների համատեղման (զուգակցման) վրա:

• Անշարժ գույքի արժեքը որոշելիս հիմանականում օգտագործվում է օբյեկտների արժեքի զանգվածային գնահատումը: Դա հնարավորություն է տալիս համեմատաբար փոքր ծախսերով գնահատել մեծ թվով օբյեկտներ: Շատ երկրներում գոյություն ունեն կադաստրների այս կամ այն համակարգերը, որոնք նախատեսված են սեփականության վերաբերյալ տեղեկատվության հաշվառման համար: Այդպիսի Ñ³Ù³Ï³ñ·երի ստեղծման սկզբունքները կարող են տարբեր լինել սկսած պետական իշխանության տարբեր մակարդակների մի քանի ռեգիստրներից մինչև պետական մասշտաբով մեկ միասնական ռեգիստրի վարումը:

• ²ñïáÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ïñ³Ù³¹ñíáõÙ »Ý Ï³Ù Áëï Ñ³ñÏ³ïáõÝ»ñÇ Ï³ï»·áñÇ³Ý»ñÇ ¥ëáóÇ³É³å»ë ³Ý³å³Ñով հարկատուներին, որպես կանոն թղչակառուներին և հաշմանդամներին, բացի դրանից որոշ »ñÏñÝ»ñáõÙ ³ñïáÝáõÃÛáõÝÝ»ñ ïñ³Ù³¹ñ»ÉÇë Ñ³ßíÇ ¿ ³éÝíáõÙ Ñ³ñÏ³ïáõÇ ÁÝï³Ý»Ï³Ý íÇ×³ÏÁ, եկամուտները), կամ ելնելով սեփականության բնույթից (հասարակայնորոն օգտակար գործունեության ï»ë³Ïներ ապահովող գույքի կամ պետական (մունիցիպալ) սեփականության օբյեկտների գծով): Հարկից ամբողջությամբ կամ մասամբ ազատված անշարժ գույքի տեսակներին երկրների մեծ մասում դասվում են մշակույթի, կրթության, կրոնի, պետական կառավարման օբյեկտները: Գործունեության որոշ տես³ÏÝ»ñÇ խթանման նպատակով կարող է լինել հարկազատում որոշակի ժամկետով: Արտոնությունը սովորաբար տրվում է անշարժ գույքի օբյեկտներին, այլ ոչ թե հարկատուներին՝ «հարկվում է գույքը և, ոչ թե նրա սեփականատերը» սկզբունքին համապատասխան: Որոշ երկրներում զուգակցվում են այդ սկզբունքները, բայց այնուամենայնիվ արտոնությունները տարածվում են օբյեկտների վրա [6]:

• Անշարժ գույքի հարկը առավելապես տեղական հարկ է, տեղական բյուջեների եկամուտ: Այն կարող է հանդես գալ նաև որպես ֆեդերալ հարկ, որը սակայն բաշխվում է բոլոր մակարդակների բյուջ»Ý»ñÇ ÙÇç¨: ÆÝã վերաբերվում է հարկի դրույքաչափին, ապա ամեն ինչ պայմանավորված է այս կամ այն երկրի կոնկրետ օրենսդրությամբ և տնտեսական պրակտիկայով: Կախված հարկի դրույքաչափի բաշխման պետության կողմից սահմանված եղանակից, տարբերում են հաստատուն (ֆիքսված) և փոփոխվáÕ ¹ñáõÛù³ã³÷»ñ: Ð³ëï³ïáõÝ ¹ñáõÛù³ã³÷Áë³ÑÙ³ÝÍáõÙ¿ ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý Ï»Ýïñá Ý³Ï³Ý³ñÙÝÇ ÏáÕÙÇó ¨ Ñ³ñÏíáÕ ³ñÅ»ùÇ áñáß³ÏÇ ïáÏáë է: Ընդ որում հարկային մուտքերի չափը նախապես որոշելի չէ այնքանով, որքանով հարկման բազան ÷á÷áË³Ï³Ý Ù»ÍáõÃáõÝ¿: àñáß »ñÏñÝ»ñáõÙ ï»Õ³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ åÉ³Ý³íáñáõÙ »Ý ·áõÛù³Ñ³ñÏÇ դրույքաչափը՝ ելնելով ենթադրվող բյուջետային ծախսերից և հարկման բազայից: Հարկի դրույքաչափն, ³ÛëåÇëáí, ÷á÷áË³Ï³Ý Ù»ÍáõÃÛáõÝ¿: ÀÝ¹ áñáõÙ áñáß ¹»åù»ñáõÙ ï»Õ³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÛÅïíáõÙ »Ý ¹ñáõÛù³ã³÷»ñÇ ÁÝïñáõÃÛ³Ý ³Ù»Ý³É³ÛÝ Çñ³í³ëáõÃÛáõÝÝ»ñáí, ÇëÏ ¹»åù»ñÇ Ù»Í³Ù³ëÝáõÃÛáõÝáõÙ ·áñÍáõÙ »Ý ¹ñáõÛù³ã³÷»ñÇ ³é³í»É³·áõÛÝ ¨ ¥Ï³Ù¤ Ýí³½³·áõÛÝ ã³÷»ñÁ ë³ÑÙ³ÝáÕ å»ï³Ï³Ý ¨ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÝ ûորմատիվ ակտեր: Դրույքաչափը տարբեր երկրներում կարող է տատանվել 1%-Çó ÙÇÝã¨ 7-10%-Ç ë³ÑÙ³ÝÝ»ñáõÙ:[5]

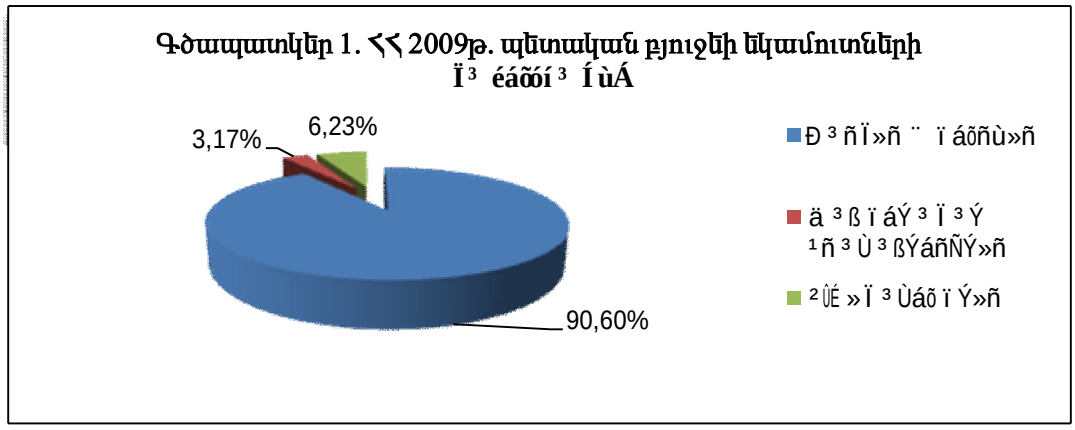
Ð³Û³ëï³ÝÁ å³ï³Ï³ÝáõÙ ¿ ³ÛÝ »ñÏñÝ»ñÇ ÃíÇÝ, áñáÝù ¹Çï³ï³ñÏáõÙ »Ý ·áõÛù³Ñ³ñÏÁ ³é³ÝÓÇÝ, ÑáÕÇ Ñ³ñÏÁ՝ ³é³ÝÓÇÝ: ¸³ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í ¿ñ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ó¨³íáñÙ³Ý առանձնահատկությամբ, այն է՝ շատ կարճ ժամկետում լուծելու սեփական եկամուտներ ունենալու խնդիրը:

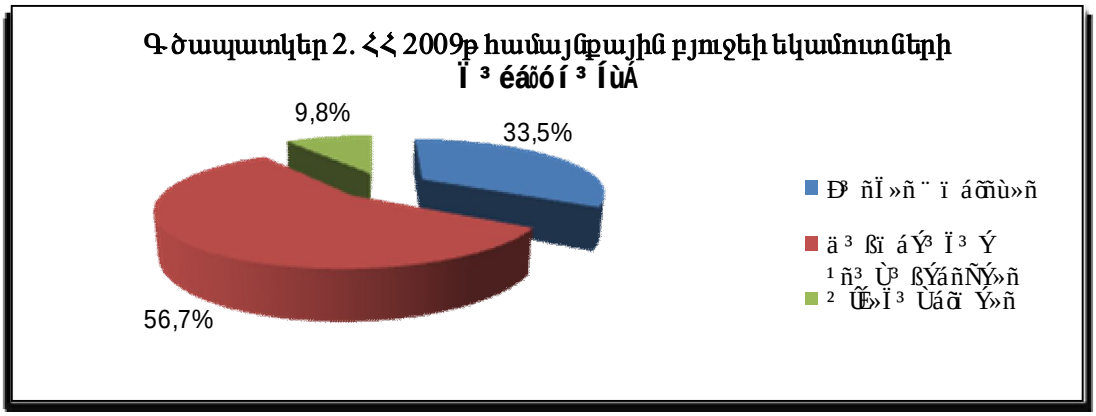
Ü»ñÏ³ÛáõÙë Ù»½ Ùáï Ñ³ñÏÙ³Ý Ýå³ï³ÏáÍ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ·Ý³Ñ³ïáõÙÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿ Ï³¹³ëïñ³ÛÇÝ ³ñÅ»ùáª Ñ³Ù³Ó³ÛÝ §¶áõÛù³Ñ³ñÏÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ [2]: Ð³Ù³Ó³ÛÝ §ÐáÕÇ Ñ³ñÏÇ Ù³ëÇÝ¦ ՀՀ օրենքի [3], գյուղատնտեսական նշանակության հողերի համար հարկման օբյեկտ է հանդիսանում ÑáÕÇ կադաստրային գնահատմամբ որոշված հարկային զուտ եկամուտը: Ոչ գյուղատնտեսական նշանակության

հողերի համար հարկման օբյեկտ է հանդիսանում հողի կադաստրային գնահատման արժեքը:[15] ÐáÕÇ Ñ³ñÏÇ í×³ñáÕÝ»ñ »Ý Ñ³Ý¹Çë³Ýáõ Ñáõ Ç ë»÷³Ï³Ý³ ï»ñ»ñÁ, å»ï³Ï³Ý ë»÷³Ï³ÝáõÃÛáõÝ Ñ³Ý¹Çë³óáÕ ÑáÕÇ մշտական և ժամանակավոր օգտագործողները (բացի վարձակալությունից):[16]

§¶áõÙ³Ñ³ñÏÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÇ Ñ³í»É³Íáí, ·Ý³Ñ³ï³Ù³Ý Ï³ñ·áí Ï³¹³ëï³ñ³ÛÇÝ ·Ý³Ñ³ï³Ù³Ý ենթակա են ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ սեփականության իրավունքով պատկանող բնակելի (բազմաբնակարան բնակելի տների բնակարանները, անհատական բնակելի տները, այգետնակները, ավտոտնակները և նրանց կից օժանդակ ßÇÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ¤ ßÇÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ: ²ÝßáñÅ ·áõÛùÇ Ï³¹³ëï³ñ³ÛÇÝ ·Ý³Ñ³ï³ÙáõÙ Ñ³ñÏÙ³Ý Ýå³ï³Ïáí բացահայտում ¿ ³ÝÓ³ñÅ ·áõÛùÇ áñ³Ï³Ï³Ý ã³÷³ÝÇßÝ»ñÝ áõ ïÝï»ë³Ï³Ý ·Ý³Ñ³ï³Ï³ÝÁ: ²ÝßáñÅ ·áõÛùÇ որակական չափանիշներն արտահայտվում են հողի և ամրակայված գույքի, բնական ու որակական Ñ³ï³ÝÇßÝ»ñáí, ï»Õ³¹ñÙ³Ý ¹ÇñùáíªÏ³ËíÍû·ï³·áñÍÙ³Ý Ýå³ï³ÏÇó: ²ÝßáñÅ ·áõÛùÇ ïÝï»ë³Ï³Ý ·Ý³Ñ³ï³Ï³ÝÝ ³ñï³Ñ³Ûïáõ Ù ¿ ÑáÕÇ ¨ ¹ñ³ íñ³ ³ÙñÏ³Ûí³Í ·áõÛùÇ ³ñï³¹ñ³Ï³Ý հնարավորություններով, բերրիությամբ, բնապահպանական և գործառնական նշանակությամբ, կառուցապատման, սոցիալական, տրանսպորտային հաղորդակցուղիների հագեցվածությամբ [1]:

ÆÝã¨¿, ¹ÇïÏ³ñÏ»Éáí Ð³Ûëï³ÝÇÐ³Ýñ³å»ïության 2009 թվականի պետական բյուջեի և համայնքային բյուջեների եկամուտների կառուցվածքը, ապա պարզ է դառնում, որ հարկային եկամուտները (ներառյալ տուրքերը) կազմում են ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտների առյուծի բաժինը՝ 90.6%-Á, ÇëÏ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇ բյուջեների եկամուտների՝ ÙÇçÇÝÁ 33.5%-ը: ՀՀ համայնքների բյուջեի կեսից ավելին՝ 56.7%-Á Ï³½ÙáõÙ »Ý å³ïáÝ³Ï³Ý ¹ñ³Ù³ßÝáñÑÝ»ñÁ (·Í³å³ïÏ»ñ 1, ·Í³å³ïÏ»ñ 2):[17] ´»ñí³Í íÇ×³Ï³·ñáõÃÛáõÝÁ ÷³ëïáõÙ ¿, որ մեր երկրում համայնքների բյուջեները սեփական եկամուտների հավաքագրման գործում՝ հետևաբար նաև Çñ»Ýó ³éç¨ Í³é³ó³Í ëáõÇ³É-ïÝï»ë³Ï³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ éáõÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï ÙÇçáóÝ»ñ ëï»ÕÍ»Éáõ Ñ³ñóáõÙ ¹»é¨ë ã»Ý ïÇñ³å»ïáõÙ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ÇÝùÝáõñáõÛÝáõÃÛ³Ý ³ÛÝù³Ýáí, áñù³Ýáí ·ïÝíáõÙ »Ý պետական բյուջեից կախյալ վիճակում:

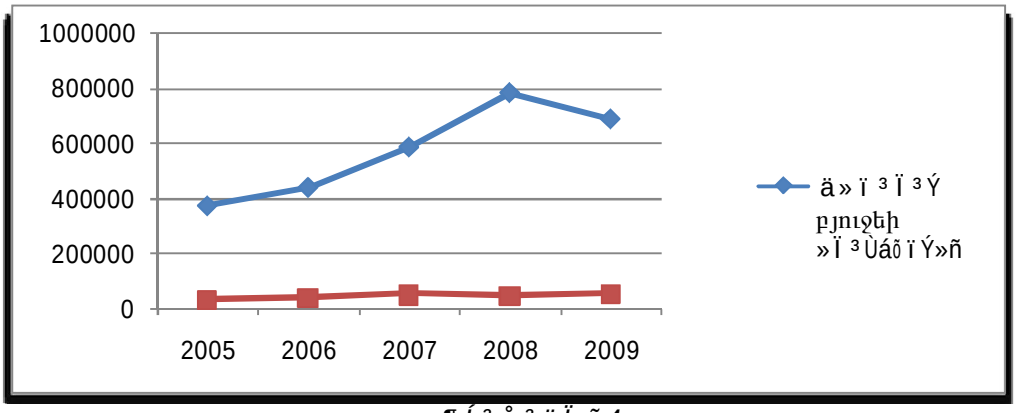
Այս առումով ավելի խոսուն են ՀՀ պետական բյուջեի և համայնքային բյուջեների, համապատասխանաբար, ընդհանուր եկամուտների 2005-2009 ÃÍ³Ï³ÝÝ»ñÇ ¹ÇÝ³ÙÇÏ³Ý Ý»ñÏ³Ûóíáõ գծապատկերների (3 և 4) տվյալները [4], [9]: Փաստորեն ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտների դինամի Ï³Ý

[15] ÐÐ ûñ»ÝùÁ §ÐáÕÇÑ³ ñïÇÙ³ ëÇÝ¦ ·ëáõË 1 Ðú 2
[16] ÐÐ ûñ»ÝùÁ §ÐáÕÇÑ³ ñïÇÙ³ ëÇÝ¦ ·ëáõË 1 Ðú 1
[17] Ð³ Ûëï³ÝÇíÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ýï³ñ»·Çñù 2010, ¿ç 381, 386

համայնքի բյուջեների եկամուտների դինամիկայի համեմատ ունի աճի բացահայտ առավելություն: ÜÙ³Ý³ ïÇå »½ñ³Ï³óáõÃÛ³Ý »Ý Ñ³Ý·»óÝáõÙ Ý³¨ ³é³ÝÓÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ñ³ñï³ÛÇÝ »Ï³Ùáõï Ý»ñÇ ¹ÇÝ³Ùíկային վերաբերվող տվյալները:

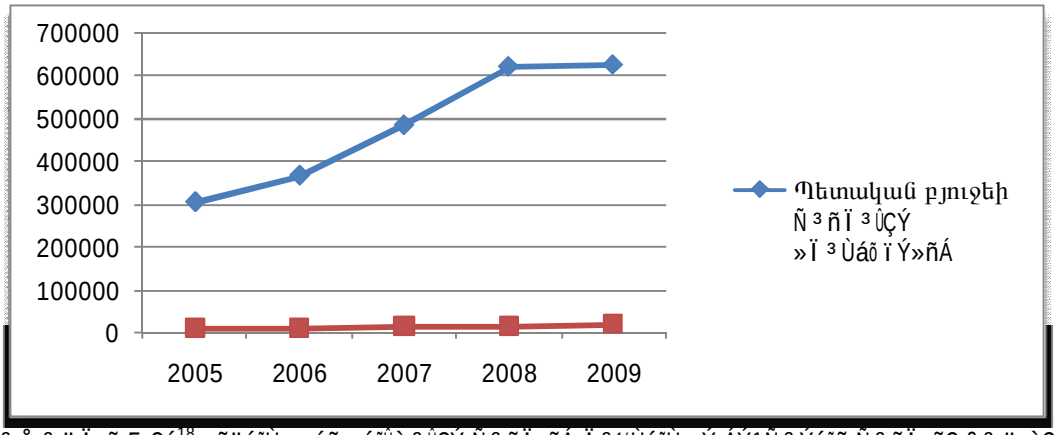
¶Í³å³ïÏ»ñ 3.

ՀՀ պետական բյուջեի և համայնքային բյուջ»Ý»ñÇ »Ï³Ùáõï Ý»ñÇ ¹ÇÝ³ÙÇÏ³Ý 2005-2009ÃÃ

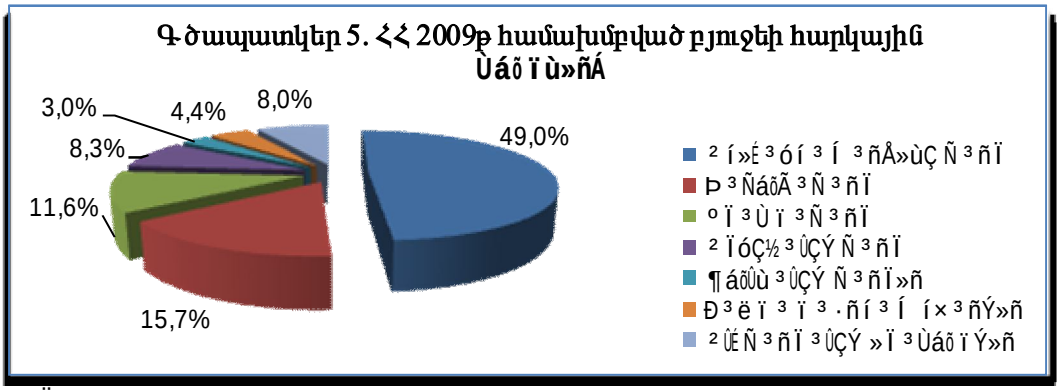

¶Í³å³ïÏ»ñ 4.

ՀՀ պետական բյուջեի և համայնքային բյուջեների հարկային եկամուտներ դինամիկան 2005-2009ÃÃ

¶Í³å³ïÏ»ñ 5-Çó[18] »ñ¨áõÙ ¿, áñ ·áõÛù³ÛÇÝ Ñ³ñï»ñÁ Ï³½ÙáõÙ »Ý ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ Ñ³ñÏ»ñÇ ß³ï ùÇã ïáÏáëÁ` ÁÝ¹³Ù»ÝÁ 3%-Á:

²ÕÛáõë³Ï 1-ի տվյալները վերաբերվում են ըստ մարզերի քննակչության մեկ շնչին ընկնող գույքային Ñ³ñÏ»ñÇ ÷³ëï³óÇ Ñ³í³ù³·ñáõÙÝ»ñÇÝ: ´»ñí³Í íÇ×³Ï³·ñáõÃÛáõÝÁ í³Ï³ûáõÙ ¿, áñ ·áõÛù³ÛÇÝ Ñ³ñï»ñÇ ÷³ëï³óÇ Ñ³í³ù³·ñáõÙÝ»ñÁ ËÇuստ տարբեր են ըստ մարզերի: Իսկ քÝ³ÏãáõÃÛ³Ý Ù»Ï ßÝãÇÝ ÁÝÏÝáÕ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý óáõó³ÝÇßÁ å³ïÏ»ñ³óáõÙ ¿ ï³ÉÇë Ñ³ñï³ÛÇÝ ³éáõÙáí Ñ³ñáõë ï Ï³Ù ½³ñ·³ó³Í ¨ ³Õù³ï կամ թույլ մարզերի վերաբերյալ: Ч³ñÉÇ ¿ »½Ç³Ï³óÝ»É, áñ ÃáõÛÉ Ù³ñ½»ñÁ, ÃáõÛÉ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÁ ¹»é բավականին տևական ժամանակ պետք է գտնվեն պետական հոգածության տակ: Վերը բերված տվյալների

[18] Ð³ Ûëï³ÝÇíÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ýï³ñ»·Çñù 2010, ¿ç 377:

¹Ç ï ³ñÏáõÙÝ áõ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ ÃáõÛÉ ¿ ï ³ÉÇë ³ñÓ³Ý³·ñ»É í»ñçÇÝ ï ³ñÇÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ÐÐ Ñ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ բյուջեների ամրացմանն ուղղված մեխանիզմների և միջոցառումների ոչ կա ï ³ñÛ³É ¨ áã Ñ» ï ¨áÕ³Ï³Ý ÉÇÝ»Éáõ ÷ ³ë ï Á:

²ÕÛáõë³Ï1

Գույքային հարկերի գծով 2009 թվականի փաստացի հավաքագրումները բնակչության մեկ շնչի հաշվով՝ ըստ մարզերի[9]

	¶áõÙù³ÛÇÝ Ñ³ñÏ»ñ ¥Ñ³½. ¹ñ³Ù¤	´Ý³ÏãáõÃÛ³Ý ÃÇíÁ ¥Ù³ñ¹¤	´Ý³ÏãáõÃÛ³Ý Ù»Ï ßÝãÇÝ ÁÝÏÝáÕ ·áõÙù³ÛÇÝ Ñ³ñÏ»ñÁ ¥¹ñ³Ù¤
ÀÝ¹³Ù»ÝÁ	9 344 877.4	2 978 459	3137
²ñ³·³Íáï Ý	369 273.2	145 819	2532
²ñ³ñ³ ï	686 267.5	266 249	2578
²ñÙ³ íÇñ	1 021 876.7	286 961	3561
¶»Õ³ñùáõÝÇù	334 474.4	250 087	1337
Îáï³Ûù	740 789.8	273 370	2710
ÈáéÇ	580 729.5	269 248	2157
ÞÇñ³Ï	526 580.9	289 782	1817
êÛáõÝÇù	267 382.6	151 661	1763
î³íáõß	251 491.4	127 151	1978
ì³Ûáó Òáñ	107 291.5	55 630	1929
ºñ¨³Ý	4 458 720.0	862 501	5170

²Ýß³ñÅ·áõÙùÇ ßáõÏ³Ý³ÛëûñÓ¨³íáñíáõÙ ¿` ³é³í»É ³ÏÝÑ³Ûï ¹³ñÓÝ»Éáí Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý·áõÙù³ÛÇÝ ï³ñ³Ýç³ ïáõÙÁ: ²Ýß³ñÅ·áõÙùÇ ·Ý³Ñ³ ïáõÙÁ Ñ³ñÏÙ³Ý Ýå³ï³Ïáí, Ñ³ßíÇ ³éÝ»Éáí Ý³¨ Ýñ³ ßáõÏ³Ûï³Ý արժեքը, հնարավորություն կընձեռի հարաբերել հասարակության տարբեր շերտերի եկամուտները և այդ »Ï³ÙáõïÝ»ñÇ ÙÇ Ù³ëÁ, áñÁ·ïÝíáõÙ¿ ³å³ÑáíË³íÇ ï ñ³Ù³¹ñáõÃÛ³Ý ï³Ï, áõÕÕ»É¹»åÇ ³Ý³å³ÑáíË³íª ³Ýß³ñÅ·áõÙùÇ ßáõÏ³Ý ¹³ñÓÝ»Éáí ëáóÇ³É³Ï³Ý ³éáõÙáí ³é³í»É ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ: ºí»ñç³å»ë, ³Ýß³ñÅ·áõÙùÇ ·Ý³Ñ³ïáõÙÁ Ñ³ñÏÙ³Ý Ýå³ï³Ïáí` ÙÇçáó ¿ ³Ýß³ñÅ·áõÙùÇ ßáõÏ³Ý ¹³ñÓÝ»Éáõ Ñ³ë³ñ³Ï³ÛÝáñ»Ý հասկանալի, ստեղծելու տեղեկատվական բազա անշարժ գույքի օբյեկտների մասին, կարգավորելու անշարՀ գույքի օբյեկտների կանոնակարգված նկարագրումը և հաշվառումը, այսպիսով ապահովելով անշարժ գույքի տեղեկատվական մատչելիությունը: Միայն այն դեպքում, երբ իշխանության կառավարման օղակներն իրենց ïñ³Ù³¹ñáõÃÛ³Ý ï³Ï áõÝ»Ý·áñÍÇùÝ»ñ, áñáÝó ÙÇçáóáí Ï³ñáÕ »Ý û·áõï ù³Õ»É ³Ýß³ñÅ·áõÙùÇ ßáõÏ³ÛÇ զարգացումից, շահագրգռված կլինեն ստեղծել առավել բարենպաստ իրավական և տեղեկատվական դաշտ, ÏÝå³ëï»Ý Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñÇ ³Ï ïÇí³óÙ³ÝÝ áõ ³Û¹ áÉáñïáõÙ Ó»éÝ»ñ»óáõÃÛ³Ý áõ ßáõÏ³ÛÇ ½³ñ·³óÙ³ÝÁ: ²ÛëåÇëáí, ³ÏÝÑ³Ûï¿, áñÑ³ñÏÙ³Ý Ýå³ï³Ïáí ³Ýß³ñÅ·áõÙùÇ ·Ý³Ñ³ïáõÙÁ, áñÁ Ñ³ßíÇ ¿ ³éÝáõÙ Ý³¨ Ýñ³ չուկայական արժեքը, անհրաժեշտ է ոչ թե միայն բյուջեի համար՝ այն առավելագույնս լցնելու տրամաբանությամբ, հարկային բեռն ավելի արդարացի բաշխելու, ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման Ñ³Ù³ñ, ³ÛÉÝ³¨ Ñ»Ýó ³Ýß³ñÅ·áõÙùÇ ßáõÏ³ÛÇ½³ñ·³óÙ³ÝÑ³Ù³ñ:

THE EVALUATION OF THE REAL ESTATE FOR TAXING

In the following article we emphasize the importance of property tax in the formation of RA local self government system. The latter was clearly valued and estimated due to the study of international experience in property tax field. It is said that real estate valuation for taxing must be carried out not only for increasing the budget or more productive usage of resources but also for the development of real estate market itself.

Î ÖÅÍ ÊÀÍ ÅÄÂÈÆÈÌ Î ÑÒÈ Â ÖÅËÜÅÍ ÀËÎ ÃÎ Î ÁËÎ ÆÅÍ ÈÞ

В настоящей статье говорится о роли налога на имущество в процессе становления системы местного самоуправления РА. Для правильной оценки последней указана на важность исследования международного опыта налога на имущество. В статье указана на важность того положения, что оценка недвижимости с целью налогообложения должна реализоваться не только для увеличения доходов бюджета, более справедливого распределения налоговой ноши, эффективного использования ресурсов, но и развития рынка самой недвижимости.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. ê.Þ.ê ï»÷³Ý³Ý, ì.ö.ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, ².È.¶ñÇ·áñÛ³Ý: §²Ýß³ñÅ·áõÙùÇ¿ÏáÝáÙÇÏ³¨Ï³é³í³ñáõÙ¦ áõëáõÙÝ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏ, ºñ¨³Ý 2008Ã.:

2. ÐÐ ûñ»ÝùÁ ¶áõÙù³Ñ³ñÏÇÙ³ëÇÝ:

3. ÐÐ ûñ»ÝùÁ ÐáÕÇ Ñ³ñÏÇÙ³ëÇÝ:

4. Ð³Û³ëï³ÝÇ íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý ï³ñ»·Çñù 2010:

5. Ãðèáîâñêèé Ñ. Â. Êîíöåïöèÿ îñòðîâíîãî íàëîãîâîãî æèëèùíîãî ïðàâà // Ï Ô. 10-11 ì àðòà 2010ã III Ï îâî ëæñêàÿ íàó÷íî -ï ðàêòè÷åñêàÿ êîíôåðåíöèÿ «Ñòàòèñòè÷åñêèå ì åòî äû ì àññîâî é è èí äèâèäóàëüíî é îöåíêè íåäâèæèì îñòè è çåì åëüíû õ ó÷àñòêîâ».

6. Äæ. Ê. Ýêêåðò „Î ðãàí èçàöèÿ îöåíêè è íîëîãîâîé æèëèùíîãî ïðàâà” Ýíöèêëîïåäèÿ îöåíêè/ Ðîññèéñêîå îáùåñòâî îöåíùèêîâ – Ì . 1997.

7. Ï åðîâ À. Â. Òîëêóøêèí À. Â. „Í àëîãè è íàëîãîâîé æåíèå”-Ì . 2005.

8. www.nalog.ru

9. www.armstat.am

¸³ë³Ëáë`
²ëïÕÇÏ ¶ñÇ·áñÛ³Ý

Ø³·Çëï ñ³Ýï`
ÈÇ¦ÇÃ î»ñ-äáÕáëÛ³Ý

ÐîÙ 347. 261
ամբիոն)

(ºÖÞäÐ, §¾ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ, Çñ³íáõÝùÇ ¨ Ï³é³í³ñÙ³Ý¦

êºðì Æîàôî Üºðæ ê²ÐØ²ÜàôØÀ º ì ¸ºðÀ ÐàÔ²ÚÆÜ Ð²ð²´ºðàôÂÚàôÜÜºðàôØ

êáõÛÝ Ñá¹í³ÍÇ Ýå³ï³ÏÝ ¿ Ñ³Ù»Ù³ï»É Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ï áõÃÛáõÝáõÙ ¨ áñáß ºíñáå³Ï³Ý »ñÏñÝ»ñáõÙ qáñÍáÕ ³Ýß³ñÅ qáõÙùÇ Çñ³í³Ï³Ý Ï³ñq³íáñÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñq»ñÁ: îÍÛ³É Ñá¹í³ÍáõÙ Ñ³Ù»Ù³ï áõÃÛ³Ý ³é³ñÏ³ ¿ Ñ³Ý¹Çë³ó»É ë»ñíÇ ïáõ ï Ç Ñ³ëÏ³óáõÃÛáõÝÁ: ÆÝãå»ë Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ³Ýß³ñÅ ·áõÛù, այնպես էլ քաղաքացիական իրավունքի հիմնական օբյեկտը՝ հողը, կառավարման անհրաժեշտություն ունի: Հողի և, ընդհանրապես, հողային հարաբերությունների կարգ³íáÙ³Ý Ñ³ñóáõÙ Ù»Í ¿ ë»ñíÇ ïáõ ï Ý»ñÇ ¹»ñÁ:

«Բերք քաղելու կամ զբոսնելու ցանկությունը չպետք է սերվիտուտի սահմանման պատճառ հանդիսանա: Սերվիտուտը ընդհանուր բարիք չէ: Դրանով հետաքրքրվածը պետք է լինի կոնկրետ անձ՝ մասնավոր սեփականատեր»: Հռոմեացի իրավաբան, Պողոս:

ÐáÕÇ ë»ñíÇ ïáõ ï Á qáõÛùÇ ÝÏ³ï Ùամբ ամենահին իրավունքն է:

Սերվիտուտ բառը առաջացել է լատիներեն «servitus»-Çó, áñÁ Ýß³Ý³ÏáõÙ ¿ å³ñï³íáñáõÃÛáõÝ Ï³Ù å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝ: È»éÝ³ÛÇÝ ï»Õ³ÝùÁ ÷áùñ ÑáÕ³Ï ïáñÝ»ñÇ ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñÇÝ å³ñï³¹ñáõÙ ¿ñ ë³ÑÙ³Ý³÷³Ï»É Çñ»Ýó qáõÛ³ÛÇÝ É Ç³½áñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ` ÑûqáõÏ Ñ³ñ¨³ÝÝ»ñÇ: Ä³Ù³Ý³Ï ³é Å³Ù³Ý³Ï հարևան հողամասով անցնելու, բեռներ տեղափոխելու, ջրի որոշ պաշարներ անցկացնելու անհրաժեշտություն ¿ñ ÉÇÝáõÙ: ºÃ» Ñ»ï¨»Ýù ÐéáÙÇ å³ïÙáõÃÛ³ÝÁ` áñå»ë ù³Õ³ù, ³å³ ÏÝÏ³ï»Ýù, áñ ßñç³å³ï í³Í ÉÇÝ»Éáí բազմաթիվ փոքր և միջին qÛáõÕ³Ï³Ý ¨ ù³Õ³ù³ÛÇÝ բնակավայրերով, հաճախ կից հողամասին ամրակայվելու ¨ §Ñ»Ýí»Éáõ¦ Ñ³ñï ¿ñ ³é³ç³ÝáõÙ: [1]

Սերվիտուտի իրավունքը ձևավորվել է աստիճանաբար, մանրակրկտորեն: Սերվիտուտի հիմնական իրավական բնութագրիչների մշակման առաջնային շրջանը բավական բարդ qáÑÍÁÝÃ³ó ¿ñ: ê»ñíÇ ïáõ ï Ç å³ñ½áõÝ³Ï հասկացությունից՝ ուրիշի ունեցվածքի նկատմամբ իրավունքից, մինչև «servitus»-Ç Ó¨³Ï»ñåáõÙÁ áñå»ë պարտավորություն, պարտադրվածություն, այսինքն՝ որոշակի հարաբերություններում մեկ այլ անձի ë»÷³Ï³ÝáõÃÛáõÝÇó ûգտվելու իրավունք, զգալի ձեռք բերում էր: [2]

ê»ñíÇ ïáõ ï Ç ³é³ç³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ å³Ñ³Ýçíáõ Ù ¿ÇÝ ÙÇ ß³ñù å³ÛÙ³ÝÝ»ñ: Ì »ñçÇÝÝ»ñë, Ï³½Ùáõ Ù ¿ÇÝ սերվիտուտների իրավական հատկանիշների հետ մեկ ամբողջություն և, իրավաբանորեն մշակելով, կազմում էին տվյալ իրային իրավունքի հասկացությունը: Սա հիմնականում վերաբերում էր հողերի սերվիտո ï Ý»ñÇÝ, ù³ÝÇ áñ Ñ»Ýó ¹ñ³Ýù ¿ÇÝ å³ïÙ³Ï³ÝáñáÝ³é³çÇÝÁ¨³é³í»É ï³ñ³ÍÍ³ÍÁ:*

Ü»ñÏ³ÛáõÙë ß³ï »ñÏñÝ»ñáõÙ ¹»é¨ë å³Ñå³Ýí»É »Ý ë»ñíÇ ïáõ ï ÑÇÙÝ³Ï³Ý å³Ñ³ÝçÝ»ñÁ: úñÇÝ³Ï` սերվիտուտի ստեղծման հիմնական պահանջը տարբեր անձանց պատկանող անշարժ գույքի օբյեկտների

*Римское частное право: Учебник/Под ред. И. Б. Новицкого, И. С. Перетерского.– М., 1993.– С. 323.
³éÏ³ÛáõÃÛáõÝÝ¿, ÁÝ¹ áñáõÙ, Ï³ñ¨áñ¿ ³ÛÝ å³ÛÙ³ÝÁ, áñ ï»Õ³ÝùáõÙ ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñÇó Ù»ÏÇ ÑáÕ³ï³ñ³ÍùÇ ¹ÇñùÝ ³í»ÉÇ ß³Ñ³í»ï ÉÇÝÇ, ³ÛëÇÝùÝ` áñáß³ÏÇ Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ Í³é³ÛÇ ÙÛáõë ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáçÁ:* Հարևան հողամասից օգտվելը, այլ կերպ ասած շահ ունենալը, կարող էր լինել ինչպես տնտեսական, երբ ë»ñíÇïõïÇÙÇçáóáí ÏáÙå»Ýë³óíáõÙ¿ÇÝ ³ßË³ñÑ³·ñ³Ï³Ý ³ÝÑ³ñÙ³ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³ÛÝå»ë¿É¿ëÃ»ïÇÏ³Ï³Ý բնույթի, օրինակ՝ արևային լույսի առատությամբ ապրելու կամ պատուհաններից ու պատժգամբներից լավ ï»ë³ñ³Ý áõÝ»Ý³Éáõ ó³ÝÏáõÃÛáõÝÁ: ²ÛÉ ÑáÕ³ï³ñ³ÍùÇó û·ï»Éáõ ß³ÑÁ, ÇÝùÝÇÝ, ã¿ñ Ï³ñáÕ ÉÇÝ»É å³ï³Ñ³Ï³Ý:

Սերվիտուտը ծառայող հողամասի նկատմամբ ենթադրում էր մշտական շահագրգռվածություն: Սերվիտուտին վերաբերող այժմյան օñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ áñáß ã³÷áí Ï³½Ù³íáñí»É¿՝ ÑÇÙùáõÙ áõÝ»Ý³Éáí å³ïÙ³Ï³Ý ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ,: Þ³ï »ñÏñÝ»ñáõÙ ¹»é¨ë ãÏ³Ý Ñëï³Ï ë³ÑÙ³Ýí³Í ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÝ»ñ, áñáÝù Ñ³ßíÇ »Ý ³éÝáõÙ ë»ñíÇïáõïÇ ïíÛ³É Ó¨Ç ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ÑáÕÇ ë»÷³Ï³Ý³ïÇñáç¨Ýñ³ë»÷³Ï³ÝáõÃÛáõÝÇó û·ïíáÕ ³ÝÓÇ Çñ³íáõÝùÝ»ñÝ áõ å³ñï³Ï³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

ê»ñíÇïáõïÝ»ñÁ ï»Õ »Ý·ï»É Ý³¨ Ù»ñ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝáõÙ, Ù³ëÝ³íáñ³å»ë ÐÐ ÐáÕ³ÛÇÝ úñ»Ýë·ñùáõÙ: Այնտեղ տրված են սերվիտուտի սահմանումը, տեսակները, հողամասի նկատմամբ օգտագործման իրավունքի Í³·Ù³Ý ÑÇÙù»ñÁ ¨ ¹ñ³Ýù Ñ³ëï³ïáÕ ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÁ: ÖÇßï¿, Ï³ñ¨áñ Ñ³ëÏ³óáõÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù անհրաժեշտ են ընդհանուր պատկերացում կազմելու համար, նշված են, սակայն դա բավարար չէ սերվիտուտի տրամադրման և դրա շուրջ ծավալվող հետագա հարաբերությունների լիարժեք կարգավորման համար:

äÉ³Ý³ÛÇÝ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ï³ñÇÝ»ñÇÝ ë»ñíÇïáõïÇ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ ãÏ³ñ, ë³Ï³ÛÝ Ù³ëÝ³íáñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ ³ÛÝ É³ÛÝ ï³ñ³ÍáõÙ áõÝÇ: ²ÛÝ ï³ñÇÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ë»ñíÇïáõïÝ»ñÁ ենթարկվեցին ռեգլամենտի և կանոնակարգվեցին: Ցվում է, թե օրինական սահմանումը, տարբեր ûñ»Ýë·ñù»ñáõÙ ³Ùñ³åÝ¹í³Í Ýáրմերը լիովին բավարար պետք է լինեին սերվիտուտներով ծանրաբեռնված հողատարածքի սեփականատիրոջ և երկրորդ կողմի հարաբերությունների կարգավորման համար: [2], [5] Սակայն քաղաքացիական օրենսգիրքը սերվիտուտների վերաբերյալ լայնածավալ կարգավորում չի պարունակում և, տարբերակված մոտեցում ցուցաբերելով առանձին տեսակների համար, սահմանում է դրանց ռեժիմը, ընդ որում ոչ բավարար: Բացը լրացնելու համար Քաղաքացիական Օրենսգրքի սեփականությանը վերաբերող որոշ նորմեր կարող են կիրառվել սերվիտուտների կարգավորման գործընթացում՝ որպես համարժեք Ï³Ù Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ûñ»Ýù, ûñÇÝ³Ï` ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùÇ ¹³¹³ñ»óÙ³Ý ÝáñÙÁ: ê»ñíÇïáõïÝ»ñÇ ³í»ÉÇ Ù³Ýñ³Ù³ëÝ ÝÏ³ñ³·ñáõÃÛáõÝÁ ïñí³Í¿ ÑáÕ³ÛÇÝ, çñ³ÇÝ¨ ³Ýï³é³ÛÇÝ ûñ»Ýë·ñù»ñáõÙ:

ê»ñíÇïáõïÇ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ïÏáõÃÛáõÝÁ Ï³Û³ÝáõÙ¿ ¹ñ³ å»ï³Ï³Ý·ñ³ÝóÙ³Ý å³ñï³íáñáõÃÛ³Ý Ù»ç, ³é³Ýó áñÇ ³Û¹ Çñ³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÁ ãÇ Ï³ñáÕ ³é³ç³Ý³É: ´³óÇ ³Û¹ ³ÛÝ ãÇ Ï³ñáÕ ÉÇÝ»É ³éùáõí×³éùÇ, ·ñ³íÇ¨ í³ñÓ³Ï³ÉáõÃÛ³Ý ÇÝùÝáõñáõÛÝ ³é³ñÏ³:[3] ê»ñíÇïáõïÇ ·ñ³ÝóÙ³Ý Ï³ñ·Á ë³ÑÙ³Ýí³Í¿ ³Ýß³ñÅ գույքի պետական գրանցման մասին օրենքում: Իսկ վերաբերվում է մասնավոր սերվտուտներիÝ, ³å³ ³Ûë ¹»åùáõÙ·ñ³ÝóáõÙÁ å³ñï³¹Çñã¿:

ê»ñíÇïáõïÁ ï³ñáÕ¿ ÉÇÝ»É Ï³Ù³íáñ Ï³ÙÑ³ñÏ³¹Çñ:

1. Î³Ù³íáñ ë»ñíÇïáõïÁ ë³ÑÙ³Ýíáõù¿ ë»ñíÇïáõï å³Ñ³ÝçáÕ ³ÝÓÇ ¨ Ñ³ñ¨³Ý ÑáÕ³Ù³ëÇ սեփականատիրոջ, նոտարական կարգով վավերացված, գրավոր համաձայնությամբ: Կամավոր սերվիտուտ ë³ÑÙ³Ý»Éáõ Ù³ëÇÝ å³ÛÙ³Ý³·ñáõÙ å»ïù¿ ÝßíÝ ë»ñíÇïáõïÇ ·áñÍáÕáõÃÛ³Ý Å³ÙÏ»ïÁ¨ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÁ: Պայմանագրին կցվում է սերվիտուտով ծանրաբեռնված անշարժ գույքի հատակագիծը՝ սերվիտուտի ï»Õ³Ï³ÛÙ³Ý ÝßáõÙáí: [4]

2. Ð³ñÏ³¹Çñ ë»ñíÇïáõïÁ ë³ÑÙ³Ýíáõù¿ ¹³ï³ñ³Ýáí, ë»ñíÇïáõï å³Ñ³ÝçáÕ ³ÝÓÇ Ñ³Ûóáí՝ Ï³Ù³íáñ ë»ñíÇïáõï ë³ÑÙ³Ý»Éáõ Ï³Ù¹ñ³ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇÝ ãÑ³Ù³Ó³ÛÝ»Éáõ¹»åùáõÙ: [4]

Հողային Օրենսգրքում, ընդհանուր առմամբ, նշված են հողօգտագործողների իրավունքները: Հողատերերը Çñ³íáõÝù áõÝ»Ý û·ï³·áñÍ»É É³ÛÝ³ï³ñ³Í û·ï³Ï³ñ Ñ³Ýù³ÛÇÝ¨ ë ï áñ·»ïÝÛ³ ù³ÕóÑ³Ñ³Ù çñ»ñÁ ³ÝÓÝ³Ï³Ý û·ï³·áñÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, ³ÝóÏ³óÝ»É Ùß³ÏáõÃ³-ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ³ßË³ï³ÝùÝ»ñ: ´³óÇ ³Û¹, Ýñ³Ýó տրված է մշակաբույսեր տնկելու և հետագայում ստացված արտադրանքի վաճառքից եկամտի իրավունք:

ÐáÕ³Ï ïáñÝ»ñÇ ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñÁ å»ïù¿ Ñ³ßíÇ ³éÝ»Ý ¹ñ³Ýó Ýå³ï³Ï³ÛÇÝ ÝßíÝ³Ý³ÏáõÃÛáõÝÁ ¨ å³ñï³íáñ »Ý Ñ»ï¨»É ÇÝãå»ë ÐáÕ³ÛÇÝ úñ»Ýë·ñùÇ, ³ÛÝå»ë¿É ï»Õ³Ï³Ý¨ ï³ñ³Í³ßñç³Ý³ÛÇÝ Íñ³qñ»ñÇ այն բոլոր պահանջներին, որոնք ուղղված են հողերի և շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը: [2]

ÐÐ ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý úñ»Ýë·ñùÇ ë»ñíÇïáõïÝ»ñÇ ù³Õ³ù³óÇ³-Çñ³í³Ï³Ý Ï³ñ·³íáñáõÙÁ å»ïù¿ ³í»ÉÇ ÑÇÙÝ³ñ³ñ»ñ: ê³Ï³ÛÝ¹³ ³Û¹å»ë ã¿:

Ðá¹í³ÍÁ ·ñ»ÉÇë` áõëáõÙÝ³ëÇñ»É »Ù ³ÛÉ³½·Ç Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÇ ³ßË³ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áõß³¹ñáõÃÛáõÝë Ï»Ýïñáݳóݻɪáí, ÑÇÙÝ³Ï³Ýáõù, Ýñ³Ýó ³é³ç³ñÏ»ñÇ íñ³: Ì³ÝáÃ ÉÇÝ»Éáí Ù»ñ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³ÝÁ, ÝÏ³ï»óÇ, áñ ³ÛÝ¨ë Ã»ñÇ¿¨ Éñ³óáõÙÝ»ñÇ Ï³ñÇù áõÝÇ:

Î³ñÍáõÙ »Ù, áñ Ù»ñ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝÁ Ïß³ÑÇ, »Ã» ¹ñ³Ýáõù ï»Õ·ïÝ»Ñ»ï¨Û³É ³é³ç³ñÏ»ñÁ.

Օրենսգրքում սերվիտուտների վերաբերյալ առանձին բաժին հատկացվի, օրինակ՝ «Սերվիտուտներ» անվամբ: Այդ բաժնում օրենսդիրը սեփականատեր չհանդիսացող անձանց համար պետք է ձևակերպի բոլոր հիմնական դրույթները, որոնք վերաբերում են տվյալ իրային իրավունքներին: Քաղ. Օրենսգիրքը, իր վրա վերցնելով

սերվիտուտային հարաբերություններ Ï³ñ·³íáñÙ³Ý ¹»ñÁ, å»ïù ¿ å³ñáõÝ³ÏÇ ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ ÝáñÙ»ñ, սկզբունքային դրույթներ: Իսկ մյուս Օրենսգրքերն և նորմատիվային ակտերն կներկայացնեին հատուկ նորմեր՝ »Éݻɻáí ³Ûë Ï³Ù ³ÛÝ áɻáñïáõÙ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ Çñ³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùݻñÇ ÏÇñ³éÙ³Ý ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇó:

Î³rգավորման հարցում դժվարություններ են առաջանում նաև սերվիտուտների տարատեսակների՝ տարբեր ûñ»Ýë·ñù»ñáõÙ óñí³ÍáõÃÛ³Ý å³ï×³éáí, ÇÝãÁ ¹Åí³ñ»óÝáõÙ ¿ ¹ñ³Ýó ïñ³Ù³¹ñáõÙÁ: ÐáÕ³ÛÇÝ úñ»Ý·ÇñùÁ ÏñÏÝáõÙ ¿ øú-ի հողատարածքների, Ջրային Օրենսգիրքը՝ աղբյուրներից օգտվելու սերվիïáõï Ý»ñÇ Ù³ëÇÝ ¹ñáõÛÃÝ»ñÁ: ²ñ¹ÛáõÝùáõÙ Ë³Ëïïáõ۠¿ ÑÝ³ñ³íáñ ë»ñíÇïáõï Ý»ñÇ ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ï³éáõó³ÍùÁ, áñÝ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñÇÝ áñå»ë Ñáõßáõ۠Ù:

´³ó³ë³Ï³Ý ¿ Ý³¨ ³ÛÝ ÷³ëïÁ, áñ ø³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ú ñ»Ýë·ñùáõÙ Ãí³ñÏí³Í ã»Ý ë»ñíÇïáõï Ý»ñÇ ³é³ç³óÙ³Ý ÑÇÙù»ñÁ: ²ÛÝï»Õ ÝßÍ³Í »Ý Ï³Ù³íáñ ¨ Ñ³ñÏ³¹Çñ ë»ñíÇïáõï Ý»ñÇ ë³ÑÙ³ÝÙ³Ý տարբերությունները: Կամավորը սահմանվում է նոտարական կարգով վավերացված գրավոր համաձայնությամբ, իսկ հարկադիրը՝ դատարանի վճռով: Հողային Օրենսգրքում նշված է, որ սերվիտուտներ Ï³ñáÕ »Ý ë³ÑÙ³Ýí»É ÑáÕ³Ù³սի սեփականատերերի համաձայնությամբ կամ դատական ակտով: Իրականում ë»ñíÇïáõï Ý»ñÇ ³é³ç³óÙ³Ý å³ï×³éÝ»ñÁ ß³ï ³í»ÉÇÝ »Ý, ûñÇÝ³Ï՝ å»ï³Ï³Ý ¨ ï»Õ³Ï³Ý ինքնակառավարման մարմինների ակտերը: Քաղ. Օրենսգրքի առաջարկված բաժնում կարող էր տեղ գտնել Ý³¨ ÙÇ ·ÉáõË՝ §ê»ñíÇïáõï Ý»ñÇ ծագման և սահմանման հիմքեր», որում ի մի կբերվեին սերվիտուտների ³é³ç³óÙ³Ý ÑÇÙù»ñÇ Ñ»ï¨Û³É ï»ë³ÏÝ»ñÁ՝ å³ÛÙ³Ý³·ÇñÁ, ¹³ï³Ï³Ý ³ÏïÁ, å»ï³Ï³Ý ¨ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³Ý Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ³Ïï»ñÁ ¨ ûñ»ÝùÇ áõÕÕ³ÏÇ óáõóáõÛÁ: ÜáõÛÝÁ Ï³ñ»ÉÇ ¿ Ýß»É ë»ñíÇáïõï Ý»ñÇ դաղարեցման վերաբ»ñÛ³É: ¸ñ³Ýó ÝáñÙ³ïÇí³ÛÇÝ Ï³ñ·³íáñáõÙÁ ÉÇ³ñÅ»ù ã¿: ú ñ»Ýë¹ÇñÁ ÁÝ¹³Ù»ÝÁ »ñÏáõ ß³ñÅ³éÇÃ ¿ Ù³ï³Ý³Ýßáõ۠áñáÝó ÑÇÙ³Ý íñ³ ÑáÕ³Ï³ïáñÇ ë»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ Ï³ñáÕ ¿ å³Ñ³Ýç»É ë»ñíÇïáõï Ç դաղարեցում: Առաջինը, երբ սերվիտուտի սահմանման հիմքերը կորցնում են իրենց ուժը, և, երկրորդը՝ սերվիտուտով ծանրաբեռնված հողակտորի սեփականատերը չի կարողանում օգտվել դրանից նպատակային նշանակությամբ: Ըստ իս, այստեղ առաջնային պատճառ կարող է լինել ծառայող հողակտորի կամ այլ անշարժ ·áõÛùÇ áãݳóáõÙÁ ¨, ÇÝãå»ë Ý³¨, ë»ñíÇïáõï Ý»ñÇ ë³ÑÙ³ÝÙ³Ý å³ÛÙ³Ý³·ñÇ Ë½áõÙÁ:

Î³ñíáõÙ »Ù, áñ ËÝ¹ÇñÁ Ïëï³Ý³ Ñ³Ù³å³ñ÷³Ï Éáõíáõ۠¨ Ù³ëÝ³·Çï³Ï³Ý Ùáï»óáõÙÝ áõ Ñëï³Ï Ý³Ë³·Íí³Í é³½Ù³í³ñáõÃÛáõÝÁ Ï³ñáÕ »Ý ¨ Ï³å³Ñáí»Ý ë»ñíÇïáõï Ý»ñÇ Ï³ñ·³íáñÙ³Ý ÉÇ³ñÅ»ù Ñ³Ù³Ï³ñ·:

ОПРЕДЕЛЕНИЕ И РОЛЬ СЕРВИТУТОВ В ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЯХ

Сервитуты, происхождение и определение, законодательство, земельные отношения.

Öåëü ì àãèñòðèé ðàáîòû ñðàâíåíèå äåéñòâóþùèõ ñèñòåì ðåãóëèðîâàíèÿ íåäâèæèìîñòè â Ðåñïóáëèêå Àðìåíèè è íåêîòîðûõ Åâðîïåéñêèõ ñòðàíàõ. Â äàííîé ñòàòüå ñðàâíåíèþ ïîäâåðãíóò ïîíÿòèå ñåðâèòóòà. Êàê ëþáàÿ íåäâèæèìîñòü, çåìëÿ-îñíîâîé îáúåêò ãðàæäàíñêîãî ïðàâà, íóæäàåòñÿ â ðåãóëèðîâàíèè. Â òîì ÷èñëå è çåìåëüíûìè óчастками и, âîîáùå, çåìëåïîëüçîâàíèå íåðàçðûâíî ñâÿçàíî ñ çåìëåé.

THE DEFINITION OF SERVITUDES AND THEIR ROLE IN LAND RELATIONS

Servitude, its origins and definition, legislation, and land relations.

The main objective of the Master's thesis is to compare the legal regulations systems for real estate in the Republic of Armenia and several European countries. In the present article, the object of comparison is the concept of real servitude. As any other real property, land - the main object of civil law – needs to be managed. The role of servitudes in the field of land and land relations, in general, is rather prominent.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. http://www.juryev.ru, Статья "Происхождение сервитутов", Юридическое бюро Юрьева.
2. èáõë- Հայերեն Բառարան, Ա.Ս. Ղարիբյան, «Հայաստան» հրատարակչություն, Երևան, 1982թ.
3. ê.Þ. ê ï»÷³ÝÛ³Ý, ì.ö. ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, ².È. ¶ñÇ·áñÛ³Ý §²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ¿ÏáÝáÙÇÏ³ ¨ Ï³é³í³ñáõÙ¦,
4. ÐÐøú, ¶ÉáõË 13. Հողի նկատմամբ սեփականության իրավունքը և այլ գույքային իրավունքներ, Հոդված 211, Ðá¹í³Í212:
5. www.geo-garant.ru, "Обзор опыта зарубежных стран в создании земельных регистрационных систем." Черменьшский Г., Укргеодезкартография, Киев.

²ëÇë ï»Ý ï`
ì³Ñ» ä»ïñáëÛ³Ý

Ø³·Çë ïñ³Ý ï`
¶³ññÇ ¶ñÇ·áñÛ³Ý

Ðî¸ 338.34
(ºÖÞäÐ, §¾ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ, Çñ³íáõÝùÇ¨Ï³é³í³ñÙ³Ý¦ ամբիոն)

Ð²Þì²ä²Ð²Î²ÜÐ²Þì²èàôØÀÞÆÜ²ð²ð²Î²Ü Î²¼Ø²Îºðäàôâ Úàôüºðàôø ²ð¸ÚàôÜ²ì°î´Æ¼Üºêƶð²ì²Î²ÜÜ¿

Ðá¹í³ÍáõÙ Ý»ñÏ³Û³óí³Í ¿ Ñ³Ûñ»Ý³Ï³Ý ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ³éÏ³ ³ÛÝ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý ËÝ¹ÇñÝ»ñÁ, áñnûp մեծ ռիսկ են ներկայացնում տնտեսվարող սուբյեկտի ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý Ï³ÛáõÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ:

Հայաստանի Հանրապետությունում, ինչպես նաև աշխարհի ստաբիլ զարգացող կամ զարգացած երկրներում խոշոր շահույթներ ապահովող բիզնեսներից մեկը շինարարությունն է, իսկ հաշվապահական Ñ³ßí³ռման ճիշտ վարումը՝ արդյունավետ բիզնեսի գրավական:

Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ ÇÝãå»ë å³ïíÇñ³ïáõÝ»ñÁ, ³ÛÝå»ë ¿É ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý կազմակերպությունները, մեծ պահանջարկ ունեն գրագետ, փորձառու և բանիմաց հաշվապահների: Ð³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éáõÙÁ áã ÙÇ³ÛÝ Ï³ï³ñáõÙ¿ ·áñÍ³ñùÝ»ñÇ Ñ³ßí³éÙ³Ý ýáõÝÏóÇ³¨ ³ÛÝ ³ñï³óáÉáõÙ դրամական արտահայտությամբ, այլ նաև ֆինանսների հոսքերի վերահսկման, ռիսկերի կառավարման ինչպես նաև կազմակերպությունում ֆինանսական առկա խնդիրների վեր բարձրացման ֆունկցիա:

Տեղական տնտեսվարող սուբյեկտները, որոնք ձեռնարկ³ïÇñ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃáõÝÁ Í³í³ÉáõÙ »Ý ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý áÉáñïáõÙ՝ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï Ñ³Ý¹ÇåáõÙ »Ý ³ÛÝåÇëÇ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ, áñáÝù Ñ³ßí³å³ÑÇ Ñ³Ù³ñ ËáãáÝ¹á ï »Ý Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ Ñ³ßí³éÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÇÝ:

äñ³Ï ïÇï³ÛÇ¨ áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÁÝÃ³óùáõÙ Ù»Ýù ³ñÓ³Ý³·ñ»óÇÝù ³ÛÝåÇëÇ ËÝ¹ÇñÝ»ñ, áñáÝù ³Ý¹³éÝ³ÉÇ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñ »Ý ÃáÕÝáõÙ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý íÇ×³ÏÇ íñ³: ÐÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý¨ Ñ³ñïÝ³ÛÇÝ Ñ³ßí³éÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï áõÝ»ÝáõÙ »Ý ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý գործունեության տեսակին բնորոշ խնդիրներ: Որոնցից են.

1. ÆÝùÝ³ñÅ»ùÇ Ñ³ßí³éման բացակայությունը
2. Ընթացիկ լիկվիդ միջոցների հաշվառման բացակայությունը
3. Փաստաթղթավորման առկայության բացակայությունը
4. Իրավական դաշտի իրազեկվածության բացակայությունը
5. Ø»Ý»çÙ»ÝÃÇ áã å³ïß³×Ï»ñåáí ·áñÍ³ñùÝ»ñÇ Ï³ï³ñáõÙÁ

1. ÞÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³Ûñ»Ý³Ï³Ý շուկայում լուրջ խնդիրների են բախվում՝ ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ ÇÝùÝ³ñÅ»ùÇ Ñ³ßí³éÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï, ù³ÝÇ áñ ÇÝùÝ³ñÅ»ùÇ Ñ³ßí³éÙ³Ý համար տվյալների ներմատիվային բազա է հանդիսանում ԽՍՀՄ-áõÙ ·áñÍáÕ ÝáñÙ³ïÇÝ»ñÁ:

ä»ïáõÃÛáõÝÁ ³Ûë ËÝ¹ñÇ ÉáõÍÙ³Ý Ñամար վերջին երկու տարիներին բավականին մեծ աշխատանք է Ï³ï³ñ»É, ë³Ï³ÛÝ ËÝ¹ñÇ í»ñçÝ³Ï³Ý Ï³ñ·³íáñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ëå³ëí»ÉçÙ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ ¹»é³éÏ³ ã»Ý: Î³Ý բազում թերություններ և անհամապատասխանություններ: Որոնցից են օրինակ՝ մեխանիզմների կամ ë³ñù³íáñáõÙÝ»ñÇ ß³Ñ³·áñÍÙ³Ý¨ ëå³ë³ñÏÙ³Ý Ñ»ï Ï³å³Í Í³ËëÇ³ÝÑ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÃÛáõÝÁ՝ Ý»ñÏ³ÛÇë ßáõÏ³ÛáõÙ ·áñÍáÕ ·Ý»ñÇÝ: ²ßË³ï³ÝùÇ í³ÑÓ³ïñáõÃÛ³Ý Ñ»ï Ï³å³í³Í ÝáñÙ³ïÇíÝ»ñÇ ë³ÑÙ³ÝÙ³Ý Ù»ç ³ßË³ï³ÝùÇ í³ÑÓ³ïñÙ³Ý ¹ÇÙ³ó áõÕÕíáÕ ÙÇçáóÝ»ñÁ ÐÐ-áõÙ ³í»ÉÇ Ñ³×³Ë¿ ÷á÷áËíáõÙ՝ Ï³Ëí³Í·Ý³×ç ï»Ùå»ñÇó, ù³Ý ³ÛÝ ÝáñÙ³ïÇí ÷ë ï³ÃÕÃ»ñáõÙ, áñáÝù Å³Ù³Ý³ÏÇ ÁÝÃ³óùáõÙ Ã³ñÙ³óíáõÙ »Ý: ²í»ÉÇ Ñ³í³ëïÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ »Ýù Ñ³Ý¹ÇåáõÙ ÝÛáõÃ³Ï³Ý ³ñÅ»ùÝ»ñÇ ·Ý»ñÁ áõëáõÙÝ³ëÇñ»ÉÇë, áñáÝù պետության աջակցությամբ ստեղծել է մոնիտորինգային կազմակերպություն, հետևում է ßáõÏ³ÛáõÙ ³éÏ³ գնաճներին և սղաճներին, իր հերթին ամենամսյա տեղեկագրերով ծանուցում է տնտեսվարող սուբյեկտներին՝ շուկայում առկա գների վերաբերյալ: Վերոնշյալ ծախսերից անգամ մեկի ճշգրիտ հաշվարկների բացակայության դեպքում անհնարին է ինքնարժեքի հաշվառումը:

2. º'í Ï³éáõó³å³ïáÕ³ñÁ, ¨' ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ լիկվիդային միջոցների սակավության են հանդիպում, երբ նախագծերի իրականացման ժամանակ ակնկալվող Ùáõï»ñÁ Ýí³½áõÙ »Ý, ÇëÏ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÁ ³í³ñïÇÝ Ñ³ëóÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ Í³Ëë»ñÁ Ý³Ë³ï»ëí³ÍÇó ³í»ÉÇ

ß³ï է պահանջվում: Þ³ï ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ Çñ»Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ ëÏëáõÙ »Ý Í³í³É»É բանկային վարկերի կամ փոխառու միջոցների հաշվին, որոնք ինքնին իրենց տոկոսադրույքի հաշվին մեծ Í³Ëë»ñ »Ý å³Ñ³Ýçáõù, Ý³Ë³·ÍÇ ³ÝÑ³çáÕáõÃÛ³Ý Ï³Ù ïíÛ³É ßáõÏ³Ûáõù ë ï»ÕÍíáÕ ³ûբարենպաստ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ ¹»åùáõÙ ¹³éÝáõÙ »Ý ³Ýí×³ñáõÝ³Ï ¨ Å³Ù³Ý³ÏÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ¹³éÝáõÙ »Ý ëÝ³ÝÏ: Այն ինչ լիկվիդ միջոցների հաշվառելով կարելի այն տեղաբաշխել այնպես, որի արդյունքում կազմակերպությունը ֆինանսապես ավելի կայունության կլինի:

3. ÞÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ ³é³í»É Ù»Í ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñÇó ¿ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý հաշվառման համար տեղեկատվության ժամանակին և ճշգրիտ տրամադրումը, որը պարբերաբար խախտվում է ßÇÝ. Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ: Ô»Ï³í³ñ ¨ ïíÛ³É ·áñÍ³ñùÇ Ñ³Ù³ñ å³ï³ëË³Ý³ïáõ ³ÝÓÇÝù, áñáÝù ³é³çÝ³ÛÇÝ Ñ³Ù³ñíáÕ ÷³ëï³ÕÃÕÃ»ñÁ Ï³½Ùáõù »Ý ïíÛ³É ·áñÍ³ñùÇó Ñ»ïá` ժամանակին չեն ներկայացնում հաշվապահություն այն հաշվառելու համար: Àëï áñÇ ³é³ç³ÝáõÙ »Ý ³ÛÝåÇëÇ ËÝ¹ÇñÝ»ñ, áñáÝù Ñ»ï³·³Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³ÝÑ³ßí³éÙ³ÝÑ³Ù³ñ¹³éÝáõÙ »Ý ³ÝÑÝ³ñÇÝ:

¸Çï³ñÏ»ÝùÑ³ßí³å³Ñ³Ï³ÝÑ³ßí³éÙ³ÝÑ³Ù³ñÏ³ñ¨áñ³·áõÝ»ÝÃ³Ñ³Ù³Ï³ñ·ñÇó ÙÇù³ÝÇëÁ:

1. ä³ß³ñÝ»ñ - ÇÝãå»ë ·ÉËË³íáñ å³Ñ»ëïáõÙ, ³ÛÝå»ë ¿É ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ññ³å³ñ³ÏÝ»ñáõÙ, ÇÝãå»ë Ùáõï ù³·ñíáõÙ, ³ÛÝå»ë ¿É »Éù³·ñíáõÙ »Ý ÝÛáõÃ³Ï³Ý ³ñÅ»ùÝ»ñ, áñáÝù å³Ñ»ëï³å»ïÇ Ï³Ù ³ÛÉ å³ï³ëË³Ý³ïáõ ³ÝÓ³Ýó ÏáÕÙÇó ÷³ëï³ÃÕÃ³íáñáõÙ ãÇ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ, áñÁ Ñ³Ý·»óÝáõÙ ¿ å³ï³ëË³Ý³ïáõ ³ÝÓ³Ýó անվերահսկելիությանը՝ նյութական արժեքների նկատմամբ: Դրանք հետագայում Ñ³Ý·»óÝáõÙ »Ý Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³ÝÑ³ßí³éÙ³ÝÑ³Ù³ñ ÇÝãå»ë ÝÛáõÃ³Ï³Ý ³ñÅ»ùÝ»ñÇ ³éï³ÛáõÃÛ³Ý ¨ ¹ñ³Ýó ծախսագրման, այնպես էլ հաշվետվություններում իրական պատկերը դրամական արտահայտությամբ ³ñï³óáÉ»ÉáõÝ, ¨ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ ëïáõ·³Ûó»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï ¹³éÝáõÙ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ³ñÓ³Ý³·ñ³Í Çñ³í³Ë³ËïáõÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ïáõÛÅ»ñÇ ë³ÑÙ³ÝÙ³ÝÁ:

2. Îñ»¹Çïáñ³Ï³Ý å³ñïù»ñ - Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ Çñ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ÁÝÃ³óùáõÙ ÇÝãå»ë մատակարարում, այնպես էլ ձեռք է բերում ծառայություններ, ապñ³ÝùÝ»ñ, áñáÝó Ñ»ï áõÕ»ÏóáÕ փաստաթղթերը շատ դեպքերում բացակայում են կամ տրամադրվում են ժամանակագրական առումով ավելի áõß, áñáÝù Ñ³Ý·»óÝáõÙ »Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑÝ³ñÇÝáõÃÛ³ÝÁ ¨ ËáãÛÝ¹áïáõÙ ýÇÝ³ÝëÝ»ñÇ Ï³é³í³ñÙ³ÝÁ:

3. ¸ñ³Ù³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñ - ¹ñ³Ù³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇ ß³ñÅÁ ³é³í»É Ù»Í áõß³¹ñáõÃÛ³Ý ¿ ³ñÅ³Ý³Ý³ÝáõÙ å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó: ²ñï³ñÅáõÛÃ³ÛÇÝ ·áñÍ³ñùÝ»ñ Ï³ï³ñ»ÉÇë Ó»éÝ³ñÏ³ïÇñ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ³ñï³ñÅáõÛÃÇ ³éáõí³×³éùÇ ÁÝÃ³óùáõÙ ³é³ç³óáÕ տարբերությունից ֆինանսական կորուստներից խուսափելու համար կատարում են կանխիկ արտարժութային ·áñÍ³ñùÝ»ñ, áñáÝù Ñ³Ý·»óÝáõÙ »Ý Ëáßáñí³ñã³Ï³Ý ïáõ·³ÝùÝ»ñÇ:

4. ÞÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ Ï³éáõó³å³ïáÕÝ»ñÁ Çñ»Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ ëÏë»Éáõóառաջ պետք է լրջագույնս կարգավորեն իրենց գործունեությանը բնորոշ իրավական փաստաթղթերը: Որոնցից »Ý ßÇÝ ÃáõÛÉïíáõÃÛáõÝÁ, ù³Ý¹Ù³Ý ÃáõÛÉïíáõÃÛáõÝÁ, ×³ñï³ñ³å»ï³-Ý³Ë³·Í³ÛÇÝ ³é³ç³¹ñ³ÝùÁ, ÉÇó»Ý½Ç³Ý»ñÁ ¨ ³ÛÉÝ: Ð³ßñ»Ý³Ï³Ý ·áñÍ³ñ³ñÝ»ñÁ ÙÇù³ÝÇ ³Ý·³Ù ï³ñã³Ï³Ý ïáõÛÅ»ñÇ »ÝÃ³ñÏí»Éáõó Ñ»ïá »Ý ÙÇ³ÛÝ Çñ»Ýó å³ïñ³ëï³Ï³ÙáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ûïáõù å³Ñå³Ý»É ÝáñÙ³ïÇíÝ»ñ ¨ ·áñÍ»É ûñ»Ýë¹ñáñ»Ý:

5. ÐÐ-Ç ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý áÉáñïáõÙ ëÏëáõÙ »Ý Çñ»Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ Í³í³É»É ³ÛÝåÇëÇ ·áñÍ³ñ³ñÝ»ñ ¨ Õ»Ï³í³ñ ³ÝÓÇÝù, áñáÝù ãáõÝ»Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñ` Ð³Û³ëï³ÝáõÙ ·áñÍáÕ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ակտերի, օրենքների մասին: Տնտեսվարող սուբյեկտերի ղեկավարները նախընտրում են համալրել Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³ÛÝåÇëÇ ßËï³ïÇóÝ»ñáí, áñáÝù ó³Íñ »Ý í³ñÓ³ïñáõÙ` ËÝ³Û»Éáí Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ÙÇçáóÝ»ñÁ: ê³Ï³ÛÝ ³Û¹ ³ßË³ï³ÏÇóÝ»ñÁ ïíÛ³É ³ßË³ï³ßáõÏ³Ûáõù ãÏ³Û³ó³Í Ù³ñ¹ÇÏ »Ý, áñáÝù ãáõÝ»Ý Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ·Çï»ÉÇùÝ»ñ ¨ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ÷áñÓ: Üñ³Ýù Çñ»Ýó ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ Ï³ï³ñáõÙ »Ý ³ÛÝåÇëÇ ³ÝáõÕÕ»ÉÇ ëË³ÉÝ»ñ, áñáÝó Ñ»ï¨³Ýùáí Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ÏáñóÝáõÙ¿ ³í»ÉÇ Ù»Í ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ÙÇçáóÝ»ñ, ù³Ý ³ÛÝ ïÝï»ë³Í ·áõÙ³ñÝ»ñÝ ¿ÇÝ: ÆëÏ Õ»Ï³í³ñÝ»ñÁ, ãÑ»ï¨»Éáí ·áñÍáÕ ûñ»ÝùÝ»ñÇÝ, áñáß³ÏÇ Í³Ëë»ñÇó Ëáõë³÷»Éáõ Ñ³Ù³ñ Ï³ï³ñáõÙ »Ý ³ÛÝåÇëÇ ·áñÍ³ñùÝ»ñ, áñáÝù Ñ»ï³·³Ûáõù í³ñã³Ï³Ý å³ï³ëË³Ý³ïáõÃÛ³Ý »Ý »ÝÃ³ñÏïáõÙ` Ñ³ñÏ³ÛÇÝ ¨ ï»Õ³Ï³Ý ÇÝùÝ³Ï³é³í³ñÙ³ÝÙ³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó:

ä»ïáõÃÛáõÝÁ ÇñÑ»ñÃÇÝ ûñ»ÝùÝ»ñáí, áñáßáõÙÝ»ñáí Ï³Ù ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ³ÛÉ ³Ï ï»ñáí ÷áñÓáõÙ ¿ ëï»ÕÍ»É ³ÛÝåÇëÇ ÙÇç³í³ûñ, áñáÝù Ïëï Çå»Ý տնտեսվարող սուբյեկտներին պահպանել գործարքներ կատարելու համար անհրաժեշտ բոլոր կանոնները:

Բոլոր վերոնշյալ հարցերը պարբերաբար խախտվում են ՀՀ-áõÙ ·áñÍáÕ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñáõÙ, áñáÝù Ñ³ñÏ³ÛÇÝ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ëï áõ·³Ûó»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï Ï³ï³ñí³Í Çñ³í³Ë³ËïáõÙÝ»ñÁ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ å³ï³ëË³Ý³ïíáõÃÛ³Ý »Ý »ÝÃ³ñÏíáõÙ. ³ÛÝ ÇÝã Ï³ñ»ÉÇ ¿ ÝÙ³Ý³ïÇå ËÝ¹ÇñÝ»ñÇó Ëáõë³÷»É ¨ áõÝ»Ý³É բարձրորակ մասնագետներով հագեցած կազմակերպություն, որն էÉ Çñ Ñ»ñÃÇÝ ÏÑ³Ý¹Çë³Ý³ ïÝï»ëí³ñáÕ սուբյեկտի շահույթի ապահովման բարձր մակարդակ:

º½ñ³Ï³óáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñ

²ßË³ï³ÝùÇ ÁÝÃ³óùáõÙ, Ý»ñÏ³ÛÇë Ñ³Ûñ»Ý³Ï³Ý ßÇÝ³ñ³ñ³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ÇÝùÝ³ñÅ»ùÇ Ñ³ßí³éÙ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ ¨ Ùáï»óáõÙÝ»ñÇ ï»ë³Ï³Ý ¨ Ý³Ë³¹ÇåÉáÙ³ÛÇÝ åñ³Ïï³ÛÇ ·áñÍÝ³Ï³Ý áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùáõÙ »Ï»É»Ýù Ñ»ï¨Û³É»½ñ³Ï³óáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ.

• Ð³Ûñ»Ý³Ï³Ý ßÇÝ³ñ³ñÝ»ñÁ, ÇÝãå»ë Ï³å³éáõ, ³ÛÝå»ë ¿É å³ïíÇñ³ïáõ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó í³ñáõÙ »Ý ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ Ñ³ßí³éáõÙ, áñÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ãÇ ÁÝÓ»éÝáõÙ ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý ĺ

ÎÝï.Ã., ³ëÇëï»Ýï`* *Ø³·Çëïñ³Ýï`
²ñÙ»Ý Ì³ñ¹³ÝÛ³Ý **¶ñÇ·áñ¼³ù³ñÛ³Ý**

Ðî¸ 332.62 (ºÖÞäÐ,
§¾ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ, Çñ³íáõÝùíh և կառավարման» ամբիոն)

Ü ºð¸ðàôØ²ÚÆÜ ¶àðÌàôÜºàôÂÚ²Ü ìð²²¼¸àÔ ¶àðÌàÜÜºðÀ

Ðá¹í³ÍÁ ÝíÇñí³Í ¿ Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý íñ³ ³½¹áÕ ÑÇÙÝ³Ï³Ý ·áñÍáÝÝ»ñÇÝ, áñáÝù պայմանականորեն բաժանվում են երկու մեծ խմբերի՝ օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ, մակրոտնտեսական և ÙÇÏñáïÝïë³Ï³Ý: ²é³í»É Ù³Ýñ³Ù³ëÝ Ý»ñÏ³Ûóí³Í»Ý Ù³Ïñá¨ÙÇÏñá ïÝï»ë³Ï³Ý óáõó³ÝÇßÝ»ñÁ, ¹ñ³Ýó դասակարգումներն ու բնորոշումները: Հոդվածում ներկայացված են նաև ներդրումների պահանջարկի կորը՝ կախված շահույթի նորմայից և տոկոսադրույքից և բյուջեյի հարկային մուտքերի հարկային դրáõÙù³ã³÷»ñÇó Ï³Ëí³ÍáõÃÛ³Ý Ïáñ (È³ý»ñÇ Ïáñ):

Ü»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³Ï ïÇí³óÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óÁ ³ÝÑÝ³ñ ¿ ³é³Ýó ·áñÍáÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ù³Ý áõ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý, áñáÝù ³½¹»óáõÃÛáõÝ »Ý ÃáÕÝáõÙ Ýñ³ íñ³:

Տարբերում են գործոնների հետևյալ խմբերը՝ օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ, մակñáïÝï»ë³Ï³Ý ¨ ÙÇÏñáïÝï»ë³Ï³Ý:

Օբյեկտիվում կիրառում են այն գործոնները, որոնք կախված չեն պետության որդեգրած ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝÇó ¨ Ù³ëÝ³íáñ ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÇó: Üñ³Ýóáõ Ï³ñáÕ »Ýù Ý»ñ³é»É ûñÇÝ³Ï ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý×·Ý³Å³Ù»ñÁ, ³Õ»ïÝ»ñÁ¨ ³ÛÉÝ:

Æñ»Ýó Ñ»ñÃhù սուբյեկտիվ գործոնները լիովին կախվածություն ունեն պետության գործունեությունից և տնտեսվարման կոնկրետ սուբյեկտներից: Նրանց թվում կարելի է դասել նաև կառավարման/մենեջմենթի Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ ÇÝãå»ë Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ, ³ÛÝå»ë ¿É å»ïáõÃÛ³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ (·Çï³ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý, Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ¨ ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ÁÝïñáõÃÛáõÝ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó):

Ինչպես արդեն նշել ենք, ներդրումային գործունեության վրա ազդում են նաև տարբեր գործոններ, ինչպես ÙÇÏñá, ³ÛÝå»ë ¿É Ù³ÏñáÙ³Ï³ñ¹³ÏÇ íñ³:

Միկրոտնտեսական գործոնների խմբին կարելÉÇ ¿ ¹³ë»É՝

✓ *ÀÝÏ»ñáõÃÛ³Ý â³÷»ñÁ (Í³í³ÉÝ»ñÁ):* Üñ³Ýù ³ÝÙÇç³Ï³Ý Ï»ñåáí ³½¹áõÙ »Ý Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Í³í³ÉÇ íñ³, ù³ÝÇ áñ áñå»ë Ëáßáñ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñ, ³ÛÉ Ñ³í³ë³ñ å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ, ïÝûñÇÝáõÙ »Ý ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý½·³ÉÇ é»ëáõñëÝ»ñÇ, Ñ³Ù»Ù³ï ÙÇçÇÝÝ»ñÇ¨ ÷áùñÇ:

✓ *ÀÝÏ»ñáõÃÛ³Ý ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý íÇ×³ÏÁ:* ²é³çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ ³Û¹ Ï»ñå áñáßáõÙ »Ý í»ñ³Ý»ñ¹ñÙ³Ý աղբյուրների ծավալը և կառուցվածքը: Չունենալով բավարար ֆինանսական կայունություն՝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ ³é³çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ ¹Åí³ñ Ã» Ï³ñáÕ³Ý³ í»ñ³Ý»ñ¹ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ·ïÝ»É ÝÏ³ï»É ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý é»ëáõñëüëեր, իսկ երկրորդ՝ ոչ մի աղբյուր չի կարող ի օգուտ իրեն օգտագործվել: Այս դեպքում, Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ ëïÇåí³Í ÏÑñ³Å³ñíÇ »ñÏ³ñ³Å³ÙÏ»ï¨ Ã³ÝÏ í³ñÏ»ñÇó, ÇÝãå»ë Ý³¨ ýÇÝ³Ýë³íáñÙ³Ý ³ÛÉ·áñÍçÙÝ»ñÇó:

✓ *²Ùáñïç½³óÇ³ÛÇ Ñ³ßí³ñÏÇ Ù»Ãá¹Ý»ñÁ:* ²Ùáñïç½³óÇáÝ Ñ³ï Ï³óáõÙÝ»ñÁ - ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý Ý»ñ¹ñÙ³Ý սեփական կարևորագույն աղբյուրներից են: Նրա տնտեսագիտական բովանդակությունը կայանում է Ñ»ï¨Ûª³ÉáõÙ` ³Ùáñï Ç½³óÇáÝ Ñ³ï Ï³óáõÙÝ»ñÁ, Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃ³Ý ÏáÕÙÇó Ïáõï³ÏÍ³Í, Çñ»ÝóÇó Ý»ñÏ³Ûª³óÝáõÙ »Ý ÑÇÙÝ³¹ñ³Ù, áñÁ ³å³·³ÛáõÙ Ïû·ï³·áñÍíÇ Ù³ßí³Í ë³ñù³íáñáõÙÝ»ñÇ ÷áË³ñÇÝÙ³Ý կամ նոր սարքավորումների ձեռքբերման համար: Ամորտիզացիոն քաղաքականությունը պետք է կրի այնպիսի բնութագիր, որպեսզի կուտակած հատկացումները բավարար լինեն ընդլայնված վերարտադրության ³å³ÑáÍÙ³Ý Ñ³Ù³ñ:

✓ *Î³é³í³ñÙ³Ý Çñ³í³Ï³½Ù³Ï»ñå³Ï³Ý Ó¨Á:* ²Ûë ·áñÍáÝÁ ¨ë ³½¹»óáõÃÛáõÝ¿ áõÝ»ÝáõÙ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý íñ³: öáË³ïáõÝ»ñÁ Ñ³ÏÍ³Í»Ý ³í»ÉÇ íë ï³Ñ»É ³ÛÝåÇëÇ Çñ³í³Ï³½Ù³Ï»ñå³Ï³Ý Ó¨ áõÝ»óáÕ ÷áË³éáõÝ»ñÇÝ, áñáÝó ë»÷³Ï³Ý³ï»ñ»ñÁ ÉÇÇñ³í å³ï³ëË³Ý³ïíáõÃÛáõÝ »Ý ÏñáõÙ Çñ»Ýó Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃ³Ý Ñ³Ù³ñ` áñå»ë ÷áË³éáõÝ»ñ: úñÇÝ³Ï սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունները փոխատուները վերաբերում են որոշակի մտահոգությամբ, իրենց պարտավորությունների նկատմամբ հիմնադիրների պատասխանատվության

նվազեցման պատճառով, ինչը, բնականաբար, ազդում է նրանց ներդրման գործունեության ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ¨ Í³í³ÉÝ»ñÇ íñ³:

Մակրոտնտեսական գործոնների խմբին են դասվում՝

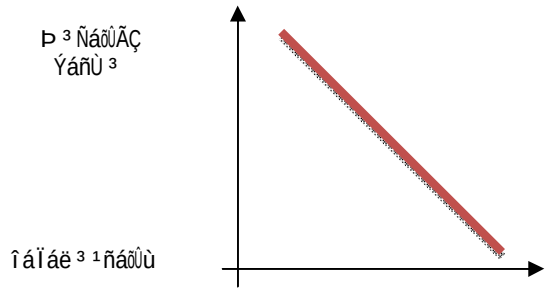
- *ºñÏñÇ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý íÇ×³ÏÁ ¨ ¹ÇÝ³ÙÇÏ³Ý:* Սա պետության և բոլոր տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսական կարողությունները կառավարող հիմնական գործոն է ներդրումային ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ·áñÍÁÝÃ³óáõÙ:

ºñÏñÇ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ï³ñ·³íÇ×³ÏÁ áñáßáõÙ ¿ ÐÜ², Ð²² ¹ÇÝ³ÙÇÏ³Ý, ³½·³ÛÇÝ »Ï³Ùáõ ïÁ, å»ï³Ï³Ý բյուջեի և նրա դեֆիցիտի մակարդակը, գնաճի մակարդակը, արտահանման և ներմուծման ծավալն ու Ï³éáõó³ÍùÁ ¨ ³ÛÉÝ: ²Ûë Ù³ÏñáïÝï»ë³Ï³Ý óáõó³ÝÇßÝ»ñÇ Ù»ÍáõÃÛáõÝÇó ¿ Ï³ËÍ³Í å»ïáõÃÛ³ÝÁ ¨ ³é¨ïñ³ÛÇÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ Ý»ñ¹ñÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ³ÝÑñ³Å»ßï ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý é»ëáõñëÝ»ñÇ ïñ³Ù³¹ñÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:

Ð³Ûïݹ¿, áñ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý ÁÝÃ³óùÁ Ï³Ëí³Í ¿ áõÝ»ó³Í ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï û·ï³·áñÍáõÙÇó ¨ Ý»ñ¹ñÙ³Ý ÁÝÃ³óùÇó: ²Ûë ¹»åùáõÙ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ Ñ³ëÝ»É Ýñ³Ý, áñ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ³×Ù³Ý ÁÝÃ³óùÁ ·»ñ³½³ÝóÇ Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ³×Ç ÁÝÃ³óùÇÝ:

- *¶Ý³×Ç Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ:* ¶Ý³×Á ½·³ÉÇ Ï»ñåáí ³½áõÙ ¿ »ñÏñÇ Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³Ï³ç³óÙ³Ý íñ³: ¸ñ³ Ñ»ï Ù»Ï³ï»Õ å»ïù¿ Ñ³ßíÇ ³éÝ»É, áñ ·Ý³×Ç Ù³Ï³ñ¹³ÏÇ ¨ ¹ÇÝ³ÙÇÏ³ÛÇ հետ սերտորեն կապ ունի Կենտրոնական բանկի կողմից առևտրային բանկերի վերաֆինանսավորման Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ ¨ ¹ÇÝ³ÙÇÏ³Ý:

Հայտնի է, որ ներդրման պահանջարկի կորը կախված է առևտրային վարկերի բանկային ïáÏáë³¹ñáõÙÇó ¨ Ý»ñ¹ñáõÙÇó ³ÏÝÏ³ÉíáÕ ß³ÑáõÛÃÇ ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇó (·Í³å³ï»ñ 1):

¶Í³å³ï»ñ 1. Ü»ñ¹ñÙ³Ý å³Ñ³Ýç³ñÏÇ Ïáñ

¶Í³å³ï»ñÇó »ÝÃ³¹ñվում է, որ կապը այս պարամետրերի միջև հակադարձ է՝ բանկային տոկոսադրույքի բարձրացումը բերում է ներդրման ակնկալվող եկամտի նվազեցմանը, որը տանում է Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ýí³½»óÙ³Ý: ºí Ñ³Ï³é³ÏÁ, Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ ½·³ÉÇáñ»Ý ÏÙ»Í³Ý³, »Ã» Ý»ñ¹ñáõմային ծրագրի եկամուտը բարձր կլինի վարկավորման տոկոսադրույքից:

- *²ñï³ë³ÑÙ³ÝÙ³Ý Ï³åçï³ÉÇ Ý»ñ·ñ³íáõÙÁ:* Ü»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý í»ñ³Ï³Ý·ÝÙ³Ý Ï³ñ¨áñ å³ÛÙ³Ý ¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ³ñï³ë³ÑÙ³ÝÙ³Ý Ï³åçï³ÉÇ Ý»ñ·ñ³íáõÙÁ:

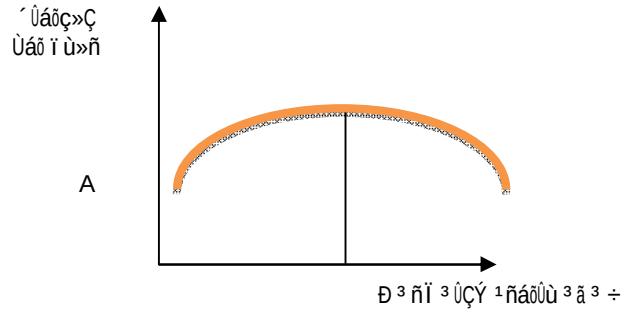
Սակայն արտասահմանյան ներդրումներն ունեն մի շարք բացաëï³Ï³Ý ÏáÕÙ»ñ՝

- ❖ ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý å³ÑáíÙ³Ý »ñ³ßËçùÝ»ñÇ ³ÝÏ³ÛáõÝáõÃÛáõÝÁ;
- ❖ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ã³÷³ÝÇßÝ»ñÇÝ ³ÝÑ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý Ï³ÝáÝÝ»ñÇ ï»Õ»Ï³·ñáõÃÛáõÝÁ:

- *Ð³ñÏ³ÛÇÝ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛáõÝ:* Հարկային բեռը ժամանակակից պայմաններում, հատկապես արդյունաբերական ձեռնարկությունների համար, այնքան բարձր է, որ նրանց մոտ շատ դեպքերում չի մնում բավարար ֆինանսական միջոցներ արտադրության զարգացման և արդիականացման համար:

Ð³ñÏ³ÛÇÝ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³ï³ñ»É³·áñÍáõÙÁ »ñ¨áõÙ ¿ Ñ³ñÏ»ñÇ ¹ñáõÙù³ã³÷»ñÇ ûå ïÇÙ³É³óÙ³Ý Ù»ç, Ý³¨ Ñ³ñÏ³ï»ë³ÏÝ»ñÇ Ýí³½óÙ³ù բոլոր մակարդակներում:

Ð³ñÏ³ÛÇÝ »Ï³ÙïÇ ¹ñáõÙù³ã³÷»ñÇ ûå ïÇÙ³É³óÙ³Ý Ñ³ëï³ïáõÁ Ï³ñ¨áñ ËÝ¹Çñ ¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ: Տնտեսագիտության մեջ հայտնի է կոր, որը բնորոշում է բյուջեյի հարկային մուտքերի կախվածությունը Ñ³ñÏ»ñÇ Ù»ÍáõÃÛáõÝÇó (·Í³å³ï»ñ 2): ¶Í³å³ï»ñÇ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÇó »ñ¨áõÙ ¿, áñ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ Ùáõïù»ñÁ բյուջե, կախված հարկային դրույքաչափերի աճից, ավելանում է մինչև որոշակի մեծություն (կետ A), իսկ հետո Ýí³½áõÙ:

Գծապատկեր 2. Բյուջեյի ներկայիս մուտքերի և հարկերի դրույքաչափերի կախվածությունÝ ýáõÝïóÇ³ (È³ý»ñÇ ÏáñÁ):

Այդ կախվածությունը գործնականում հստակ չի դրսևորվում, բայց նրանում կա որոշակի տրամաբանություն: Հարկային դրույքաչափի հաստատման մեջ պետք է պահպանել հետևյալ սկզբունքները՝

- –Ñ³ñï³ÛÇÝ ¹ñáõÛù³ã³÷Ç Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ å»ïù ¿ Ñ³ëï³ïíÇ՝ Ñ³ßíÇ ³éÝ»Éáí Ñ³ñï í×³ñáÕÇ ÑÝ³ñ³ íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, ³ÛëÇÝùÝ Ýñ³ »Ï³Ù ï Ç Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ;
- –հանրագումարում բոլոր տեսակի հարկերի դրույքաչափերը պետք է լինեն այսպիսին, որպեսզի ընդհանուր հարկային բեռը հարկ վճարողի վրա լինի ոչ թե չափազանց մեծ, այլ չափավոր:
- –հարկային դրույքաչափերը պարբերաբար å»ïù ¿ í»ñ³Ý³Û»É »ÏïñáõÙ ë ï»ÕÍ³Í ï Ý ï »ë³Ï³Ý ¨ ëáóÇ³É³Ï³Ý Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇó »ÉÝ»Éáí:
- –Ñ³ñï³ÛÇÝ ¹ñáõÛù³ã³÷»ñÁ å»ïù ¿ ËÃ³Ý»Ý ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý ³×Á, Ñ» ï³ùñùñáõÃÛáõÝÁ ³ßË³ï³Ýùáõ Ù ¨ å³ßï å³Ý»É Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ³Õù³ï Ñ³ï í³ÍÝ»ñÇÝ:

Հարկային համակարգի բարելավման կարևոր տեսակետ է Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ß³ÑáõÃ³Ñ³ñïÇ áñáß³ÏÇ ³ñï áÝáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ë ï »ÕÍáõÙÁ Ó»éÝ³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, áñáÝù ß³ÑáõÛÃÁ Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñÇ ï »ëùáí áõÕÕáõÙ »Ý í»ñ³Ï³éáõóÙ³ÝÁ, ï »ËÝÇÏ³Ï³Ý í»ñ³½ÇÝáõÙÁ ¨ ·áñÍáÕ ³ñï³¹ñáõÃÛ³Ý ÁÝ¹É³ÛÝáõÙÁ:

- *Փոքր և միջին բիզնեսի մակարդակների զարգացվածությունÝÁ »ñÏñáõÙ:* Ð³Û ï ÝÇ ¿, áñ ó³ÝÏ³ó³Í պետության տնտեսություն չի կարող նորմալ գործել և զարգանալ առանց խոշոր, միջին և փոքր բիզնեսի ûå ï ÇÙ³É Ñ³Ù³ ÏóáõÃÛ³Ý:

Փոքր բիզնեսի ազդեցությունը ներդրումային գործունեության վրա պայմանավորված է հետևյալ å³ï×³éÝ»ñáí՝

- –Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ավելի բարձր հասույթով,
- –ներդրման ետգնման ժամկետի կրճատմամբ,
- –ավելի արագ և էժան տեխնիկական վերազինման իրականացմամբ, նոր տեխնոլոգիաների ներմուծությամբ և փորձարկմամբ, արտադրության մասնակի ավտոմատացման անցկացմամբ, Ù»Ë³ÝÇÏ³Ï³Ý ¨ Ó»éùÇ ³ßË³ï³ÝùÇ ûå ï ÇÙ³É Ñ³Ù³ ÏóÙ³Ý ûվաճմամբ:
- –միջին խավի ի հայտ գալով, տնտեսության կայունությամբ հետաքրքրված, եկամուտների բավարար մակարդակի տնօրինմամբ, պատրաստ լինելով սպառել ոչ ամենաէժան ապրանքները և Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÁ:
- –պետության ներդրումային քաղաքականությամբ:

ÆÃÇíë ³ÛÉÙ³ Ïñáï Ý ï »ë³Ï³Ý ·áñÍáÝÝ»ñÇ Ï³ñ»ÉÇ ¿ ³é³ÝÓÝ³óÝ»É՝

- –Ý»ñ¹ñáõÙ³ÛÇÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Çñ³í³Ï³Ý ³ç³ÏóáõÃÛáõÝÁ,
- –ëáóÇ³É³Ï³Ý ¨ ù³Õ³ù³Ï³Ý ¹ñáõÃÛáõÝÁ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ù»ç,
- –³½³ï ïÝï»ë³Ï³Ý ·áïÇ»ñÇ ³éÏ³ÛáõÃÛáõÝ,
- –Ý»ñ¹ñÙ³Ý éÇëÏÇ ·áñÍáÝÁ:

ì»ñÁ Ýßí³Í ·áñÍáÝÝ»ñÇó Ï³ñ»ÉÇ ¿ »½ñ³Ï³óÝ»É, áñ Ýñ³ÝóÇó ß³ï»ñÁ ë»ï áñ»Ý Ñ³Ù³Ïóí³Í »Ý ¨ վերջին հաշվով նրանք բոլորն էլ ազդում են ոչ միայն ներդրումային գործունեության վրա, այլ նաև ամբողջ »ñÏñÇ ïÝï»ë³Ï³Ý ¹ñáõÃÛ³Ý íñ³:

INVESTMENT ACTIVITIES OF THE MAIN INFLUENCING FACTURS

Article on the investment activities of the main influencing factors, which are conventionally divided into 2 large groups: objective and subjective, macro and micro economic. More are in macro and micro economic indicators and their definitions: The article presents the investment demand curve, depending on the profit norm and the rate of tax revenue and budget tax rates dependence curve.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. ²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ¿ÏáÝáÙÇÏ³ ¨ Ï³é³í³ñáõÙ, áõëáõÙÝ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏ: êï»÷³ÝÛ³Ý ê. Þ., ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý ì. ö., ¶ñÇ·áñÛ³Ý². È.: ºñ., ºÖÞäÐ Ññ³ï., 2007:
2. ²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ Ï»Ýë³óÇÏÉÇ Ï³é³í³ñáõÙ, áõëáõÙÝ³Ï³Ý Ó»éÝ³ñÏ: êï»÷³ÝÛ³Ý ê. Þ., ì³ñ¹³ÝÛ³Ý². ².: ºñ., ºÖÞäÐ Ññ³ï., 2009:
3. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия: Учеб. пособие. Е. И. Крылов, В. М. Власова, М. Г. Егорова - М. 2003
4. Анализ финансовой отчетности: Учеб. пособие. О. В. Ефимов, М. В. Мельник – М.: Омега Л, 2004
5. Инвестиции: учебник. Л. Л. Игонина – М. Юрист, 2002
6. ²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ Ù³ëÇÝ Ð. Ð. ûñ»Ýù, Ð. Ð. ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý ûñ»Ýë·Çñù

²ëÇë ï»Ý ï`
²ÝÝ³ ´³ ÏÇÏÛ³Ý

Ø³·Çë ïñ³Ý ï`
øÝ³ñÇÏ ²í» ïÇëÛ³Ý

Ðî¸ 001124

(ЕЃСҀҶ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

¶Æîà ôÂÚ²Ü Î²Úàôܼ²ð¶²òØ²Ü ÐÆØÜ²ÊÜ¸ÆðÜºðÀ ÐÐ-àôØ

Ðá¹í³ÍáõÙ Ý»ñÏ³Ûó³Í»Ý³ÛÝåÇëÇ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñ, áñáÝù ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ »Ý ï³ÉÇë ³å³Ñáí»É ·Çï³ïáõÃÛ³Ý Ï³ÛáõÝ ½³ñ·³óáõÙÁ ÐÐ-áõÙ: ²é³ç³ñÏ³íáõÙ »Ý ÙÇçáó³éáõÙÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, áñáÝù Ï³å³Ñáí»Ý ·Çï³ïáõÃÛ³Ý ¨ ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ Ï³ÛáõÝ ½³ñ·³óáõÙÁ, Ï³ñ¹Ç³Ï³Ýóí»Ý գիտության ոլորտի նյութատեխնիկական բազան և ենթակառուցվածքները, Ï³å³Ñáí»Ý ·Çï³ïáõÃÛ³Ý ¨ տեխնիկայի բնագավառի բարձր որակավորում ունեցող կադրերի թվաքանակի աճ, դրանով իսկ կապահովեն սահուն սերնդափոխություն, ինչպես նաև էապես կրճատյնվի գիտության և տեխնոլոգիաների բնագավառում ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝ:

Ä³Ù³Ý³Ï³ÏÇó ³ßË³ñÑáõÙ Ñ³ë³ñ³ïáõÃÛ³Ý ¨ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý Ï³ñ¨áñ ·áñÍáÝÝ»ñÇó ¿ ·Çï³Ï³Ý ¨ ·Çï³ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý, ³Û¹ ÃíáõÙ ÇÝáí³óÇáÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝÁ: ¶Çïáõ ÃÛáõÝÝ¿ ³ÛÝ Ý»ñáõÅÁ, áñÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ¿ ï³ÉÇë Ï³ñ×Å³Ù³Ý³Ï³Ñ³ï³Íáõ ÙÉáõÍ»Éáõ ÙñóáõÝ³Ï ïÝï»ëáõÃÛ³Ý Ï³Û³óÙ³Ý ËÝ¹ÇñÁ: ¶Çï³ï³ñ³ñï³¹ñáõÃÛáõÝÝ¿ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ÷³ëï³óÇ¨ ³ñ³·ÁÝÃ³ó ½³ñ·³óáÕ Ñ³ï³ÍÁ, Ù»Í³å»ë ³½¹»Éáí Ýñ³ ÙÛáõë ×ÛáõÕ»ñÇ íñ³:

¶Çïáõ ÃÛáõÝÝ¿, áñ 21-ñ¹ ¹³ñÇ ³ßË³ñÑáõÙ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ Ï³ñáÕ¿ ³å³Ñáí»É բարեկեցիկ ապագա և առաջադիմելու հնարավորություն: ²é³Ýó Ù ï³íáñ Ý»ñáõÅÇ ³×Ç, áñÁ å³ÛÙ³Ý³íáñí³Í է կրթության և գիտության զարգացմամբ, չի հաջողվի լուծել սոցիալ-տնտեսական բարդ խնդիրներ, հասնել ù³Õ³ù³óÇ³Ï³ÝÑ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛ³Ý, Ï³éáõó»É½³ñ·³ó³Í ÅáÕáíñ¹³í³ñ³Ï³ÝÑ³ë³ñ³ïáõÃÛáõÝ:

Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ Ï³ñ¨áñ³·áõÝé³½³í³ñ³Ï³Ý ËÝ¹Çñ Ñ³Ù³ñ»Éáí ·Çïáõ Ã Û³Ý զարգացումը և տեխնոլոգիական առաջընթացը, անհրաժեշտ է ապահովել այդ ուղղությամբ իրականացվող պետական քաղաքականության արդյունավետության բարձրացումը: Գիտական և գիտահետազոտական ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ Ý»ñ¹ñÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ï³½Ù³Ï»ñåáõÙÁ Ï³å³ÑáíÇ Ð³Û³ëï³ÝÇ ïÝï»ëáõÃÛ³Ý í»ñÁÝÃ³ó½³ñ·³óáõÙÁ:

Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ ·Çïáõ ÃÛáõÝÁ` áñå»ë »ñÏñÇ ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíÙ³Ý, ïÝï»ëáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý, ÏñÃáõÃÛ³Ý, Ùß³ÏáõÛÃÇ ¨ Ñ³ë³ñ³ïáõÃÛ³Ý ³é³çÁÝÃ³óÇ Ï³ñ¨áñ³·áõÝ ·áñÍáÝ, ·ïÝí»É¿ å»ïáõÃÛ³Ý áõß³¹ñáõÃÛ³Ý Ý»ñùá:

Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ·Çï³Ï³Ý Ý»ñáõÅÁ, áñáß Ñ³ßí³ñÏ»ñáí, Ï³½Ùáõù¿ ßáõñç 20 Ñ³½³ñ Ù³ñ¹: ÐÐ պետական բյուջեից ֆինանսավորվող գիտական ծրագրերի և թեմաների իրականացման գործում ներգրավված »Ý ßáõñç 7 Ñ³½³ñ ·Çï³Ï³ÝÝ»ñ ¨ ·Çï³Ï³Ý ³ßË³ïáõÝ»ñ: ²ÝÏ³ËáõÃÛ³Ý ï³ñÇÝ»ñÇÝ áñáß ã³÷áí å³Ñå³Ýí»É¿ Ð³Û³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ·Çï³Ï³Ý Ý»ñáõÅÁ, ·Çï³Ï³ÝÝ»ñÇ ³½³ï ëï»ÕÍ³·áñÍ»Éáõ Çñ³íáõÝùÁ, Ç Ñ³Ûï »Ý »Ï»É áã å»ï³Ï³Ý ·Çï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ ¨ ·Çï³Ï³Ý ÑÇÙÝ³¹ñ³ÙÝ»ñ, ներդրվել է պետական բյուջեից գիտական ծրագրերի և թեմաների մրցութային և ծրագրային ֆինանսավորման

Ñ³Ù³Ï³ñ·Á, ÁÝ¹É³ÛÝí»É ¿ ·Çï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝ»ñÇ ÇÝùÝáõñáõÛÝáõÃÛáõÝÁ, ÙÇç³½·³ÛÇÝ ·Çï³Ï³Ý ¨ ·Çï³ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÁ: àñáß ã³÷áí Ó¨³íáñí»É ¿ ûñ»Ýë¹ñ³Ï³Ý ¨ ÝáñÙ³ïÇí իրավական դաշտը: Գիտության ոլորտում պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքները Ó¨³ï»ñåí»É »Ý«¶Çï³Ï³Ý ¨ ·Çï³ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ ÐÐ ûñ»ÝÙáõÙ (ÁÝ¹áõÝí»É ¿ 2000 Ã. դեկտեմբերին), Հայաստանի Հանրապետությունում գիտության զարգացման հայեցակարգում (ՀՀ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó Ñ³í³ÝáõÃÛ³Ý ¿ ³ñÅ³Ý³ó»É 2001 Ã. ³åñÇÉÇÝ): ê³Ï³ÛÝ ·Çï áõÃÛ³Ý áÉáñïáõÙ հիմնարար բարեփոխումների իրականացումն անհարկի ձգձգվեց, ինչը հ³Ý·»óñ»ó Ýñ³Ý, áñ Ïáõï³Ïí»É »Ý բազմաթիվ խնդիրներ, որոնք առաջնահերթ լուծումներ են պահանջում:

Գիտության ոլորտում առկա խնդիրները բավականին մեծ թիվ են կազմում:Փորձենք առանձնացնել դրանցից կարևորագույնները: Գիտության ոլորտում լուրջ խնդիր է այն, որ բացակայում է å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Á: êñ³Ý ËáãÁÝ¹áïáõÙ ¿ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ տարանջատվածությունը ակադեմիականի, բուհականի, ճյուղայինի:Սա լուրջ խոչընդոտ է այս ոլորտում ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ùß³ÏÙ³Ý ¨ ¹ñ³ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ:¶Çï³Ï³Ý ³ÝÏ³Ë ÷áրձաքննության բացակայությունը ևս խոչընդոտում է ոլորտի արդյունավետ կազմակերպմանը: Գիտության áÉáñïÇ ½³ñ·³óÙ³ÝÁ ËáãÁÝ¹áïáõÙ ¿ Ý³¨ ³ÛÝ, áñ å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó ãÏ³Ý ÏáÝÏñ»ï ·ÇïáõÃÛ³Ý Ñ³ëó»³·ñí³Í å³ïí»ñÝ»ñ:ØÛáõë ËáãÁÝ¹áïÝ ³ÛÝ¿, áñ ·ÇïáõÃÛ³Ý áÉáñïÇ ³é¨ïñ³ÛÝ³óÙ³Ý ¨ •·Çï³Ï³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÇ ³å³Ýù³ÛÝ³óÙ³Ý Ù³ï³ñ¹³ÏÁ ó³Íñ¿, ·Çï³Ï³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ Ý»ñ¹ñÙ³Ý Ñ³Ù³ï³ñ·Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ãÇ ·áñÍáõÙ, ÇëÏ Ýáñ³ÙáõÍ³ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý պայմանները,կարելի է ասել, բացակայում են:

Ð³çáñ¹ ËÝ¹ÇñÁ, áñÝ ³Ûëûñß³ï ³ñ¹Ç³Ï³Ý¿, ³ÛÝ¿, որ գիտական կազմակերպություններում և բուհերում áñ³ÏÛ³É »ÑÇï³ë³ñ¹ Ï³¹ñ»ÑÇ å³ï³ë¿ ½·³óíáõÙ: ÜÏ³ïáõÙ¿ áñ³ÏÛ³É Ï³¹ñ»ÑÇ ¨ ³é³çÇÝ Ñ»ñÃÇÝ երիտասարդների արտահոսք, որն իր հերթին առաջ է բերում մի շարք այլ խնդիրներ:Գիտության ոլորտում ÙÇç³½·³ÛÇÝ Ñ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÃÛáõÝÝ անբավարար է կազմակերպված:Պետության կողմից ոչ մի քայլ չի Ï³ï³ñíáõÙ ·Çï³Ï³Ý Ñ»é³ÝÏ³ñ³ÛÇÝ áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ³ñï»ñÏñÇ ÝÙ³ÝûñÇÝ³Ï áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ»ï ÇÝï»qրելու ուղղությամբ: Բացասական երևույթ է նաև գիտության և կրթության ինտեգրման անբավարար Ù³Ï³ñ¹³ÏÁ:Î³¨ë ÙÇ ËÝ¹Çր, որի հետ մեր երկրում բավականին հաճախ ենք առնչվում:Մեր երկրում հստակ å³ßï å³Ýí³Í ã»Ý ·Çï Ý³Ï³ÝÇ Ñ»ÕÇÝ³Ï³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñÁ: ²Ûë ËÝ¹ÇñÝ, Áëï Çë, Ñ³ï áõÏ áõß³¹ñáõÃÛáõÝ¿ å³Ñ³Ýçáõù, ¨ å»ï³Ï³ÝÙ³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó å»ïù¿Ñëï³Ïù³ÛÉ»ñ Ó»éÝ³ñÏí»Ý ¹ñ³ ÉáõÍÙ³Ý áõÕÕáõÃÛ³Ùp:

ÆëÏ ÇÝãÇ° Ñ»ï¨³Ýù¿ ³Ûë Ù³Ù»ÝÁ: ²Ûë ³Ù»ÝÇ ·ÉË³íáñ å³ï×³éÝ ³ÛÝ¿, áñ å»ïáõÃÛ³Ý ÏáÕÙÇó գիտությանը քիչ ուշադրություն է հատկացվում, պետական բյուջեից գիտությանն ուղղված ֆինանսավորման Í³í³ÉÝ»ñÁ ãÝãÇÝ »Ý: ¸ñ³Ýù Ï³½ÙáõÙ »Ý ÐÜ²-Ç ÁÝ¹³Ù»ÝÁ 0.3-%-Á: ´³óÇ ³ÛÝ, áñ ýÇÝ³Ýë³íáñÙ³Ý ծավալները չնչին են՝ դրանց արդյունավետությունը գտնվում է բավականին ցածր մակարդակի վրա:

êñ³Ýù ·ÇïáõÃÛ³Ý áÉáñïáõÙ ³éï³ ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ÙÇ Ù³ëÝ »Ý ÙÇ³ÛÝ: Ð³ßíÇ ³éÝ»Éáí ³Ûë ³Ù»ÝÁ՝ անհրաժեշտ է գիտության ոլորտում անհապաղ իրականացնել արմատական բարեփոխումներ և հիշել, áñ բարեփոխումների ձգձգումը մեր երկրի ապագան կդնի հարվածի տակ:

Æëï áñáՊնք են բարեփոխումների նպատակը, ի՞Ýã ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇÝ »Ýù áõ½áõÙ Ñ³ëÝ»É: ´³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ ³é³çÝ³ÛÇÝ ¨ ÑÇÙÝ³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÝ¿ï³éáõó»É ·Çï»ÉÇùÇ íñ³ ÑÇÙÝí³Í ïÝï»ëáõÃÛáõÝ ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝ:

Գիտության ոլորտում բարեփոխումները պետք է ներառեն հետևյալ միջոցառումները. 1) ձևավáñ»É ·ÇïáõÃÛ³Ý áÉáñïÇ å»ï³Ï³Ý Ï³é³í³ñÙ³Ý ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ· 2) ½·³ÉÇáñ»Ý ³í»É³óÝ»É ·ÇïáõÃÛ³Ý ֆինանսավորման ծավալները, հստակեցնել ֆինանսավորման ձևերը, բարձրացնել ֆինանսավորման արդյունավետությունը, 3) բարձրացնել գիտական կազմակերպությունների գործունեության ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ, 4) ³å³ÑáíÉ·Çï³Ï³Ý Ý»ñáõÅÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï, Ýå³ï³Ï³ÛÇÝ í»ñ³ñï³¹ñáõÃÛáõÝ 5) ³ñ¹Ç³Ï³Ý³óÝ»É ¨ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛ³Ý ¹»åùáõÙ ëï»ÕÍ»É ·ÇïáõÃÛ³Ý áÉáñïÇ Ýáñ »ÝÃ³Ï³éáõó³ÍùÝ»ñ, նյութատեխնիկական բազա, ապահովել գիտնականներին լիարժեք գիտական տեղեկատվությամբ, 6) ստեղծել ·Çï áõÃÛ³Ý áÉáñïÇ ·Çï³Ï³Ý ³ÝÏ³Ë ÷áñÓ³ùÝÝáõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ñ³Ù³Ï³ñ·, 7)Ñëï³Ï»óÝ»É ·Çï áõÃÛ³Ý ·»ñ³Ï³ áõÕÕáõÃÛáõÝ»ñÁ, 8) ³å³ÑáíÉ·Çï áõÃÛ³Ý ¨ ÏñÃáõÃÛ³Ý ÇÝï»·ñáõÙÁ, 9)Ýå³ëï»É ·Çï³Ï³Ý արդյունքների ապրանքայնացմանը և դուրսբերմանը ներքին ու արտաքին շáõÏ³:

Վերը նշված բոլոր բարեփոխումները պետք է ուղեկցվեն օրենսդրական և նորմատիվ իրավական դաշտի բարելավմամբ:

Գիտության ոլորտի բարեփոխումների ռազմավարությունը պետական մարմիններից, իշխանության բոլոր ûÕ³ÏÝ»ñÇó ¨ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÇó å³Ñ³ÝçáõÙ ¿ Ñ³Ù³Ï³ñ·í³Í Ï³éáõóáÕ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ: ´³ñ»÷áËáõÙÝ»ñÇ Ó³ËáÕáõÃÛáõÁ Ï³ñáÕ¿Ñ³ñí³ÍÇ ï³Ï¹Ý»É»ñÏñÇ ³å³·³Ý:

Գիտության ոլորտում բարեփոխումների հիմնական նպատակն է գիտելիքի վրա հիմնված տնտեսության և Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ëï»ÕÍáõÙÁ, áñáõÙ í×éáñáß¹»ñ³Ï³ ³ñáõÃÛáõÝ å»ïù¿áõÝ»Ý³ å»ïáõÃÛáõÝÁ:

Գիտական ոլորտի բարեփոխումները պետք է ընթանան մի կողմից գիտական համակարգի կառավարման արդյունավետության բարձրացման և ենթակառուցվածքների արդիականացման ու կատարելագործման, մյուս ÏáÕÙÇó Áëï ·ÇïáõÃÛ³Ý·»ñ³Ï³ áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ·Çï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÇ Ýáñáíç կազմակերպման, գիտական կադրերի նպատակային պատրաստման և տեղաբաշխման, նրանց

աշխատանքների արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ: Գիտության ոլորտի բարեփոխումների բարդ և բազմակողմ խնդրի մանրամասնեցված ծրագրավորումը և իրականացվող միջոցառումների ու մեխանիզմների մշակումն ու օգտագործումը կպահանջի այդ գործընթացների բարձրորակ կառավարում՝ ոլորտի առանձնահատկություններին համապատասխան մոտեցումների կիրառությամբ և կառավարման բարձր մասնագիտական կարողություններ ունեցող կադրերի օգտագործմամբ:

ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության գիտության կոմիտեն ունի գիտության ոլորտի պետական կառավարման, գիտական գործունեության իրականացման, գիտության ոլորտում միջազգային համագործակցության, գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության արդյունքների ներդրման, գիտության ոլորտում մտավոր սեփականության իրավունքների պաշտպանության, գիտական կազմակերպությունների և գիտնականների վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրման, մշակման, վերլուծության և տարածման, գիտության ոլորտում պետական ծրագրերի մշակման և իրականացման, գիտության ոլորտում պետական աջակցության ցուցաբերման, գիտության ոլորտում պետական հատուկ նպատակային ծրագրերի մշակման և իրականացման, գիտության ոլորտում պետական հանձնարարությունների կատարման, գիտության ոլորտում պետական ֆինանսավորման, գիտության ոլորտում պետական վերահսկողության իրականացման, գիտության ոլորտում պետական քաղաքականության մշակման և իրականացման, գիտության ոլորտում պետական կարգավորման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի կատարելագործման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի արդիականացման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի զարգացման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի բարելավման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական կառավարման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավորման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավորման և կառավարման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավորման և կառավարման համակարգի կատարելագործման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավորման և կառավարման համակարգի արդիականացման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավորման և կառավարման համակարգի զարգացման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավորման և կառավարման համակարգի բարելավման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավորման և կառավարման համակարգի ռազմավարական կառավարման, գիտության ոլորտում պետական կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավորման և կառավարման համակարգի ռազմավարական պլանավոր

- ÇÝáí³óÇáÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç Ó¨³íáñáõÙ ¨ ·Çï³Ï³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ Ý»ñ¹ñÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ ëï»ÕÍáõÙ,
- ·Çï³Ï³Ý Ýáñ³ÙáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ áÉáñïáõÙ Ù³Ýñ áõ ÙÇçÇÝ Ó»éÝ»ñ»óáõÃÛ³Ý ³ç³ÏóáõÃÛ³Ý ³å³Ñáíáõ Ù, ·Çï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ ³ñïáÝÛ³É í³ñÏ»ñ ï³Ù³¹ñ»Éáõ Ñ³Ù³Ï³ñ·Çëï»ÕÍáõÙ,
- ï»ËÝáå³ñÏ»ñÇ` ·Çï³Ï³Ý Ýáñ³ÙáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï»Ýï ñáÝÝ»ñÇ ëï»ÕÍáõÙ, ³Û¹ Ãíáõ Ù å»ï³Ï³Ý ·Çï³Ñ»ï³½áï³Ï³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÑÇÙùÇ íñ³,
- ·Çï³ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý áÉáñïáõÙ í»Ýãáõñ³ÛÇÝ Ý»ñ¹ñáõÙÝ»ñÇ Ëñ³Ëáõëáõ Ù,
- Ýáñ³ÙáõÍáõÃÛ³Ý éÇëï»ÕÇ³å³Ñáí³·ñáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óáõÙ,
- å»ïáõÃÛ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³Ï³ïÇí³óáõÙ ·Ûáõï³ñ³ñÝ»ñÇ ëï»ÕÍ³·áñÍ³Ï³Ý ³ßË³ï³ÝùÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÇ ³ñïáÝ³·ñ»ñÇ í³×³éùÇ ¨ Ýñ³Ýó ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ ³ñï³ë³ÑÙ³Ýáõ Ù ³ñïáÝ³·ñ»Éáõ Ñ³ñó»ñáõÙ,
- ·Çï³Ñ»ï³½áï³Ï³Ý ÇÝëïÇïáõïÝ»ñÇ ÙÇ Ù³ëÇ í»ñ³Ï³½Ù³íáñáõÙ ÇÝáí³óÇáÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ` ½³ñ·³ó³Í Ù³ñù»ÃÇÝ·³ÛÇÝ ¨ ÏáÙ»ñóÇáÝ Ï³éáõó³ÍùÝ»ñáí,

Նշված բարեփոխումների իրականացման համար անհրաժեշտ է օրենսդրական նորմատիվ իրավական ¹³ßïÇ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ï³ñ·³íáñáõÙ: ¶ÇïáõÃÛ³Ý ³é³çÝÝÃ³ó ½³ñ·³óáõÙÝ ³å³Ñáí»Éáõ Ýå³ï³Ïáí, նշված բարեփոխումներին զուգահեռ անհրաժեշտ է մշակել ÐÐ-áõÙ ·ÇïáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óÙ³Ý å»ï³Ï³Ý é³½Ù³í³ñ³Ï³Ý Íñ³·Çñ:

SCIENCE SUSTAINABLE DEVELOPMENT PROBLEMS IN RA

The problems, interfering science sustainable development in the Republic of Armenia, are presented in the article. It is proposed the main directions to carry out actions that will provide science and modern technologies sustainable development, science and its separate sectors logistic base modernization, young qualified personnel constant inflow to sphere of a science and technics, providing with that generations alternation, as well as international cooperation significant extension in science and modern technologies sphere.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1.§ÆÝáí³óÇáÝ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý å»ï³Ï³Ý ³ç³ÏóáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»ÝùÁ ºñ¨³Ý- 2006Ã
2. Ð³Û³ëï³ÝÇ íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý ï³ñ»·Çñù- 2010Ã
3. §¶Ûáõï»ñÇ, û·ï³Ï³ñÙá¹»ÉÝ»ñÇ Ù³ëÇÝ¦ ÐÐ ûñ»Ýù
4. www.armtown.com
5.§¶ÇïÏ³Ý¨·Çï³ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ¦ÐÐ ûñ»Ýù 2006Ã

³ë³Ëáë`
ÈÇÉÇÃ ÐáíáõÙÛ³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï`
²ÝÅ»É³ ²Û¹ÇÝÛ³Ý

ÐÎ¸ 332.6
ամբիոն)

(ºÖÞäÐ, §¾ÏáÝáÙÇÏ³Û, Çñ³íáõÝùÇ ¨ Ï³é³í³ñÙ³Ý¦

Ð²Ú²êî²ÜÆÐ²Üð²äºîàôÂÚ²Ü ²ÜÞ²ðÄ ¶àôÚøÆ Þàôî²ÚÆ ì ºðÈàôÌàôÂÚàôÜ 2010 Âì²Î²ÜÆ ¸ðàôÂÚ²Ø´

Գիտական հոդվածում ներկայացված 2009 - 2010 թվականների անշարժ գույքի շուկայի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ անշարժ գույքի ոլորտում կատարված մի շարք գործարքների քանակական ածի ու գների փոփոխման որոշակի կայունացում է նկատվում: Սակայն սա ամենևին էլ չի նշանակում, որ բնակչության գնողունակությունը բարձրացել է: Անշարժ գույքի ոլորտում ստաբիլությունը կնպաստի նաեւ տնտեսության ածին:

Ì»ñçÝï³ñÇÝ»ñÇÝ ³Ù»Ý³ùÝÝ³ñÏáÕ Ñ³ñó»ñÇó Ù»ÏÝ¿ ³Ýß³ñÅ ·áõÙùÇ ·Ý»ñÇ ï³ï³ÝáõÙÝ»ñÁ, ¹³ կախված է համաշխարհային ճգնաժամից, սակայն քանի որ բնակարանային խնդիրը առկա է բոլոր

Ամփոփագրում անշարժ գույքի շուկայի զարգացման միտումները, որոնք բնութագրում են բնակելի շենքերի բնակարանների առուվաճառքի գործարքների ծավալների և գների փոփոխությունները, ինչպես նաև ներկայացվում են անշարժ գույքի հարկման նորմերի կատարելագործման առաջարկներ:

2010 թվականի առաջին կիսամյակում անշարժ գույքի շուկայում գրանցվել է գործարքների ակտիվության աճ: Ընդհանուր առմամբ կնքվել է 173983 գործարք, որը 2009 թվականի նույն ժամանակաշրջանի համեմատությամբ ավելի է 12.6%-ով, 19521 գործարքով, իսկ 2008 թվականի նույն ժամանակաշրջանի համեմատությամբ՝ 4.9%-ով, 2604 գործարքով, զիջում է 16.7%-ով, 16917 գործարքով:

2010թ. ընթացքում անշարժ գույքի նկատմամբ իրականացված գործարքների ընդհանուր քանակի 27.4%-ն արձանագրվել է բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների նկատմամբ: Գործարքների ակտիվությունը 32.0%-ով է եղել Երևան քաղաքում: Անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների առաջացման պետական գրանցումների 26.1%-ը:

2010թ. անշարժ գույքի նկատմամբ իրականացված գործարքների ծավալները ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, ունեն հետևյալ բաշխվածությունը.

Արագածոտնի՝ 2.4 %, Արարատի՝ 3.8 %, Արմավիրի՝ 5.8 %, Գեղարքունիքի՝ 7.9 %, Լոռու՝ 6.5 %, Կոտայքի՝ 7.7 %, Սյունիքի՝ 10.3 %, Վայոց ձորի՝ 13.1%, Տավուշի՝ 6.0 %, Երևան քաղաքի՝ 4.6 0 %:

2010թ. անշարժ գույքի նկատմամբ իրականացված գործարքները ըստ տեսակների ունեն հետևյալ բաշխվածությունը.

Ամառանոցային (այգեգործական) տնակ 0.01 %, հողամաս առանց շինությունների 28.8% (որից՝ Արագածոտնի՝ 21.6% երկրամասի՝ 5.9 %, Արարատի՝ 13.0 %, Արմավիրի՝ 10.4 %, Գեղարքունիքի՝ 15.8 %:

2010թ. անշարժ գույքի նկատմամբ իրականացված 45353 օտարման գործարքների 80.2%-ն կատարվել է ֆիզիկական անձանց, 18.9%-ը՝ իրավաբանական անձանց և 0.9%-ը՝ պետական կառավարման մարմինների միջև: Բնակելի շենքերի առուվաճառքի գործարքների 38.1%-ը կատարվել է քաղաքացիների, որոնց մասնակցությամբ իրականացված 37.4%-ը վերաբերել է բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարաններին:

2010թ. առուվաճառքի գործարքների քանակը նվազել է 2009թ. համեմատ 8.6%-ով:

2010թ. քաղաքացիների միջև կնքված 13119 գործարքներից 65.8%-ը կատարվել է բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների նկատմամբ: Երևան քաղաքում, 2009թ. համեմատ, բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների առուվաճառքի գործարքների քանակն աճել է 12.8%-ով:

2010թ. Երևան քաղաքի վարչական շրջաններում վաճառված բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանները (առանձնացված) ըստ մակերեսի, 1քմ միջին արժեքը տատանվել է բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների, 1քմ մակերեսի հաշվարկով, հետևյալ սահմաններում՝ Արաբկիր - 462900, Ավան - 377400, Դավթաշեն - 285700, Էրեբունի - 236000, Կենտրոն - 240300, Նորք-Մարաշ – 248700, Նոր Նորք – 250900, Շենգավիթ – 272300, Քանաքեռ-Զեյթուն – 23900, Մալաթիա-Սեբաստիա – 239300, Նուբարաշեն – 146600, Միջինը Երևանում (բացի Նորք Մարաշից) – 272400:

Քաղաքի կենտրոնական մասում գտնվող բնակելի տների շինության 1քմ մակերեսի շուկայական միջին գները /ներառյալ տնամերձի հողամասը/, 2009թ. համեմատ, նվազել են միջինը 2.4 %-ով:

Քաղաքի կենտրոնական մասում գտնվող բնակելի տների շինության 1քմ մակերեսի շուկայական միջին գները Դավթաշեն, Նորք-Մարաշ, Էրեբունի, Կենտրոն, Քանաքեռ-Զեյթուն, Մալաթիա-Սեբաստիա վարչական շրջաններում, 2009թ. համեմատ, նվազել են միջինը 3.0%-ով:

2010թ. մարզերում, բացառությամբ Երևանը, վաճառվել են բազմաբնակարան բնակելի շենքերի 4005 բնակարաններ, որոնց քանակը, 2009թ. համեմատ, նվազել է 11.0%-ով:

2010թ. Հանրապետությունում արձանագրվել են անհատական բնակելի տների 5174 առուվաճառքի գործարքներ, որից կատարվել է 1272, կամ 25%-ով քիչ 2009թ. 1696-ի համեմատ: Անհատական բնակելի տների առուվաճառքի գործարքների քանակն աճել է 21.2%-ով, մինչդեռ նախորդ տարի նկատվել էր 11.1%-ով, իսկ 2008թ. համեմատ՝ 24.9%-ով:

2010թ. անշարժ գույքի նկատմամբ իրականացված 22612 գրանցումներից անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցումների քանակի 13.0%-ն է: 2010թ. գրանցումների քանակի նվազումը պայմանավորված է 2009թ. համեմատ 34.2%-ով:

Գրանցվել են բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների (44.6%), առանձնատների (24.4%), հասարակական նշանակության օբյեկտների (11.8%) և հողերի (13.5%) նկատմամբ: Երևան քաղաքում անշարժ գույքի նկատմամբ իրականացված 9950 գրավադրման գործարքներից 2009թ. համեմատ 31.3%-ով:

2010թ. Դիմումների ներկայացման ժամկետների խախտման պատճառով 27543 դիմումների հիման վրա 2009թ. համեմատ 9.5%-ով:

²é³çÝ³ÛÇÝ ·ñ³ÝóáõÙÝ»ñÇ ï»ùakarar kzhnû anjarj gujpi ûkatmamb iravunqneri petakan grancumnerum kazmel e 15.8%, isk qanakի barjr tnkosaչapնի arժanագրվել է Երևանում /28.6%/:

²ÛëåÇëáí, Ñ»ïù»Éáí ³ÝßáñÅ ·áõÙùÇ ßáõÏ³ÛÇ óáõó³ÝÇßÝ»ñÇÝ, Ï³ñáÕ »Ýù ³ÝÙÇç³Ï³Ýáñ»Ý ï»ëÝ»É, Ã» ÇÝã ¿ Ï³ï³ñíáõÙ Ù»ñ ïÝï»ëáõÃÛáõÝáõÙ ïíÛ³É å³ÑÇÝ, Ã» ÇÝã ¿ Ù»½ ëå³ëíáõÙ Ùá ï³å³·³ÛáõÙ: ÀÝ¹Ñ³Ýáõñ առմամաբ պետք է նշել, որ ճգնաժամային տարին իր մեջ ունի որոշակի ժամանակահատված: Ð³Ù»Ù³ï»Éáí 2009 Ãí³Ï³ÝÇÝ Ï³ï³ñí³Í ·áñÍ³ñùÝ»ñÇ ù³Ý³ÏÁ 2010 Ãí³Ï³ÝÇ Ñ»ï ÝÏ³ï»É ¿ ·áñÍ³ñùÝ»ñÇ ù³Ý³Ï³Ý³×: àõëïÇ Ï³ñ»ÉÇ ¿ ÷³ëï»É, áñ ³ÝÙ³ñÅ ·áõÛùÝ ¿É áõÝÇ ÙÇ áñáß³ÏÇ ³ëïÇ×³Ý, áñÇó ³ÛÝ ÏáÕÙ պահանջարկը երբեք չի վերանում, այսինքն՝ պահանջարկը որքան էլ հասնի նվազագույնի՝ ÙÇ¨Ýáõ ÛÝ ¿ ãÇ í»ñ³Ý³Éáõ (ÝÏ³ïÇ áõÝ»Ý³Éáí, ³ÛÝ áñ ³ÝÏ³Ë Ñ³Ù³ßË³ñÑ³ÛÇÝ ýÇÝ³Ýë³ïÝï»ë³Ï³Ý ×·Ý³Å³ÙÇ առկայությունից անշարժ գույքի նկատմամբ պահանջարկ միշտ էլ կա, պարզապես կախված դրանից պահանջարկը մեծանում կամ փոքրանում է): Հետևաբար բարենպաստ ժամանակահատվածոÙ å³Ñ³Ýç³ñÏÁ ÏñÏÝ³å³ïÏíáõÙ-եռապատկվում է, իսկ ոչ բարենպաստ ժամանակահատվածում նվազագույն աստիճանը ÙÇßï ¿É å³Ñå³Ýíáõ Ù ¿: ²ÛÝáõ³Ù»Ý³ÛÝÇí, ³ÝÙ³ñÅ ·áõÛùÇ ·Ýáñ¹Ý»ñÇÝ ¨ í³×³éáÕÝ»ñÇÝ ã»Ýù Ï³ñáÕ ÙÇ³ÝÙ³Ý³Ï ËáñÑáõñ¹ ï³Ë ÑÇÙ³ ·áñÍ³ñùÝ»ñ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É, Ã» ÙÇ ÷áùñ ¿É ëå³ë»É, ù³Ý½Ç կանխատեսումները խիստ տարբեր են, հետևանքները ևս, ուստի ցանկանում ենք հիշեցնել, որ անցյալ տարվա համեմատ այս տարի անշարժ գույքի առուվաճառքի ûկատմամբ դիտվում է աճ, որն էլ իր հերթին կնպաստի մեր ïÝï»ëáõÃÛ³ÝÁ: ê³Ï³ÛÝ³ÝÑ³ñÅ»ßï ¿ ÷³ëï»Éáñ ³ÝÙ³ñÅ ·áõÛùի ûկատմամբ կատարվել են բավականաչափ գործարքներ 2010 թվականին, հետևաբար անշարժ գույքի շուկայում ինչպես նաև տնտեսության մեջ նախկին ³ßËáõÅáõÃÛáõÝÁ Ïí»ñ³Ï³Ý·ÝíÇ:

REAL ESTATE MARKET IN THE REPUBLIC OF ARMENIA FOR 2010 (ANNUAL ANALYSIS)

The analysis of the 2010 – 2009 years' housing (real estate) market presented in this scientific article points out the noticeable stabilization in the quantitative growth of series bargains and changes in the prices in the sphere of the real estate. But it doesn't imply that purchasing power of the population has risen. The stabilization in the sphere of the real estate will also promote to economic advancement.

АНАЛИЗ РЫНКА НЕДВИЖИМОСТИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ В 2010 ГОДУ

В научной статье представлен анализ рынка недвижимости 2010 - 2009 г, который показывает, что в результате тактики сделок с недвижимостью и изменения цен, наблюдается некоторая стабилизация, но это не означает, что покупательная способность населения увеличится: реальная стабильность недвижимости также будет способствовать экономическому росту.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. www.cadastr.am

¸³ë³Ëáë`
ÈÇÉÇÃ ÐáíáõÙÛ³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï`
Þ³Ñ»Ý ØËáÛ³Ý

ÐÎ¸ 332.85 (ԵՃՇՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

²ÜÞ²ðÄ ¶àôÚøÆ ÞàôÎ²ÜÐ²Ú²êî²ÜÆÐ²Üð²äºîàôÂÚàôÜàôØ

Ðոդվածում խոսվում է անշարժ գույքի շուկայի վերլուծության մեթոդոլոգիային ¨ անշարժ գույքի շուկային վերաբերող ինֆորմացիան, անշարժ գույքի շուկայի վերլուծության մեթոդաբանությունը ¨ Ý»ñ³Ï³Û³óí³Í ¿ մաթեմատիկական վիճակագրության կիրառումը, áñÁ հնարավորություն կտա իրականացնելու անշարժ գույքի շուկայի կանխատեսումներ:

²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ßáõÏ³ÛÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ Ï³ï³ñí³Í áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ »Ý ï³ÉÇë Ý»ñÏ³Û³óÝ»É ÐÐ-áõÙ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ßáõÏ³ÛÇ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý ³éÝãíáÕ ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ բացահայտմանն ու լուծմանն ուղղված եզրÏ³óáõÃÛáõÝÝ»ñ:

Î³ñ»ÉÇ ¿ ³ñÓ³Ý³·ñ»É, áñ ³ÛëûñÐ³Û³ëï³ÝáõÙ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ßáõÏ³ÛÇ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ, áñå»ë ³Û¹åÇëÇÝ Çñ³Ï³Ý³óíáõÙ ¿, ë³Ï³ÛÝ áñå»ë ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³é³ÝÓÇÝ ï»ë³Ï ½³ñ·³ó³Í ã¿, áñå»ë½Ç ¹ÇÙ»Éáí Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇÝ, ëï³Ý³ÉÇ³ñÅ»ù ¨ áñ³ÏÛ³ÉÇÝýáñÙ³óÇ³:

Ներկայումս անշարժ գույքի շուկայի վերլուծությամբ զբաղվում են ինչպես մասնավոր ընկերություններն ու գիտական կազմակերպությունները, այնպես էլ պետական կառույցները: Սակայն բոլոր այդ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó Çñ³Ï³Ý³óíáÕ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ãáõÝ»Ý ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Ù»ÃáÍáÉá·Ç³Ï³Ý ÑÇÙù և, երբեմն էլ ստացվող արդյունքները կտրուկ տարբերվում են միմյանցից, քանի որ անշարժ գույքի շուկայի í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ »Ý Çñ»Ýó Ùáï ³Õ³Í ÇÝýáñÙ³óÇ³ÛÇ å³ß³ñÝ»ñÇ ßñç³Ý³ÏÝ»ñáõÙ: ÀÝ¹ áñáõÙ, այդ տվյալները այնքան տարբեր են լիÝáõÙ, áñ ÝáõÛÝÇëÏ ³Ù»ÝÙÇ Ùáï Ï³ñáÕ »Ý ÉÇÝ»É ·Ý»ñÇ óñí³ÍáõÃÛáõÝ, ինչպես նաև շուկայում տիրող իրավիճակի վերաբերյալ կարող են լինել տարբեր մեկնաբանություններ: Դա այն բանի արդյունքն է, որ չկա մշակված մեթոդոլոգիա, հաստատված ստանդարտներ, թե ինչպես պետք է բնութագր»É ·áõÛùÁ, ÇÝã ã³÷³ÝÇßÝ»ñáí å»ïù ¿ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Ý ¨ ³ÛÉÝ: ÆëÏ áñå»ë½Ç í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÁ ÉÇÝÇ áñ³ÏÛ³É, ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ ¹³ë³Ï³ñ·»É í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÁ` û·ï³·áõÍ»Éáí օբյեկտների խմբավորումը, որոշել գործարքի տեսակը, ճշտել վերլուծություն անցկացն»Éáõ Ýå³ï³ÏÁ ¨ å³ÑÁ, áñáß»É ³Û¹ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛ³Ý ¨ é»ëáõñëÝ»ñÇ Ñ³ë³Ý»ÉÇáõÃÛáõÝÁ, áñáÝù Ï³ñáÕ »Ý û·ï³·áõÍí»É:

²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ßáõÏ³ÛÇ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ ³ÛëûñÇñ³Ï³Ý³óÝáõÙ ¿ Ý³¨ ²Ýß³ñÅ ¶áõÛùÇ Î³¹³ëïñÇ ä»ï³Ï³Ý ÎáÙÇï»Ý, áñÁ ïÇñ³å»ïáõÙ ¿ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ßáõÏ³ÛÇ áÕç ÇÝýáñÙ³óÇ³ÛÇÝ: Æñ ï³ñ³íù³ÛÇÝ ստորաբաժանումների միջոցով կադաստրի կոմիտեն բոլոր գործարքները հավաքագրում և իրականացնում է í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñ: ´³Ûó Ï³¹³ëïñÇ ÏáÙÇï»Ý áõÝÇ Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, ù³ÝÇ áñ Çñ ïñ³Ù³¹ñáõÃÛ³Ý ï³Ï»Õ³Í ÇÝýáñÙ³óÇ³Ý ÉÇ³ñÅ»ù ãÇ: ²ÛÝï»Õ ÙÇ³ÛÝ ýÇùëí³Í է գինը և այն հասցեն, որտեղ գույքը ձեռք է բերվել: Սակայն չկան գնի վրա ազդող մյուս բնութագրերը, օրինակ՝ հարկայնության վերաբերյալ, ներքին վիճակի, տեսքի, դիրքի, արևկողության և այլ շատ գործոնների վերաբերյալ, որոնք գնի վրա էական ազդեցություն են áõÝ»ÝáõÙ: ²ÛëÇÝùÝ, ëï³óíáõÙ ¿, áñ Ï³¹³ëïñÇ ÏáÙÇï»Ç í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ»ñÝ ÁÝ¹³Ù»ÝÁ ýÇùëáõÙ »Ý ·Ý»ñÁ, ³ÛÝ áõÝÇ ÇÝýáñÙ³óÇáÝ Ýå³ï³Ï, áñÇ íñ³ ÑÇÙÝí»Éáí ÑÝ³ñ³íáñã¿ ×Çßï áñáßáõÙÝ»ñ Ï³Û³óÝ»É: ÆëÏ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý Ýå³ï³ÏÝ ³ÛÝ ¿, áñ Ï³ÝË³ï»ë»Éáí å³Ñ³Ýç³ñÏÁ, ³é³ç³ñÏÁ, ×·Ý³Å³Ù»ñÁ, ¹ñ³Ý ¹ÇÙ³Ï³Û»Éáõ áõÕÇÝ»ñÁ ¨ ³ÛÉ ·áñÍáÝÝ»ñ, Ï³Û³óí»Ý ïÝï»ë³Ï³Ý ×Çßï áñáßáõÙÝ»ñ:

Երբ պատվիրատուն պատվիրում է վերլուծություն իրականացնել, դրա արդյունքում նա որոշում է Ï³Û³óÝáõÙ` ·ÝÇ ³Û¹ ·áõÛùÁ, Ã»` áã: ²Û¹ å³ï×³éáí ¿É Ýñ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ ùÇã Ã» ß³ï áñ³ÏÛ³É ÇÝýáñÙ³óÇ³: àõëïÇ ßáõÏ³ÛÇ í»ñÉáõÍáõÃÛáõÝÝ ³Ûëûñ Ñ³Ù³ñíáõÙ ¿ ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³é³ÝÓÇÝ ï»ë³Ï, áñÇ ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ »ÝÃ³Ï³ »Ý í³×³éùÇ, ³ÛëÇÝùÝ ³ÛÝ ¹³éÝáõÙ ¿ ³åñ³Ýù ¨ ³Û¹ ³åñ³ÝùÁ áñù³Ý áñ³ÏÛ³É ÉÇÝÇ, ³ÛÝù³Ý å³Ñ³Ýçí³Í ÏÉÇÝÇ ¨, áñå»ë½Ç ³ÛÝ å³Ñ³Ýçí³Í áõ áñ³ÏÛ³É ³åñ³Ýù ¹³éÝ³, å»ïù¿ ÷áñÓ»É Ý»ñÏ³Û³óÝ»É անշարժ գույք շուկայի վերլուծության մեթոդաբանությունը, ինչպես նաև ներկայացնել, թե ինչպես է հնարավոր Ï³ÝË³ï»ëáõÙÝ»ñ Ï³ï³ñ»É, ÏÇñ³é»Éáí Ù³Ã»Ù³ïÇÏ³Ï³Ý íÇ×³Ï³·ñáõÃÛáõÝÁ:

Զարգացած շուկայական տնտեսությամբ երկրներում անշարժ գույքի շուկաների Ù»Ãá¹áÉá·Ç³Ï³Ý բազայի վերլուծությունը թույլ է տալիս ձևակերպել այն հիմնական միտումները, որոնք օբյեկտիվորեն ³ÝÑñ³Å»ßï »Ý Ñ³ßíÇ ³éÝ»É Ð³Û³ëï³ÝÇ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ßáõÏ³ÛÇ ÑÇÙÝ³Ï³Ý áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ùß³ïÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï:

ÐÇÙÝ³Ï³Ý ÙÇïáõÙÝ»ñÇó Ù»ÏÁ å»ïù ¿ Ñ³Ý¹Çë³Ý³ ³½·³ÛÇÝ ¨ ÙÇç³½·³ÛÇÝ ï»Õ»Ï³ïí³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ÑÇ ÇÝï»·ñ³óáõÙÁ, áñÁ Ï³å³ÑáíÇ ßáõÏ³Û³Ï³Ý ÇÝýáñÙ³óÇ³ÛÇ Ã³÷³ÝóÇÏáõÃÛáõÝÝ áõ Ñ³Ù³¹ñ»ÉÇáõÃÛáõÝÁ: ÀÝ¹ áñáõÙ ÇÝï»·ñ³óáõÙÁ å»ïù ¿ Çñ³Ï³Ý³óíÇ áã Ã» ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý Íñ³·ñ»ÑÇ ³å³ÑáíÙ³Ý Ù³Ï³ñ¹³Ïáõ Ù, ³ÛÉ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛ³Ý å³Ñå³ÝÙ³Ý ¨ í»ñ³ÙßÝ³ÏÙ³Ý ÙÇ³ëÝ³Ï³Ý ëï³Ý¹³ñïÝ»ñÇ ëï»ÕÍÙ³Ý Ù³Ï³ñ¹³ÏÝ»ñáõÙ: ØÇ³ÛÝ ÝÙ³Ý Ùáï»óáõÙÁ ÃáõÛÉ Ï ï³ Ó¨³íáñ»É ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ßáõÏ³ÛÇ Ã³÷³ÝóÇÏ ¨ Ñ³Ù³¹ñ»ÉÇ íÇ×³Ï³·ñ³Ï³Ý óáõó³ÝÇßÝ»ñÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·, áñÇ ÑÇÙ³Ý íñ³ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ ÏÉÇÝÇ ÁÝ¹áõÝ»É Éáõñç ýÇÝ³Ýë³Ï³Ý áñáßáõÙÝ»ñ:

РЫНОК НЕДВИЖИМОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ

В статье обращается к реальной методологии анализа рынка недвижимости и Реальная информация о рынке недвижимости, касающиеся реальной методологии анализа рынка недвижимости применение математической статистики, что позволит осуществлению реальных прогнозов развития рынка недвижимости.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. Ñòåðíèê ÃÌ, “Òåõíîëîãèÿ àíàëèçà ðûíêà íåäâèæèìîñòè”, Ì îñêâà, 2005
2. Ôðèäìàí, Î ðäåéê, “Àíàëèç è îöåíêà ïðîåêòíûõ è ðèñêîâûõ èíâåñòèöèé”, 2001
3. www.cadastre.am
4. www.mrsa.ru

²ëÇë ï»Ýï` Ø³·Çë ïñ³Ýï`
ì³ñ³½¹³ ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý ²ßË»ÝÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ðî¸ 0.04 (°ÖÐՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

°ðÎð²Î°Ô°Î²Î³Ì²Î²Ü Ð²Ø²Î²ð¶À (°îÐ) àðä°ê Î²è²Ì²ðâ²Î²Ü àðàÞàôØÜ°ðÆ ÀÜ¸àôÜØ²Ü Î°Ô°Î²Î³Ì²Î²Ü ²ä²ÐàÌØ²Ü ØÆæàò

Ðá¹í³ÍÁ Ýíçñí³Í ¿ »ñÏñ³ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ÏÇñ³éÙ³Ý ï»ë³Ï³Ý áõëáõÙÝ³ëÇñáõÃÛ³ÝÁ: Ðá¹í³ÍáõÙ Ëáëíáõù ¿ »ñÏñ³ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ½³ñ·³óÙ³Ý ¨ ¹ñ³ ÏÇñ³éÙ³Ý ³ÝÑñ³Å»ßï áõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ: ÈÇÝ»Éáí Ýáñ ï»ËÝáÉá·Ç³ ` °îÐ-Ý ÃáõÛÉ ¿ ï³ÉÇë ×ß·ñÇï Ï»ñåáí hաշվարկել օբյեկտների կոորդինատները և տեղամասի մակերեսները: ԵՏՀ-Ý ÃáõÛÉ ¿ ï³ÉÇë ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ÉáõÍ»É ÏáÙáõÝ³Ù և արդյունաբերական ենթակառուցվածքների հաշվառումն, նաև արտակարգ իրավիճակներում բարձրացնում է այդ տվյալներից օգտվելու անհրաժեշտությունը: ԵՏՀ-ի միջոցով տարբեր ·»ñ³ï»ëáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ù³ëÝ³·»ïÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý Ñ³Õáñ¹³Ïóí»É ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ É»½íáí: ²Ûë ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý ÇÝëïÇïáõïÁ å»ïù¿½³ñ·³óÝ»É ¨¹³ñÓÝ»É ³í»ÉÇ ³ñ¹Ç³Ï³Ý ³Ûë áÉáñïáõÙ:

21-ñ¹ ¹³ñÝ ³Ýí³Ýáõù »Ý ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ ¹³ñ: Ø³ñ¹áõ Ï»Ýë³·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý բոլոր ոլորտներն անհնար է այսօր պատկերացնել առանց տեղեկատվական տեխնոլոգիաների: Î»Õ»Ï³ï³í³Ý ï»ËÝáÉá·Ç³Ý»ñÇ ³éí»É ½³ñ·³óáÕ áõÕÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇó ¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ երկրատեղեկատվական համակարգերի (ԵՏՀ) կիրառումը, որը ներկայումս ներդրվում է մարդու կյանքի բոլոր áÉáñï Ý»ñáõÙ:

°îÐ-Ý Íñ³·ñ³ÛÇÝ-գործիքային համալիր է, որը լուծում է տարածքի օբյեկտների վերաբերյալ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛ³Ý å³Ñå³ÝÙ³Ý, ³ñï³óáÉÙ³Ý, Ýáñ³óÙ³Ý ¨ í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý Ñ»ï Ï³å³í³Í ËÝ¹ÇñÝ»ñÇ ամբողջությունը: ԵՏՀ հիմնական ֆունկցիաներից մեկը համակարգչային (թվային) քարտեզների, ատլասների և ³ÛÉ ù³ñï»½³·ñ³Ï³Ý ëï»ÕÍ³·áñÍáõÃÛáõÝÝ»ñÇ ëï»ÕÍáõÙÝ áõ û·ï³·áñÍáõÙÝ ¿: Ò³ÝÏ³ó³Í ï»Õ»Ï³ï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ÑÇÙùÁ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ »Ý ïíÛ³ÉÝ»ñÁ: Îí۳ɻñÁ °îÐ-áõÙ Ï³ñ»É¿ ¹³ë³Ï³ñ·»É Ñ»ï¨Û³É Ï»ñå` ï³ñ³Ï³Ý, ÇÙ³ëï³ÛÇÝ (ë»Ù³ÝïÇÏ) ¨ Ù»ï³ïí۳ɻñ:

Տարածական տվյալները նկարագրում են տարածության մեջ օբյեկտի տեղադրությունը. օրինակ՝ շենքի ³ÝÏÛáõÝ³ÛÇÝ Ï»ï»ñÇ Ïááñ¹ÇÝ³ï»ñÁ, áñáÝù Ý»ñÏ³Û³óí³Í »Ý ï»Õ³Ï³Ý Ï³Ù ó³ÝÏ³ó³Í ³ÛÉ Ïááñ¹ÇÝ³ï³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·áõÙ:

Իմաստային տվյալները նկարագրում են օբյեկտի հատկությունները. օրինակ՝ շենքի հասցեն, կադաստրային համարը, հարկայնությունը և այլ բնութագրեր:

Ø»ï³ïí۳ɻñÁ ïí۳ɻñ»ñ »Ý ïí۳ɻñÇ Ù³ëÇÝ. ûñÇÝ³Ï՝ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛáõÝ ³ÛÝ Ù³ëÇÝ, Ã» áõÙ կողմից, երբ և ինչպիսի ելակետային նյութերի կիրառմամբ է շենքը ներմուծվել համակարգ:

²é³çÇÝ °îÐ-Ý»ñÁ ë ï»ÕÍí»É »Ý 1960-³Ï³Ý Ãí³Ï³ÝÝ»ñÇÝ Î³Ý³¹³ÛáõÙ, ²ØÜ-áõÙ ¨ Þí»¹Ç³ÛáõÙ՝ բնական պաշարների ուսումնասիրության համար: Իսկ ներկայումս ½³ñ·³ó³Í »ñÏñÝ»ñáõÙ ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý Ñ³½³ñ³íáñ »ñÏñ³ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñ, áñáÝù ÏÇñ³éíáõÙ »Ý ïÝï»ëáõÃÛ³Ý, ù³Õ³ù³Ï³ÝáõÃÛ³Ý, բնապահպանության, բնական պաշարների կառավարման և պահպանման, կադաստրի, գիտության, կրթության ոլորտներում և այլն: Այդ համակարգերը ամբողջացնում են ù³ñï»½³·ñ³Ï³Ý ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛáõÝÁ, տարածական զոնդավորման և բնապահպանական մոնիտորինգի տվյալները, վիճակագրությունն ու հաշվեգրումը, ջրօդերևութաբանության դիտարկումները, գիտարշավների նյութերը, հորատման արդյունքները և ³ÛÉÝ:

°îÐ-Ý»ñÝ ³ßË³ïáõÙ »Ý ó³ÝÏ³ó³Í ïí۳ɻñáí, áñáÝù ÑÝ³ñ³íáñ ¿ ï»Õ³¹ñ»É ù³ñï»½Ç Ï³Ù ëË»Ù³ÛÇ íñ³: ö³ëïáñ»Ý, Çñ³Ï³Ýáõ Ù, °îÐ-ù ավանդական քարտեզների և տվյալների բազայի զուգակցումն է: Իսկ համակարգիչների օգտագործումը թույլատրում է նման զուգակցման սկզբունքորեն նոր որակներ ëï³Ý³É: °îÐ-Ý ÃáõÛÉ ¿ ïալիս ունենալ կառավարվող օբյեկտների նկարագրման ողջ ամբողջությունը, որն արդեն առկա է գործող տվյալների բազաներում և փաստաթղթերում, միևնույն ժամանակ էլ ցույց է տալիս այդ օբյեկտների տեղադրությունը տարածության մեջ, նրանց փոխազդեցությունը, ինչպես նաև այդ օբյեկտներիՇ վրա ազդող տարաբնույթ գործոնների ազդեցությունը: Ավանդական տվյալների բազաներին հասու չէ օբյեկտների մոտիկ գտնվելու կամ փոխադարձաբար ներազդելու հասկացությունները, մինչդեռ ԵՏՀ աշխատում

է հենց նմանատիպ տեղեկատվությամբ: Եվ դա առավել ամբողջական է համապատասխանում Ù³ñ¹Ï³Ýó ³ÛÝ պատկերացումներին, որոնք վերաբերվում են տարածությանը և նրանում առկա օբյեկտներին:

ºîÐ-ն կարող է տարաբնույթ խնդիրներ լուծել: Նախ և առաջ, դա տարածական տեղեկատվությունը տեսանելի դարձնելու բոլոր հնարավոր ձևերն են: Թղթային քարտեզն ունի մեն միակ տեսնվ, ՝ÇÝã¹»é ÃÍ³ÛÇÝ քարտեզը կարող է տարբեր ձև ու տեսք ընդունել: ԵՏՀ-Çó û·ï³ÛÁ Ï³ñáÕ ¿ ù³ñï»½Ç íñ³ ³ñï³Í»É ÝÑ³Ý հետաքրքրող օբյեկտները և հեռացնել այն օբյեկտները, որոնք նրան չեն հետաքրքրում: Ավելի կարևոր օբյեկտները կարելի է առանձնացնել որևիցե գույնով կամ հատկանիշ ÝßÍ³ÝÝ»ñáí: ÂÍ³ÛÇÝ ù³ñï»½Ç íñ³ հեշտությամբ կարելի է օպերատիվ իրավիճակը ավելացնել, որը հետո ռետինով ջնջելու կարիք չի լինի: ÜÙ³Ý³ïÇå ÑÝ³ñùÝ»ñÁ áã ÙÇ³ÛÝ ¿³å»ë å³ñ½»óÝáõÙ »Ý ù³ñï»½ Ï³ñ¹³ÉÁ, ³ÛÉ Ý³¨ Ýå³ëïáõÙ »Ý ¹ñ³Ýó ÑÇÙ³Ý íñ³ áñáßáõÙÝ»ñÇ Ï³Û³óÙ³Ý ËÝ¹ñÇ Ñ»ßïացմանը: Մարդը նկարն ավելի հեշտությամբ ընկալում է, երբ ³ÛÝï»Õ ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛáõÝÁ Ý»ñÏ³Û³óí³Í ¿ ·ñ³ýÇÏ³Ï³Ý ¨ ù³ñï»½Ç ï»ëùáí, ù³Ý Ã», »Ã» ³ÛÝ ներկայացված է աղյուսակների և տարաբնույթ փաստաթղթերի տեսքով: Էլ չխոսենք տեղանքի իրական »é³ã³÷ Ý»ñÏ³Û³óÙ³Ý Ù³ëÇÝ: ´³Ûó ³Ûë ³Ù»ÝÁ ºîÐ åáï»ÝóÇ³ÉÇ ¹»é¨ë ÝÍ³½³·áõÛÝ Ù³ëÝ ¿: ²ÛÝ Çñ առավելագույն հնարավորությունները սկսում է դրսևորել, երբ գործարկվում են ԵՏՀ-Ç í»ñÉáõÍ³Ï³Ý ýáõÝÏóÇ³Ý»ñÁ: ¸ñ³ÝóÇó Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝÝ»ñÁ Ñ³Ù³ñíáõÙ »Ý ³ÛÝ ýáõÝÏóÇ³Ý»ñÁ, áñáÝù Ùá¹»é³íáñáõÙ »Ý տարածության մեջ օբյեկտների վերաբերյալ մեր մտածողությունը: Հենց այդ ֆունկցիաներն էլ տարբերում են ºîÐ-Ý ³ÛÉ ï»Õ»Ï³ï í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇó: ÀÝ¹ áñáõÙ ºîÐ-Ý ³Û¹ ýáõÝÏóÇ³Ý»ñÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáõÙ ¿ ³íÉÇ արագ, ամբողջական և ճշգրիտ, քան՝ մարդիկ:

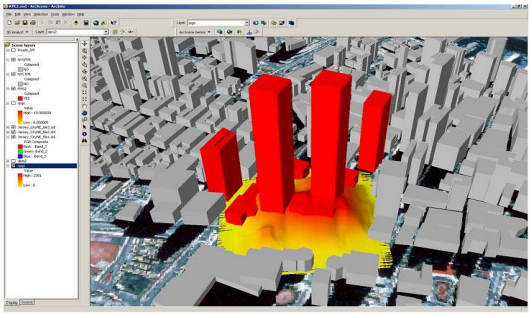
ºîÐ Ï³ñ¨áñ³·áõÛÝ ³é³ÝÓÝ³Ñ³ï ÏáõÃÛáõÝ»ñÇó ¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ ¨ ³ÛÝ, áñ ³Û¹ Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÁ ÃáõÛÉ »Ý ï³ÉÇë Çñ³Ï³Ý³óÝ»É ¨ Ñ³ßí³éáõÙ, ¨ åÉ³Ý³íáñáõÙ, ¨ Ï³ÝË³·áõß³ÏáõÙ: Æ ßÝáñÑÇí Ùá¹»é³íáÑÙ³Ý Ý»ñ¹ñí³Í ÙÇçáóÝ»ñÇ, ºîÐ-Ý ÃáõÛÉ ¿ ï³ÉÇë ³Û¹ ·áñÍÁÝÃ³óÝ»ñÁ ¹Ý»É ËÇëï ·Çï³Ï³Ý ¨ ÷³ëï»ñáí ³Ùñ³åÝ¹í³Í ÑÇÙù»ÑÇ íñ³:

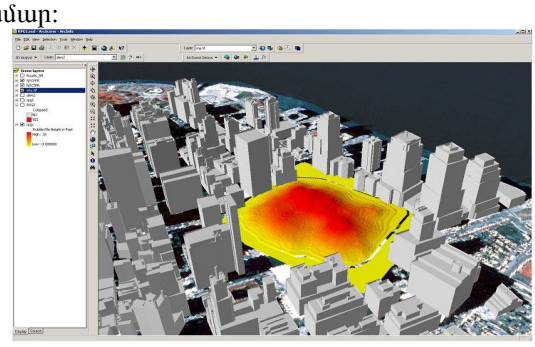
ºîÐ-Ý»ñÝ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïտ են բոլոր ոլորտներում, որտեղ իրականացվում են տերիտորիաների և նրանում ամրակայված օբյեկտների հաշվառում և կառավարում: Դա, փաստորեն, կառավարման և ղեկավարման մարմինների գործունեության բոլոր ուղղություններն են. հողային ռեսուրսներ և անշարժ գույքի օբյեկտներ, ïñ³Ýëåáñï, ÇÝÅ»Ý»ñ³Ï³Ý ÏáÙáõÝÇÏ³óÇ³Ý»ñ, ·áñÍ³ñ³ñáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óáõÙ, Çñ³í³Ï³ñ·Ç ¨ ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙ, ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ Ï³é³í³ñáõÙ, ¹»Ùá·ñ³ýÇ³, ¾ÏáÉá·Ç³, ³éáÕç³å³ÑáõÃÛáõÝ ¨ ³ÛÉÝ:

ºîÐ-ն թույլ է տալիս ճշգրիտ կերպով հաշվարկել օբյեկտների կոորդինատները և տեղաՙ³ëÇ մակերեսները: Շնորհիվ տարածքի և նրանում առկա օբյեկտների որակի և արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության համալիր վերլուծության հնարավորության՝ հաշվի առնելով բազմաթիվ աշխարհագրական, սոցիալական և այլ գործոններ, այդ համակարգերը թույլ են տալիս առավել օբյեկտիվորեն ·Ý³Ñ³ï»É տեղամասերը և օբյեկտները, ինչպես նաև կարող են հարկման բազայի վերաբերյալ ճշգրիտ տեղեկատվություն ïñ³Ù³¹ñ»É:

îñ³Ýëåáñï Ç áÉáñïáõÙ ºîÐ-Ý»ñÁ í³Õáõó »Ý óáõÛó ïí»É Çñ»Ýó ³ñ¹ÛáõÝ³í»ïáõÃÛáõÝÁ՝ ßÝáñÑÇí É³í³·áõÛÝ »ñÃáõÕÇÝ»ñÇ Ï³éáõóÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛ³Ý, ÇÝãå»ë ³é³ÝÓÇÝ ÷áË³¹ñáõÙÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ, ³ÛÝå»ë ¿É ամբողջ տրանսպորտային համակարգերի համար, և դա առանձին քաղաքի կամ ամբողջ երկրի մասշտաբով: Դրա հետ մեկտեղ ճանապարհային ցանցի վիճակի և նրա թողունակության վերաբերյալ առավել այժմեական ï»Õ»Ï³ïíáõÃÛáõÝÁ û·ï³·áÍ»Éáõ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝÁ ÃáõÙÉ ¿ ï³ÉÇë, ÇëÏ³å»ë, É³í³·áõÛÝ »ñÃáõÕÇÝ»ñÁ Ï³éáõó»É:

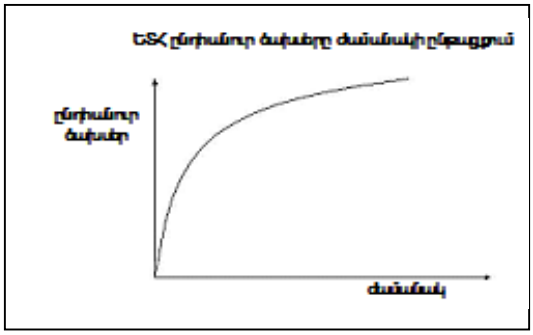
Կոմունալ և արդյունաբերական ենթակառուցվածքների հաշվառումն ինքն իրենով հեշտ խնդիր չէ: ԵՏՀ-ն թույլ է տալիս ոչ միայն արդյունավետ լուծել այն, այլ նաև արտակարգ իրավիճակներում բարձրացնում է այդ ïíÛ³Éներից օգտվելու անհրաժեշտությունը: ԵՏՀ միջոցով տարբեր գերատեսչությունների մասնագետները Ï³ñáÕ »Ý Ñ³ÕáñÍ³Ïóí»É ÁÝ¹Ñ³Ýáõñ É»½íáí: ÜÛáõ ÚáñùáõÙ ¨ ì³ßÇÝ·ïáÝáõÙ 1999 Ãí³Ï³ÝÇÝ ï»ÕÇ áõÝ»ó³Í ահաբեկչական գործողությունները ցույց տվեցին, որ միայն ԵՏՀ-ն կարող է ամբողջացՎ»É ¨ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ներկայացնել տեղեկատվության ողջ բազմազանությունը ինչպես առանձին փրկարարական ջոկատների համար, այնպես էլ ամբողջ քաղաքի ղեկավարության համար:

ºñÏñ³ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñÇ Ý»ñ¹ñí»Éáõ Ñ³ï³ÏáõÃÛáõÝÝ»ñÝ Çñ³å»ë ³Ýë³ÑÙ³Ý³÷³Ï »Ý: Այդ համակարգերը թույլ են տալիս քննակչության քանակի, կառուցվածքի ու բաշխÙ³Ý Ñ³ßí³éáõÙ ³ÝóÏ³óÝ»É, ¨ ÙÇ¨ÝáõÛÝ Å³Ù³Ý³Ï ¿É û·ï³·áñÍ»É ³Û¹ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛáõÝÁ ëáóÇ³É³Ï³Ý »ÝÃ³Ï³éáõó³ÍùÇ ½³ñ·³óÙ³Ý պլանավորման, տրանսպորտային ցանցի, առողջապահական օբյեկտների արդյունավետ տեղաբաշխման, Ñ³Ï³Ññ¹»Ñ³ÛÇÝ çáÏ³ï³Ý»ñÇ ¨ Çñ³í³å³Ñ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ: ºÎÐ-Ý»ñÁ ÃáõÛÉ »Ý ï³ÉÇë ¿ÏáÉá·Ç³Ï³Ý վիճակի մոնիտորինգ և բնական պաշարների հաշվառում անցկացնել: Դրանք ոչ միայն ճշգրտորեն կարող են óáõÙó ï³É, Ã» áñï»Õ »Ý ·ïÝíáõÙ §ËÝ¹ñ³Ñ³ñáõÛó ï»Õ»ñÁ, ¦ ³ÛÉ Ý³¨, Ç ßÝáñÑÇí Ùá¹»É³íáñÙ³Ý ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛ³Ý, Ñáõß»É, Ã» áñï»Õ ¿ ³ÝÑñ³Å»ßï áõÅ ¨ ÙÇçáóÝ»ñ áõÕÕ»É, áñå»ë½Ç ÝÙ³Ý³ïÇå §ËÝ¹ñ³Ñ³ñáõÛó ï»Õ»ñ¦ ³å³·³ÛáõÙãé³ç³Ý³Ý:

ºÎÐ-ները կարող են տարբեր աղբյուրներից տարաբնույթ տեղեկատվություն պահանջել: Դրանք կարող »Ý ÃÕÃ³ÛÇÝ ù³ñï»½Ý»ñ, Ý³Ë³·Í»ñ, ·Í³·ñ»ñ ¨ ëË»Ù³Ý»ñ ÉÇÝ»É, áñáÝù Ï³ñáÕ »Ý ëï³Ý»ñÇ ÙÇçáóáí Ùáõïù ³ñí»É Ñ³Ù³Ï³ñ·ãÇ Ù»ç ¨ Ãí³ÛÝ³óí»É: ´áÉáñ ³Û¹ ÷³ëï³ÃÕÃ»ñÁ Ï³ñ»ÉÇ¿ ëï»ÕÍ»É Ý³¨ ºÎÐ-áõÙ ½ñáÇó, »Ã» ÃÕÃÇ íñ³ ÷³ëï³óÇ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛáõÝ ãáõÝ»Ýù: ºÎÐ-ները թույլ են տալիս օբյեկտների լուսանկարները, տեսաերիզները ամբողջացնել քարտեզի հետ, օգտագործել ուղղակիորեն Ý¨ Ý»ñÙáõÍ»É ï³ÛÝ³ÉÝ»ñÁ ¨ փաստաթղթերը արտաքին տվյալների բազաներից, որոնք, դրա հետ մեկտեղ, կարող են գտնվել աշխարհի ցանկացած կետում՝ միայն թե կապ լինի: Բացի այդ, ներկայումս ամբողջ աշխարհում մեծ հետաքրքրություն է ցուցաբերվում տիեզերական և ինքնաթիռային նկարահանումների նկատմամբ, որոնք ունեն տեղեկատվական մեծ ծավալ, բարձրակարգ ճշգրտություն և անմիջականորեն ԵՏՀ-áõÙ û·ï³·áñÍ»Éáõ ÑÝ³ñ³íáñáõÃÛáõÝ: ÀÝ¹ որում ԵՏՀ օգտագործողը պարտադիր չէ, որ ինքնուրույն զբաղվի ամբողջ այդ տեղեկատվության մուտքով և տեղայնացմամբ, արդեն շատ ÁÝÏ»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ ³Û¹ áÉáñïáõÙ ÝÙ³Ý³ïÇå Í³é³ÛáõÃÛáõÝÝ»ñÙ³ïáõóáõÙ »Ý:

Æëï ÇÝãåÇëÇ±Ý ¿ ºÎÐ-Ý ß³Ñ³·áñÍ»Éáõ ³ñÅ»ùÁ: ºñÏñ³ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç û·ï³·áñÍÙ³Ý Í³ËëÁ Ï³Ëí³Í ¿ ë³ñù³íáñÙ³Ý ï»ë³ÏÇó, Íñ³·ñ³ÛÇÝ ³å³ÑáíáõÙÇó ¨ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛ³Ý Ñ³í³ù³·ñÙ³Ý áõ Ùáõïù³·ñÙ³Ý Ñ»ï Ï³å³í³Í Í³Ëë»ñÇó: ²ÛëåÇëáí, ºÎÐ-Ý ß³Ñ³·áñÍ»Éáõ ×ß·ñÇï ³ñÅ»ùÁ áñáß»ÉÝ ³ÛÝù³Ý ¿É Ñ»ßï ã¿: Ընդհանրապես, որքան մեծ է նախագիծը (այսինքն՝ երբ Ý³Ë³·ÍáõÙ Ý»ñ³éí³Í »Ý ß³ï ÃíáíïíÛ³ÉÝ»ñÇ, í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý մեթոդների համախմբեր և այլն), այնքան ավելի բարդ ë³ñù³íáñáõÙÝ»ñ »Ý å³Ñ³Ýçíáõ Ù¹ñ³ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ñ³Ù³ñ: Իսկ ոչ մեծ նախագծերի իրականացման համար բավարար է ունենալ համակարգիչ, տպիչ սարք և սկաներ: ²ÛëåÇëáí, ºÎÐ-ն առաջարկում է համեմատաբար ոչ թանկ, բայց որոշումների ընդունման գործընթացի Ï³ï³ñ»É³·áñÍÙ³Ý ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï ÙÇçáó: Î³ñ¨áñ¿ÝßÉ, áñ ºÎÐ-Ç û·ï³·áñÍÙ³Ý Ñ»ï Ï³å³Í ÑÇÙÝ³Ï³Ý ծախսերն ընկնում են դրանց շահագործման սկզբնական փուլերին: Բայց երբ այդ փուլերն անցնում են, հետագա ծախսերը դառնում են համեմատաբար ոչ մեծ: Գրաֆիկորեն ԵՏՀ շահագործման ծախսերը Å³Ù³Ý³ÏÇ ÁÝÃ³óùáõÙ Ï³ñ»É¿ å³ï³Ï»ñ»É Ñ»ï¨Û³É Ï»ñå.

ÆÝã¨¿, ºÎÐ Ï³éáõó»Éáõ Ñ³Ù³ñ ·áÛáõÃÛáõÝ áõÝ»Ý ÙÇ ß³ñù Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó Íñ³·ñ³ÛÇÝ ÷³Ã»ÃÝ»ñ: ArcGIS ÁÝï³ÝÇùÁ ¹³ »ñÏñ³ï»Õ»Ï³ï³í³Ï³Ý Ñ³Ù³Ï³ñ·»ñ Ï³éáõó»Éáõ Ñ³Ù³ñ Å³Ù³Ý³Ï³ÏÇó Íñ³·ñ³ÛÇÝ ապահովման միջոցներից մեկն է: Նրանում առկա են բաղադրիչներ, որոնք ցույ³ó³Í Ù³ëÝ³·»ïÇ ÃáõÛÉ »Ý ï³ÉÇë ëï³Ý³É¨ í»ñÉáõÍ»É ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛáõÝÝ ³ÛÝ ï»ëùáí, ÇÝãÁ Ýñ³Ýó Ñ³Ù³ñ ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ¿: ²Ûëå»ë ûñÇÝ³Ï, վերլուծաբանը կարող է ArcGIS-Ç í»ñÉáõÍáõÃÛ³Ý ÇÝï»ñ³Ï³ïÇí ÙÇçáóÝ»ñÇ áÕç Ñ½áÑáõÃÛáõÝÝ û·ï³·áñÍ»É ցանկացած բարդության խնդիրների լուծման Ñ³Ù³ñ: ¸ñ³ Ñ»ï Ù»Ï³ï»Õ ³Û¹ ÝáõÝ ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛ³Ý ÑÇù³Ý íñ³ Ï³ñáÕ »Ý ³í³Ý¹³Ï³Ý ù³ñï»½Ý»ñ, ëË»Ù³Ý»ñ, ·ñ³ýÇÏÝ»ñ, ³ÕÛáõë³ÏÝ»ñ å³ï³ñ³ëï³í»É, áñáÝù Ñ³ëÏ³Ý³ÉÇ ¨ ÁÝ¹áõÝ»ÉÇ »Ý Õ»Ï³í³ñÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó: ¸ñ³Ýó å³ï³ñ³ëï³Ù³Ý ³ßË³ï³ÝùÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý Çñ³Ï³Ý³óÝ»É ï»ËÝÇÏ³Ï³Ý Ù³ëÝ³·»ïÝ»ñÁ` ³½³ï»Éáí Õ»Ï³í³ñÝ»ñÇÝ Ñ³ïáõÏ Íñ³·ñ³ÛÇÝ ³å³ÑáíÙ³Ý ÙÇçáóÝ»ñÇÝ ïÇñ³å»ï»Éáõ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝÇó: Æëï í»ñçÝ³Ï³Ý ³ñ¹ÛáõÝùÝ»ñÁ Ï³ñáÕ »Ý áõÕÕ³ÏÇ ï³å³·ñí»É Ï³Ù ¿É Ñ³Ù³ó³Ýóáõù (ÇÝï»ñÝ»ï) Ï³Ù Ï³½Ù³Ï»ñå áõÃÛ³Ý Ý»ñùÇÝ ó³Ýóáõù ¿É»Ï ïñáÝ³ÛÇÝ տարբերակով ներկայացվել:

²ÛëåÇëáí, ºÎÐ-ն համարվում է ինտեգրվող տեղեկատվական տեխնոլոգիա, որը թույլ է տալիս տարբեր աստիճանի ղեկավարներին և տարբեր ոլորտների մասնագետներին բազմակի անգամ օգտագործել ï»Õ»Ï³ï³íáõÃÛáõÝÁ ¨ ÁÝ¹áõÝ»É³í»ÉÇ ×Çßï áõ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Ï³é³í³ñã³Ï³Ý áñáßáõÙÝ»ñ:

GIS AS MEANS OF INFORMATION SOFTWARE MAKING MANAGERIAL DECISIONS

The article is devoted to the theoretical research of the GIS usage. It deals with the development of GIS and the necessity of its usage. Being a new technology GIS allows calculating the coordinates of the objects and the surface of the site very precisely. GIS allows to solve the problem of accounting communal and industrial infrastructures and

increases the need of using that data in state of emergency. Specialists of different departments can communicate in one general language thruogh GIS. This information institute mast be developed and must be more modern in this sphere.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. Берлянт А.М. Картография: Учебник для вузов. - М.: Аспект Пресс, 2001. - 336 с.
2. Глебова Н. ГИС для управления городами и территориями // ArcReview, 2006. - № 3(38).
3. Дьяченко Н.В. Использование ГИС-технологий в решении задач управления. - http: // www. nocnit. ru/2st/materials/Diachenko. html
4. Дьяченко Н.В. Опыт разработки информационно-аналитических систем поддержки принятия управленческих решений – http: // www. nocnit. ru/2st/materials/Diachenko. html
5. Еремченко Е. Новый подход к созданию ГИС для небольших муниципальных образований // ArcReview, 2005. - №2(32).
6. Красовская О., Скатерщиков С., Тясто С., Хмелефа Д. ГИС в системе территориального планирования и управления территорией // ArcReview, 2003. - №3 (38).
7. Томилин В.В., Нориевская Г.М. Использование ГИС в муниципальном управлении // Практика муниципального управления, 2007. - №7.

²ëÇë ï»Ýï`
ì³ñ³½¹³ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ø³·Çë ï ñ³Ýï`
Ø³ñÇ³ ²Ñ³ñáÝÛ³Ý

Ðî¸ 349.412.2 (ԵՃՇՊՀ, «Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման» ամբիոն)

¾øêäðàäðÆ²òÆ²ÚÆÜ¸Ð²Üàôð´ÜàôÂ²¶ÆðÀ

Հոդվածը վերաբերվում է էքսպրոպրիացիայի ինստիտուտին: Տրվում է նրա ընդհանուր բնութագիրը, ÇÝãå»ë Ý³¨Ý»ñÏ³Ù³óíáõÙ¿ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ, áñå»ë Ýáñ Ó¨³íáñíáÕ ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ç, ÐÐ Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý áõ ëáóÇ³É³Ï³Ý ÏÙ³Ýùáõù áõÝ»ó³Í ¹»ñÇ áõ Ýß³Ý³ÏáõÃÛ³Ý Ù³ëÇÝ: Üßíáõù¿, áñ ³ÛÝ Çñ Ù»ç ëáóÇ³É³Ï³Ý Éáõñç ³ñÓ³·³ÝùÝ»ñ¿ å³ñáõÝ³Ïáõù¨Ý»ñÏ³Ûáõùë¿É ·ï ÝíáõÙ¿ Çñ½³ñ·³óÙ³Ý¨Ï³Û³óÙ³Ý ÷áõÉáõÙ, áõë ï Ç¨ կարևորվում է զարգացած երկրների էքսպրոպրիացիայի ոլորտում առկա ձեռք բերումների և փորձի áõëáõÙÝ³ëÇñáõÙÝ áõ ÏÇñ³éáõÙÁ:

²ÝóáõÙÁ ßáւկայական տնտեսությանը հանգեցրել է մեր կյանքում բազում փոփոխությունների: Այն ենթադրում է տնտեսական ազատությունների համակարգ, որտեղ տնտեսվարող սուբյեկտները ÷áËÑ³Ù³·áñÍ³ÏóáõÙ »Ý ßáõÏ³ÛÇ Ù»Ë³ÝÇ½ÙÝ»ñÇ, ³ÛëÇÝùÝ`·Ý»ñÇ, ³é³ç³ñÏÇ¨å³Ñ³Ýç³ñÏÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ÙÇçáóáí: Ներկայական տնտեսությունը ենթադրում է և' սեփականատիրական հարաբերությունների Ó¨³÷áËáõÙ, ¨' ÝáñÙ³É ÙñóÏóáõÃÛ³Ý ½³ñ·³óáõÙ, ¨' Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ßáõÏ³Û³Ï³Ý »ÝÃ³Ï³éáõó³ÍùÇ ստեղծում: Բնականաբար, այս պարագայում, հատուկ ուշադրության են արժանանում այն ուղղությունները, áրոնց զարգացումը որոշիչ նախապայման է հանդիսանում ամբողջ տնտեսական համակարգի բարեփոխման Ñ³Ù³ñ: ÜÙ³Ý áõÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ù»ÏÝ ¿É ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÇÝë ï Ç ï áõ ï Ç½³ñ·³óáõÙÝ ¿:

¾ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý` å»ï áõÃÛ³Ý¨Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñáõÙÝ¿, áñÇ ë³Ñմնադրական հիմքը բացառիկ` գերակա հանրային շահն է: Բացի սեփականության իրավունքի ûï³ñáõÙÇó Ï³ñáÕ ¿ Ñ»ï¨»É ³ÛÝ Çñ³íáõÝùÇ ë³ÑÙ³Ý³÷³ÏáõÙÁ, áñÁ ÝáõÛÝå»ë ï»ÕÇ ¿ áõÝ»Ýáõù ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÙÇçáóÝ»ñáí:

18-ñ¹ ¹³ñÇ í»ñçÇÝ ¨ 19-րդ դարի սկզբին տեխնիկական գիտություններում Ï³ï³ñí³Í Ù»Í հայտնագործությունները ամբողջովին փոխեցին ժամանակակից եվրոպական ժողովուրդների տնտեսական կենցաղը և կյանքի կոչեցին բազմաթիվ մեծ նախաձեռնություններ, որոնց իրականացման համար անհրաժեշտ ¿ñ ³Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ûï³ñáõÙÁ: ¸³ ³ÝÑñ³Å»ßïáõÃÛáõÝ ëï»ÕÍ»ó ë³ÑÙ³Ý»É ÝáñÙ»ñ, áñáÝù Ï³ñ·³íáñ»óÇÝ սեփականատիրոջ և ձեռնարկատիրոջ հարաբերությունները: Քանի որ սեփականությունը օտարվում էր միայն Ñ³ÛïÝÇ Ý³Ë³·Í»ñÇ Ñ³Ù³ñ, áõñ»ÙÝ ³ÛëïÕ ä¿ñ Ï³ñáÕ ÉÇÝ»É Ï³Ù³Ï³ÝáõÃÛáõÝ: Ð³ë³ñ³Ï³Ï³Ý Ï³ñ¨áñáõÃÛ³Ý Ñ³ñó»ñÁ ùÝÝ³ñÏáõÙ ¿ÇÝ ûñ»Ýë¹Çñ Ï³Ù å»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛáõÝÝ»ñÁ ¨ Ýñ³Ýù ¿É Ñ»Ýó áñáßáõÙ ¿ÇÝ, Ã» á±ñ ï³ñ³ÍùÝ»ñÝ »Ý ³ÝÑñ³Å»ßï Çñ³Ï³Ý³óí»ÉÇù Ó»éÝ³ñÏÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ: ¸ñ³ÝÇó Ñ»ïá ûï³ñáõÙÁ Ï³ï³ñíáõÙ ¿ñ ÙÇ³ÛÝ ³ÛÝ ã³÷áí, ÇÝãù³Ý áñ ³ÝÑñ³Å»ßï ¿ñ Ý³Ë³ï»ëíáÕ Ó»éÝ³ñÏÇ Ñ³Ù³ñ ¨, ù³ÝÇ áñ Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛáõÝÁ ß³Ñ³·ñ·éí³Í ã¿ր իր անդամների բարեկեցությունը պակասեցնելուն, պետությունը փոխհատուցում էր բոլոր այն վնասները, որը սեփականատիրոջը հասցրել էր էքսպրոպրիացիան և դրանով իսկ í»ñ³Ï³Ý·Ý»É Ýñ³ ß³Ñ»ñÇ ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛáõÝÁ:

ø³ÝÇ áñ Çñ Çñ³íáõÝùÝ»ñÇ ³Ù»Ý³É³í å³ïå³ÝÁ Ï³ñáÕ ¿ñ ÉÇÝ»É Ñ»ÝÓ ÇÝùÁ` ë»÷³Ï³Ý³ï»ñÁ, Ñ»ÝÓ Ýñ³Ý ¿É ³é³ç³ñÏíáõÙ ¿ñ í»ñç³óÝ»É Ñ³ñóÁ` Ñ³Ù³Ó³ÛÝáõÃÛáõÝ ÏÝù»É Ý³Ë³·ÇÍÝ Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ Ó»éÝ³ñÏ³ïÇñáç Ñ»ï: Քայց, եթե սեփականատերը չափազանց բարձր էր գնահատում իր շահերը կամ չէր ստանում íÝ³ëÝ»ñÇ Ñ³ïáõóáõÙÁ ³ÛÝã³÷áí, ÇÝãÁ Ñ³Ù³å³ï³ëË³ÝáõÙ ¿ñ Ñ³ëóí³Í íÝ³ëÇÝ, ³å³ ³Û¹¹»åùáõÙ é³ç ¿ñ·³ÉÇë·Ý³Ñ³ïÙ³Ý Ñ³ïáõÏ·áñÍÁÝÃ³ó:ÆÝã¨¿, Ñ³ßíÇ ³éÝ»Éáí í»ñáÙßÛ³ÉÁ, ³í»ÉÇ ³ñ¹³ñ³óÇ ¿ ³ÛÝ Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñÇ Ï³ñÍÇùÁ, áñáÝù ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý ¹Ç ïáõÙ »Ý, áñå»ë áã Ã» ù³Õ³ù³óÇ³Ï³Ý Çñ³íáõÝùÇ é»ýáñÙ, ³ÛÉ áñå»ë ÷áË½ÇçÙ³Ý ÙÇçáó` ·»ñÇßËáÕ Çñ³íáõÝùÇ Ñ³Ù³Ï³ñ·Ç ¨ ÅáÕáíñ¹³Ï³Ý ÏÛ³ÝùÇ Ýáñ å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇ ÙÇç¨:

²ÝíÇ×»ÉÇ ¿, áñ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÇÝëïÇïáõïÇ ÑÇÙùÁ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³Ñ»ñÁ Ù³ëÝ³íáñ ³ÝÓ³Ýó ß³Ñ»ñÇó ·»ñ³Ï³ ¹³ë»Éáõ ·³Õ³÷³ñÝ ¿: ¶»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÁ Ï³ñáÕ ¿ Ñ»ï³åÝ¹»É Ñ»ï¨Û³É Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ`

- å»ïáõÃÛ³Ý å³ßïå³ÝáõÃÛ³Ý, å»ïáõÃÛ³Ý áõ Ñ³u³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ³Ýíï³Ý·áõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.
- Ð³Û³uï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý ÙÇç³½·³ÛÇÝ å³ÛÙ³Ý³·ñ»ñáí Ý³Ë³ï»uí³Í å³ñï³íáñáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ï³ï³ñÙ³Ý³å³ÑáíáõÙÁ.
- ÙÇç³½·³ÛÇÝ ¨ Ñ³Ýñ³å»ï³Ï³Ý Ýß³Ý³ÏáõÃÛ³Ý å³ïÙáõÃÛ³Ý ¨ Ùß³ÏáõÃ³ÛÇÝ ³ñÅ»ùÝ»ñÇ Ï³Ù Ñáıշարձակումների, ինչպես նաև բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ստեղծման կամ å³Ñå³ÝáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.
- ßñç³Ï³ÙÇç³í³ûñÇ å³Ñå³ÝáõÃÛ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.
- ÏñÃáõÃÛ³Ý, ³éáÕçáõÃÛ³Ý, uåáñïÇ, ÇÝãå»uÝ³¨·ÇïáõÃÛ³Ý Ï³Ù Ùß³ÏáõÛÃÇ½³ñ·³óÙ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.

- ¿Ý»ñ·»ïÇÏ³ÛÇ, Ñ»é³Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛ³Ý, çñ³Ù³ï³Ï³ñ³ñÙ³Ý, çñ³Ñ»é³óÙ³Ý, ç»ñÙ³Ù³ï³Ï³Ï³ñ³ñÙ³Ý, ù³Õ³ù³ßÇÝ³Ï³Ý, ÁÝ¹»ñùÇ Ñ»ï³Ëáõ½Ù³Ý, ÁÝ¹»ñùo·ï³·áñÍÙ³Ý, ïñ³Ýuåáñ ïÇ, Ñ³Õáñ¹³ÏóáõÃÛ³Ý ուղիների կամ բնակավայրերի ենթակառուցվածքների զարգացման բնագավառում հաÙ³å»ï³Ï³Ý Ï³Ù Ñ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ Ï³Ù ÙÇçÑ³Ù³ÛÝù³ÛÇÝ Ï³ñ¨áñ ÝßÝ³Ý³ÏáõÃÛáõÝ áõÝ»óáÕ Íñ³·ñ»ÇÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý ³å³ÑáíáõÙÁ.
- ³ÝÓ³Ýó ÏÛ³ÝùÇ, ³éáÕçáõÃÛ³Ý Ï³Ù u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý å³ßïå³ÝáõÃÛáõÝÁ. ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ Ï³ÝËáõÙÁ, ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ ÑÝ³ñ³íáñ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ Ýí³½»óáõÙÁ, ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ Ñ»ï¨³ÝùÝ»ñÇ í»ñ³óáõÙÁ:

Այս բոլոր նպատակները հանդիսանում են միահավասար կարևոր գործոններ էքսպրոպրիացիայի ÏÇñ³éÙ³Ý Ñ³Ù³ñ, ãÝ³Û³Í åñ³Ï³ÇÏ³ÛáõÙ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³Ý ÑÇÙÝ³Ï³ÝáõÙ ÏÇñ³éíáõÙ ¿ ï³Ý³ï»ë³Ï³Ý Ýå³ï³ÏÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ:

²Ûë Ñ³Ý·³Ù³ÝùÁ, ë³Ï³ÛÝ ãå»ïù ¿ ³éÇÃ Ñ³Ý¹Çë³Ý³ ¿ùëåñáåñÇ³óÇ³ÛÇ ÏÇñ³éáõÙÁ ÙÇ³ÛÝ ժողովրդական տնտեսության կարիքների համար կիրառելուն: Ժվարկել բոլոր հանրօգուտ ձեռնարկները ³ÝÑÝ³ñ¿, ù³ÝÇ áñ ï»Õ³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÇó ¨ ù³Õ³ù³ÏñÃáõÃÛ³Ý Ñ³ÇáÕáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ï³ñáÕ »Ý ³é³ç³Ý³É բազմաթիվ հանրօգտի Ó»éÝ³ñÏáõÙÝ»ñ:

âÝ³Û³Í ¹ñ³Ý, áñáß Ñ»ÕÇÝ³ÏÝ»ñ åÝ¹áõÙ »Ý, áñ ûñ»ÝùáõÙ å»ïù ¿ Ñëï³Ï ³ñï³óáÉí»Ý ³ÛÝ ձեռնարկությունները կամ ձեռնարկությունների խմբերը, որոնց համար կարող է կիրառվել էքսպրոպրիացիան, ³ÛÉ³å»ë Ù³ëÝ³íáñ Çñ³íáõÝùÇ ³ÝÓ»éÝÙË»ÉÇáõÃÛáõÝÁ Ïë³ë³ÝíÇ:

Àëï ÐÐ ûñ»Ýë¹ñáõÃÛ³Ý Ñարկադիր օտարման գործողությունը տարածվում է ֆիզիկական և իրավաբանական ³ÝÓ³Ýó, ÇÝãå»u Ý³¨ Ñ³Ù³ÛÝùÝ»ñÇÝ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Çñ³íáõÝùáí å³ï³Ï³ÝáÕ ¨ Ð³Û³uï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ ·ïÝíáÕ Ï³Ù Ð³Û³uï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛáõÝáõÙ oñ»Ýùáí u³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí å»ï³Ï³Ý ·բանցում ստացած կամ հաշվառված սեփականության իրավունքի բոլոր օբյեկտների (անշարժ կամ ß³ñÅ³Ï³Ý ·áõÙù, ·áõÙù³ÛÇÝ Çñ³íáõÝùÝ»ñ, ³ñÅ»ÃÕÃ»ñ »õ ³ÛËÝ) íñ³: ²ÛÝ ãÇ ï³ñ³ÍíáõÙ é½Ù³Ï³Ý ³Ù ³ñï³Ï³ñ· ¹ñáõÃÛ³Ý Å³Ù³Ý³Ï, ³ñï³Ï³ñ· Çñ³íÇ×³ÏÝ»ñÇ å³ÛÙ³ÝÝ»ñáõÙ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñÙ³Ý հարաբերությունների վրա:

Ð³u³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñÙ³Ý u³ÑÙ³Ý³1ñ³Ï³Ý հիմքը բացառիկ գերակա հանրային շահն է: Ð³u³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñÙ³Ý u³ÑÙ³Ý³1ñ³Ï³Ý å³ÛÙ³ÝÝ»ñÝ »Ý՝

- oï³ñáõÙÁ å»ïù¿ Çñ³Ï³Ý³óíÇ oñ»Ýùáí u³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí.
- oï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý 1ÇÙ³ó å»ïù¿ ïñíÇ Ý³ËÝ³Ï³Ý Ñ³Ù³ñÅ»ù ÷áËÑ³ïáõóáõÙ:

Հասարակության եւ պետության կարիքների համար սեփականության օտարման բացառիկ գերակա հանրային շահի որոշման սկզբունքներն են՝

- Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÁ å»ïù¿ ·»ñ³Ï³ ÉÇÝÇ oï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý u»÷³Ï³Ý³ ïÇñáç ß³Ñ»ñÇó.
- ·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÇ ³ñ¹ÛáõÝ³í»ï Çñ³·áñÍáõÙÁ ãÇ Ï³ñáÕ ³å³Ñáíí»É ³é³Ýó ïíÛ³É u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñÙ³Ý.
- ·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÇó »ÉÝ»Éáí՝ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý oï³ñáõÙÁ ãå»ïù¿ ãÑÇÙÝ³íáñí³Í íÝ³u å³ï×³éÇ u»÷³Ï³Ý³ ïÇñáçÁ.
- հանրային շահը գերակա է ճանաչվում կառավարության որոշմամբ.
- ·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³ÑÇ ³éÏ³ÛáõÃÛ³Ý ÷³uïÁ Ï³ñáÕ¿ íÇ×³ñÏí»É1³ï³Ï³Ý Ï³ñ·áí:

Oï³ñíáÕ u»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý 1ÇÙ³ó u»÷³Ï³Ý³ ïÇñáçÁ í×³ñíáõÙ¿ Ñ³Ù³ñÅ»ù ÷áËÑ³ïáõóáõÙ: Ð³Ù³ñÅ»ù¿ Ñ³Ù³ñíáõÙ oï³ñíáÕ ·áõÛùÇ ßáõÏ³Û³Ï³Ý ³ñÅ»ùÇó ï³uÝÑÇÝ· ïáÏáu ³í»ÉÇ ·áõÙ³ñÁ: ²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ Ï³Ù անշարժ գույքի նկատմամբ գույքային իրավունքների շուկայական արժեքի գնահատումն իրականացվում է "²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ·Ý³Ñ³ïÙ³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ù³uÇÝ" Ð³Û³uï³ÝÇ Ð³Ýñ³å»ïáõÃÛ³Ý oñ»Ýùáí u³ÑÙ³Ýí³Í Ï³ñ·áí: ´³ó³éÇÏ՝ ·»ñ³Ï³ Ñ³Ýñ³ÛÇÝ ß³Ñ×³Ý³ã»Éáõ Ù³uÇÝ Ï³é³í³ñáõÃÛ³Ý áñáßáõÙÝ oï³ñÙ³Ý »ÝÃ³Ï³ սեփականության սեփականատիրոջ կամ շահագրգիռ այլ անձի կողմից կարող է բողոքարկվել դատարան՝ բացառիկ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին կառավարության որոշումն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ Ù»Ï³Ùuí³ ÁÝÃ³óùáõÙ: ÎÉÇÝÇ ³ñ¹Ûá±ù Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ Ó»éÝ³ñÏáõÙ Ñû·áõï Ñ³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ß³Ñ»ñÇ, Ã» áã՝ ¹³å»ï³Ï³Ý ÇßË³ÝáõÃÛ³Ý ³Ûë Ï³Ù ³ÛÝ ûñ·³ÝÝ»ñÇ ùÝÝ³ñÏÙ³Ý Ñ³ñóÝ¿, ³Ù»Ý ¹»åùáõÙ ³Û¹ Ñ³ñóÇ ÉáõÍÙ³Ý Å³Ù³Ý³Ï ÝÞ³Ý³ÏáõÃÛáõÝ ãáõÝÇ, Ã» ÇÝã Ýå³ï³ÏÇ¿ Í³é³ÛáõÙ ³Û¹ Ó»éÝ³ñÏÁ՝ ïÝï»ë³Ï³Ý, é³½Ù³Ï³Ý, ÏñáÝ³Ï³Ý Ï³Ù ³ÛÉ, ·ÉË³íáñ ¨ ÙÇ³Ï å³ÛÙ³ÝÁ Ñ³Ý¹Çë³ÝáõÙ¿ ³ÛÝ, áñ ³Û¹ Ýå³ï³ÏÝ»ñÁ Í³é³Û»Ý Ñ³ë³ñ³Ï³Ï³Ý ÏÛ³ÝùÇ½³ñ·³óÙ³ÝÁ:

GENERAL DESERIPTION OF EXPROPRIATION

Expropriation is a new emerging institution in our country. It is the problem, which contains very sensitive social serious reactions. It should be developed in the Republic of Armenia and make more modern. Because expropriation is a new phenomenon in our country and in its development and stabilization phase, the attempts of developed countries should be used in expropriation sphere.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

1. Expropriation of multinational firms: the role of domestic market conditions and domestic rivalries Economic Inquiry, Oct, 1990 by Hamid Mohtadi.
2. ²Ýß³ñÅ ·áõÛùÇ ¿ÏáÝáÙÇÏ³ ¨ Ï³é³í³ñáõÙ: êêï»÷³ÝÛ³Ý, ì.ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, ².¶ñÇ·áñÛ³Ý, ºñ¨³Ý 2008Ã.:
3. Expropriation in the Restatement (Revised) Journal article by Davis R. Robinson, Malvina Halberstam, Lucio García Del Solar; American Journal of International Law, Vol. 78, 1984.
4. New Law of Expropriation. by: John A. Coates, Stephen F. Waque. Amazon Price. http://www.squidoo.com/expropriation
5. http://www.knowledgerush.com/kr/encyclopedia/Expropriation
6. ÐÐ ûñ»ÝùÁ ¦Ð³ë³ñ³ÏáõÃÛ³Ý ¨ å»ïáõÃÛ³Ý Ï³ñÇùÝ»ñÇ Ñ³Ù³ñ ë»÷³Ï³ÝáõÃÛ³Ý ûï³ñÙ³Ý Ù³ëÇÝ§: Ընդունվել է 2006թ. նոյեմբերի 27-ÇÝ ÐÐ ²Ä ÏáÕÙÇó:

îÝï.Ã., ¹áó»Ýï`
²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý

Ø³·Çëïñ³Ýï`
¾£»Ý ´»·É³ñÛ³Ý

ÐÎ¸ 336.748.12
Ï³é³í³ñÙ³Ý¦ ωմբիոմ)

(°ÖÞäÐ, §¾ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ, Çñ³íáõÝùÇ¨

СУЩНОСТЬ, ТИПЫ И ПРИЧИНЫ ИНФЛЯЦИИ, ЕЕ СОЦИАЛЬНО - ЭКНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

Проблема инфляции занимает одно из центральных мест, где причинная зависимость между изменением количества денег и уровня цен рассматривается как основная экономическая закономерность. В данной статье рассмотраны разные мнения экономистов, которые представляют сущность инфляции. Представлены причины инфляции спроса и предложения, типы инфляции, создание антиинфляционных программ и денежных реформ.

Что такое инфляция? Это один из самых волнующих вопросов нашей времени. Многие экономисты годами стараются предотвратить инфляцию но, к сожалению ее не возможно устранить. Ее можно только сдерживать.

Итак, что такое инфляция? Если заглянем в справочники, то, скорее всего, увидим там следующее: «Инфляция – это повышение общего уровня цен» или «Инфляция это обесценение денег». Очень часто к этим формулам добавляют пояснение: появление инфляции связано с появлением денег. Нет денег – нет и инфляции.

Мы сталкиваемся с инфляцией везде. Это происходит во всех странах, хотя и в разной степени. Мы живем в мире инфляции.

Саму сущность инфляции экономисты представляют по-разному: (стр. 186, О.И. Лаврушин Деньги,кредит,банки М: «КноРус» 2010 558 стр.)

- переполнение каналов денежного обращения избыточными деньгами, вызывающими их обесценение по отношению к золоту, товаром, иностранной валюте, сохраняющей прежнюю реальную ценность или обесценившейся в меньшей степени;
- любое обесценение денег;
- повышение общего уровня цен;
- многофакторный процесс, не имеющий однозначного толкования.

Суть инфляции – это падение покупательной способности или ценности денег. У многих возникает вопрос: а действительно ли рост цен всегда происходит из-за прироста денежной массы? Может ли быть такое, что количество денег не меняется, а все равно цены растут? Или наоборот: количество денег в обороте, скажем, удваивается, а цены остаются прежними? Или кто то другой может спросить: а что это вообще такое – общий уровень цен?

Уровень цен – это цена среднего товара в экономике. Если за год все товары и услуги в стране подорожали ровно на 10%, значит общий или средний уровень цен тоже вырос на 10%.

Неблагоприятными последствиями инфляции являются социальная напряженность, конфликтность которую она создает и т.д. Ссорятся банкиры и бизнесмены из-за кредитов и займов, люди бастуют с требованием индексировать заработную плату, пенсионеры остаются ни с чем – их накопления «на черный день» превращаются в копейки. Поэтому правительство всех стран стараются сводить инфляцию к минимуму.

Существуют пять главных причин инфляции: (стр.35 Сементюта О.П. Деньги, кредит, банки в РФ. Учебное пособие. - М.: «Контур», 1998.-304с.)

1. ***Диспропорциональность*** (несбалансированность) государственных доходов и расходов. Это означает дефицит государственного бюджета. Недостаток можно покрыть выпуском государственных ценных бумаг, т.е. взять в долг у населения. Еще можно взять кредит у МВФ (Международный Валютный Фонд). Но самый простой способ эмиссия денег т.е. выпуск денег в оборот который приводит к общему увеличению денежной массы, находящейся в обороте, и как следствие к инфляции.

2. ***Инфляционно опасные инвестиции.***

В первую очередь, это милитаризация экономики. Рост военных расходов одна из первых причин дефицита государственного бюджета: он так же влияет на рост государственного долга. В результате опять включается денежный станок .

3. ***Отсутствие свободного рынка и совершенной конкуренции.***

Совершенная конкуреция существует в таких сферах деятельности, где действует достаточно много мелких продавцов и покупателей идентичного (одинакового) товара, и поэтому ни один из них не в состоянии повлиять на цену товара, цена определяется спросом и предложением в соответствии с рыночными законами их функционирования. Этот тип рынка называют «рынок свободной конкуреции».

Современный рынок – рынок олигополический. Это означает заинтересованность в увеличении цен, сокращении производства и создании дефицита.
Монополии способны сильно влиять на денежную политику государства и уровень инфляции. У них нет конкурентов, они способны диктовать свои цены. Поэтому государственный контроль над монополиями – вещь необходимая.

4. Импортируемая инфляция.

Тут все очень просто:

Драм – валюта довольно не стабильная и наши сограждане держат свои сбережения в валюте других стран, чаще всего в американских долларах, забывая (или не зная), что курс доллара тоже меняется, в том числе и падает, а значит мы у себя дома держим американскую инфляцию.

5. ***Инфляционное ожидание.***

Это, скорее всего самая распространенная причина инфляции в нашей стране. Население, напуганное постоянным ростом цен, приобретает товары впрок, сверх своих текущих потребностей, ожидая нового повышения цен. Одновременно с этим, требуя повышения заработной платы,оно подталкивает потребительский спрос к расширению. Производители, в свою очередь, опасаются повышения цен со стороны поставщиков, и закладывают в цену своих товаров прогнозируемый ими рост цен на комплектующие.

Банкиры закладывают предполагаемую инфляцию в процент, под который дают кредит. Предприниматели – в планы сделок, будущие цены. И цикл снова начинается.

Есть еще две важные причины инфляции:

Первая – налоговая инфляция, когда к росту цен ведут повышаемые налоги со стороны государства.

Вторая – политическая. Инфляция как будто создана для должников. Берешь кредит и чем больше падает национальная валюта, тем больше твоя прибыль. И тем хуже положение кредиторов. Зная это, должники могут скажем с помощью лобби, надавить на правительство с целью увеличения инфляции. При большой сумме долга – на этом можно сделать состояние.

Типы инфляции:

В литературе встречаются десятки различных формулировок видов инфляции. При этом авторы не всегда придерживаются определенных ктитериев для определения того или иного вида. Поэтому параллельно могут употребляться такие понятия инфляции, как инфляция цен, импортированная инфляция, инфляция спроса, налоговая инфляция, инфляция издержек и т.д. При такой классификации инфляция теряет любую определенность и содержательность, существенно усложняется познание ее сущности.

> Западные экономисты рассматривают инфляцию, как правило, анализируя факторы повышения цен, связанные с формированием потребительского спроса, предложением товаров и услуг, соотношением спроса и предложения, влияющих на формирование цен, и факторы производства. Эти факторы определяют два типа инфляции: (стр. Бизнес Журнал www.bizkiev.com)

- Инфляция спроса
- Инфляция предложения (издержек)

Инфляция спроса – это когда спрос на товар опережает его предложение. Получается, что денег больше чем товаров на рынке.

Причинами инфляции спроса могут быть:

1. Рост военных расходов
2. Неправильная структура экономики. Средств производства больше чем, производимых товаров
3. Дефицит государственного бюджета
4. Импортируемая инфляция
5. Кредитная экспансия банков

Инфляция предложения (издержек) – Это рост цен вызванный ростом издержек производства и снижения совокупного предложения. Этот тип инфляции приводит к *стагляции* т.е. состояние экономики страны, характеризующееся сочетанием экономического кризиса с инфляцией и к стагнации т.е. состояние экономики, характеризующееся застоем производства.

Причинами инфляции предложения могут быть:

1. Рост цен на сырье
2. Олигополистическая политика ценообразования
3. Рост заработной платы, который не уравновешивается ростом производительности труда
4. Повышение налогов

Социально-экономические последствия инфляции (стр. 192 О.И. Лаврушин Деньги,кредит,банки М: «КноРус» 2010 558 стр.)

Социально-экономические последствия инфляции выражаются в следующем:

- Перераспределении доходов между группами населения, сферами производства, регионами, хозяйствующими субъектами, государством, населением, между дебиторами и кредиторами;
- Обесценении денежных накоплений населения, хозяйствующих субъектов и средств государственного бюджета;
- Постоянно уплачиваемом инфляционном налоге, особенно получателями фиксированных денежных доходов;
- Неравномерном росте цен, что увеличивает неравенство норм прибыли в разных отраслях и усугубляет диспропорции воспроизводства;
- Искажении структуры потребительского спроса из-за стремления превратить обесценившиеся деньги в товары и валюту; вследствие этого ускоряется оборачиваемость денежных средств и ускоряется инфляционный процесс;
- Закреплении стагнации, снижении экономической активности, росте безработицы, которая приводит к падению уровня жизни;
- Сокращении инвестиций в народное хозяйство и повышении их рисковости;
- Обесценении амортизационных фондов, что затрудняет воспроизводственный процесс;
- Возрастании спекулятивной игры на ценах, валюте, процентах;
- Активном развитии теневой экономики, ее «уходе» от налогообложения;
- Снижении покупательной способности национальной валюты и искажении ее реального курса по отношению к другим валютам;
- Социальном расслоении общества и в итоге обострении социальных противоречий.

Люди боятся инфляции. Это факт неоспоримый. Почему это происходит? Ответить на этот вопрос очень сложно. Одно из возможных объяснений – состояние неопределенности создаваемое инфляцией.

Если рассматривать темпы роста цен, то можно выделить следующие типы инфляции: (стр. Бизнес Журнал www.bizkiev.com)

1. *Умеренная (ползучая) инфляция,* в условиях которой цены возрастают не более чем 10% в год. Темп роста цен постоянен. Умеренная инфляция типична для рыночной экономики. Она продалжается длительное время и рассматривается, как нормальное экономическое явление. При этом ожидаемый темп инфляции, как правило, учитывается в коммерческих соглашениях.
2. *Галопирующая инфляция*

При галопирующей инфляции большинство контрактов «привязывается» к росту цен или к иностранной валюте. Деньги начинают ускоренно, (по мере нарастания темпов инфляции), материализоваться в товары, и кредит по обычной ставке не предоставляется.

3. *Гиперинфляция*

Исключительно быстрый рост цен, ведущий к резкому обесценению денежной единицы, расстройству платежного оборота и к экономическому кризису в стране.

Но перехода от умеренной к галопирующей, или того хуже к гиперинфляции можно избежать. Для этого правительствами всех стран создаются *антиинфляционные программы* и *денежные реформы.*

Антиинфляционные программы :

- введение жестких лимитов на приросты денежной массы
- сокращение дефицита бюджета, в идеале его полное отсутствие
- погашение инфляционных ожиданий.

К денежным реформам относят следующие методы:

- ***нуллификация*****,** это аннулирование сильно обесцененной единицы и введение новой валюты
- **реставрация (ревальвация)**, восстановление прежнего золотого содержания денежной единицы
- **девальвация,** снижение золотого содержания денежной единицы, а после Второй мировой войны – официального валютного курса к доллару США и его золотого содержания
- **деноминация,** метод «зачеркивания нулей», т.е. укрупнение масштаба цен.

Есть мнение, что умеренная (ползучая) инфляция необходима для эффективного экономического развития. Она позволяет корректировать цены применительно к изменению условий производства и спроса.

Резюмируя все выше написанное, можно сказать: инфляция – это сложный экономический процесс. В умеренных проявлениях которого есть доля пользы и выгоды, в критических же его выражениях есть немалая угроза экономической политике государства, и его гражданам, в частности.

ԳՆԱՃԻ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԱՌԱՋԱՑՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ, ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ

Գնաճի խնդիրը կենտրոնական դիրք է զբաղեցնում տնտեսությունում, որտեղ փողի քանակի և գների մակարդակի միջև պատճառահետևանքային կապը դիտարկվում է որպես հիմնական տնտեսական օրինաչափություն: Տվյալ հոդվածում դիտարկվում են տնտեսագետների տարբեր կարծիքներ, որոնք ներկայացնում են գնաճի էությունը: Ներկայացված են գնաճի պատճառները, առաջարկի և պահանջարկի փոխկապվածությունը, գնաճի տեսակները, հակագնաճային ծրագրերի ստեղծումը և փողի ռեֆորմները:

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. О.И. Лаврушин Деньги,кредит,банки М: «КноРус» 2010 558 стр.
2. Сементюта О.П. Деньги, кредит, банки в РФ. Учебное пособие. - М.: «Контур», 1998.-304с.
3. Бизнес Журнал www.bizkiev.com

²ëÇë ï»Ý ï`
ì³Ñ» ä»ï ñáëÛ³Ý

Ø³·Çë ï ñ³Ý ï`
²Ý³ÑÇ ï ê³ñ·ëÛ³Ý

Ðî¸ 339.142

(ºÖÞäÐ, §¾ÏáÝáÙÇÏ³ÛÇ, Çñ³íáõÝùÇ¨ Ï³é³í³ñÙ³Ý¦

ÐÐ î²ð²Ìøàôز²Ö²è³ìàÔ²ðî²¸ð²ÜøÆ, ²äð²ÜøÜºðÆ º ì¸ð²Üò ¶Ü°ðÆ(Ð²êàôÚÂÆ) º ì ²è²ø³ìàÔ Î²Ø îð²Ø²¸ðì àÔ Î²Ø î°Ô²öàÊ³ìàÔ ²ðî²¸ð²ÜøÆ, ²äð²ÜøÜºðÆ(²è²Øø²Ü) Ø²êÆÜ ¶ð²ÜòØ²Ü ¶ðøºðÆ Âºðàô ÂÚàôÜÜºðÆ àô¸ð²Üò ì°ð²òØ²Ü àôÔÔî²Ì ²è²æ²ðÎàôÂÚàôÜÜºð

ՀՀ տարածքում ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող բազմաթիվ սուբյեկտներ ³éÁÝãáõÃÛáõÝ »Ý áõÝ»ÝáõÙ Ñ³ëáõÛÃÇ¨ ³é³ùÙ³Ý ·ñù»ñÇ Ñ»ï, áñáÝù ËáãÁÝ¹á ïáõÙ »Ý ³é¨ï ñ³ÛÇÝ գործունեությանը, առաջացնում են բազմաթիվ խնդիրներ, հարկային տուգանքներ, որոնց ÑÇÙÝ³ËÝ¹ÇñÝ ³Ï ïáõ³É ¿ ¨ ÇëÏ³Ï³Ý ·ÉË³ó³í³Ýù Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ³é¨ï ñ³ÛÇÝ (Ñ³ï Ï³å»ë Ý»ñÙáõÍáõÙ Çñ³Ï³Ý³óÝáÕ) գործունեությամբ զբաղվող տնտեսվարող սուբյեկտների համար: Հոդվածում ևկարագրվում էգրքերի էությունը, Ýñ³Ýó Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñÁ, Ï³ï³ñí»É »Ý ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñ, áñáÝù ոչ ամբողջությամբ, բայց մասնակի կթեթևացնեն տնտեսվարող սուբյեկտների գործը:

Ò»éÝ³ñÏ³ïÇñ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý ³é³ñÏ³Ý»ñÇ ·ñ³ÝóÙ³Ý, ³é³ùÙ³Ý, ï»Õ³÷áËÙ³Ý, ·Ý»ñÇ ÷á÷áËáõÃÛ³Ý ·ñ³ÝóÙ³Ý Ñ³Ù³ñ Ñ³ñï³ÛÇÝ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ ë ï»Õ Í»É »Ý Ñ³ëáõÛÃÇ¨ ³é³ùÙ³Ý ·ñù»ñÁ: Ð³ëáõÛÃÇ¨ ³é³ùÙ³Ý ·Çñù ã»Ý í³ñáõÙ ²²Ð í×³ñáÕ ãÑ³Ù³ñíáÕ ³ÛÝ ³ÝÓÇÝù, áñáÝù ïÇñ³éáõÙ »Ý ÑëÏÇã ¹ñ³Ù³ñÏÕ³ÛÇÝ մեքենաներ, բանկերը, վարկային կազմակերպությունները:

Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Ñ³ßí³å³Ñ³Ï³Ý Ñ³ßí³éÙ³Ý, ß³ñÅ³Ï³Ý ·áõÛù Ñ³Ý¹Çë³óáÕ ³å³ñ³ÝùÝ»ñÇ ³é³ùÙ³Ý Ï³Ù ï»Õ³÷áËÙ³Ý ¹»åùáõÙ å³ñï³íáñ »Ý í³ñ»É ¹ñ³Ýó Ñ³ßí³éáõÙÁ` ·ñ³ÝóáõÙÝ»ñ Ï³ï³ñ»É ³é³ùÙ³Ý¨ (Ï³Ù) Ñ³ëáõÛÃÇ ·ñù»ñáõÙ:

²é³ùáõÙÝ»ñÇ¨ (Ï³Ù) ï»Õ³÷áËáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ Ñ³ëó»Ç (Ï»ïÇ, ³Û¹ ÃíáõÙ` ÝáõÛÝ Ñ³ëó»áõÙ, ¹ñ³ Ù³ëÇÝ ÝßáõÙ Ï³ï³ñ»Éáí ³é³ùáõÙÝ»ñÇ ·ñ³ÝóÙ³Ý ·ñùÇ Ï³½ÙÇ íñ³) Ñ³Ù³ñ (å³ïñ³ëïÇ ³ñï³¹ñ³ÝùÇ Ï³Ù ³åñ³ÝùÇ å³Ñ»ï¨³ÛÉ Ù³ï³Ï³ñ³ñÙ³Ý í³Ûñ»ñ) í³ñíáõÙ »Ý ³é³ÝÓÇÝ ³é³ùÙ³Ý¨ (Ï³Ù) Ñ³ëáõÛÃÇ ·ñù»ñ:

Հասույթի և առաքման գրքերի բոլոր էջերը համարակալվում, կազմվում և կարվում են, ապա ներկայացվում տնտեսվարող սուբյեկտի հաշվառման վայրի հարկային ծառայություն՝ ներառյալ ՀՀ ³ñï³ÛÇÝ ³ÝÓÇÏ ³ÝÓÇÝ ³ÝÓÇÏ ³ÝÓÇÝ ³ÝÓÇÏ ³ÝÓ

Ñ³Ù³ñ` ³åñ³ÝùÁ ³ÝÙÇç³å»ë Ù³ùë³½»ñÍáõÙÇó Ñ»ï á ï»Õ³÷áËáõÙ ¿ ³é¨ ïñÇ Çñ³Ï³Ý³óÙ³Ý í³Ûñ` Ë³ÝáõÃ: ØÇÝã¨ ëéևտրի սկսելը այդ քանակությամբ ապրանքը պետք է գրանցվի հաստյթի գրքում, մինչև օրվա ի»ñç: öáñÓÁ óáõÛó ¿ ï ³ÉÇë, áñ ÝáõÛÝÇëÏ ³Ù»Ý³³ñ³ ·³ß³ñÅÙ³ñ¹Á, áñÁ å»ï ù ¿ ·ñÇ Ñ³ëáõÛÃÇ ·ÇñùÁ, Ï³ñáõ ¿ գրել ընդամենը 2,000 տող` անուն ապրանք: Ստացվում է, որ տվյալ տնտեսվարող սուբյ»Ï ï Á å»ï ù ¿ ëå³ëÇ ³Ù»Ý³ùÇãÁ ÑÇÝ· ûñ, áñå»ë½Ç ³åñ³ÝùÁ Ñ³ßí³éíÇ Ñ³ëáõÛÃÇ ·ñùáõÙ, ³å³ ëÏëÇ ³é¨ ï áõñ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É:

Î³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ å»ï ù ¿ å³ÑÇ ÙÇ ³é³ÝÓÇÝ ³ßË³ ï áÕ Ñ³ëáõÛÃÇ ·Çñù Éñ³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ` Éñ³óáõóÇã ³ßË³ ï ³í³ñÓÇ, ëáó. ³å³ÑáÍ³·ñáõÃÛ³Ý Í³Ëë: ê³Ï³ÛÝ Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ Ï³Ý, áñáÝù տվյալ քանակությամբ ապրանք վաճառասրահ բերում են ոչ ամեն օր, այսինքն այն աշխատողը, որը Ý³Ë³ ï»ëí³Í ¿ñÑ³ëáõÛÃÇ ·ÇñùÉñ³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ, ³ßË³ ï ³Ýù³ÛÇÝ Å³ÙÇÝ ÙÝáõÙ ¿ ³Ý·áñÍ:

Ø³ñ¹Á ëË³É³Ï³Ý ¿ ¨ ÇÝãù³Ý ¿É áõß³¹Çñ ÉÇÝÇ ·ñ»Éáõó ÃáõÛÉ ¿ ï ³ÉÇë íÑÇå³ÏÝ»ñ, Ã»ñáõÃÛáõÝÝ»ñ, սխալներ: Նկարագրված օրինակով ենթադրենք աշխատողը, գրանցելով ապրանքի անունը, տարբերակիչ կոդը, քանակը կամ գինը, թույլ է տվել սխալներ, օրինակ՝ տարբերակիչ կոդի կողքին նշել սխալ ապրանքի անվանումը (ÏáßÇÏÇ ÷áË³ñ»Ý í»ñÝ³ß³åÇÏ), Ï³Ù ëË³É ù³Ý³ÏáõÃÛáõÝ, ëË³É ·ÇÝ: ê³Ï³ÛÝ ³ßË³ ï áÕÇ Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ սխալի համար պատասխանատվություն է կրում տնտեսվարող սուբյեկտ:

Հարկային մարմինների ստուգում անցկացնելու ընթացքում հայտնաբերվում են թերություններ, սխալներ, որոնց համար տուգանվում է ոչ թե աշխատողը, այլ տնտեսվարող սուբյեկտը: Ստացվում է Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ å³ï³ëË³Ý³ ï áõÃÛáõÝ¿ ÏñáõÙ áã Ã» ûñ»ÝùÇ Ë³Ëï Ù³Ý, ³ÝûñÇÝ³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ, ³ÛÉ Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ý³Ï ï áñÇ, Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ëË³É³Ï³ÝáõÃÛ³Ý Ñ³Ù³ñ: ÆëÏ »Ã» Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý Õ»Ï³í³ñÁ ³ßË³ï³Ýù³ÛÇÝ å³ÛÙ³Ý³·ñÇ Ù»ç ÝßáõÙ ¿ ³ßË³ï áÕÇ ëË³ÉÝ»ñÇ Ñ»ï¨³Ýùáí ³é³ç³óáÕ ï áõ·³ÝùÝ»ñÇ ¿áõÃÛáõÝÁ, ÑÝ³ñ³íáñ ã³÷»ñÁ, áã ÙÇ ³ßË³ï áÕ ãÇ Ñ³Ù³Ó³ÛÝíáõÙ ³ßË³ï»É ÝÙ³Ý պայմաններով, կամ էլ պահանջում է աշխատավարձի բավականին «կլորիկ» գումար: Սակայն «ինչ-ան¦ ·Çñù Éñ³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ Õ»Ï³í³ñÁ å³ï³ñ³ëï ã¿ í×³ñ»É ³Û¹ ·áõÙ³ñÁ, Ï³ ¹ñ³ ÷áË³ñ»Ý ïíÛ³É ·áõÙ³ñÁ Ý³ å³ï³ñ³ëï ÏÉÇÝÇ áõÕÕ»É ï Ý ï »ë³Ï³Ý ·áñÍáõÝ»áõÃÛáõÝ Çñ³Ï³Ý³óÝ»Éáõ Ñ³Ù³ñ:

²é³ùÙ³ù գիրքը, ի տարբերություն հաստյթի գրքի, տվյալ թերությունները չունի, մի պարզ պատճառով, áñ ³é³ùÙ³Ý ·ñùáõÙ Éñ³óíáõÙ ¿ Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ³é³ùÙ³Ý Ñ³Ù³ñ ÁÝ¹³Ù»ÝÁ Ù»Ï ï áÕ, áñÁ Ï³ñáÕ ¿ å³ñáõÝ³Ï»É 10,000 ³ÝáõÝ ³åñ³Ýù: ²é³ç³ñÏáõÙ »Ù.

1. Ñ³ëáõÛÃÇ ·ÇñùÁ ÝÙ³Ý»óÝ»É ³é³ùÙ³Ý ·ñùÇÝ: ²ÛëÇÝùÝ Ñ³ëáõÛÃÇ ·ÇñùÁ Éñ³óíÇ ³é³ùÙ³Ý ·ñùÇ ÝÙ³Ý, ընդամենը մեկ տող՝ ապրանքի վաճառասրահ մուտքագրման ամսաթիվը, խմբաքանակի անվանումը, չափման միավորը, ընդհանուր քանակությունը և ամբողջ խմբաքանակի վաճառքի գինը: Այստեղ նույնպես հնարավոր է Ë¹Çñ Ï³åí³Í ã³÷Ù³Ý ÙÇ³վորի տարբեր լինելու հետ: Տվյալ դեպքում մեկ տողի փոխարենկարելի է լրացնե երկու, երեք և …, բայց ոչ մեկ օրվա համար 10,000 տող:

2. Þ³ï Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ ³åñ³ÝùÇ Ñ³ßí³éáõÙÁ í³ñáõÙ »Ý Ñ³ïáõÏ Íñ³·ñ»ñáí: ²åñ³ÝùÁ Ùáõïù³·ñíáõÙ ¿ Ñ³ïáõÏ ³å³ñ³ïÇ ÙÇçáóáí, áñÁ Ï³ñ¹áõÙ ¿ ³պրանքի տարբերակիչ կոդը: Վաճառքի համար նախատեսված բոլոր ապրանքները տվյալ սարքի միջոցով անցկացնելուց հետո, կոդերը ըստ քանակների և ·Ý»ñÇ Ñ³í³ù³·ñ»É, Ñ³ëáõÛÃÇ ·ñùÇ ïáÕ»ñÇÝ Ñ³Ù³å³ï³ëË³Ý ï å»É, ÏÝù»É Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ÏÝÇùáí (ÇÝãå»ë Ý³¨ ·ÉË³íáñ Ñ³ßí³å³ÑÇ ¨ ïÝûñ»ÝÇ ëïáñ³·ñáõÃÛáõÝÝ»ñáí) ¨ å³Ñ»É Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝáõÙ: Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ûñí³ ·ñ³éáõÙÝ»ñÁ Ñ³í³ù³·ñ»É, Ï³ñ»É Çÿãå»ë ·ÇñùÁ: ê³Ï³ÛÝ ïíÛ³É¹»åùáõÙ ³é³ç³ÝáõÙ¿ տպագրված գրքի էջի հնարավոր փոփոխության խնդիր: Շաբաթվա կտրվածքով հարկային Ù³ÑÙÇÝÝ»ñÝ»ñÏ³Û³óÝ»É ï íÛ³É ÃÕÃ»ñÁ, áñáÝù Ïëïáõ·í»Ý Ñ³ñÏ³ÛÇÝ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇ ÏáÕÙÇó ¨ ÏÑ³ëï ³ ï í»Ý:

3. Ü»ñÏ³ÛáõÙë ß³ï Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÝ»ñ Ñ³ßí³ï ïáõÃÛáõÝÝ»ñÁ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ Ù³ñÙÇÝÝ»ñ Ñ³ÝÓÝáõÙ »Ý ¿É»Ï ïñáÝ³ÛÇÝ »Õ³Ý³Ïáí: ÐÝ³ñ³íáñ ¿ ëï»ÕÍ»É ¿É»Ï ïñáÝ³ÛÇÝ Ñ³ëáõÛÃÇ, ³é³ùÙ³Ý ·ñùÇ Éñ³óÙ³Ý ý³ÛÉ, áñÇ ÙÇçáóáí Ñ³ñÏ³ÛÇÝ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñ ûñ Ï³ñáÕ »Ý ï»ëÝ»É Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛ³Ý ³é³ùáõÙÝ»ñÁ, ճանապարհատրանսպորտային բեռնագրերը, համապատասխան հաստյթի գրառումները: Գրառումները ÏÏ³ï³ñí»Ý áã Ã» Ñ³ï·Ñ³ï` ³åñ³ÝùÇ ³Ýí³ÝáõÙÁ, ÏáÁ, ù³Ý³ÏÁ, ·ÇÝÁ Éñ³óÝ»Éáí, ³ÛÉ ûñÇÝ³Ï EXCEL Íñ³·ñÇ ÙÇçáóáվ բեռնելով ապրանքի կոդը կարդացող սարքի միջոցով ստեղծված ֆայլը: Հարկային Ù³ñÙÇÝÝ»ñÇÝ Ý»ñÏ³Û³óÝ»Éáõó Ñ»ï á, ÇÝã»ë Ñ³ßí»ï íáõÃÛáõÝÝ»ñÇ Å³Ù³Ý³Ï, ï å»É ÷³ëï ³óÇ áõÕ³ñÏí³Í ý³ÛÉÁ, ëï ³ó³Ï³ÝÁ, ³é ³ÛÝ, áñ Ñ³ñÏ³ÛÇÝ Ù³ñÙÇÝÝ»ñÁ ëï ³ó»É »Ý áõÕ³ñÏíáÍ ÝÛáõÃÁ ¨ Ï³ñ»É Ñ³ëáõÛÃÇ Ï³Ù ³é³ùÙ³Ý ·ñùÇÝ Ñ³Ù³å³ï ³ëË³Ý:

Ü»ñ Ï³Û³óí³Í ³é³ç³ñÏáõÃÛáõÝÝ»ñÇó Ûáõñ³ù³ÝãÛáõñÇ ¹»åùáõÙ ¿É Å³Ù³Ý³Ï³ÛÇÝ Ïáñáõë ïÁ Ù»Í ã¿, ÷áùñ³ÝáõÙ ¿ Ù³ñ¹Ï³ÛÇÝ ·áñÍáÝÇ ¹»ñÁ, Ï³½Ù³Ï»ñåáõÃÛáõÝÁ Ñ³Ý·Çë ï Ï³ñáÕ¿ 10,000 ¨ ³í»É ³ÝáõÝ ³åñ³Ýù բերել վաճառասրահ և չվախենալ, որ չեն հասցնի հաշցառել նման քանակությամբ ապրանքը հաստյթի գրքում, ³åñ³ÝùÇ Ùáõï ù³·ñÙ³Ý Ñ»ï ÙÇ³Å³Ù³Ý³Ï ÑÝ³ñ³íáñ¿ Çñ³Ï³Ý³óÝ»É ³é¨ ïáõñ:

Ðåãèñòðàöèîííàÿ êíèãà ðåêîìåíäàöèé è óñòàíîâëåíèå íåâîñòàòêîâ ïðîäóêöèè, ïðîäóêöèè, èõ öåí (äîõîäà), ïîñòàâùèêîâ, ïðåäïîñòàâëåíèå èëè ïðåêðàùåíèå ãðóçîâ íà òåððèòîðèè ÐÀ

Ì íîãî÷èñëåííûå ñóáúåêòû, êîòîðûå çàíèìàþòñÿ ïðåäïðèíèìàòåëüñêîé äåÿòåëüíîñòüþ íà

òåðåòîðèè ÐÀ èìåþò ñâÿçü ñ êíèãàìè ãîõîäîâ è äîñòàâîê, êîòîðûå ïðåïÿòñòâóþò êîìåð÷åñêîé äåÿòåëüíîñòè, ïðèâîäÿùèå êî ìíîãèì ïðîáëåìàì, íàëîãîâûì øòðàôàì (ñàíêöèÿì): ïðîáëåìû, êîòîðûå àêòóàëüíû, ñòàíîâÿòñÿ íàñòîÿùåé ãîëîâíîõ áîëüþ äëÿ êàæäîãî òîðãîâîãî äåÿòåëÿ (îñîáåííî äëÿ èìïîðòåðîâ).

Â ñòàòüå îïèñàíà ñóòü êíèã, èõ íåäîñòàòêè, ðåêîìåíäàöèè, êîòîðûå íå ïîëíîñòüþ, íî ÷àñòè÷íî ìîãóò îáëåã÷àòü ðàáîòó ïðåäïðèÿòèé.

Êëþ÷åâûå ñëîâà: ðåãèñòðàöèîííàÿ êíèãà ãîõîäîâ è äîñòàâîê, ïðåäïðèíèìàòåëü, êîìåð÷åñêàÿ äåÿòåëüíîñòü, ïðîäóêöèÿ, îñíîâíûå âîïðîñû, íàëîãîâûå îðãàíû.

¶ñ³Ï³ÝáõÃÛáõÝ

ÐÐ Î³é³í³ñáõÃÛ³Ý N 314, 315 áñáßáõÙ

´áí³Ý¹³ÏáõÃÛáõÝ

1. è³ý³»É ¶ñÇ·áñÛ³Ý, Ø³Ý» ¶³Éë ïÛ³Ý ¶à ì²¼¸Æ¾àôÂÚàôÜÀ¨²ÜÐð²ÄºÞîàôÂÚàôÜÀ-------- 3
2. ²ñ³Ð³Ù³½³ëåÛ³Ý, ØÏñ ïãÛ³Ý ØÑ»ñ Ø²êÜ²¶Æî²òì²Ì²ÞÊ²î²ÜøÜºðÆÜ²Ê²Ð²Þì²ÚÆÜ ¶àðÌÆ àðàÞ ÊÜ¸ÆðÜºð---------- 6
3. Հայկ Սարուքյան, ê³ñ·ëÛ³Ý ê³ñ·Çë Î²è²ì²ðØ²ÜÖ²äàÜ²Î²ÜÐ²Ø²Î²ð¶À ÞÆÜ²ð²ðàôÂÚàôÜàôØ ---------- 7
4. Ռոբերտ ä»ïñáëÛ³Ý, ²ñï³Ï²Ã³ç³ÝÛ³Ý Î²¼Ø²Îºðäàôà ÂÚ²Ü è²¼Ø²ì²ð²Î²Üºì Ø²ðî²ì²ð²Î²Ü Üä²î²ÎÜºðÆ²è²ÜÒÜ²Ð²îÎàôÂÚàôÜÜºðÀ---------- 10
5. Զ³é³³ Մանվելյան, Ն³ñÇÝ» Հակոբյան. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ---------- 13
6. ²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, ²ÝÇ ²ëÉ³ÝÛ³Ý. ØÆæ²¼¶²ÚÆÜ Î²¼Ø²Îºðäà ôÂÚàôÜÜºðÆ ÜÞ²Ü²Îàô ÂÚàôÜÀ ä ºîàôÂÚàôÜÜºðÆÐ²Ø²¶àðÌ²Îòà ôÂÚ²Ü Î²¼Ø²Îºðäø²Ü¶àðÌàôØ 16
7. ²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, Բաբայան Արմենուհի. ä ºî²Î²Ü Ø²êÜ²Îòà ôÂÚ²Ø´²è ºì îð²ÚÆÜ Î²¼Ø²Îºðäà ôÂÚàÛÜºðÆÒºì²ìàðØ²Ü ºì Î²è²ì²ðØ²Ü²è²ÜÒÜ²Ð²îÎàôÂÚàôÜÜºðÀ 20
8. ²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, Լյովա Բոլյան ՀԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ՆԵՐՔԻՆ ԱՌԴԻՏԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՀԵՎՈՐՈՒՄԸ---------- 24
9. ÆñÇÝ³ ì³ÝÛ³Ý, ²ñÙ»Ý ²½³ñÛ³Ý Ä²Ø²Ü²Î²ÎÆò îºÔºÎ²îì²Î²Üî ºÊÜàÈà¶Æ²Üºðæ ÎÆð²èØ²Ü ÊÜ¸ÆðÜºðÀÐ²Ú²êî²ÜÆÐ²Üð²äºîàôÂÚ²ÜÐ²Ø²ÚÜøÜºðÆ Î²è²ì²ðØ²Ü àÈàðîàôØ---------- 26
10. ²ñÃáõñ ²ñÙ»Ý³Ï³Ý, ê¨³Ï Ð³ñáõÃÛáõÝÛ³Ý Î²è²ì²ðâ²Î²ÜÐ²Þì²èØ²Ü ì²ðØ²Ü Üºð Î² ì ÆÖ²ÎÀºì ÊÜ¸ÆðÜºðÀÐ²Ú²êî²ÜÆÐ²Üð²äºîàôÂÚàôÜàôØ---------- 31
11. ²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, Հովհաննիսյան Գայանե. Øðò²Îò²ÚÆÜÐ²ð²´ºðàôÂÚàôÜÜºðÆ äºî²Î²Ü Î²ð¶²ì ðØ²Ü ÐÆØøºðÀ ºì Æð²Î²Ü²òØ²Ü Òºì ºðÀ ---------- 33
12. ì³ñ³½³³ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, øñÇë ïÇÝ» â»ÉÇÏÛ³Ý ¼øêäðàäðÆ²òÆ²Ü ºì Üð² ¸ºðÀ Ð²ê²ð²Î²Î²Ü, êàòÆ²È²Î²Ü ÎÚ²ÜøàôØ---------- 37
13. ì³ñ³½³³ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, Èáõëçý» Âáñ·áÙÛ³Ý êàòÆ²È²Î²Ü´Ü²Î²ð²Ü²ÚÆÜ àÈàðîÆ Ò¨²ì àðàôØÀÐ²Ú²êî²ÜÆÐ²Üð²äºîàôÂÚàôÜàôØ---------- 42
14. ì³ñ³½³³ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, ö³Ýáëû³Ý Ø»ñÇ ²ÜÞ²ðÄ ¶àôÚøÆ ¶Ü²Ð²îàôØÀÐ²ðÎØ²Ü Üä²î²Îàì ---------- 46
15. ²ëïÕÇÏ ¶ñÇ·áñÛ³Ý, ÈÇÉÇÃ î»ñ-äáÕáëÛ³Ý êºðìÆîàôîÜºðÆê²ÐØ²ÜàôØÀºì ¸ºðÀÐàÔ²ÚÆÜ Ð²ð²´ºðàôÂÚàôÜÜºðàôØ---------- 51
16. ì³Ñ» ä»ïñáëÛ³Ý, ¶³ññÇ ¶ñÇ·áñÛ³Ý Ð²Þì²ä²Ð²Î²ÜÐ²Þì²èàôØÀ ÞÆÜ²ð²ð²Î²Ü Î²¼Ø²Îºðäà ôÂÚàôÜÜºðàôØ ²ð¸ÚàôÜ²ì ºî´Æ¼Ü ºêÆ ¶ð²ì²Î²ÜÜ¿---------- 54
17. ²ñÙ»Ý ì³ñ¹³ÝÛ³Ý, ¶ñÇ·áñ¼³ù³ñÛ³Ý Ü ºð¸ðàôØ²ÚÆÜ ¶àðÌàôÜºàôÂÚ²Ü ìð² ²¼¸àÔ ¶àðÌàÜÜºðÀ---------- 57
18. ²ÝÝ³´³ïÇÏ³Ý, øÝ³ñÇÏ ²í»ïÇëÛ³Ý ¶ÆîàôÂÚ²Ü Î²ÚàôÜ ¼²ð¶²òØ²ÜÐÆØÜ²ÊÜ¸ÆðÜºðÀ ÐÐ-àôØ---------- 60
19. ÈÇÉÇÃ ÐáíáõÙÛ³Ý, ²ÝÅ»É³ ²Û¹ÇÝÛ³Ý Ð²Ú²êî²ÜÆÐ²Üð²äºîàôÂÚ²Ü ²ÜÞ²ðÄ ¶àôÚøÆ Þàôî²ÚÆ ìºðÈàôÌàôÂÚàôÜ 2010 Âì²Î²ÜÆ ¸ðàôÂÚ²Ø´ ---------- 63
20. ÈÇÉÇÃ ÐáíáõÙÛ³Ý, Þ³Ñ»Ý ØËáÛ³Ý ²ÜÞ²ðÄ ¶àôÚøÆ Þàôî²ÜÐ²Ú²êî²ÜÆ Ð²Üð²äºîàôÂÚàôÜàôØ---------- 65
21. ì³ñ³½³³ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, ²ßË»Ý ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý ºðîð²î²ÔºîÔºî²îì²Î²ÜÐ²Ø²Î²ð¶À (ºîÐ) àðäºê Î²è²ì²ðâ²Î²Ü àðàÞàôØÜºðÆÀÜ¸àôÜØ²Ü îºÔºî²îì²Î²Ü ²ä²Ðàì Ø²Ü ØÆæàò 67
22. ì³ñ³½³³ï ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, Ø³ñÇ³ ²Ñ³ñáÝÛ³Ý ¼øêäðàäðÆ²òÆ²ÚÆÀÜ¸Ð²Üàôð ´ÜàôÂ²¶ÆðÀ---------- 70
23. ²ñ³ ÐáíÑ³ÝÝÇëÛ³Ý, ´»·É³ñÛ³Ý ¾É»Ý
СУЩНОСТЬ, ТИПЫ И ПРИЧИНЫ ИНФЛЯЦИИ, ЕЕ СОЦИАЛЬНО - ЭКНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ-- 73
24. ì³Ñ» ä»ïñáëÛ³Ý, ²Ý³ÑÇï êº³ñ·ëÛ³Ý ÐÐ îð²Ø²ìøàôØ ì²Ö²èìàÔ ²ðî²¸ð²ÜøÆ, ²äð²ÜøÜºðÆ ºì ¸ð²Üò ¶Üºðæ (Ð²êàôÚÂ) ºì ²è²ø²ìàÔ Î²Ø îø²Ø²¸ðìàÔ Î²Ø îºÔ²öàÊìàÔ ²ðî²¸ð²ÜøÆ, ²äð²ÜøÜºðÆ (²è²Øø²Ü) Ø²êÆÜ ¶ð²ÜòØ²Ü ¶ðøºðÆ Âºðàôâ ÚàôÜÜºðÆ àô¸ð²Üò ì ºð²òØ²Ü àôÔÔì²Ì²è²æ²ðÎàôÂÚàôÜÜºð---------- 76

î å³ù³Ý³ÏÁ` 201ûñÇÝ³Ï:
î å³·ñí³Í¿ºñ¨³ÝÇ×³ñï³ñ³å»ïáõÃÛ³Ý¨ßÇÝ³ñ³ñáõÃÛ³Ý å»ï³Ï³ÝÑ³Ù³Éë³ñ³ÝÇ ï å³·ñáõÃÛ³Ý¨
Éñ³ï íáõÃÛ³Ý Ï»Ýï ñáÝÇ ï å³ñ³Ýáõß: Ð³ëó»`ù. ºñ¨³Ý î»ñÛ³Ý 105: